

کەشانى عەلى ديوانا مەلا

فەوژارتن و بەرھەفکرن
د. فاخر ھەسەن گولى

دیوانا

مهلا عهلی کەشانی

مهلا عهلی ته‌ته‌رخان عه‌بدو‌ولله‌تيف

۱۹۴۰-۲۰۲۰

قه‌وژارتن و به‌رهه‌فکرن

د. فاخر حه‌سه‌ن گولی

سەنتەری زاخۆ بۆ فەهکۆلینین کوردی

دیوانا
مهلا عهلی كهشانی

پهرتووك

د. فاخر ههسهن گوئی

فهموژارتن و بهرههفكرن

٢٠٢٢ / ئىكج / چاپ

دييار عبدالله
جهگهرخوين جهميل
وارهیل عبدالباقي

ديزاین

بهرگ

978-9922-9168-4-2 ISBN

D- / ٢٦٥٥ / ٢١ ژمارا سپاردنئ

Zakho Centre
for Kurdish Studies

© ماضی چاپی یی پاراستیه بۆ
سەنتەری زاخۆ بۆ فەهکۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

مهلا عهلی کهشانی

پیشهکی

ههلبهستان (مهلا عهلی كهشانی) ئیكه ژ ئهوان ههلبهستانان
ئهوین مینا گهلهك ههلبهستانین كورد ههر ژ دهستیكا زارۆكینیا خوه
ههتا گهنجاتیئ ژیانهكا پری نهخوهشی و زهحمهت بووراننبوو، پهنگه ههر
ئهقی چهندی ئهو بهرهف فهاندنا ههلبهستان پالداپیت. د ئهقی پیسهکییدا
ههول هاتیهدان ب شیوهیهکی ریکویپک باسی ژیاننامهیا ههلبهستانی ژلایع
جفاکی، رهوشهنبیری و سیاسی و ل داویئ ئماژه ب گرنگترین تیبینیین
ئهقی دیوانئ بهیتهکن.

ههلبهستان ژلایع جفاکییه:

(مهلا عهلی تهترخان عهبدوئلهتیف) ناقدار ب (مهلا عهلی كهشانی)،
د بنیاتدا خهلكی گوندی (سهرانگیله) سههر ب دهقهرا (دۆسکی ژووری)قه.
بابی وی د ژیی گهنجاتییدا بهرهف گوندی (بیرکیاتئ) دهقهرا (بهرواری
ژیریان)قه چوو و ئاکنجیبوو. ههر ل ویری خیزان پیکهینابوو. مهلا عهلی ل
سالآ (۱۹۴۰)ئ ل ویری ژدایکبوو. ههلبهستان د دهستیكا گهنجاتیا خوددا
چوو گوندی (كهشان)ئ سههر ب دهقهرا گولیانقه، ل ویری تیکههلی بنهمالا
(عهلیکی) بوو، ههر ژبهه ئهقی چهندی ب (مهلا عهلی كهشانی) ناقدار بوو. و
ژیانا ههفرزینی ل گهل خانم (سهمیا ئهحمهد نیعمهت كهشانی) كو ژ
بنهمالا ناقبیری بوو پیکهینا، خودایئ مهزن شهس كهج (بهسنا، مریم،
زولهیخا، شهسی خان، دلبر و فاتیما) ب ئهوان بهخشی. ناقهاتی ل
ریککهفتی (۲۰۲۰/۲/۹)ئ، ل باتیفا بۆ ههتا ههتایی ژ ئهقی جیهانی مالئاقایی
کر.

ههلبهستفان ژلايخ زانستيقه:

(مهلا عهلی) د ژيخ ههشت سالییدا دهست ب خواندن و فیروونا قورنانا پیرۆز کر، هیشتا د ژيخ زارۆکینییدا بوو، دایک و بابین ئەوی مائئاقایی کرن، پشتی ئەفق چهندي ل نک مامخ خوه (عوسمان)ی مابوو لئ یا دیار ژبه چهندين هوکاران نهشیابوو ل ویری بمینیت. لهوړا بۆ ماوئ چهندين سالان واته ههتا سالآ (۱۹۵۸)ئ، ب مهردما فهقیاتیخ و بدهستقههینانا زانستین ئایینی ژ ئەقی گوندي چوو به گوندهک دیتر ژ ئەوان: (بیرکیات، شکیران و باسفره) سهر ب قهزا ئاکرئقه، (گوندي قابوسی و کوندوقی) دهقهره شنگالی، (گوندي دۆلا) سهر ب قهزا زاخۆقه، ههژی گۆتنيه مفايهکی باش ژ وانهيین (مهلا نۆرهدين سندی) ل گوندي (بیشیلیکی) سهر ب دهقهره سندیانقه وهرگرتبوو. ئەوا ژ دهستی ئەوی هاتی کیماسی د فیروونا زانستین ئایینیدا نهکر و بهردهوام ل دویف دچوو و ههتا ئاستهکی شیا ببیته کهسهک ئایینی و ب (مهلا عهلی کهشانی) ناقدار بوو. ل سالآ (۱۹۵۹)ئ، چوو بوو (موعهسکهه غهزالان) ل مويسل وهک پيشنقىژئ دهمکی بۆ پینچ ههيفان ل ویرئ مابوو. ئیک ژ بهرهه مین ئەوی یین خواندنا ئایینی ب دههان بهلکو ب سهدان کهس (قورنانا پیرۆز) ل دهف ئەوی ب داوی هیئابوون.

ههلبهستفان ژلايخ سياسيقه:

(مهلا عهلی) ل سالآ (۱۹۵۸)ئ پهيوهندي ب رېكخستين پارتی ديموكرانی كوردستان كر و دگهل سياسهتهدار (سالح يوسفي) دابوو. ههلبهستفان د مالکهكا ههلبهستا خوه یا ب ناقح (ديرۆكا ژين و خهباتا من) دا دبیزیت:

وهك چيايهكك من يئ خو پاكرتي

ل پينجي و ههشتئ ئەز بوومه پارتی

ل دواییا ساڵا (۱۹۵۹ئ)، ناڤخ خوہ ل بنگههئ په‌په‌شووتقانیئ
تۆمارکر و هاته قه‌بویلکر، هه‌ر ب ئەڤئ مه‌رمه‌ئ ژبو پشکداریکرن د خۆلا
خوه هاقیتینیدا ب په‌په‌شووتئ ژ فرۆکئ به‌ره‌ڤ به‌غداڤه چوو، پشتی هه‌ڤده
جاران خوه هاقیتن ژ فرۆکئ ل (موه‌سه‌که‌ر ئەه‌په‌شید) ل باژیرئ به‌غدا.
ناقبری پشتی ماوه‌یه‌کی ل گه‌ل هه‌ر دوو هه‌قالین خوه (په‌مه‌زان مه‌عروف
دۆسکی و عه‌لی مسته‌فا بیدوهی) چوونه سه‌رمه‌دانا (مه‌لا مسته‌فا بارزانی) و ژ
ئه‌وان پرسی کارئ هه‌وه د ناڤ له‌شکه‌ریدا چیه‌ه، ئەوان ژئ گۆت کاری مه
خوه هاقیتن ب په‌په‌شووتئ ژ فرۆکئ یه، دبێژن: که‌یفا ئەوی گه‌له‌ک ب ئەڤی
کاری هات و گوته ئەوان دئ رۆژه‌ک هیت کورد دئ پیدقی که‌سانین مینا
هه‌وه بن.

پشتی شو‌په‌شا ئەیلولی ب رێبه‌ریا (مه‌لا مسته‌فا بارزانی) ل
رێکه‌ڤتی (۱۱) ئەیلولئ ساڵا (۱۹۶۱ئ) ده‌ستپیکری، (مه‌لا عه‌لی) د هه‌مان
ساڵا ل رێکه‌ڤتی (۲) چرییا ئیکئ په‌یوه‌ندی ب شو‌په‌شا ناقبری کر و
خوه گه‌هانه‌ گوندئ (زۆراڤا و قاسمئ نه‌سن) ل ده‌ڤ (مه‌لا نوره‌دینئ سندي)
و گه‌له‌ک جاران هاتن و چوونا باره‌گایئ بارزانی ژبو دیتنا سه‌رکرده (ئه‌سه‌عد
خۆشه‌وی) دکر. مه‌لا عه‌لی د مالکه‌کا هه‌له‌به‌ستا خوه یا ب ناڤخ (دیرۆکا
ژین و خه‌باتا من) دا دبێژیت:

ژ هزار و نه‌ه سه‌د و شپست و ئیکئ

پیشمه‌رگه‌مه و هه‌ر ل سه‌رڤئ رێکئ

ئه‌ز ببووم پیشمه‌رگه ژبوونا ئاخئ

من نه‌ڤیا ژینا بنده‌ستی که‌مباخئ

ناقبری وهك كادرهكئ چهلهنگ ل دهقهرا زاخۆ مابوو و تفهنگ وهرگرتبوو، پيشمههراگايهتي ل گهل (حهجي موحهمههه تاهر بههنيهيه، عهلي هالۆ بۆسهئي، فهرحان عهبدوئلا كهشاني و عهلي عهلي) كريبوو. ههژي گۆتنييه كو بهردموام ل گهل هيژا زاخۆ دابوو ههتا شوپهشا ناقبري ب داوي هاتي. (مهلا عهلي) ب دريژاهيا شوپهشا ئهيلولئ (١٩٦١-١٩٧٥)ئ پشكداري د دههان شهپان دا كريبوو وهك شهپين باتيفا (١٩٦٢)ئ، مهتيني (١٩٦٣)ئ و... هتد. ب كورتى ئيك خوئهكئ زي خهمساري د خزمهتكرنييدا نهكريبوو و ئهوا ژ دهستي ئهوي هاتي ژبو بهرهقانيكرنا ئاخ و وهلائي خوه كر.

ههر ئيكسهه پشتي شوپهشا ئهيلولي ب داوي هاتي، وهك گهلهك كوردين ديتر بو دهقهرا (ديوانيه) باشوورئ عيراقع هاته دويركرن، ئي پشتي شوپهشا (گولانئ) ل سالا (١٩٧٦)ئ دهستيپكري، ناقبري ل ريككهفتي (٣٠) ئهيلوولي سالا (١٩٧٦)ئ ئيكسهه پهيوندي ب شوپهشا ناقبري كر و وهك كادرهكئ (كارگيري و عهسكهري و گومركي) دهستبكاربوو. ل داوييا سالا (١٩٧٦)ئ چوو باكوورئ كوردستانئ و ههتا سالا (١٩٨٤)ئ ل ويئر مابوو و پاشي خوه گههاند ه رۆژههلائي كوردستانئ (ئيران) ل رازان ئاكنجيبوو. پشكداري د چهندين كيرارين لهشكهريدا كريبوو ژ ئهوان: داستانا ناقدار (خواكورك) سالا (١٩٨٨)ئ. ههلهبهستخان د مالكهكا ههلهبهستا خوه يا ب ناقئ (ديروكا زين و خهباتا من)دا دبئژيت:

من خو سپارته كوردستانا باكوور
ژ خزمهتا وهلاات نهچهچووم دوور

چهوا پهيدا بوو شوپهشا گولانئ
ئهز بووم پيشمههراگه و هاتم مهيدانئ

پشتی سەرهلدانا بهارا سالآ (١٩٩١)ی و ئازادبوونا باشووری
کوردستان، فهگه‌ریافه وه‌لاتی و ل باژیرۆکی (باتیفا) سهر ب ده‌فهر
(گولیان)فه ئاکنجی بوو، و هه‌تا مالئافایی پیخه‌مه‌ت گه‌ل و نیشتیمانی
به‌رده‌وام د خه‌باتا دابوو.

چهند تیبینیین گرنگ ل سهر دیوانع:

ئه‌ف دیوانا یا پره ژ تیبینیان و ل قیرۆ هه‌ول هاتیه‌دان ئامازه ب
گرنگترینی ئه‌وان به‌یته دان و ب ئه‌قی شیوه‌یی ل خوارینه:

- ئه‌ف دیوانه ژ (٢٣٦) هه‌لبه‌ستین (جحاکی، نیشتیمانی، ئایینی و سیاسی)
بی‌کها‌تیه.

- هه‌لبه‌ستقانی چه‌ندین ناف و ناسناف د ئه‌قی دیوانیدا ژبو خوه ب
کاره‌یناینه (عه‌لی، مه‌لا عه‌لی، ریاد، مه‌لا عه‌لی که‌شانی، عه‌لیی به‌س،
عه‌لی ته‌ته‌رخان، کورۆ ته‌ته‌رخانی، عه‌لیی کوردستان، ئی هه‌ژی گۆتنبیه
کو (عه‌لی، ریاد) ژ هه‌میان پتر هاتینه دووباره‌کرن.

- مه‌لا عه‌لی سه‌باره‌ت هه‌لبه‌ست فه‌هاندنا خوه چه‌ندین په‌یق بکاره‌ینایانه
وه‌ک: عه‌لی بگره قه‌له‌می، بنقیسیه، گۆتنبیت ته‌ بارۆته و موکومه وه‌ک
که‌قری، ته ب پینووسی خوه کوردستان رۆهنکر و... هتد. ل د چهند
مالکین هه‌لبه‌ستا ب ئا‌قی (ماینه سا‌فا)دا دبیزیت:

عه‌لی تو بگره ئه‌قی قه‌له‌می

تو بنقیسه دیرۆکا قی ده‌می

بو چاقبیت دوژمنا تیزکه قه‌له‌می

ل سهر خاترا کورد و کوردستان

ل جههكی دیتر هاتیه:

عەلی تە قەلەم كـر بارۆت

تە دلـی دوزنا سوۆت

تە بیئوسـی خوۆ كـر بزۆت

تە رۆنكـر كوردستانه

- پیرانیا هەلبەستین ئەقە دیوانی (رۆژ و هەیف و ساڵ) و جەق قەھاندی هاتیئە دیارکرن و هەر ل دویف ئەقە چەندی هاتیە ریکخستن، لی هەژی گۆتئیە کو هەندەک ژ ئەوان بی میژوو و جەق نقیسیئینە و مە هەولدایە جەق ئەوان ل دویماییا دیوانی بکەین، داکو تیکەلی هەلبەستین دیتر نەبن و ل پەراویزا هەر ئیک ژ ئەوان، هەقۆکا (میژویا قەھاندنا ئەقە هەلبەستی نەهاتیە نقیسین) بکارهینایە. هەر وەسا هژمارەکا دیتر یا هۆزانان نە خودی نافونیشانن و هەر ب ئەقە مەبەستی هەول هاتیەدان دیرا ئیک یا هەر هەلبەستیەکی وەک نافونیشان بەیتە دەستینشانکرن و ب ئەقە رستەیی (ژبەر نەبوونا نافونیشانی، دەستیپیکا مالکا ئیک وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن) ل پەراویزان هاتیە رۆھنکرن.

- ب هیچ رەنگەکی مە دەستکاریا رینقیسا هۆزانقانی نەکریە، ب تنی د ئەوان پەیقاندنا کو ب شاشیا رینقیسی دەینە هژمارتن و کارتیکرنی ل ریتم و واتایا هۆزانی و چارچووقی گشتیی ئەوی ناکەت، راستقەکرن هاتیئە ئەنجامدان، بۆ نموونە: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- هەول هاتیەدان هەر پەیقەکا نەرۆھن یان پەیقین پیدقی ب پیناسەکرنی د دیوانیادا، ب شیوەیەکی ریکویپیک ل پەراویزان هاتیئە نقیسین.

- (مهلا عهلی) خوه وهك مرید، شاگرد و قوتایی ههلبهستفانی مهزن (مهلا ئەحمەدی نالبهند) ددهته نیاسین، و ئەوی وهك پێنیشاندەری خوه ل قهلهم ددهت، هەر كهسهكی ل دیوانا نافبری روینشتبا ل شوینا ههلبهستین خوه دا دهست ب خواندنا ههلبهستین (نالبهندی كهت، واته كیمتر ههلبهستین خوه دگۆتن. ههلبهستفان د ههلبهستهكا خودا یا ب نافی "نالبهند رهوشه‌نیر بوو" و د دهستیكا ههلبهستی دا دبێژیته:

ب راستی نالبه‌ند رهوشه‌نیر بوو
بۆ هۆزانی سولتان و میر بوو
ژبوۆ خانی ئەو جیگر بوو

بۆ دنیا یی ماهر بوو

- (مهلا عهلی) ب درێژایا دیوانی چەندین ههلبهستین ئایینی قههاندینه و هك: "ئەو چیکەرئ ئەم چیکرین"، "به‌حشت یا خۆشه"، "ئەقە ره‌مه‌زان هات"، "ئەوی موسلمان قییت خۆ بناسی"، "یا ئیلاهی ئەلعاله‌مین"، "چیکەرئ ئەرد و عه‌سمانا"، "دنیا ملک خودییه" و... هتد.

- کوردستان ل دهف (مهلا عهلی) واتایا به‌هشت، قیان، دایک، ئاخ، وه‌لات، دل حەبێن... هتد ددهت، نافبری چەندین ههلبهستین خوه ب په‌یفا کوردستان نافکرینه و پیکهاتینه ژ: "کوردستانا زه‌نگین"، "کوردستانا من"، "کوردستانا میر و پاشا"، "کوردستانه بویکا جیهانی"، "بۆ کوردستان خۆ کر فیدا"، "سبحان الله) کوردستان چ خۆشه"، "کوردستان که‌ربه‌لایه"، "رۆژا ل کوردستانه‌هلاتی"، "کوردستان من حەش ته‌ کر"، "من نه‌قییت کوردستان بچ که‌و"، "ته‌ پیروژ بیت کوردستان"، "کوردستان خۆشه‌ویسته"، "چەند دار هه‌نه ل کوردستان"، "ئەوی کوردی کوردستان"، "بژیته کورد بژین کوردستان" و "بۆ کوردستان"، ژبلی ب ده‌هان نافونیشانی کورد

گێرداينه ب نافی کوردستان هاتینه، ههلبهستقان د چهند مالکین
ههلبهستا ب نافی "کوردستان خوشهویسته" دبیژیت:

کوردستان خوشهویسته
پاراستنا وی یا پێویسته
کوردستان ئیکه نهچار قسته
هیژیا ل بندهستا قهپرسته

- نازادیا و رزگاربوونا مللهتی کورد ژ بهرهمی خوینا شههیدانه، لهوړا
ههلبهستقانی ههفت ههلبهستین خوه ب نافی شههیدان قههاندیه و
پیکهاتینه ژ: "پهیمان بت دهیکیت شههیدا"، "شههیدین مه"، "خوینا
شههیدا ل سه ر ئاخئ مههی"، "جهئ شههیدین کوردانه"، "خوینا شههیدانه
ئهزرانه"، "شههیدئ زیندی" و "بارزانی تو شههیدهک نهمری". ههروهسا دههان
مالکین جودا جودا یین ئهقئ دیوانئ ل سه ر شههیدان هاتینه قههاندن. د
ههلبهستا "پهیمان بت دهیکیت شههیدا" سهباردهتی شههیدان ب ئهقی شیوهیی
دبیژیت:

شههید شهماله ناف شاخ و داخا
دهرمانه ژبو ساخ و نهساخا
رؤناهییا وان دا کولان و تاخا
وان بهرهم زۆره وهکی مشتاخا

- چونکه (مهلا عهلی) تهقایا ژین خوه د پێشمههرگایهتییدا دهریاز کریوو،
لهوړا پێشمههرگه د فهرههنگا ویدا وهک جانفیدا، زهحههتکیش، زیرهقان،
دوژمن بهزین، شیرین مهیدانئ و... هتد. و شهش ههلبهست ب نافی
پێشمههرگه قههاندینه و پیکهاتینه ژ: "ئهز پێشمههرگی کوردانم"،
"پێشمههرگی هۆ نینه کهسئ"، "پێشمههرگه"، "پێشمههرگه لهیلا قاسم"،

"پیشمه‌رگه مه‌غدۆره" و "ئه‌ز پیشمه‌رگه کوردانم" ئه‌فه ژیلی هه‌لبه‌ستین کو پرانیا نافه‌پۆکین ئه‌وان باسێ پیشمه‌رگه‌ی کری. د چهند مالکین هه‌لبه‌ستا ب نافونیشانی "ئه‌ز پیشمه‌رگه کوردانم" دبێژیت:

ئه‌ز پیشمه‌رگه کوردانم
بو خاکی به‌ره‌قمانم
ئه‌ز مافێ خو دزانم

ئه‌ز کورێ کوردستانم

- (مه‌لا عه‌لی) د هه‌لبه‌ستین خودا گه‌له‌ک دژی ئاغایه و ان وه‌ک که‌سانین نه‌ دلسۆز بو گه‌ل و وه‌لاتی ل قه‌له‌م دده‌ت، د هه‌لبه‌ستا ب نافێ "ئاغایێ زگ گامیش" دبێژیت:

ئه‌گه‌ر مه‌سئوول ئاغا بیت
کاری مه‌ دئ به‌لا بیت
کوردستان ئاغا نابیت

تا که‌نگی دهر ب دهری

- هه‌لبه‌ستفان د هنده‌ک جه‌ین ئه‌فه‌ق دیوانیدا، گازنده‌یان ژ کار و کریارین هنده‌ک به‌رپرسین نه‌ ژ هه‌ژی به‌رپرسایه‌تیێ دکه‌ت و د بێژیت:

نه‌ هه‌ژی بوونه ئه‌زه‌نی

بوونه سه‌یدا و بوونه پێژدار

- ده‌می مرۆف هه‌لبه‌ستین (مه‌لا عه‌لی) دخوینیت ب تایبه‌تی یین داوییا ژین ئه‌وی، جوهره‌کی بێ ئۆمیدیێ ژ وئ گرنگی نه‌دان ب خزمه‌تا چه‌ندین سالییا ئه‌وی په‌یدا بوو. د چهند مالکان دبێژیت:

ئه‌ز بوومه پالی پیشی
رادامه ناف گلیشی

گۆت تو نابیه پیشی

قهبوول نابی ل حوکمهتێ

ل داویخ دبێژین: سوپاسیا خودایخ مهزن و دلۆقان دکهین، ههروهسا سوپاسیا مالباتا ههلبهستقان (مهلا عهلی) و هیژایان (نزار مهجید نزوری و علی خالد کهشانی) و تهفایا کهسانین بووینه هاریکار و پشتهقان دکهین. هیثیدارین ئەف کاره ببیته بهرهمهك گشت تورهقان و خواندهقان مضایی ژێ وهربگرن.

د. فاخر حهسهن گۆلی

دهۆك ۲۰۲۱

ریناسی (۱)

چ بیژم بوۆ ته بارزانی (۲)

تو هەر ئالا مه کوردانی

تو ریناسی مه هه میانی

تو ژ مهرا وهکی خانی

تو ناخی بوۆ هه می کوردا

ته ناخ گێرا ل خپ عهردا

ته دهستی خوۆ ژئ نه بهردا

تا نه مر ل سهردانی

ژیایی ب سهه ریلندی

ته بوون هه قال ژار و گوندی

تو تم (۳) ساخی و هه رزیندی

بوۆ مه کوردا تو لوقمانی

---

(۱) ئەف هه لبهسته ژ نامیلکا بناقی (ریناسی) یا (مه لا عه لی - رو باد) ئەوا ل سا لا (۱۹۹۱) ئی،

چاپ بووی هاتیه و مرگرتن.

(۲) مه لا مسته فا بارزانی ل (۱۴ ئادارا ۱۹۰۳) ئی، ل گوندی بارزان هاتیه سه ر دونیایی ب

ناقدارترین و مه زنترین رپه ری ته فگه را ئازادیخوازا کورد دهیته هژمارتن، گرنگترین

خال د ژیا نا بارزانی دا چوون و زه رپنا ئەوی ژ رووسیا (۱۹۴۶-۱۹۵۸) ئی، و رپه ریا شوڤه شا

ئه یلوئی (۱۹۶۱- ۱۹۷۵) ئی بوو، ل سا لا (۱۹۷۹) ئی، مائنا قایی کر.

(۳) تم) واته (هه رده م).

رێکا ته رێکه کا راسته
ته خاترا خو ژ مه خواسته
ته فوکرا خو نه گهاسته

وهك زورا ل قى زهمانى

تو بوویى بو مه موعه لى
تو بوویى قایدی مو لهم⁽¹⁾
خۆزى ل مه كریا حوكم

دا چوو یانه ریزا ئینسانی

⁽¹⁾ سهركردى پههلهوان.

شهری (۱) مهتینی (۲)

پس یارکه ژ مهتینی
کا چهند ناپال لیدانه
دئ کت بهحسی دوژمنی
گهل لهشکهری کوردانه
چهند گرک و چهند چالک
همی دئ بنه شاهد
چهند لی بوویه هنگ و دنگ
وهکی ئاخ زهمانه
ل سالا شیست و سیدا
پیشمه رگه بووم ل ویری
مه و دوژمنی لیکدا
مه کر شه پهک گرانه
مودی (۳) چل و پینج رۆزا
ئهووی شه ری قه کیشا
ل نزار و به پۆزا
بوویه تهۆز و دومانه

(۱) شهری مهتینی، ل سالا (۱۹۶۳) دناقبهرا هیزین پیشمه رگه ی و لهشکهری عیراقتیدا
پویدابوو.

(۲) ئەف هه لبهسته ژ نامیلکا بنافی (ریناسی) یا (مه لا عه لی - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱) ئ،
چاپ بووی هاتیه ومرگرتن.

(۳) دەم، ماوه.

بو قهه بيه با پيشمه رگا
دهنگه وان چوو عهسمانا
وهك شـيـرا وهك پلنگا

هيـرش ل دوژمن دانه

دوژمن ب تهف سيله حى
هاته قهه و مهيدانى
بلا نهبت مهده حيهى

زور ژى كهتن دهستانه

خوساره تا مه كيم بوو
ل گورا ئهوى شه پرى
نك دوژمنى بهيان بوو

خوساره تى بو وانه

ل رۇزا چل و پينجى
كارى خو كر و رهقى
پيىت وان گرتن پينجى

تشت هيلان بى خودانه

دوو مهده فه عيت⁽¹⁾ جه بهلى⁽²⁾
كهتن دهستى مهده
ژ غه يرى كهل و پهلى

هيلان بوون بى خودانه

مه ليدان سه شه هيد
دگهل سه بريندارا
دا تو بزانى عه گيدا

مه تين ديروكا وانه

---

(1) توپ.

(2) جيايى.

ئاخ مشهختى (۱)

ئاخ مشهختى چەند نەخۆشه
هاتن سەر مه زۆر قەر قەشه
من دل قورمچى مه نەگەشه

ل نفاق وه لاتیت بیانی

هه پۆ زاری و دهسـتـکـورتی
جلکـنـ دـریـایی و پـهـرتی
دوژمنی ل مه کر خۆرتی

ئهم دهريخستين ژ خانى

ئهم ژ وه لاتى چووينه دهر
ئهم زۆر بووین بى سهروبهر
ههمى مایینه بى مه فهر

ئىللا هیقییا رحمانى

بى خانى و بى ئاهاى
ل بهر ستیرا و ساهاى
هیقییا خودى و ئیلاهى

سهر عهردى و بن عهسمانى

ئهم هه پۆ وهك بهگـزادا
بو هـزار گونـدا مه لادا
دهرى توویری مه بادا

بو مه نهما میرانى

(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقن (پێناسی) یا (مهلا عهلى - روباد) ئەوا ل سالآ (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووی هاتیه وەرگرتن.

نکارم گه لهك دريژ كه
سهري حازرا پي گيژ كه
ئه گه ر ئه ز دا به حسي هيژ كه

دا دو مـ اهين بزاني

ئه ز پيش مه ر گه مه مشه ختي
نا كه م چ جارا بي به ختي
بلاني نه چم سه ر ته ختي

هه ر ئه زم عه لي كه شاني⁽¹⁾

⁽¹⁾ كه شان، گونده كه سه ر ب ده قه را (گوليان) قه يه.

پهیمان بت بۆ وه دهیکیت شههیدا (۱)

پهیمان بت بۆ وه دهیکیت شههیدا
هندی ئەم ساخ بین د فی جهیدا
شههید نقیسینه نیقا دلیدا
رۆناهیینه د شهقا تارییدا

شههید شهماله ناف شاخ و داخا
دەرمانه ژبۆ ساخ و نهساخا
رۆناهییا وان دا کولان و تاخا
وان بهرههه زۆره وهکی مشتاخا

ههر دهیکیت وانن شاننا سههرکی
چ کهسی ژ وان بدت کورهکی
مهپ دوژمنا نابت چ پاکی
نابت جهی وان سهری (کورهکی)^(۲)

دهیکیت شههیدا قهت نهخۆن خهمی
قی خهباتی دئ دهوامی دهمی
سهرو مال دئ قوربان کهم ههمی
دا ئازاد بین خلاس بین ژ خهمی

(۱) ئەف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقی (ریناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئەوا ل ساللا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووی هاتیه ومگرتن.

(۲) چیایع کورهک سهر ب قهزا (سۆران) - پارێزگهها ههولێرێقهیه.

شیرئ وان خواری بو وان حەلال بیت
ئو خەباتا وان بو مە مەتال بیت
ئالایع مللەتی دئ بو وان بلند بیت
جەھ وان ل بەهشتی خوش و فرەھ بیت

خوینا هەوہ بو حوبرئ تاریخی
ئو دئ کەفیت سەر پەری مەریخی
ناقیات دەیکا وەک حەلئ و زەلیخی
ژئ ناچت ب چەقوکی ب تیخی^(۱)

---

(۱) دەقەک.

ئەز پېشمەرگى كوردانم^(۱)

ئەز پېشمەرگى كوردانم
بو خاكى بەرەقانم
ئەز مافى خو دزانم
ئەز كورپى كوردستانم

باب و باپىرىت من
هەمى تىدا ژيانە
ئەوان هيلايە بو من
ئەقرۆ ئەزى^(۲) خودانم

كوردستان خاك منە
كەسى حەق تىدا نىنە
ما دوژمنا چ ژ منە
ئەز دى بو خو لى پويىنم

ھىدى ل ژىنى ساخ بىم
ئەز دى بو وى پىژان بىم
بو دوژمنا دى ژان بىم
چ جار چەكى نادانم

(۱) ئەف ھەلبەستە ژ نامىلكا بناقى (پېناسى) يا (مەلا ھەلى - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووى ھاتىە ومىرگرتن.

(۲) ئەز ژى.

ئەز خودائى ئەسلى مە
ل سەر قى كوردستانى
ژ خودى ب هيقى مە

دى بندەستى خو دانم

ئەز سەرى خو شوور ناکەم
بو نەهار و دوژمنا
چ جار پىکا وان ناکەم

بو وان تىر و کشانم

کون کەم دلخ دوژمنا
گافا بىت سەر خاکا من
بو وان ناھىلم کونا

دى پىل ستوىى وان دانم

كوردستان دەيكا منه
حەققى وئ سەر من هەيه
بەرھەمى وئ بو منه

(۱) شەف و رۇزا پەروانم

شەف و رۇزا بى وەستان
بو من نىنە راوەستان
تا ئازاد کەم كوردستان

خوينا خو دى ل سەر دانم

من چەراند دى چەرىنم
دى خووينمىزا بىرىنم
رەز و باغا دى چىنم

سنىورا دى لى دانم

(۱) دگەرم، دچم و دەيم.

كوردستانا كوردانه
لهوا ناهف كوردستانه
دوژمن تو باش بزانه
ئهقن هزرى نادانم

بانگه‌وازەك بۆ جاشا^(١)

وهره فه ئهه‌ی جاشه‌ی جا
خۆ ژ به‌ه‌سیا بده‌ پاش
گوهر نه‌ده‌ پاره‌ و مه‌عاش
توو وهره‌ كوردسه‌ تانه‌

توو زۆری گون‌ه‌ه‌كاری
ل نك كوردا و جه‌باری^(٢)
به‌سه‌ گوهر بده‌ نه‌یاری
بترسه‌ ژ ئیمه‌ تانه‌

باشه‌ فكه‌را ته‌ چیه‌ یه‌
ریا توله‌ سه‌ر نه‌ ری یه‌
ئه‌زمانه‌ ته‌ كوردی یه‌
توو بو هنده‌ نه‌زانه‌

هله‌ ژ ه‌زرا خو بكه‌
به‌سه‌ تو شه‌ری مه‌ بكه‌
به‌سه‌ ئاسته‌نگا په‌یدا كه‌
ده‌ركه‌ف ژ نائف گاپانه‌

---

(١) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ژ نامیلكا بناقی (پێناسی) یا (مه‌لا عه‌لی - روباد) ئه‌وا ل ساڵا (١٩٩١) ئ،

چاپ بووی هاتیه‌ وهرگرتن.

(٢) (جه‌بار): ئێك ژ ناغین خودایع مه‌زنه‌ و رامانا (خودان هیز وشیان) دده‌ت.

دیواره زور د ترسی
بو به عسی د مهلسی
ل مافی خو ناپرسی
ومره نفاق سهه ورا گولانی^(۱)

ئهقه بیست و شهش ساله
بو دوژمن بووی پاله
باشه ما ئهقه حاله
هه ی گه په پوک کولانی

ما تو شه پئی کی دکه ی
ژ کی پا ئهقی دکه ی
تو هوسا خو کریت دکه ی
بی ئاقلی جیهانی

دهستی خو ژقی بهرده
فکرا تول سهه بهرده
زه نه د و بازنا هه نه د
وهک شیرا ل مهیدانی

تو چه نه دی بی مرادی
ته بو نه قییت ئازادی
تو هو خو ودان عینادی
بو ئاسته نگ و هه ودانی

دی خو هشیارکه توژی
بو تو خو دکی ژژی
ما ته قهت نینه مهژی
هنه ده هول قهمانی

^(۱) شوپهشا گولانی (۱۹۷۶-۱۹۸۸).

گوھ۔ نەدە سەروۆك جاشا
دئ مینى نىاف تراشا
قەت گوھ۔ نەدە مەعاشا

نە ترسە ژ ئیانى

تو خو ددەییە كوشتن
بو ئەفەقەقى بن فەئە
ئافروویئ تە هـو پشتن^(۱)

تو خەلكى كوردستانى

بنیـرە ل دیرۆكـى
كانەو كارە تو دكى؟
بو ئەفەقەقى^(۲) شۆل دكى

قەبوول دكەى فەرمانى

شەرم بكە ژ شەهیدا
وان فیـرس و عەگیدا
بو كى خو كرن فیدا

گوھى خو بدە هـوزانى

من بو تە گوۆت ب كوردى
ئەزج نـابىژم ئیـدى
قىن فورسەتى^(۳) بەرنەدى

ببە ئەهالى گوھدانى

---

(۱) پشتن.

(۲) ميشل عەفەلق (۱۹۱۰-۱۹۸۹)، سیاسىي عەرەب.

(۳) دەئىقە.

ژ خو باقی قی نافی

ناقه کن گه لکه پیسه

هلو بیسه بالاقی

دا بیسه نافی دیوانی

ئازادی (۱)

دا بـیـن ئـازادی خۆشـه
بهـلـیـ من تام نهـکـریـیه
کورد مـهـتهـکیـ بۆشه
لـیـ وی ژین بنـدهـستیـیه
ئـازادی ژـی دارهـکـه
ئـهـگـهـر نهـهـیتـه ئاقدان
بـرا وهره مـیـزـهـکه
خـودانی شـین و گـریـه
ئاقا وی دقـیـت خـوین بیـت
دا ئهـو تـازـه شـین بیـت
خـودان دقـیـت زانـا بیـت
دا ئهـو بـخـوت فیـقیـیه
ئـازادی کـوتـرا ئهـسـمانا
کـهـسـی نهـدهـت قـوربانـا
دئ مینـت ل کولانـا
ئـهـویـ پـویـس و برـسـیـیه
کـوردـا زۆر خـوینـا پـشـتی
بهـلـیـ نهـ ب زانینـی
دوژمنـی خۆ یـیـ کوشـتی
کـیـما دزانـی ژبهـر چـیـیه

(۱) ئەف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقن (پیناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئەوا ل سالآ (۱۹۹۱)ی،

چاپ بووی هاتییه وهرگرتن.

عه شه شیرکانی و ئازادی
 ئیك و دوو قه بوول ناكهن
 ههر دئ بت بت بی مرادی
 ئەف گۆتته به ئیه⁽¹⁾
 فیت كورد بت ب درستی
 وهك به رهكی خۆپستی
 ئازادی دئ هییت دهستی
 ئەفه من هۆ زانییه
 گهر مه كر مرۆفکانی
 ههر دئ بیژی ئه و کان
 ههتا ئاخ زه مان
 رۆژا مه ههر تارییه
 سهه ری تشتی ئاقاله
 هه می تشت پی كامله
 حوكم دئ بییت عادلته
 ئەف گۆتته هه دیسه

⁽¹⁾ رۆهن، ناشکرا و دیار.

ئەھى بارزانی^(۱)

بارزانی گەر تو نەبایی
تو نە خودان زانین بایی
دوژمن دامە دەنە بایی
مە شوپۆرش نەدکر ئیدی

ئە تە هەرفاندن پیلان
چەند کونفرەنس تە گریدان
تە کیشان زۆر نەخش و نیشان
تە پاکرن چەند قیادی^(۲)

تە شوپۆرشا کوردا نوی کر
دوژمنی مە باش پەزیل کر
پتر سەری وی تە شووپ کر
تو بوۆ هەمیما سەیدی^(۳)

بارزانی تو دارا فیقی
کوردا بوۆ تە هەمی فەقی
دوژمن ژ کەربادا پەقی
دئ بن گور بن تەف موعتەدی^(۱)

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقن (ریناسی) یا (مەلا عەلی - روپاد) ئەوا ل ساللا (۱۹۹۱)،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

^(۲) سەکرده.

^(۳) سەرور.

تو بووی مه‌دره‌سا کوردا
رێکا خه‌باتن ته‌ نیشادا
له‌وا بوونه‌ شـیـریت قادا

قته‌ که‌سێ ل وان ترس نه‌دی

تو بووی خودان عه‌داله‌ت
خودانێ سه‌بر و سیاسه‌ت
ل دوژمنه‌ بوو قیامه‌ت

کورده‌ستانێ بوو به‌رده‌دی

هات ئه‌مری (رب العالمین)^(٢)

ژ مه‌ ستاند زه‌عیمی^(٣) ئه‌مین

له‌رزین ئه‌سمان و زه‌مین

ته‌ جهه‌ (جنة الخلد)^(٤)

---

(١) زۆردان.

(٢) خودایێ جیهانیان.

(٣) سه‌رکرده‌.

(٤) به‌حشتا هه‌تا هه‌تایی.

هه‌شیدارم (١)

ئەه‌ی خالقی عەرش و کورسی
پەحمەتی ببە ب ئیدریسی (٢)
تازە و پەحەت لێ بپرسی
تو ل وی بکە غـوفرائی (٣)
ژ هەر کەسی پەحمتری
چونکە تە ئەو کرە مری
چونکە ژ هەمیما مەزنتری
ئەه‌وی ببە نـاف جینانی (٤)
خودئ ئەم زۆر حەژئ دکهین
هەردەم هه‌قییا ژ تە دکهین
سەر مە هه‌یه وی ئەقرۆ دهین
ژبەر خاترا کوردستان

---

(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (پێناسی) یا (مەلا عەلی - رۆباد) ئەوا ل ساڵا (١٩٩١)ئ، چاپ بووی هاتیه وەرگرتن.

(٢) ئیدریس مەلا مستەفا بارزانی، پۆله‌کێ باش د هەر دوو شوڤه‌شین ئەیلول (١٩٦١-١٩٧٥)ئ، و گولانی (١٩٧٦-١٩٨٨)ئ، دا هەبوو. پشتی مائناقایا مەلا مستەفا بارزانی، وه‌ک پێبه‌ری پارتی دیمۆکراتی کوردستان- عراق هاته هه‌لیژارتن و ل ساڵا (١٩٨٧)ئ، وه‌غەرا داویـ ک.

(٣) لیبوورین.

(٤) به‌حشتن.

حهققه دوعا بوۆ وی بکهه
شهف و رۆژا دهم ب دهم
خهباتن بکهه بیهن نهدهم

ههر دهم شیر بزم ل مهیدانن

سهده هاواره یا نیلاهه
ته ئیدریس بر ب ساناها
گهوپا وی بکهه رۆنناها

بیه نفاق باخچن روحانن

هیقه دکهه نه ئیشهینی
تو رهحهتهن لئ ب رهشینی
ل بهههشهن ب چهرینی

بدهی خاترا پههزانن

ئیدریس ته برته کر شههید
پیشهه هاتن شیخ و مرید
ل شههیدا بوو کههیف و عهید

بوو میههئانن گۆرستهئانن

پهحهی بکهه پههیی گهلههک
گاغا چوونن ههر دوو مهلههک
بالا نهبن گورز و خهلههک

بوۆ پرسیار و بههسهئانن

دا تازه نهو بوۆ خوۆ روینت
چ یا چهز کهت بوۆ خوۆ بینت
باش بهههشهن بچهرینت

هههتا کو رۆژا میزانن⁽¹⁾

(1) رۆژا قیامهتن.

عەشیری (١)

مادەم ئەم ئیرۆ کوردین و لەشکەرین
پێ نەقییت بێ تفاقى و گوھۆرین
ئەم تەف مەلەتەکین و شوپەشکەرین
ئەو چ عەشیرکانى یە ئەم ئێ دگەرین
گەر ئەم پارتینە و ھەییە پرۆگرام
بلا بەس بیت مرۆفکانى ئەز خولام
ھەتا کەنگى خالو خالو و کوپ مام
ما تا کەنگى دەریدەری و بگەرین
ھیشیا من ژ کاربەدەستا ئەو
خۆ ھشیار کەن ئەو من ئیعلان (٢) داو
گونەھا مەلەتى ھەمى یال و
دا عەشیرکانى بفرۆشین نە کپین

---

(١) ئەف ھەلبەستە ژ نامیلکا بناق (پێناسى) یا (مەلا عەلى - رۆباد) ئەوا ل ساللا (١٩٩١) ئ،

چاپ بووی ھاتیە و مرگرتن.

(٢) پراگەھاندن.

ئەز حەيرانەم^(۱)

ل دنيایئ ئەز حەيرانەم
چ ژ وەزعی خۆ نزانەم
خودان دەرد و کول و ژانەم
گەلو بیژن دەرمان چییە

ل وەلاتی ئەز پێقینگەم
ئەزئ بئ دەست و بئ لنگەم
خودان ئیدان خودان حنگەم
مائەف ژیانە بۆچییه

ژیاننا ئەم نەو تیدا
وەکی گەمیا د بەحریدا
کورد چوونە ژ پئی پيدا
کی دببیزت ئەف نە پئیە

هەوارە نئ هەتکا مە چوو
وەلاتی مە ژ دەستی مە چوو
بۆ ئاقل ژ سەری مە چوو
وەك مرۆقی بئ هەش بییه

کوردۆ رابە خۆ هشیارک

^(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالآ (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

تو تازه خو کاروبارکه
هه قالیت خو ئاگه هدار

ئهف دهرمان ب سانا هییه

ببین ئیک بی منی منی
ژناق خو دهرکین دوژمنی
روی لی بکین سه نیمه نی

ئهفه ریکه ئازادییه

گهر ئهم ئازاد بین ژ دهست وی
ل دنی مه پهیدا کر پوی
نامینم ههیران ژ دهست وی

دی ته نامم ل دنیییه

ئەز چ جها ناحەبىنم^(۱)

كوردستانا من بـهـدهوه
مرادا من نـخ هـهـر ئهوه
هات گووهی من دهنگـی كهوه
ئەز پاكـرم زوی ژ خـهوه

كوردستانا تـازە و دەلال
ئەو نازكا شوخ و شه پال
ئەقینا وئ بو من هـهـقال
عشقا دلـی من هـهـر ئهوه

حوببا وئ ئەز حـهـلانـم
وئ ئەز سۆتم ئەز قـهـلانـم
ژ نـاف هـهـقالا رەقـانـم
هـزر و بـیرا من هـهـر ئهوه

ژییر ناکم وان سـۆرگولا
ییت خەملین ل کـوور و ملا
ئەو دەرمانه بو دل کـولا
كهوا برینا من ئهوه

دەرمانه بو هـهـمی دەردا
ئەوه سـهـرئ هـهـمی عـهـردا
خودئ دایه بو مـهـ کـوردا
جـهـ و مـهـسـکـهـن بو من ئهوه

^(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

ئەز چ جها ناحەبیینم
 چ جاننا وەك وئ نئابیینم
 زیپر و زیقا لئ دبیینم
 خوۆش و ژیاننا من ئەهوه
 بەهەری خوۆ بدەن وان شەلالا
 وان نیرگزا وان هەلالا
 ئاوازی تەهیر و تەهوالا
 بەهەشتا مە کوردا ئەهوه
 بەهەشتا سەردنئ ئەهوه
 جەئ کەیف و خارن و خەهوه
 هاقینگەها کوردا ئەهوه
 دەشت و زۆزاننا من ئەهوه
 ئەو سە و سەپەریت تیدا
 خودئ تازە نەقش لیدا
 گۆتی کوردا هەرن تیدا
 کو داخوازا وە هەرن ئەهوه

پیشمەرگی ھۆنینه کەسی (۱)

سەلامیەت من بۆ پیشمەرگا
خودانیەت تۆپ و تەشەنگا
ئەوان میڕیەت وەک پلنگا
میڕانیەتا وان بۆ ئالا
ئەف میڕانی بوویە دیرۆک
ژ خانەقینی تا دەوۆک
دوژمنی خوۆ کرنە پەپۆک
بوویە ھەوارو وا ویدیلا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ژ نامیلکا بناقن (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ی،

چاپ بووی ھاتیە وەرگرتن.

رێكخستنا كوچه‌ری^(١)

ئەز بۆ كوردان چ بێژم
دەرە ئێ را قەپێژم
بۆ وان دورا دارێژم

دا بێهێس بێهێس دەر ب دەر

كەسێ نەبیت ئێكاتی
خاسمە ئ ئەقەسی كاتی
فەرزه بۆ مە براتی

رێكخستن و (مۆنتەمەر)^(٢)

بۆ مە نابیت رزگاری
گەر ئەم نەكین هەقکاری
هەر دێ مینن پشادەری

وێك هەزاري خۆییسەر

قیت هەبن نفاق و پەقەم
نیرك و هەقجار و قەلەم
هینگی دێ هەبیت بەرەم

ئەم نامین بێ مەفەر

(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بنافی (رێناسی) یا (مەلا عەلی - روبات) ئەوا ئ سالان (١٩٩١) ئ،

چاپ بووی هاتیه وەرگرتن.

(٢) كونگرە.

ھندی ل ھیقیا خەلکی بین
 ھەرۆ ئەم دئ برسسی بین
 ھیچ ژ مە ناییت ئشین
 ھەرۆ دئ مە کەنە دەر
 مەرۆف شوولکەری خۆ بییت
 دئ ل نەف خەلکی ب پوی بییت
 دئ ئەزادی زوی بییت
 ئاقا بن گوند و مەقەر
 ئەف گوندیت ھو ھەرپفتی
 باغ و بیست تانیت سوۆتی
 دئ ئاقا کین ب دەستی
 کەس نەشیت مە بکەت دەر
 ھندی کورد ژیک بەلاف بن
 دئ ل جیھانی بی نەف بن
 دئ بی نان و بی نەف بن
 بەلگۆھ ھەر دئ بیتە بەر
 ریکخستنا ب کوچەری
 دئ تە ھیلیت پشەدەری
 کەس نابیژیت عنفەری
 زیدەنە کول و کەسەر
 ئەفە بوو داخووازا من
 ھنە بوو زانینا من
 کەسی گۆھ خۆ دا من
 دئ ژین زۆمەنی چیتە دەر

عنزالا و بابە گورگورپ (١)

كوردستانا مه رهنگينه
تير نهفت و پانزينه
دوژمن بهس ژ مه بستينه
نئ ته چ ماف تيدا نينه
ئهوا تو دكهى تهف غهدره
ههرو خوينا مه يا ههدره (٢)
تيكليا ته ههمى زهجره (٣)
دهستانا ژ مه بكشينه
ئهم خودانين تو بيانى
گونهكار و ب زيانى
ته عهدهما كوردا ئانى
كاريت ته نه يارينه
عنزالا و بابە گورگورپ
لئ خودانين وهك باب و كورپ
چهند تول مه بكى خور خورپ
بو ته نابيت ئه وخهزينه

---

(١) ئەف ههلبهسته ژ ناميلكا بناقق (ریناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئەوا ل سالا (١٩٩١)ئ، چاپ بووی هاتیه وهرگرتن. (عنزالا، سه ر ب پارێزگهها مويسلههيه. باباگورگورپ، سه ر ب پارێزگهها كهركووكيئهيه).

(٢) بهلاش.

(٣) نهخوشی.

ئەقى دوزى ئەز ناھىلم
تال قەبرى قەدەن كىلم
ئاخا منە قىت بكىلم

هەتا خۆش بىت بۆ مە ژىنە

ژ دەوكن تا كەركۆكى
تەف ل بەر حوكمى فرۆكى
تە خوین پشتى وەك جۆكى

ژ پەحما تە بى ھىقىە

رژىما بەسا پىر عجالاف
تە ھشك كرن ئاف و دەراف
تە بۆ نەقىت بۆ كوردا ماف

ما ئەم ژى نە ئىراقىنە

تو رژىمە كا پوى پەشى
تو كىقىرىشكا ناچچاف بەشى
بۆ ئىراقى نەقىت خۆشى

ھندى ھوین چەند ئەفەقىنە

شەهیدین مە (١)

شەهیدن تەف پێشمەرگین مە کورد
شەهید بوونە سەر نامووس و عەردا
شەك نینه ئەفا من گۆتی قەردا
چ قەوما زۆلم هۆ نەهاتیە سەردا

بنیـپـرن ل ئایەت و حەدیسـا
کی بیت کوشتن ل سەر مال و نامیسا
د بەهەشـتـیدا وەکی پەئیسـا
کی د سـۆزیت باژیر و گوندا

گەر دوژمن ب پەشینت خەردەلی
گونەهە تو پوینی ل مەزەلی
دقیق باش بزانی قی مەسەلی
دا نەبی پەپووک ل چول و عەردا

گەلی کوردا رابن وەکی میـرا
دەست بدەن تەنگ و تەقەر و بیـرا
ئەفەیه پۆزا خۆشـمیر و خیـرا
دوژمن بکوژن هەر جەق تیدا

---

(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناق (پیناسی) یا (مەلا عەلی - پوباد) ئەوا ل سال (١٩٩١)ی،
چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

کوشتنا وان چ گونەھ تیدا نینە
چنکو ئەو سەبەبێ قی شەپینە
چ پەحمێ پێ نەبن وان قەبرینە

دا کو بچن ناف مەزبەلێ دا

یئ بیژت کوشتنا وی گونەھە
ئەو بێ جورعەتە خاوەن گونەھە
ئەف بوورین سال ل مە نەھ و دەھە

وان کوردستان خراپ کر و بەردا

موسستەحەقی عەزابا ئاگری
ئێخسیر ببت ب دەستی لەشکەری
بار بکەن ئەوئ تەشبیھێ^(۱) کەری

هەر باشە جھووڤ^(۲) ب سەر دەقی دا

---

(۱) وەك، مینا.

(۲) جھووڤ، ئەو تویرکە ئەوئ کایئ دکەنە تیدا و سەر دەقی دموارا قەدکەن.

وهلاتی دل حهیین^(۱)

پیش مه رگه یینه پارتینه
ش شانیته وهلاتینه
ئه مه زیره کین جندینه^(۲)
ئاش قیته ئازادینه
ئه مه پارتینه له شه کهرین
ل ئازادی دگه رین
دا ل ملک ی بچه رین
چ ملک ه ک شه رینه
ملک ی مه کوردس تانه
هه می باغ و بیس تانه
کورد ژبو وی خودانه
وهلاته ک دل حه بیینه
وهلاته ک پر عه زیزه
تهژی فیقیق ته میزه^(۳)
تهژی باهیف و گویزه
هه می نهفت و پانزینه

^(۱) ئهف هه لبهسته ژ نامیلکا بناقن (ریناسی) یا (مه لاهه لی - روپاد) ئهوا ل ساله (۱۹۹۱) ئی،

چاپ بووی هاتیه وهرگرتن.

^(۲) باش و جوان.

^(۳) (ته میز) په یقه کا فارسییه و رامانا (پاقر) ددهت.

دقیقت شقانهك زانا
چاك بزانت ئه زمانا
ل ههر چار كوردستانا
خه كى وان تىبگه هینه

چەند خۆشە ماشانلا (۱)

كوردستانه باغچى گولا

ئەو عەزىزە ل بەر دلا

ل سەر چىا و سەر ملا

چەند خۆشە دەنگىن بابلا

بەرىن خۆ بىدەن كولىكا

ل نەمال و ھەمى شىيكا

ئاوازىن توك و تشىركا

خۆم خۆمە ل ھەمى ئالا

جەن سەيران و كەنىن

جەن نىچىر و خۆش ژىن

وەك ئاسۆسىن وەك تەنىن

چەند خۆشەن ھەزار ماشەلا

ل بەرپۆزا ل نىزارا

بەرىن خۆ بىدەن وان دارا

ژ دار بەرپۆي و دىن دارا

سەببەرە ل ھەر دوو ملا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ژ نامىلکا بناقى (پىناسى) يا (مەلا عەلى - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووى ھاتىبە وەرگرتن.

هه‌می می‌رگه و چیمه‌نه
ب پاستی ئەف خوۆش مه‌وطه‌نه^(۱)
ته‌ژی تی‌دا واریت مه‌نه

ل نایف نه‌فه‌ل و هه‌لالا

کوردستان زۆر دل حه‌بینه
کسه‌ئ جهه‌ک وه‌سا نینه
ته‌ژی لی می‌رگه و کانینه

گوه‌ بده ده‌نگی شه‌لالا

ته‌ژی گرن ته‌ژی شاخن
ته‌ژی که‌ویت لال و پاخن
دوژمن هه‌می دل ب داخن

ل سه‌ر وان به‌ژن و بالالا

ژیۆ مه‌ خوۆش جهه‌ و واره
چیا هینه چیا ساره
هه‌می گافا لی به‌اره

گی‌ا شه‌ینه ل نه‌لالا

گه‌لی کوردا هین بزنان
جه‌ئ کوردا کوردستانن
ئه‌ز دبی‌ژم ه‌وین خودانن

وی بی‌ارینن ژ چه‌په‌لالا

(۱) وه‌لات.

كوردستانا زهنگين⁽¹⁾

كوردستان زۆر زهنگينه
تهژی نهفت و پهزينه
زۆر خوشه ههوا هوينه
پر مهعدن و كانينه
چهوا چهزكهه وهسايه
وهك مرادا دلایينه
ههمی گول و گیانه
تیر خیر و هنگینه
تهف هوين وهرن تهماشا
بنی ل تراش
ئهوان كهفر و وان كاشا
لهوژی را دل بههنگينه
تهژی گویز و هنان
دارمازی و دیندارن
سههرو بنا رویان
گاف و دهما خورینه

⁽¹⁾ تهف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلاعهلی - روباد) لهوا ل ساللا (1991)ی، چاپ بووی هاتییه وهرگرتن.

هه می می رگ و چیمه نن
خۆش نزار و به ته نن
بو ژیانع مه ده نن

چ ئاخه که کا زیرینه

ئالیشک^(۱) تا هودانئ^(۲)
هه می تیکدا کومره^(۳)
دوو گوندین کوردستانئ

به هرا مه تیدا نینه

ه هودانئ ل ترکه
ئالیشک ل ئیراقع
ئاگرئ مه ژ ترکه

ترکه برئه و خه زینه

ژ بانکئ^(۴) هه تا تیرکئ^(۵)
هه می کومر و قیره
هاو هه ره می زه کئ

کا وهیه یان وه نینه

---

(۱) ئالیشک، ژ ژۆزانین (هۆزا سنیدیان) دهیته هژمارتن.

(۲) هودانئ، گوندهکه دکه قیته دهقرا سنۆریا ئالیئ باکوورئ کوردستانئ ل گهل باشوورئ کوردستانئ.

(۳) (کومر) واته (پهژیا بهری).

(۴) بانکئ، گوندهکه سهر ب دهقرا (سنیدیان) فه دهیته هژمارتن.

(۵) هه دوو گوندین (بانکئ و تیرکئ)، سهر ب دهقرا (سنیدیان) فه نه.

ژرافینا^(۱) تا گاره^(۲)

زۆر خوئی تییدا دیاره

خۆش گهنج و عونباره

بۆ پاشه پۆژی ژینه

---

(۱) (رافینا) گوندکه سهر ب دهقەرا (بهرواریان) قەیه.

(۲) جیایع گاره، سهر ب قەزا (ئامیدی) - پارتیزگهها دهۆکن قەیه.

ئاغايىڭ زىگ گامىش^(۱)

ئەگەر تو دىموقراتى
سەر خاترا ولاتى
مە نەقىت چ ئاغاتى

ب شەف و پۇژا ب سەردەرى

ئەگەر تە ھەبەت رىياز
يا فەرە بچى ئەقراز
خۆ زىرەك كى مينا باز

تو دى تازە كەى شەرى

ئەگەر تو پارتىزانى
دقىت تو باش بزانى
ئەو پىكا بازارزانى

دى ل ئەقرازى چى سەرى

ئەگەر مەسئول ئاغا بىت
كارى مە دى بەلا بىت
كوردستان ئاغا نابىت

تا كەنگى دەرى دەرى

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ژ نامىلکا بناقى (پىناسى) يا (مەلا ەلى - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ئى،

چاپ بووى ھاتىبە ۋەرگرتن.

خهباتكه ر فیت بجیت پیش
بلا ببت چویفا فهکیش
گهل ئاغایین زک گامیش

هینگی خودان هونهری

تو کار نهکه بی فایده
همی خه لکی تو هایده
کاری بکه ب قایده

ل دوژمن ده ئاگری

ئەم دىن زۆلمى دا مەھىن (۱)

(۲) ھىقىدارم ژ تە شاھى كەرىم

بۆ مە بگىرى مەسعوودى (۳) زەعىم

(۵) سەردەستى وى تىك بچت بەعسا ئەئىم

دا ئازاد بىت كوردستانا قەدىم

تا كەنگى ھو بىمىن ئىلاھى

تە ئەم دەر ب دەر كرىن ساناھى

ل تارىيىننە نىنەھ رۆنناھى

(۶) (اھدنا يا صراط المستقيم)

رەحمى ب مە بکە ئەم گونەھىن

بۆ ئەم ژى ب مافى خۆ نەگەھىن

نى ئەم دىن قى زۆلمى دا مەھىن

(۱) ھارىكار بە بۆ كوردا ئەى عەلىم

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ژ نامىلكا بناقى (پىناسى) يا (مەلا عەلى - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووى ھاتىھ وەرگرتن.

(۲) (كەرىم) ئىك ژ ناقتىن خودايى مەزنىھ و پامانا (مەرد) ددەت.

(۳) مەسعوود مستەفا بارزانى، سەركردە و پىبەرئ گەلى كورد، رۆلەكى باش د ھەر دوو

شۆرەشىن ئەيلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵)ئ، و گولانى (۱۹۷۶-۱۹۸۸)ئ، دا ھەبوو، د ناقبەرا سالىن

(۲۰۰۵-۲۰۱۷)ئ، سەرۆكى ھەرىما كوردستانى بوو، نوکە وەك مەرجهعى سياسىيى

كوردان دەھىتە ھژمارتن.

(۴) رىبەر.

(۵) پىس.

(۶) مە ل سەر پىكا راست بىھ.

خه زینا په حمه تا ته پر زۆره
ئه گهر ئه م گونه هکار بین ببۆره
ته ه ژن و بچوو کان پوره پۆره
بئ دایک و بابن ماینه یه تهم

دوژمنی چار په خیت له مه گرتین
نه قیت کو ددنی دا ئه م بژین
نئ ئه قن چهنه ئ قه بوول ناکه ت دین
کو کافر ل سه ر مه بیت زه عیم

بۆ چ شولا حه زکه ی قادی
دوژمنی ژبن ببه ها دری
ته ه گونه هکارا باقی ئاگری
دا ملله تی کورد بمینت سه لیم

---

(1) (عه لیم) ئیک ژ نا قین خودای مه زن و پامانا (زانا) دده ت.

ئىدرىس رۇزا مە كوردا بوو^(۱)

ل سەھ و ئىككى كانوئى
ژ ساللا ھەشتى و ھەفتى
دل تەھ تەھى بوون ژ خوئى
ھەيف كو ئىدرىس چوو ھجرەتى

چ بکەين ژ چەرخا فەلەكە
ل دوور مە بوو ھەك خەلەكە
كەتەين پەيلا ھەك كەلەكە
ئىدرىس رۇزا ھەك سەتتەرەكە

چ بکەين ژ مەنا نەپەنى
مە ھزر نەدکر نەدزانى
ژ مە ستاندا شەيرى زەمانى
ئاف رويبار بوو وى کرکانى

تيرپۇژکا ب شەھوق و شەھمال
پەن رۇن بىوون دول و نەھوال
پەن گەرم بىوون دۇست و ھەھال
عەھور پاكرو وى سەھمال

تيرپۇژکا ھەندە ب ئەسەر^(۱)

^(۱) ئەھف ھەلبەستە ژ نامىلکا بناقى (پەنناسى) يا (مەلا ھەلى - روياد) ئەھال ساللا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووى ھاتىيە ھەرگرتن.

كەسەن نەزانى ئەو قەدەر
دئ ھۆ زوى رابەت چیتە دەر
دئ مە ھىلەت ھۆ دەر ب دەر

تيرۆزكا چوويە سەفەرئ
غەريب ھىلاينە قى دەرئ
ئەو چوويە رىكا وەغەرئ
دەخل ھىلا ل بىدەرئ

دەخل كۆمكر نەبرە مال
وى زەعیمەن فرشك دەلال
وى ھىلابوو دۆست و ھەقال
دا ئەو بەلاقكەن مال ب مال

ئەو توفى كۆ وى رەشاندى
ل ھەر چار زەفيا وى چاندى
شورەشا مە پىن شاراندى
دا بەرھەم بىت ئازادى

تازە ئەوى جۆك چىكرن
قەرش و قەوال سافىكرن
ھەر چار تەرەف ئاشى كرن
دا ھەمى باش خۆراگرن

خاتر خواست و ل مە كرتازى
بوو شەھىدەك مینا قازى
چوو ئاخەتەن ب شانازى
خودئ ژ ھەمىا بىت رازى

(1) كارتىكرن.

فیت هیقیا خو نەبرین
باش و موکم خو پاگرین
مالا پاقره لاندک زیپرین
دئ هەر هەبن خو پی پاگرین

ئیدریس هەتا دنیا هەیه
قیاننا تە دەق مە هەیه
خەباتا تە پیکامەیه
سەرۆک مەسعوود سەری مەیه

ئەق دنیا هەندە حیلەکەر
عالم تەف ژ خو کریهەر
قەت بو کەسێ نابت مەقەر
دئ هەر مەرین نینە مەقەر

گەلی گوهدارا بەسە گۆتن
ئیدریس و باب هەر دوو جۆتن
دل و هەناق ل مە سۆتن
قەهری هەستی ل مە کوھتن

گەلی براییت کاربەدەست
هەمی دەستا بکەن ناف دەست
فیلی کوردا ئەقرو قەرەست
دئ درینیت پارە پەرسەت

خو هشیارکەن ئەی ئیراقی
بلا بەس بت بی تفاق

بۆ دوژمننا نه بن ساقى⁽¹⁾

پهزييل بين ل بهر تاقى

ل دوماهيك ا هـ و زانئ

ئههوا هاتى قههوينانئ

هزار پهحمهت وهك بارانئ

بۆ شههيديت كوردستانئ

⁽¹⁾ ئهوي ئافى يان مهى دگيريت.

ئیرادا خودی^(۱)

خۆزیک کا کورد زانا بانه
دا هنده ل پاش نه مابانه
ئهفه چه ند سال و زه مانه
هه ر دکن و ل پاش مانه
گه لو بو قی چیه سه به ب
هه ی هه وار و هه زار عه جه ب
ئه م تهف بوونه چه رخ و له وله ب
ل ن اف وهخت و قان ده ورانه
چ ملله تا وه کی یخ مه
خه بات نه کریه هندی مه
شه هید نه دانه ته مهت مه
ئو وهک مه پاشقه نه مانه
دیاره ئیرادا خودی یه
ئه مر سه ر قی چه ندی یه
ره حما وی تهژی عه ردی یه
ئه و بو هه ما خودانه
کا چ هه ز کهت دی هه بیت
کهس نینه وه کی وی بیت
ئه مر سه ر چ کاری هه بیت
کاری وی دان و نه دانه

^(۱) ئهف هه لبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئهوا ل سال (۱۹۹۱) ئی،

چاپ بووی هاتیه وهرگرتن.

غەیری وی مەفەر مە نینه
بەرانبەر وی کەس چ نینه
چنکو ئه و زۆری زهنگینه
دشییت پهحمەن بو مە دانە

بئ پئكى (1)

ئەف مللەتئ بئ سەرۆبەر
ژئ را لازمە خوۆش پئبەر
بئ وئ نەمایە چ مەفەر

كى هەيه كو وئ بئنيئ بەرئئك

دوژمنائ لئ كرىه زورى
ژ هەف كرنه ب زوركارى
هنئ ل ژئرو و هن ل زورى

ئەو نە هئلانە ل گەلئك

هنا هارى دوژمنئ كى
هزرا پاشه پوژئ نەكى
مئلەتئ خو وان قركى

هەتا ئەو بوونە چارئك

دەرمان ئەو پابئ سەرخواه
دەست و پيا بدين بەر خواه
بشارئئ ش و پەشا خواه

بەلكو بگەهنەفە ئئك

(1) ئەف هەلبەستە ژ نامىلكا بناقئ (پئناسئ) يا (مەلا عەلى - پوباد) ئەوا ل سالا (1991)،

چاپ بووى هاتىه وەرگرتن.

جهژنا ئاريا (1)

سهه سهه لام ل ههوه بن
گه لى دۆست و برا
ل دنى خوش و شا بن
ههون ههلهكه ن ئاگرا
نى ئه فرۆكه نهه ورۆزه
جهژنا كوردى دلسۆزه
ل وان ببيت پيىرۆزه
ئهى گه لى شپره مپرا
نى ئهقه جهژنا مهيه
باش گوهم بدن فايدديه
دانهرى وى كاوهديه
ل دنى كر ئاشكهرا
تارى بوو كو پۆنهای
زۆحك كوشت بوو تهناهی
حوكمى وى كر دومهای
راییو دژى نههيارا

(1) ئەف ههلبهسته ژ ناميلكا بناقى (پیناسی) یا (مهلا عهلى - روياد) ئەوا ل سالا (1991)، چاپ بووی هاتیه وەرگرتن.

نه ورۆز جه ژنا ئاريا
خه لك دهر كهفت ژ تاريا
پي كفه چوونه ياريا

ناقه پاست و سه رگ را

نه ورۆز گاڤا تو هاتي
كوردن بو ته داوه تي
تويي كهيفا ملله تي

لهو ديي ژم نه شعارا⁽¹⁾

دهم ئ ته ده مهك خو شه
هه مي كهس پي به شوو شه
ملله تي كورد زور بو شه

ئ بي پائي نه يارا

پشتي ئيس تيعمار⁽²⁾ هاتي
بو تاري ل وه لاتي
كهه و لال بوون وي كاتي

تپن كوشتن ب ه زارا

گه هشتين قرن ئ بيست
هيشتا ستويين بهر پست
زك و پشت بهر بست

راده پلن ههوارا

(1) هه ليه ستان.

(2) ئيمپرياليزم.

زۆر پاسته يا من گۆتى
جهرگ و دل ل من سۆتى
بمـرن پـرژيمـين كـۆتى

ديسا گهش ببت چـرا

کرم کباب^(۱)

ئەز حەلاندم کوردستانئ
کەتم بەندا ئەوئ جانئ
ئەز برم حالئ نەمانئ
وہکی بەفرا خەزیرانئ

وئ ئەز سوۆتم وئ بۆھشتم^(۲)
کرمە کەباب ئەز برشتم
عەقالئ من بر ئەز نەھشتم
کرم دینئ ل کولانئ

کرم دینئ دەشت و چیا
کرمە فەقیرئ بەر پیا
من کەس نەما بوو هیثیا
بۆ مە بکەت بەرەقانی

عشقا وئ ل من کر ئەسەر
بۆ من نەمان حال و مەفەر
ژ عشقا وئ بـووم دەر ب دەر
هەلاتم هاتم ئیرانئ

(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقئ (پێناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل ساللا (۱۹۹۱)ئ،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

(۲) (بۆھشت) واتە (حەلاندا، هەژاندن).

ل ئيرانى مامه خهمگين
پر زيده بوون كول و برين
رۆندك ل من بوون ئاف و خوين

سهه خاترا وئ بپن روحانى

شهف و رۆزا من خهو نينه
گاف و دهما من نالينه
كهسئ ئاگهه ژ من نينه

نيزيكه بچم نهمانئ

ژبهه خاترا وان رويبارا
يپن كو دخوشن وهك مارا
نهخاسمه چاخين بهارا

ئهون سهبهه بؤ ژيانئ

ژينا مه ل ناف چيانه
جهئ خوش ميړيت كوردانه
جهئ باپير و بابانه

ئهون رهوشا كوردستانئ

ههقهه دين بم شهرم نينه
كهسئ جهئ وهك مه نينه
ههمى مهعدن و كانينه

دقيت نههيتته بهردانئ

ههه ئهوه بويكا خهملاندى
كهزى بسكيت وئ قههاندى
مسك و عهنبهه لئ رهشاندى

دا بچينئ بؤ سههيرانئ

ههلهبچه (1)

ل شازدهی ههیشا سیئ
دئ ژبو وه کم وی بهحسی
ئهو سهدامی⁽²⁾ کورئ بهعسی
فرین هاتن سههلهبچه
مرؤف بوونه پارچه پارچه
گۆت ئهقه خهرج و خهراجه
قی سهدامی ئهمریکانی
ژههر و کیمیال سهردانی
کەس قئ ناکهت گهل ههیوانی
شههید کرن ب هزارا
کیمیا رهشاند تهیارا
کەسهک نهچوو بو ههوارا
گهلی کوردا خو هشیار کهن
شههید ل هوین نه وندا کهن
ئالا شههیدا هوین پاکهن

گونهههک مهزن هات کرن
هوین زۆر باش گوها پاکرن
ئهوی فرۆکه پاکرن
ژههر و کیمیال رهشاندن
کرفهزمان و قهبراندن
مهزن و بچویک قهلانندن
هیلاکا ههلهبچه ئانی
کرقهسابخانا ئینسانی
یا کو وی ب سهروئ ئانی
بوو نالینا بریندارا
ههوار خودئ بو بی زارا
زهر بوون بهلگین داروبارا
زۆر شهرمه کو خو بهر با کهن
ههرن ههلهبچی ئاقاکهن
دا چاقا ب ههوه پاکهن

(1) ئهف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلا عهلی - روپاد) ئهوا ل ساللا (1991)ئ، چاپ بووی هاتیه ومهگرتن. د نامیلکا نافبریدا دیرۆوکا قههاندنی (1989/3/10) هاتیه.

(2) سهدام حسین تکرتی، ههر ژ (16 تهمووزی 1979)ئ، ههتا (9 نیسانا 2003)ئ، سهروک کۆماری عیراقتی بوو ل ساللا (2006)ئ، هاته سیدارهدان.

کا چہوا بوویہ قہبرستان
 دقیت قہت نہبت راوہستان
 دا بہس پمزیل بت کوردستان
 بہری خۆ بدن وان شوینا
 کیمیا خہردہل ب وان ئینا
 قی ژبیر نہکن مہردینا
 بنیہرہ ل تویکا^(۱) و پازئی
 بیژنی بنقہ تا زمرازی
 دژی خہردہل و غازی
 ب تایہتہ تی ل ئیراقی
 ئەگہر نہگرن تفاق
 ئەو دکت زولم و نیفاق
 دا کو شولئ مہ بیت بہریک
 کو ل بہر مہ بہرزہ بیت ریک
 دئی بلا بہس کورہ ریک
 یا بہیانہ وہکی پوژی
 باشہ چیابک وژی
 وان چ نینہ ل پاش پوژی

پاشی ہہرن شیخ وسانان^(۱)
 دەستا بکنہ نافع دەستان
 ئازاد بکنہ ژبن دەستان
 قیجا دا گہرن بہہدینا
 تو دئی بینئ ئەوان ئینا
 یا حہرام ل ہہمی دینا
 خۆ ہشیارکہ نہ کورا زئی
 تہژینہ شہہیدی غازی
 بکنہ ہاوار و داخازی
 مللہتی کورد زور مہزلوومہ
 نی بۆ مہ ہہمی لوومہ
 پارتا بہعی گہلہک شوومہ
 پابنہ سہر خۆ ب دلئ ساف
 ہوین خۆ نہکنہ بی عنساف^(۲)
 خہباتئ نینہ چ مہساف^(۳)
 پیک خہباتئ باش پوونہ
 خہبات نہکەر تہف دروونہ
 کوردیت خراب گروونہ^(۴)

(۱) دہقہرا شیخ وسانان دکہفیتہ باکووری ہمولپری.

(۲) تویکا، گوندہکہ دکہفیتہ دہقہرا (سندیان) ل سالآ (۱۹۸۸)، ہژمارہکا

پیشمہرگیان ب چہکن کیمیاوی ہاتنہ شہہید کرن.

(۳) دادپہروموی.

(۴) دویراتی.

تو گوهده (لا تقنطوا)^(۲)
بۆ تهف شهرا خوشمیری تو
مادهم تهف ملهت هاری تو
هنگه باشتر خو بشدینن
هوین شورپه شی ب شارینن
دا وی زوئمی زوی هه لینی

ئهی پیشمه رگه زوی رابه تو
دا کو بی هیخی نه بی تو
بۆ کوردستان شییری تو
گه لی مه زن و رپی ههرا
به ختی خودی و پیغه مبهرا
دا ئه م بچین ناف سهنگهرا

---

(۱) دفن بلند.

(۲) بی هیخی نه بوون.

بلا بمرم ل ناف كورد (١)

ئەز كەفتیمە دەریا خەما
بیر و هۆشەك بۆ من نەما
دۆست و هەفالهك من نەما
كو من ببت كوردستانئ
گاف و دەما من نالینە
دل و هناف تەهزی خوینە
شەف و رۆزا من خەو نینە
وهرن بخـ وینن قورئـانئ
گەلەك دویرم ژ مەوتەنا
بۆ خودئ بن مەدح و سەنا
رەحمئ بکە (یا رینا)
مە سەر بیخە گەل ئیمانئ
گاڤا کو هات ئەجەلئ من
تو من ببە سەر جەئ من
جولی دەینن سەر زکئ من
ل ناڤا هەجرا کەشانئ
من قەشپین دەڤ شەهیدا
نەك فیئرس و وان عەگیدا
قیاننا مـن ددلی دا
دئ چم نەك وان سەرەدانئ

(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناڤئ (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالآ (١٩٩١)ئ،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

من دقیت بمرم نواف کوردا
نواف دول و سه‌ریت گوردا
نی ئەز کوشتم کسول و دهردا
ئەزم عاشق بوو وی جانن

عاشقی دار و بـــــارانم
بلبلای دەحـل و پیلانم^(۱)
کەهوی سەر بەر و کەفرانم
ل بەر کەقیال ل زۆزانن

ئەزم موش تاقی کانیا
ل نواف میرگه و بەر کەقیال
تینە سەر بریت بیریا
دکەن داوت و دیلانن

کارکارا کەهر و بەرخانه
دەممی میژانـدنا وانە
شان و بیریا سەهیرانە
دکەن یاری و خو ئیکدانن

گاقا بیریا پەزئی خو دۆت
دودو ملا دئی کەنە جۆت
هەر ئیکئی ئاوازهک گۆت
بەرەف مال چوون کر ملانن

پەخیت ریکئی را گول چنی
دلین تـۆلازا هنجانی
ژیەر کراسییت چنجنی^(۲)
تەف کەتن دەریا قیانن

(۱) (پیل) واتە (جەهێ تیر داروبار).

(۲) (چنجنی) واتە (خال خال).

كوردستانا من^(١)

كوردستانه بهههشتا من
ئهوه ئومپید و قهستا من
ئهوه (طهیب)^(٢) و خهستا من
گاقا بچم بهرکهفیا
گوهی بدمه دنگن كهوا
گهلهك خوشه ئاف و ههوا
كهارك و ريقاسن دهوا
دگهل گوشتی پهز كویفیا
گوشك و سۆریاز تهژینه
کاری و كهنگر ئه و ژینه
چ وهلاتهك دل حهبینه
خوشه بیهنا دهرگهلیا
گوهدم شپشپرا ئاقي
ل سهرفه رشی سهری ئاقي
ل كورانشی^(٣) و كانیا باقي
ئهو سویلافا ناف گویا^(١)

^(١) ئەف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقن (پیناسی) یا (مهلا عهلی - رویاد) ئهوا ل سالآ (١٩٩١)ئ،

چاپ بووی هاتیه وهرگرتن.

^(٢) نوژدار.

^(٣) كورانش، ژ زوزانیین (هۆزا سندیان) د هیتته هژمارتن.

يا بلنده پينجى گهزا
 دخۆشت سهر باغ و پمزا
 سهردا جهن بزن و پهزا
 پموشا شان و بپريا
 ههروسا دهنگى پهپوكا
 ئهو عاشقن بو بهنوكا^(۲)
 خووش تپتن دهنگى داركوكا
 ئهون پموشا دهشت و چيا
 ومه بچين سهري بيركى^(۳)
 بخوين سيقا بكين سيركى
 نهخوشيت خودى ژ بيركى
 دى دلخوش بى وهك بهلبويا^(۴)
 چ جانن ئهو گول و نپرگز
 تپك ئالزين چهقر و ههلز
 كهيفخوش دبیت مرؤقى كز^(۵)
 گاڤا دپتن ئهو رهنگه گيا

(۱) سويلاڤا ئاسۆسى دكهڤيته گوندى (سويلن) سهر ب دهڤهرا گوليانقه.

(۲) (بهنوك) واته (دارا كهزوانن).

(۳) بيركى و سهري خوارى، دكهڤنه جؤگرافيا گوندى (كهشانن)، سهر ب هؤزانا
(گوليان) شه.

(۴) (بهلبوى) واته (بهربويك).

(۵) سل، دلمايى.

كەسە گرتى ئىشا تايى
بىلا وى بىن كونبايى
قەت نە هەوجەى بەغدايى

نك دوختوريت ئەجنەبىيا^(۱)

نى ئەز نەشەيم وەسفا بىژم
ژەيدانا وان ئەز گىژم
مائەز قى بۆكە دىژم

ژغەيرى خەلكە وان چىيا

---

^(۱) بيانان.

ما كورد نه مرۆقه⁽¹⁾

ته چ ل من كر ئه ی فه له كئ
ته ئه ز گرتم ب خه له كئ
ته ئه ز كرم ناف كه له كئ

به ری من دا مه وچ و پیتا

ما بوچی رهحم ته نینه
دلخ ته ب مه فه نینه
ما گه لی كورد مرۆف نینه

ته ئه و هنده پاشه هیتا

رهحمی بكه تو چاره كئ
بو مه پهیداكه چاره كئ
دا كورد بینه هه داره كئ

بهس دوژمن لی بكهت فیتا

دوژمنیت وان گه لهك پیسن
گه لهك بی بهخت و خه بیسن
زۆر دهرهوكهر و خه سیسن

ملاهتی مه وان نه هیتا

⁽¹⁾ ئەف هه لبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئهوا ل سالا (1991)ی،

چاپ بووی هاتیه وهرگرتن.

ههتا كهنى دى نهيار بى
دگهل مه خائين و خارى
دگهل كوردا دين و هار بى

ملكى وان دوژمنا كىلا

فهلهك بهسه بى مروهتى
وده بكنين شريعتهتى
ل سه مافى قى مللهتى

نهسيى وان ته تىك شىلا

مانه بهسه دهورا چهپى
ته بپىن ل مه دهست و پى
بلا ته ئيمانكه هه بى

بهس كورد مانه وهكى كىلا

خەيالان من سەرکەفتنە^(۱)

هەتا کەنگی بنالم ئەز
ل من حەلیان ئەف جەرگە و بەز
سۆت دوژمننا تەف دار و پەز
سۆتن ب ژەهرا خەردەلە

ب شەف و رۆزا من هەوارە
دەلێ من زۆر بریندارە
نەوی سەبەرە نە قەرارە
دسۆزیت هەر وەکی سیلێ

هەرۆ بی حال و بی مالم
بۆ وەلاتی ئەز دنالم
دقیقت دوژمننا بمالم
هەرۆ ئەف من ل خیالێ

خیالان من سەرکەفتنە
نێ کوردستان دەیکا منە
خەباتکرن رێکا منە
ل سەر خاترا ئاف زەلالێ

^(۱) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالان (۱۹۹۱)ن،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

مه ب هزارا شههیدانه
ل سهه ر ناخا مه كوردانه
داروبه ریت وی ئاقدانه

ب خوینا سوو وئ پهنگه ئالئ

نئ ئەم كورد سه مه لیوون هه نه
ئه ز دبیژم هیژ زیده نه
بو وان كوردستان مه وتنه نه⁽¹⁾

دوژمن خو دكه ت خو هیئ مالئ

ئه قئ چو جار قه بوول ناكه م
تاریخا خو هندا ناكه م
قیئ كوردستانئ ئاقا كه م

بیین حاكه م ل ناا مالئ

---

(1) وه ئلات.

وهسیهت^(۱)

من دقییت وه وهسیهت کهم
وهسیهتهکه کا براتی
گونههه نهز دهینهکهم
دا پهیدا بت یهکهتی

هیقی ژ کهوردا نهوه
هشیار ببین ژ خهوه
یا فهر و موهیم نهوه
دا بهس بت نه پهحهتی

ئیگرتن زور لازمه
نهخاسم بو گهلی مه
کارهک باش و موکومه
دی زوی گههن قورپهتی

بی تفاقیق پاکهن
دا باش سهری خو پاکهن
براتیق پهیدا کهن
خرابه عهشیرهتی

---

^(۱) نهف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) نهوا ل سالا (۱۹۹۱)ی،

چاپ بووی هاتییه وهرگرتن.

نابت جۆت گهل ئازادین
به قاله بو کوردینین
زاننا به ل پیشین

گهر هو نهبت تو کهتی

چ گهلی ته نزم⁽¹⁾ نهبت
هه ردهم ئهو دئ به رزه بت
دایم دئ دهر ب دهر بت

ئهو ناگه هیت پاته ختی

هیقی دارم ژ کورد
خۆ شاش نه کهن ل قردا
دا باش ئاقا کهن گوندا

ئو خۆ باش فیرکهن خهتی

هیقی دکه م ژ پارتنا
نه خاسم ل قان کاتا
بکهن ده وو شکیاتا

نک دهوله تیت پیش کهتی

بکهن تفاقه ک تازه
چیکهن بو خۆ ریبازه
ل ئیک دوو نه کهن نازه

گهرنه دئ بن بنکه تی

---

(1) ریکستی.

دیرۆکا ژین و خەباتا من^(١)

ژ هزار و نەه سەد و شپست و ئیکئ
پیشمەرگەمە و هەر ل سەر قئ پئکئ

هەتا نوکە ئەفە بیست و نەه سالە
ژیۆ وەلاتئی خوۆ بوویمە پالە

من گەل دوژمنا نەکریه پەيوەندی
هەر دژی وی راوەستامە ب تونئدی

وەک چیاپه کئ من یئ خوۆ راگرتی
ل پینجی و هەشتئ ئەز بوومە پارتی

من نەکریه بی ئەمیریا مەسئۆلا
ژیۆ پیکئینانا خزمەت و شوۆلا

ئەز بیووم پیشمەرگە ژبوونا ئاخئ
من نەقییا ژینا بن دەستی کەمباخئ

من دقیا بوۆ وەلاتئی ئازادی
دژی دوژمنا بووم وەکی پوبادی

یا ژ من هاتی تەخسیری نەکر
چەکئ شوپەشئ ب ملی قەکر

^(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقئ (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالأ (١٩٩١)ئ، چاپ بووی هاتیە وەرگرتن. د نامیلکا ناقبرییدا دیرۆکا قەهانئئ (١٩٨٩/٣/٣٠) هاتیە.

من خهبات كـرب شهف و ب رۆژ
ئەز نەبووم وەكى هەندەكا خۆ فرۆش

ئەز هەر مامە ل رێزا پێشمەرگە
ل پشتی نەكسێ مە نەما بارەگا

كورد بەلاقبوونە هەر وەكو نووكا
هەزار بووینە ل دنێ وەك پەپووكا

من خۆ سپارته كوردستانا باكوور
ژ خزمەتا وەلات نەچووم دوور

چەوا پەیدا بوو شوپرەشا گولانی
ئەز بووم پێشمەرگە و هاتم مەیدانی

بینا من هزار و نەه سەد و چلە
ئەف سال عەمرێ من چل و نەه سال كاملە

پموشا بهاری^(۱)

ب خیر بیستن سهه ری سالی
خوش بهاره كهسك و ئالی
ئازادی كهفته ههر مانی
كولیاك شینبوون ل ههر پالی
سر و سهرما چوو ژ حالی
وهرن بچین سهه ر نوالی
خلاس بووین ژ نالنیالی
بهفر حهلیا بوویه تالی
بهارا تازه هات حالی

ب خیر بیستن جهژنا نهوورۆز

خلاس بوون نهو سر و سهقهه
بهار هات ل مه خوش بوو دم
ههمی كانی بوونه زهزم
پویبار بوشبوون چوون چه ب چه
پشكیت دارا بوونه قهلهه
گول و نیرگز بوونه عهلهه
قهت نهز نهشیم مهدهحا بدم
كوردستان بوو باغی ئیرم^(۱)

^(۱) نهف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مهلا عهلی - پوباد) نهوا ل سالآ (۱۹۹۱)ی،

چاپ بووی هاتیبه وهرگرتن.

خودئ دگهل مه كر كه رهم

گه رانه ده فه رۆزا نه هورۆز

به هار هات زقسـتان رهـقى
به فرحه ليا مانه كهـقى
هزار ئاواز گـۆتن دهـقى
گول و گيا تياك ئفاقى
جهنـج ههـزكهـى دئـى لئـى نئـى
چ بلند بت يان ژى نهـقى
پر خهـمـلين دهـشت و زهـقى
زقسـتان مـر و نهـ ئفى
ههـر تشـتئ ب روح رابـوو ئفى

بوو قوچانا نيريلا ت قولـۆز^(٢)

هات بهارا شوخ و شهـپال
بو مرمـپـرا ئـاقـين زهـلال
خوش ههـر كين چوون دهر نهـوال
كهـيفـخوش ببوون تهـير و كهـوال
چوون سهـيرانـئ برـپر ههـقال
وان رهـقانـدن خهـم و خهـيال
وان ديـتن سۆسـن و ههـقال
مهـدحهـ بو رهبـئ لايهـزال
ئينا بهارا رهنـگـا دهـلال

وى بـر زقسـتـانا ب دۆز

(١) باغ ئيرهم، دكهـفتهـ جزيرا بوتان.

(٢) قولوز) واته (نيزيئ شاخ راست).

نيسكا خو دا رهخي نوكا
كهزي بهردان قان گهنموكا
گول خاړن كرن وهك خه نوكا^(۱)
خو خه ملاند وهكي كوكا
خو گه هاند په ريزا بوكا
ناق شينكاتي وهك سه روكا

رهخي ت رهزا ته زين ه لوز

پي خه مل و گيا تاتاكر
زولم و ته عدا سهر خو راكر
دهشت و چيا وي ناقا كر
سر و سهر ما ژ ناق باركر
دار و بارا خه ملا خوكر
فيقيخ شرين وان بخو فه كر
ئيلاهي هزار جارا شوكر
ئهف خه زين ته ل مه فه كر
تول زقس تاني فه كر

ژ دهس تيت وي كرن پيروز

بهار هات و جان خه ملي
ئاواز خو ش كر بلبلي
بو قه بقه با كهوا ژ دلي
ژ بهر مي كه وي ت چاف حلي
ل سهر كه قرا هنداف گه لي
گول وان بوو كه و گيرئ گولي
پابوو كه و هاقيتن ملي

^(۱) (خه نوك) واته (پشكه كه ژ هه قجاري).

وی گازی کر مهلا عهلی
ژ وی ملی وەر قلی ملی

خۆش بچین هیش نه بییه رۆز^(۱)

سـوبحان ژبو وی قـادری^(۲)
ساخ دککت تشـتی مـری
بهـار ئینا زسـتان بـری
ئـازاد کـرین ژ ئـاگری
تـهف گول گـیا شـین کـری
گـهرم ئینا سـهرما بـری
ئـهف وهـخته بو مه خۆش کـری
دـنـج جۆتـیارا گـهش کـری
عـهردی کـیلایـی شـین کـری

خۆش بوون دهشت و چیا و کۆز

بهـار ژ رهنـگـی جـهـنـهـتـی
خۆش خۆش ل زۆزانیـت مهـتی
دئ هـوین بـینن وی زینـهـتـی
عـالـهـم هـهـمی پـیکـشه کـهـتی
نـی هـویـه کـاری قـودرهـتی
کـی دـشـیـت وهـسـفا بـدهـتی
تـهـف نه خـودانـیـت غـیرهـتی
قـهـت کـهـس نهـشـیـت چـاق بـدهـتی
کـو بـینـت هـو زینـهـتـی

هەر بو خودی ئەف رهنگ پیرۆز

(۱) (قادر) ئێک ژ ناڤین خودایێ مهزن و رامانا (خودان شیان) ددهت.

(۲) (رۆز) په‌یقه‌کا فارسیه و رامانا (رۆژ) ددهت.

خۆ هشیارکهن^(۱)

ئەي گەئێ کورد تو نامری مایی
خودان بیرو و باومر و هیژایی
کار ل ته ناکهت چهکێ کیمیایی
هەر تو دژی رژێما بهغدايي

تا بگههی مافێ خۆیێ عادل
نه پارهسته بمینه موقابیل
دی ئاقا کهی ئەوان گوندیت کافل
هندی روح ل قالبی ههوه مایی

تو میڕێ خۆ پراگرتی و چهلهنگ
ناقن ته ل جیهانی دایه دهنگ
هەر خۆ پراگرتی چهند ببت درهنگ
چنکو ئاخا تهیه لئ ژیايي

کوردستان یان نهمان ئالا تهیه
رۆژا نه ورۆژی سهر سالا تهیه
پیشمه رگه ههمی عهیالی تهیه
تولا چهله بچئ ل پا^(۲) وان مایی

(۱) ئەف ههلبهسته ژ نامیلکا بناقن (رێناسی) یا (مهلا عهلی - روباد) ئەوا ل سالا (۱۹۹۱) ئ،

چاپ بووی هاتیه ومه رگرتن.

(۲) (پا) واته (ژفان، ل هیقین مان).

گهلی کوردا خو هشیارکهن رابن
چوکار بی زحمهت بو مه چینابن
دهست بدن ئیک ل گهلیک برابن
تهویه باشه به ژيانا مایی

کوردينو بلا بهس بیت نهیاری
قرنی بیست یه هیژ نه دیاری
نه یاری زکرهش مافی ته خواری
ل قی دنیا فره بی پئی مایی

بلا بهس بیت نه قیان و ته فریقه
هوین پهیدا کهن هه قال و ره فیه
ئیخلاس و پیکخستن نهوه حه قیه
شهرم و هنده قه مایی

خو هوشیارکهن باش هوین بزانی
نی هوین کورد و موسلمانن
خودان تاریخن خودان قورئانن
هوین بترسن باش ژ خودایی

گوهئ خو بدن ئایهتا (واعتموا)^(۱)
وه ریسئ خودئ بگرن هوین هه موو
دا ژ په مه زانی نه بن په موو
دا کو نه بن مه لویل و دامایی

---

(۱) بگرن.

ل سەر پێکی نەدرستم^(١)

بیر و هزرا ئەز پیر کرم
دەرد و ئیشا ئەز هویر کرم
ژ قینا وەلات ئەز دویر کرم

کەتم دەریا کول و خەما

کول و خەما ئەز ئیخستم
تێر ل وەلات نەنقستم
ل سەر پێکی نە درستم

بو من خوشی جارەك نەما

خوشی هەمی پابوون فرین
رۆندکا چاقیلت من هەلدین
دەست و پیت من هەر دوو برین

کاروانی مە ب پێکی قەما

ئەز و عەییال ماینه برسی
کەس ل حالێ مە ناپرسی
نادەنە مە نانەك ترسی

نەمان خێرخاز ل قا دەما

^(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (پیناسی) یا (مەلا عەلی - روباد) ئەوا ل سالآ (١٩٩١)ی،

چاپ بووی هاتیە وەرگرتن.

كەسەك نەما ھەوار كەمەن
ئەيلا خودانە عالەمەن
مە خلاس كەت ژ قەن خەمەن

پاكەت نەخۆشیا ھەما

شەف و پۆژا ل بیرا منە
ئەو عالەم سەرا منە
دەن من ژ ترسا وی كونه

مە ل قەن دنەن جەك نەما

رەبی ئەژی عەبدی تەمە
شەف و پۆژا ل ھیقی تەمە
رەحمەتا خۆ دەینە سەر مە

مە ئازاد كە ژ مەئتەما

چیا^(۱) ھەسكە ی تو قادری
ما نە بەسن قەھر و گری
زۆر نەخۆشە دەر بەدەری

تو ئازاد كە كوردا ھەما

---

(۱) ھەر تشتا.

کانع ئیسلامهتی^(۱)

حه له بچه یا کوردانه
ب ژه هری بوو ویرانه
ب کاره کوع وه حش یانه
شه هید کورن ئینسانه

ب کاره کوع هوقاتی
رابوو دزی ملله تی
خو دکهت دیموقراتی
ئو دوژمنوع کوردانه

پا کانع ئیسلامه تی
بو ناکهت سه لامه تی
گهل سه دامی له عنه تی
حه قعی وی نه هیلانه

وی سه دامی ئه فله قی
خلاس کورن ئیراقی
وی کاره بی تفاقی
نفاق عه ره ب و کوردانه

---

^(۱) ئەف هه لبه سته ژ نامیلکا بناقن (پیناسی) یا (مه لاهلی - روباد) ئەوا ل سالآ (۱۹۹۱)ی، چاپ بووی هاتیه وهرگرتن.

ل وهختی سام و حامی^(۱)
 تا دگه هیت سه ددامی
 ملله تی مه ب عامی
 ل سه ر جهی خو ژیا نه
 ئەه فه دونیا و عالم
 دئ تـاریخی نیشـی دەم
 ب دهفتـهر و ب قـهـلـم
 کوردسـتـانا کوردانـه
 ب دهلیـت ئـاقلی
 ئەز دئ ئەهوی قانع کەم
 بلا نەکەن دل کوئی
 کورد ژێ خودان ئەزمانه
 سه دام نهمرو دئ چاخی
 کوردا گور دکهت ساخی
 گوند سۆتن وی کهمباخی
 گه لو ئەه فه ئینسانه
 ما زۆلم تا قی دهره جی
 وهرن ههرن هه له بجی
 دا ببینن جی ب جی
 کانی زۆلم چاوانه

^(۱) سام و حام کوپین نوح پیغه مبه رینه (س).

دەردی کۆپینی (١)

ئەه ی گەلی دۆست و برا
وەرن روینن قان درا
بەحسەکی خۆش و شرین
وەک دەواتا هەلپەرین
پێکەه وەرن تەماشایا
چو داوتە هونینە حاشا
گافا کۆپین ئیعلان بوو
عالم پێکەه جەما بوو
سۆبجان ژبوو خالقی
عالم پێکەه لقلقی
من پرسیار کر ئەو چوو
ئەف عالمە جەما بوو
مە گۆت وە دیارە شەپە
مرووف هاتن کەرکەرە
ئەز گەهشتم هەندەکا
ژ مەزن و بچوویکا

هوین گوھ بدن سوحبەتی
دا بیینن لەزەتی
دئ بوو وە کەم دیاری
دریژە ل بەر دیواری
دا باش هوین مە بیینن
دا خەما پی ب رەقیینن
پێکەه بەزین تەلیسا
بوونە ریز وەک وەریسا
من نەزانی ئەف چوو
مە گۆت قیامەت رابوو
ئەف دونیا هونەرز
مە گۆت روستەم چوو گورزی
دا ئەژی رابم بچم
رئ نەبوو تیرا بچم
من گۆت چ قەومی یە
گۆت ما تە نەزانی یە

(١) ئەف هەلبەستە ژ نامیلکا بناقی (رێناسی) یا (مەلا عەلی - رۆباد) ئەوا ل ساڵا (١٩٩١) ئ، چاپ بووی هاتیە وەردگرتن. د نامیلکا ناھیریدا دیرۆوکا قەھاندن (١٧/٢/١٩٩٠) هاتیە. (کۆپین، بەلگەیا ئەزاقی، کول ئیرانی ئەزاق بی وەردگرتن).

هیژا نه بووی درهنگی
 دا بیئم بی درهنگی
 بهیان کرن ژماره
 کهره تیدا دیاره
 تیدا نه هاتبوو کرن
 مه گۆت هندهك دئ مرن
 ئەو بهحس هاتبا کرن
 دا بن چهنگا دا گرن
 ئەو ژ هه ما باشتن
 بو میهقانا چاکترن
 ئەو ژی دا بانه مه
 دا رحهت بیت دلخ مه
 پرزق ب دهست و دانه
 جار دان و جار نه دانه
 نئ ئەو هه ری خلاسه
 کوپینه بی ئەساسه
 ژ سهرما دا ئەم مرین
 دا په نیری وهرگرین
 مرۆقا و غولغولینی
 ژ گه لهك لقاچینی
 ئەف چوو هات سهری مه
 رۆژانه یه کاری مه

من گۆتی بو من بیژن
 هیشتا من هه قال هیژن
 گۆت مه گوهدا رادیوئی
 کر بوو بهحس کوپینی
 من گۆت بهحس مریشکا
 دا ئەم هه لدین ئەهیشکا
 هندهكا گۆت خوژی
 دا خو پی بکهینه قازی
 من گۆت روین و برنج
 دئ خو پی کهینه کویرنج
 خوژیا شه کرو ئارا
 دا بخو بهینه وارا
 من ژی گۆت گه لی برا
 هه رۆ ئەم ییل قان درا
 پرزق ب هیقییا کوپینی
 بو خو شو لکهن هاقینی
 هه رۆ ل بهر قا دهروکا
 ئیشا کهتیه چوکا
 بهر دهرگیت فرۆشگهها
 ئیکت ئیکی نه گهها
 ئاخ ژ دهردی کوپینی
 قیت هه رۆ ئەم بجینی

ل سەر خاترا کوپینئ
 بو تاييتخ و سابینئ
 دەستتیت وان و دەولکا
 راوەستاینه سەر ریککا
 دئ بیتتە مەملانئ
 مەسئولئ نفتئ کانئ
 وی دل ب کەس قە نینە
 ئەوی ئامان تەژینە
 مالا وی یا گەر مە
 عەیاڵ نەساخ و تەرمە
 ھەر وەسا نك تەنویرا
 ژ مالبات و فەقیرا
 ھەر مالەکی ئیک و دوو
 چ ئەحمەد وچ عەبدوو
 ئەو چاوا جان د پیزن
 بو خارنئ زو بەیژن
 چەوا گران قیمەتن
 بو مە کوردا نەعمەتن
 دا باش پئ بقلینن
 دئ برسی پئ رەقینن
 ئەوی ژیان بو نینە
 دی بیتتە سەر چەمینە

نە جارەکی دەه جارا
 دئ چینە بەر دیوارا
 بەرئ خو بدە پەناھندا
 ل باژیر و ل گوندا
 وەکی چوونە بەر دورئ
 زیدە دکەن پۆرپۆرئ
 مەسئول ژئ پەناھندە
 زۆرئ دفن بنندە
 بلا سەرمادا بمرین
 ھەر بو حالئ خو بگرین
 بەرئ خو بدە نك فرنا
 وەك داواتا ب زرننا
 سحارییا سەعات سئ
 کەس دورئ نادەت کەسئ
 بەری خو بدەن ھیک و شاننا
 وەك کار و تیکوشاننا
 بەرئ خو بدەن زەیت و روینا
 ئەوان عەدما مە ئینا
 زەیت باشە دگەل ھیکئ
 دئ بئ قەدەن کیلەکی
 کەسئ نەبت کوپینە
 نابیت میھشان حەوینە

گه لهکی قشت و تونده
ههچکو وی هه ی فرنده
نادهم به باغ و چیمه
باش هه لگرن بهرنه دهن
دا وهر بگرم نانی
به لکی ببت نه زانی

خودان کوپینی سهر بلنده
ل باژیر و ل گونده
ئهو کوپینا رهنک تویمه
وئ چهوا جانه دیمه
یا ره بیدی فرسه تی
تو سهر بیخی دهوله تی

ئەز كيمه (١)

دۆس كيمه ژ بابيّه

بهرواريمه ژ دايبه

كك شه انيمه ژ ژنبا

شنگاريمه ژ جنس ييه

كوردم ژ كوردينييه

بوسمانم ژ دينيه

شافعيمه ژ ئوليه

ئهن مريمه ژ مافيه

مهلامه ژ خوينديه

مشه ختم ب دنيه

كهركووك يا منه ب نهفتيه

خهباتك ارم ب ريه

---

(١) ئەف ههلبهسته ژ ناميلكا بناقن (پيناسي) يا (مهلا عهلي - روياد) ئەوا ل سالا (١٩٩١)ن، چاپ بووي هاتيه و مرگرتن. د ناميلكا ناقبريدا ديرووكا قههاندنن (١٩٩٠/٢/١٧) هاتيه.

بۆ ئەم نابین خودانیت دەبابا^(۱)

ئەری گەلی دۆست و ئەهبابا^(۲)
بۆ ئەم نابین خودانیت دەبابا
خۆزی کورد هەمی زانابا
دا سنۆر بۆ ئاخا خۆ دانابا

دا مە بەس بریا ژار و ژیری
دا مە ژبیر کرمان فەقیر و هەژاری
دا بەس بیان کولیت نە یاری
دا هاتبیان پیش وەکی ئەریابا^(۳)

بۆچی بۆ ئیک و دوو ئەم میڕین
بۆ ئاری خۆ ل ئاشخ خۆ ناھیرین
دا ب ئازادی ل ملک خۆ بچەڕین
بلا ئەم هشیار باین دوژمن ل خەو با

کوردستانا رەنگین و دەلال
باغ و بیستان و ئاقین زەلال
دەشت و چیا و ئاخا حەلال
ژ مە ستانن تورك و فورس و عەرەبا

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ساللا (۱۹۸۲)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە فەهانن.

(۲) ئەحباب، خوہشتقیان.

(۳) مەزنان.

هه‌می ییت کهن ده‌ست کولئ
دا ده‌ستا به‌رنه‌ده‌یین ژ قئ شولئ
دا بهیلا‌یین و ب په‌قئین چولئ

دا دوژمن لئ ده‌ت ده‌ف و رو‌بابا^(١)

هه‌پن سولحئ به‌س ئیك و دوو بكوژن
دوژمن هوسا دئ بو هه‌ژن
هه‌می ببنه ئیك چ میرو ژن

دوژمن دئ په‌قیت و مریت ژ که‌ریا

ئه‌قه‌ه‌لی^(٢) بو وه‌ گوت
دلئ هه‌وه هه‌می‌سا سوت
دا وه‌ه‌بن ملک و جوت

دوژمن دبئین مه‌رحه‌با

---

(١) جوړه‌کئ ئالاقیښ موزیکئ.

(٢) مه‌لا‌ه‌لی، هه‌لبه‌ستفانئ قئ دیوانئ.

مخابن بۆ ئیدریس بارزانی^(۱)

مخابن بۆ ئیدریس بارزانی
ئەم ھیلاين ل وهلاتیت بیانی
چوو رەحمەتی ل نك یەزدانی
چوو نك بابج ب میهسانی

ئیدریس بوو وهکی ستیرا گەش
ئاگرئ شۆرەشی وی کر گەش
دوژمن ل بەر بوو مشهوهش
خەبات و تازە پیک ئانی

وی پیکئینان گوروه و پارتی
وی باش چیکر سوئج و براتی
سەد مخابن ل ئەقی کاتی
ئەجەلی نەیلا باشتەر پیکا دانی

ئەم ل هیقیا وی بووین بۆ خەبەرەك خوش
لی سەر مەدا هات قەسەك نەخوش
هیقییت مە دددا مان پەردە پۆش^(۲)
ناق دلادا مان بوون بارگرانی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ساللا (۱۹۸۷)ئ، ل دەقەرا (پازان - رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە قەهانندن.

(۲) (پەردە پۆش) ژ زمانج فارسی هاتیە وەرگرتن و پامانا (قەشارتن و تخافتن) ددەت.

ئیدریس بارزانی تو ئیدریسی
دیرۆك هەر دئ مینیت تهیسی
میژوو ته ب ناموس نقیسی

هەر و هەر دئ مینی رهمزا^(١) کوردانی

به ئع مرن ئەمیری خودییه
به ری مه هه میال وئ رییه
سه فهرا ته حوكمی خوداییه

وئ مه سه له حهت^(٢) چیت زانی

---

(١) هه یما، نیشان.

(٢) بهرژمه نندی.

كوردستانا مير و پاشا^(١)

كوردستانا مير و پاشا
خودان معەدەن و كاشا
كى جهەك هۆ هەيه حاشا
ئىرۆ كەت بىندەست و پىيا
گەلى كوردا مانە شەرمە
لەوما خەلكى بىتە سەرى مە
دوژمەن دەستا دانن سەرمە
هەر هۆ بىمىن بەر پىيا
دى هوين ژى بگرن عىبەرتا
بەس بەلاڤ بن ناڤ دەولەتا
هوين چوونە رپزا حورمەتا
ژ دەست وە چوو دەشت و چىيا
ژ قەهرا سۆتم بوومە كەباب
هشيار نابن پىر و شەباب^(٢)
بوۆ وە فەرن عود و روباب^(٣)
بن گەرىد وەك دەلوييا^(٤)

(١) ئەف هەلبەستە ل پىككەفتى (١٩٨٧/٣/٤)ئ، ل دەقەرا (پاژان - رۆژھەلاتى كوردستانى)

هاتىە قەھاندن.

(٢) گەنج، جەحىل.

(٣) ئىك ژ ئالافىن موزىكى.

(٤) عود و روباب، ژ ئالافىن موزىكىتە.

ههتا كهنگى ئەف عەزابە
تانك و تەپ و دەبابە
وہلاتى مە كر خرابە

ئەقان جاشان ئەقان بەعسىيا

خۆ ھشياركەن لاوین دەلال
ما وہ نینە عەقل و كەمال
لێك بەرزە بوون عەرز و عەيال

وہك ھەشت ھزار بارزانىيا

بنیـپـرن ل كوردی بەلاف
ئیرۆ كەس لى ناكەت سلاق
ل من سۆتن جەرگ و ھناق

دین بووم كەتم دەشت و چىيا

عالم ھەمى رابوون ھەوا
وان چيكرن ھەيف و دەوا
ھەر كورد مانە وەكى كەوا

وان چاف نەدا ئەجنەبىيا^(۱)

شەرمى ناكەن ژ جوهىيا
ئەوان چەوا ئيـك دوو قىيا
وان گوھ دابوو ئەمريكييا

بوونە دەولەت وەك ھەمىيا

ئەفرۆ جوھى چ بەشۆشن
كیمن نەگەلەك بۆشن
تۆپ و تەيارا د فرۆشن

چ بوون زديت^(۲) ئىسلامىيا

(۱) بيانان.

(۲) دژى.

مه دگۆت جوھی مرۆف نینه
بوۆ میړانی وهک پویشینه
ئیروۆ وهره توو بیینه

چوونه پێزا ئەفهندییا

هەر دوو شینی مه کرنه ئیک (۱)

ئەه ی بارزانی ئەه ی پەحمەتی
ئەه ی پەهلەوانی میللەتی
گافا تو ژ ناک مه دەرکەتی
پیکشە ماینه مەندەهۆش

ئەه ی بارزانی ئەه ی قەهرمان
ل مه تاری بوو ریک و کولان
هەمی چاقا لی هات باران
رۆندک بارین وهک ئاقا بۆش

تو چووی ئەم ماینه ییتیم
سوبحان ژبو شاهێ کەریم
وی ژ ناک مه پاکر ئەو زەعیم
ئەم هەمی دل نەخۆش

ئەه ی زەعیمی ئازادبخواز
ئازادی بوو بوۆ ته داخاز
تو بووی شههیدەک سەرفەراز
تە هیلا فالاهیەک بۆش

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۷/۳/۱۰)، ل دمقەرا (پازان - رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە قەهاندن.

تو بووی ته گهنم قه لاندی
ل سهر پيشمه رگیت خو ره شاندى
ههر سى دوزمن ره قاندى
قه د تو نه بووی وه لات فرۆش

دازده^(۱) سالاناق ئيرسى^(۲)
ته قه بوول بوو ريس و برسى
مه يه قين بوو تو نه ترسى
بالگوه به ربوو دۆشه كا پۆش

قائيد نه بوون وهك ته چ جار
دژى ته بوون ههر چار كنار
دائيم ته خو دكره ديار
بو كوردستانا شهنگ و خو ش

ته پيرۆز بيت لى كفن و گۆر
ته ژى بيت پهحمهت و نۆر
په بى بدئ پهحمهت لى زۆر
ل به حشتم ببيت به شو ش

ههر دوو شينى مه كرنه ئيك
ئيدريس و باب چوونه دهف ئيك
دوعا بكهن ههمى گه ئيك
دا دل لى وا ببيت نه خو ش

---

(۱) دوازده.

(۲) پۆسى.

هه‌قال ئیدریس و موسته‌فا
که‌سێ وه‌ک وه‌ نه‌بوو وه‌فا
هنده‌ک ئیرۆ مه‌ دکه‌ن که‌فا

ب چوونا وه‌ بووینه به‌شۆش

خه‌ما نه‌خۆ ئه‌م حازرین
دی باش پێ‌بازا وه‌ گ‌رین
تا‌کو ئازادیه‌ وه‌رگ‌رین

ب‌زدی رژیمی‌ت خۆ فرۆش

چونکو ئه‌م کورد فه‌قییت وه‌نه
هه‌رده‌م ل سه‌ر پێ‌کا وه‌نه
چ جارا ئه‌م نابێژین نه‌نه

چ پۆز خۆش یان ژێ نه‌خۆش

دیرۆکا مەزبەلە^(١)

کوردستانا باب و باپیرا
سەدامی کورد بێرن جەزیرا
وەسا گەرمن وەک تەنویرا
دەست ناکەفیت ئاڤا بیرا

ئەو جە گەرمن وەک جەهنەم
کەس قی دکەت دگەل عالەم
کورد قی بیر ناکەن هەم
ژ سەدامی وەک خنزیرا

سەدام نە زیڤرە و نەزیکە
ژ مرۆڤا ئەو نە نیڤە
بیسە دیرۆکا ئەو ب دویڤە
بلا چوو بیت جەئ میرا

کیت بێژرت خۆش مرۆڤە
ئەو دین سستە و کەرچۆڤە
کەس نزانیت چ تۆڤە
مافە خەلکە ناھیت بیرا

---

^(١) ئەف هەلبەستە ل ڤیککەفتی (١٩٨٨/٢/١٥)ی، ل دەڤەرا (پاژان - ڤۆژەلاتی کوردستان) هاتیە ڤەهانەن.

دیرۆکا خو کر مه زبه له
کار تیکه هه دانه و به له له
گرتن و کوشتن نه هه له

بو نامینیت مافه فه قیرا

کوردستانا تیزی خیرات
ئهوی سووت و کر خرابات
ها نیزیکه ره ژۆزا وی هات

بجیته ناه زمه ره ریرا^(۱)

ئهو خوین میژی فه لیته
زه عیمه هۆ کی دیته
جاشیت وی لیته لیته

ل سه ره ته خت و سه ره ریرا^(۲)

تهها محیه دین مه عرف^(۳)
بو سه دامی بو مرؤف
دیله وا بیته ئه فه ئؤف

خیانه ته تا دزکی را

وهسا تهها یاسین په مهزان^(۴)
ئهو بو نه یاری کوردان
نیزیکه بو وان گۆرستان

ئاگر دی چیت ده قیرا

(۱) زمه ره ریر، ئیک ژ ناڤین دۆزهخی و پامانا (سه پرما دژوار) ددهت.

(۲) تهخت.

(۳) تهها محیه دین مه عرف (۱۹۲۴-۲۰۰۹) سیاسه تئانج عیراقی.

(۴) تهها یاسین په مهزان (۱۹۳۹-۲۰۰۷) سیاسه تهمه دار عیراقی.

سەر مه‌دا هات شه‌قه‌کا پ‌ه‌ش⁽¹⁾

سەر مه‌دا هات شه‌قه‌کا پ‌ه‌ش
ل مه‌ وه‌ریا ئه‌و گولا گه‌ش
کورد هه‌می ئێک بنه‌ پ‌ه‌ش
کوردستان هه‌یلا بویکا چاف پ‌ه‌ش

سه‌دامه‌ی کوردا د قه‌لینیت
ئه‌هوی ژه‌هری لێ د پ‌ه‌شینیت
وی ل به‌ره‌ کوردا نه‌هه‌یلیت
ئه‌هوی سوۆتن که‌فر و تراش

هه‌پفاندن گوند و باژیر
کورد پاکرن وی برنه‌ ژیر
پیکمه‌ کوشتن وی ژن و می‌ر
که‌ت ناف په‌زی گورگی ده‌ف به‌ش

عه‌زاب دان و ئیعه‌دامات
بو سه‌دامی بوون خه‌بات
کوردستان کر خرابات
خوۆ ژ خرابیا نه‌دا پ‌اش

---

(1) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (۱۹۸۸/۲/۱۵) ئ، ل (پازان - پۆژه‌لاتن کوردستان) هاتیه
قه‌هاندن. ژیه‌ر نه‌بوونا نافونیشانی، ده‌ستپیک‌ا مالکا ئیک‌ وه‌ک نافونیشان هاتیه
هه‌لبژارتن.

وی کوردستان کـر چۆلیستان
بـۆ کـوردنا نابیـت پـاوهـستان
تـانـه بـرپـن ئـهوان دـهـستان
خـۆ ژ خـهباتـی نادـهینـه پـاش

بیر ناکهین ههلهبچه و تویکا^(۱)
قهسابی مهزن و بجویکا
دی بیت فهقیرئ نواف سویکا
بـلا درێـژ بیـت شـۆرەش

کورد بیر ناکهین چو تاریخی
سهدام بجیت سهه مه ریخی
دی وی ههقیژین نواف ریخی
شههیدیت مه ناچن بههلاش

کورد نه مرینه و نامرن
دی ئالا خو بلند هه لگرن
کوردستانا خو وه دی گرن
دا ل کوردنا خو ش بیست رهوش

نه تو دمینی نه قادیسی
ته خوینمیژی گه لهک پیسی
ژ مهعریفه تی تو ی رووسی
نه شهرتن نوکه روتبه و قوماش

---

(۱) تویکا، گوندهکه دهقیته دهقرا (سندیان) ل سالا (۱۹۸۸)، هژمارهکا
پیشمه رگیان ب چهک کیمیای هاتنه شههید کرن.

شەف ھەر دئ بیتە رۆژ
بو خەباتە دئ بینە نۆژ
گولا مە یا بیە بشکۆژ

ھا نۆزیکە بیت گولا گەش

سەدام تو نابی (هێرو هیتو)
هەشتە سالاً بمینی تو
گونە هەبەرائی مللەتی تو

دئ تە کوژین کەینە تەلاش

نینن وەك تە چو خرابکار
تە هەلەچە کر بریندار
تە ژئ کوشتن پینج هزار

تە نەزانی کا چیا ل پاش

پیشمەرکەن خۆرت و چەلەک
خودان باوەریت گەلەک
دیل دور هەوہ بن خەلەک

چ عەسکەر بیت یان ژئ جاش

قەن بەرائی خودی عەسکەت
پیشمەرگە دئ خۆ لەزکەت
خەباتا خۆ نا بەسکەت

دئ چیکەن حوکمەتەتەک باش

ما دى چن كەندەدا^(۱)

خۆ ھىياركە ئەى ملىھەتى وەك كەوا
ھوین شەردىن^(۲) عالم رابوو ھەوا
ھوین بى تفاقن ئەى برا لھوا
خەلكى ھوین رەقاندن كرنە دمرئ
مانە عەببە بۆ ھەوہ گەلى كوردا
وہ مال و عەيال ھەمى ل دمردا
ھوین بەلاقبوون چون كەندەدا
بۆ ئيران و تركا ھوین كەتن رئ
ما وە نە د گۆت دئ كويفە چين
ما ھاتبوو سەر وە رۆس و لەشكەرى چين
وہ عەرز و عەيال ھيلا سەر رويى شين
ھوین ئەو بوون نە د ترسان ژ تەيارئ
نزانم مە د گۆت رابوو قيامەت
مە كوردستان بەردا كرقەباحەت
كەس نەما بۆ مە بىژىت سياست
خۆ پى بگرين نىرۆ ھەتا ئىقارئ

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۸/۸/۱۲)ئ، ل دەقەرا (پازان - رۆژھەلاتى كوردستانى)
ھاتبە قەھاندن.

(۲) ئاوارە.

ژ وهختی کاوهیی ههتا نوکه^(۱)

ژ وهختی کاوهیی ههتا نوکه
خوینا کوردا وهکی جوکه
تینه کوشتن وهکی چوکه
ل بندهستخ قان نهیارا

ژیهر هندی بی تفاقن
گهل ئیک و دوو بی میساقن^(۲)
ل بهر ئیک و دوو وهک سماقن
کهتن چۆل و بهیارا

ئهو بوونه هۆلا مهیدان
بو شهق و پیهن و لییدان
ئهو برن حالئ نهمان
بوون پشتی کیش وهک دهوارا

چو عیبرهتا ئه و ناگرن
کوره پیکه بخۆ دگرن
خۆب دوژمنی قهه دگرن
ل سههر خاترا هندهک پهرا

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل رێککهفتی (۱۹۸۹/۳/۱۱)ی، ل دهقهرا (پازان - رۆژه لاتی کوردستان)

هاتیه قههاندن.

(۲) سۆز و پهیمان.

باشن بۆ پشتی کیشانی
بۆ خوینمیژییت کوردستان
خارنی د دنی ل کولانی

دا ناک نه بیت ناک ده قته را

گه لی کوردا هه تا کهنگی
خۆ فه هیلن ل قی پهنگی
خۆ لیسهر وه ب چار چهنگی

هلو رابه وهك میسر سه را

ئەم بۆ چوونى بلەزىن^(۱)

ئەقە چار مانگە مونتهزىن^(۲)
دا ل وەلاتى خۆ بۆ بۆرپىن
ها نىزىكە ژ كەيفا بفرىن
بۆ وەلاتى خۆش و شىرىن

ئەم بۆ چوونى زۆر بلەزىن
شەف و رۆزا ئەم دى بەزىن
دا خۆش بىن دىت حەزىن
دا بگەھىن حەبىبا دل حەبىن

ئەقە ژ مېژە ئەم ل ھىقى
چاقى مە يى ل سەر قى رپى
چ ئاستەنگ كەتى رپى
ئەم ھەمى ھۆ ئالزىن

يا نىزىكە سىر و سەرما
دى گرىتن رىكا ھەما
ئەم دى كەفەن كول و خەما
پاشى ژ كەرىا ئەم دى مرىن

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل سالا (۱۹۹۰)ئى، ل دەقەرا (پازان - رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىھ

قەھاندن.

(۲) چاقەرى.

مه دڤیت وهلاتی ئاڤا کهین
دلیت نهخۆش دئ تهنا کهین
کول و قههرا ئەم هندا کهین

دا ل کورد خۆش ببيت ژین

ل دوماهیکی کافیه مری
چوو باین وهلاتی بی مری
دا قهههرا ئەم هندا کهین

دا ب ئازادیی شاد ببین

كا دلپهرا تلى خهنا^(١)

من دل پیره ژ کول و کۆفانه
ئهز بووم سیوی ل دهر و کولانا
ژ کیشه بینم مرۆقییت زانا
دا بۆ مه بینت کهو و دهرمانا

ئهزئى گێژم بى هزر و بى هۆش
مه خو نهدیت رۆژهك دلخۆش
ل دونیایى بووم زهمبیل فرۆش
عهیال ما برسی ل ژهنگا ددانا

ئهز پيشمهركه بووم بۆ مه پاله
مه نه ناچه و نه ئیقباله
نه من حاله و نه من ماله
ئهز دویركهتم ژ مهوتنهنا^(٢)

ئهز ژ وهلاتى خو دویركهتم
من هیز نه ما هو ئهز كهتم
بى نهسیبم بى دمولهتم
خو نابینم چ جار تهنا

---

(١) ئەف ههلبهسته ل سالا (١٩٩٠)ئى، ل دهقهر (پازان - رۆژههلاتى كوردستان) هاتیه

قههاندن.

(٢) وهلات.

تەننا نینم شەف و پۆژا
دل من وەکو گول بەپۆژا
ئەژی کوردم وەك دسـۆژا

کا دبهرا تلی خەنا

كوپ هيلان ساڤا^(۱)

گهلى كوردا راکهن پينگاڤا
سهدامى گونيهكار يى كهتى داڤا
ههپن وهلاتى لى بکهن سالاڤا

کافلیت ههرفتى دا بکهن ئاڤا

خو هشیارکهن گریدهن بهریپکا
ههپن دوژمنى بیخن سى پیکا
ل دوژمنا بگرن هوین ههمى پیکا

یا ل مه ههلاتى رۆژا ل مه چووی ئاڤا

هوین رابن سهرخو بیژن یا خودی
بیژن ههواره نهسپهتئ^(۲) بدی
سهدام بهرچوونه کیلا لى قهدی

زهقیت خو چیکه ن قهکهن دهراڤا

دا هوین ئاڤاکه ن دیرو مزگهفتا
دا تیدا بکهن زیکرو سهلاتا
زانا فرپیکه ن ههمى دهولتهتا

ل رۆژههلاتى ههتا رۆژئاڤا

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل سالا (۱۹۹۰ئ)، ل دهقها (پازان - رۆژههلاتى كوردستان) هاتیه

قههاندن.

(۲) سهركهفتن.

بـیـژن وەرن کـوردـا بـیـنـن
تەعدا و زوڵمە ل سەر هەلینن
ئاڤاکەن کوردستانێ قەژینن

چۆکەن پێبارا کانی و دەراقا

ئەم کورد مرۆڤین هەر وەکی خەلکی
ئەم خودان مافین خودانیت ملکی
جایج بدەن دەولەتا بیژن ئەمریکی

کورد مافی دخوازن نەکو دراقا

ما کویت چ بوو وان کره دەولەت
نیزیکی چل مەلیون کورد نەبن دەولەت
بو ئهف عالەما خودان قووت

پارچهکا کوردستان کورد هیلا ساڤا

كورد ژ مرنج ناچنه پاش^(١)

سهه دام كيميا رهشانده
سهه ره لهه بچى وى قه برانده
دلخ كوردا هه ميا هه ژانده
ئه هه قه مافخ مرؤقانه

هه لهه بچه كر قه سابخانه
كر هيرؤوش ميا كوردانه
كره ديرؤوك بو كوردانه
هه تا ئاخه زمانه

ئه هى ههوار و سهه ههوار
شه هيد بوونه پينج هزار
بريندار بوون دهه هزار
سهه دام نه هيارى وانه

ئه ز ههوارى بيم كييرى
دلخ من سؤت وهكى كييرى
من هه لهه بچه ناچت ژ بييرى
ژيه ر ژن و زارؤكانه

---

^(١) ئهف هه لههسته ل سالا (١٩٩٠)ئ، ل دهقهرا (پازان - رؤژه لاتخ كوردستانخ) هاتيه
قه هاندن.

ئەزج بێژم بۆ حەلەبچە
باری زەهر بۆ شێر پەنجە
بوون مشتاخە پیر و گەنجە

ل بەر چاقی دەی بابانە

ئەف کارە هیچ ناچت بەلاش
کورد ژ مرنی ناچنە پاش
دی تۆلا وان قەبیتن باش

ل سەر خاترا شەهیدانە

ومرن دهف من گهلی کهو گیرا^(۱)

گهلی کهو گیرا و مرن دهف من
گوھئ خو بدمن ئاھ و نالین من
چەند کەو گیر چوون ژ کیسئ من
ئەوان ئاگر چ بەردا من

ئەز دئ چکەم رۆژا دار پەشئ
من دل پەش بوو وەکی هەشئ
چ بێژم هافرۆکئ کوورانئ^(۲)

گاڤا گۆت کا حەجی حاجویئ^(۳) من

گاڤا چوو مە بێرکئ و سەرئ خاری^(۴)
من هەر دوو چاف دبن تاری
ژمن سلن وەک نەیارئ
دبێژن کا عەمەرئیت من

کانئ جاسم^(۵) کانئ حەمئ^(۱)

(۱) ئەف هەلبەستە ل سالا (۱۹۹۰)ئ، ل دەڤەرا (پاژان - رۆژەلاتئ کوردستانئ) هاتیە
قەھاندن.

(۲) کوورانئ، ژ زوزانین (هۆزا سندیان) د هیتە هژمارتن.

(۳) حەجی حاجۆ کەشانی گولی، ئێک ژ مەزن و پەسپین گولیان بوو.

(۴) بێرکئ و سەرئ خواری، دکەڤنە جۆگرافیا گوندئ (کەشان)ئ، سەر ب هۆزانا
(گولیان) قە.

(۵) جاسم تاهر سیمۆ، خەلکئ گوندئ (کەشان - دەڤەرا گولیان).

بو وان دگریت کیلا مەمى^(۲)
 ئەز نەشىم چ جار با بدەمى
 چوو بەر دلۇفانىا خودى من
 چ بىلزم ئالیشك^(۳) و ئاسۆسا^(۴)
 مرن خۆرتە كەتە بۆسا
 مام بى ھەقال مامە ھۆسا
 كول و كۆقان مانە بو من
 سەرکى پەشىنى و بىتەلما^(۵)
 ئەو ھاتن من ب كولما
 وان ئەز خارم ب لوما
 رۆندك كەتن ژ چاڤىت من
 دونيا نەوارە بو كەسى
 ئالەم ئىخستە وەس وەسى
 ما چبکەت عەلىق بەسى^(۶)
 ھا نىزىكە بت دورا من

(۱) حەمىد (حەمى) ئەحمەد كەشانى گولى.

(۲) كىلا مەمى، دكەڤىتە دەڤەرا سنۆرى ل باكوورئ كوردستانى.

(۳) ئالیشك، ژ زۆزانىن (ھۆزا سندیان) دەڤتە ھژمارتن.

(۴) ئاسۆس، ژ زۆزانىن (ھۆزا گولیان) دەڤتە ھژمارتن.

(۵) سەرکى پەشىنى و بىتەلما، نىزىكى گوندئ كەشانىنە.

(۶) بەسنا) ناڤى دەيكا مەلا عەلىيە، خەلكا گوندئ (بىركياتن) سەرب دەڤەرا (بەروارى

ژىريان) ڤەيە.

مادەم مەسعوود مەوجودە (۱)

ئەرئى مللەت ھەتتا كەنگى
تو دئى مینى ل قى رەنگى
گەلەك يال مە بى درەنگى
بەلاقبووین كەتینە چۆلا
خۆ ھشياركەن وەك مرۆقا
ھوین نەترسەن ژ كورۆقا
دا ھوین شینكەن زەقى و شوفا
خۆش مېر ئەو بەكەت شۆلا
رابن سەر خۆ، خۆ بكەن ئىك
خۆب نزامى بىنن بەرىك
ھەمى پارتى خۆ بدەن گەلەك
ھەمى پىكشە ھەرنە شۆلا
ھوین گوھبدەن قى گۆتنى
دەنگ زى ناھىت دەستى ب تنى
ھوین بەلاقبوون ل قى دنى
چوون بەر شەقا وەكى ھۆلا
ھلۆ بىنن ناقى خودئى
دا ئەو بۆ مە نەسپەت (۲) بدئى
پاشى چەكى دەستى بدئى
ھەرە جەنگى وەكى پۆلا

(۱) رەشىن و بىتەلما، ژ زۆزانىن (ھۆزا سندیان) دەینە ھژمارتن.

(۲) سەرکەفتنى.

ههواره مه‌تین^(۱) و حه‌مرینی
ئه‌ی پیشمه‌رگه بو چیت روینی
ومره له‌ز بکه به‌سه شینی

شه‌هید زۆرن ل دهر و دۆلا

شه‌هید زۆرن ل نائف شاخا
شه‌وقی ددهن ل چار تاخا
ئه‌وئ ل ویرئ ل هئقییا ساخا

دا ساخ بچن دگهل مسئولا

بلا بین قه‌ت نه‌ترسن
بلا ل مافی مه‌پرسن
رئکخستنئ تازه برئسن

دافه‌که‌ن تۆلا سه‌ر قۆلا

گه‌لی کوردا خو‌گیرو نه‌که‌ن
دا هه‌له‌بچئ ژبیر نه‌که‌ن
تۆلا شه‌هیدان هوین فه‌که‌ن

خوین یا رشتی ته‌ژی گولا

شه‌هید ناچن ب به‌یه‌ۆده^(۲)
ماده‌م مه‌سه‌وودئ مه‌جوۆده
دئ ژ نه‌یارا سینینک کوۆده

ئه‌و دئ فه‌که‌ت هه‌می تۆلا

(۱) چیاين مه‌تینی دکه‌فتیه قه‌زا ئامیدی - پارێزگه‌ها.

(۲) (بیهوده) په‌یقه‌کا فارسییه و رامانا (بع مفا، بع قازانج) ددهت.

ماينه ساقا (١)

ههتا كهنگى رۆزا مه بمينيت ئاڤا
بلا بهه ئيت خۆدا مالا ته ئاڤا
نى ئهم پاشقه ماين ماينه ساقا
ماينه فهقىر و ههژار ل قى جيهانى

ههتا كهنگى ئهم شين و پهشبين
ل قى جيهانى بى ماف و بهش بين
ل بهر نهيارا دى تهحل و پهشبين
سهدامى كورد برنه نهمانى

مه ئاخ نهما شههيدا لى قهشپيرين
ل ئيرانى بارزانى بۆ شههيدا زهقى كرين
هپقىدارين ژ ته پهبى ئهم مرين
بكه پهحمى مه بگهرينه كوردستانى

ب هزارا كوره و سهقههتين
چ وژدانه ژ ملكى خو قهقههتين
دوژمنا كوشتين و پاتهقانددين
ئىلاهى ژ كى بخازين نهمانى

---

(١) ئەف ههلبهسته ل پێككهفتى (١٩٩٠/٢/١٠)ى، ل دمقهر (پاژان - رۆژههلاتى كوردستانى) هاتيه قههاندن.

ئىلاھى كولىكيت بهارا مه چرمىسه
دلى مه كوردا هه قورمچينه
فهقىر و هه ژار هه پۆ برسینه
هه چار كنار ل مه دكهن فهرماني

ييت بووينه هه لا بهر ييت دوژمنا
وهك وي ماري يي كوشتي ژنا
بي پي و كولانن نابينن كونا
روييس و پيخاسن بهر به فر و باراني

عهلي تو بگره ئه قى قه له مي
تو بنقيسه ديروكا قى ده مي
بو چاقيت دوژمنا تيژكه قه له مي
ل سه ر خاترا كورد و كوردستاني

هه‌ژاری^(١) موکریانی^(٢)

شـــــاعرەك وهك هـــــه‌ژاری
ئەـــــسمانی مە كـــــرتاری
چوو رەحمەتی ژ قی واری
شاعیری ماقوول و هیـــــزا

هەر سال ل قا وهخت و چاخا
دل دكهفن ئاخ و داخا
ههوار و تازییه ب ساخا
دمینن وهك كهه و گیـــــزا

چ شاعری زمان فه رههنگ
ل كوردستان بۆ فه قیر و دهنگ
چوو رەحمەتی زانایی شهنگ
ههمی چاقا پۆندك پـــــزا

ئەـــــی هـــــه‌ژاری موکریانی
هه ره ســـــلاقه بـــــارزانی
پـــــرۆز بیـــــت ل وه میـــــرانی
وه دهردی دایـــــه خـــــوینمیـــــزا

(١) هه‌ژار موکریانی (١٩٢١-١٩٩١).

(٢) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (١٩٩١/٢/٢٧)، ل دهقهرا (پاژان - پۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه فه‌هاندن.

دهما قى كوردا هه لينا
مه داليا بارزاني نينا
و ئهم هيلان ل قان شينا

مه ديت سووت و بريژا

رهحمهت ته لى بن ئه بقهري^(١)
ته قورئانا ته فسير كرى
ههروهسا شيعريت جزيري^(٢)

تو چوووه ريژا سه ر بيژا

هه ژار نه هه ژار بوو
بو زانين قوماندان بوو
بو دوژمن بهرام بهر بوو

زانين بو كوردا داريجژا

هه ژار ئ ميلله تي خو بوو
شيعرو هوزان ل وي زور بوو
دوژا ميللهت بو وي بار بوو

گه لهك ئاخينك وي هه لميژا

وي كوردستانا نه خشاندى
خه لكى تازه تيگه هاندى
نه زانينا قه براندى

دا نه هيليت دهست قريژا

(١) زيرهك.

(٢) مهلا ئهحمهدي جزيري ناقدار ب مهلايخ جزيري (١٥٧٠-١٦٤٠).

عهلی دهستا سهه ئهفرازکهه

پهحمهتی ژ خود داخازکهه

دا ههژاری سههرفهرازکهه

شاعیری زانا و هیژا

ئەفینداری (۱)

سۆتم حەبیبیا دل بچین
مە پێ نینە دوو پرا بچین
دلیت عاشق خەر قورمچین
کوشتم غەزالا چاف گەزین

کوشتم کر و تەرم و کەلەش
ئەز حەلاندم وان چاقییت رەش
رەحمی بکە ل دووفا مە ب مەش

ئاگر کەتە دلخ حەزین (۲)

ئێ تە عالم دین و هار کر
ئەفینا تە ل وان کار کر
دلخ هەمیا ژژنا ساپ کر
بێ حەمدی خۆ ل دووفا تە بەزین

رەحمی بکە تو جارەکی
دا ئەم ببینین چارەکی
دا ئەم ببینین تدارەکی
دا تە ژبابی بخۆ بخازین

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۱۹۹۱/۴/۲۰) ئی، ل باژێری (دیانا) هاتیە فەهاندن.

(۲) ب خەم.

پاکه پهردا رهش و تارى
دا ئەم بکين کهيف و يارى
نى ته دا مه ژههرا ماری

کرم نه ساخى ناق نشين

عهلى دلخ خو خوش نهکه
شهرى ژنا يى بى چهکه
هشيار به خو تیکهه نهکه

بو تهيه سه رشوورى و رهقین

ئەقینی (۱)

ئەرئ دلبەر کانی ئەو رۆژ
وہکی ب دەستی قەدبن بشکوژ
ومرہ دەف من ب شەف و رۆژ
ئەز عاشقم تہی گولبەرۆژ
تہ ئەز کوشتم کرم ہستی
کرم کەلەخ ل بەر دەستی
تہ عیشقا مہ یا قہ بەستی
تہ ئەز کرم ہستی قہرۆژ
تہ ئەز گرتم کرم قہیدی
ہەر تو دشیئ تو من بەردی
بەس تو بیژہ ہەرہ ہیدی
کو بجم تیکرا بیمہ نوژ
رہمئ بکہ لەش حەلینی
تو یئ فەرخا ل ہیلینی
دەرمان بکہ قئ برینی
ببہ دوختور جەرگی نەسوژ

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۱/۴/۲۸)، ل (گوندی مەزنی - دەرہا بارزان) ھاتیہ
قەھاندن.

نەج عاشق پەر حەلانەن
هەمی تۆلاز قەبرانەن
گەلەك پیلان قەهانەن

تە قەشارتن ئەو بیج نقیژ

تە دین کرم بەردام چەما
تو سەبەبی بۆقان خەما
تو یا بوویە قیبالا هەما

تو یال پێشمە ب شەف و رۆژ

هەمی جەحیل بوون پیرەمیر
ئەوا ل دەف تە نەدیت چوو خیر
تو ل هەمی بووی پەنجەشیر

ژبەر زلفی تە یین دریژ

گاڤا زلفا تو دەهەژینی
شیخ و مەلا قەد برینی
تو سەر تیک و هنگقینی

بۆمە دەرمان بەژنا دریژ

سۆر و سپی تلیا تەیفی
دگەل عاشقا تو بیج کەیفی
گەر تو بمری گەلەك حەیفی

روباد دئ مینت لال و گیژ

بهارا رهنگ بهحشت^(۱)

خۆش بوو بهارا رهنگ بهحشت
تازه دهلال بوو جان گههشت
سر و سهرمه لادانه هشت
دهشت و چيا تهف خهملی
بهري خۆ بدهنه دهشت و چيا
باش خهملی ژ گول و گيا
يا خۆشه چاوا دل قيا
خۆشی ئیخسته قی دلی
گرک و بهتهن سۆر و زهر بوون
عاشق گهلهک بهرانبهه بوون
کهیف و سهيران گهلهک فهه بوون
خۆش هات ئاوازی بلبلی
گهنم و جهها گول شووپکرن
دار و بارا سه کومکرن
تهیر و کهوا خۆرخۆر کرن
ل سهه کهفرا داریت چۆلی
ههمی تهیران ئاواز گۆتن
تهف نیرو مع پیگشه جۆتن
دلیت غهریبا پر سۆتن
پر دلخ شاعر حهلی

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیککهفتی (۱۹۹۱/۵/۶) ئ، ل (گوندی مهزنی - دهقهرا بارزان) هاتیه
قههاندن.

بیری پابوون چوونه بییری
ئەو کەفتبوون کەیف و خیری
خۆزیا ئەژی چوووام ویری

ل بن سببەرا ل دەری گەلی

هات وەختی کەیف و کەنینی
وەرن دا بچین ناڤ جنینی
دا ببینین وی خزینی

تەشبیەئ بویکا خەملی

بۆ باربارا بەرخ و کارا
بۆ مەرپرا بن گوهارا
ل بن سببەرا دارا

رەقاس و داوەت کەملی

شقان کەتە سەر چەمکی
بیری چوونئ ب شەمکی
ئەوان کوشتن کورین خەلکی

هەمی پیکشە چوونه ملی

کەرن داوەت و شەهیانە
کەر داوەتا مل ملانە
ستەران گۆتن ب گۆرستانە

چ خۆشە دەنگی ئەندەلی^(۱)

---

^(۱) ناغی بائندەکی.

ئەفینداری (مەھرا قیامەتی) (۱)

کانئ حەبیبیا خەمپەرەقین
ئیدی ل من زاهیت لئین
خۆزی هاتبا دا باخقین
بەلکی بگەهین سەلاحەتی

سەلاحەت باشترین کارە
عیشقا جانئ چ غەدارە
دئی من کر بریندارە
وئ ئەز بـرم هیلاکەتی

چارەك وەرە بکە پەحمی
کرم کەباب ل سەر فەحمی (۲)
بکە چارەك بکە شەرمی
دئ بی حەجی ل عەرەفاتی

وەرە دلبەر ژ خۆدی بترسە
تو ل حالئ من بپرسە
بەلکی پابیت ل من ترسە
چارەك وەرە هدايەتی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۹۱/۵/۷)، ل (گوندی مەزن - دەفەرا بارزان) هاتیە
قەھاندن.

(۲) پمۆی.

ما نه بهسه من رمزیل کهی
نخ هەر جارەک تو دئ شویکهی
ما دئ ئیک دی ژ من چیترکهی
تە ئەز بزم سهکهراتن

هەتا کهنگی ئەف خەیاڵه
مە ب شەف و رۆژ نالە نالە
ئەف هەبینه نهچوو حاله
سەر دکیشیت خوسارهتن

یا باش ئەوه بیی حوزوری
دا بهس بکهه پۆره پۆری
تو یا بووی قورسهکن نۆری
ومره دا روینین سوچهتن

رۆژا خەلکی هەمیا هەلات
دانە ئیک دوو زیپر و خەلات
ئەزئ دکهم سهعی^(۱) و خەبات
دا بو تە بینم کزوهتن

تو ژ عەلی ببه رازی
تۆیکه بهر خو قی جیهازی
ومره دا بچینه نک قازی
بیرین مههرا قیامهتن

---

(۱) بزاف.

وهلاتى مه (1)

چەند بکەم مەدحا وهلاتى
رۆژ ل مه يا ههلاتى
رۆنـهاى يـا داى وهلات
بو کورد وهك خهلاتى

ئاخا باب و باپيرا
جهن غهنى (2) و فهقيرا
دهرکهفتن ژ زنجيرا
ب هاريكاريـا خهباتى

وهلاتهكى زيپينه
كەسى ماف تيدا نينه
كورد يا رشتى خوينه
وهك خـاـبوورى و فراتى

حاجى عومران و عهلى بهگ (3)
زۆر سهـبرينن گهـلهك
سهـيرانى تـينـى گهـلهك
هاقين گههيت بهركهتى

(1) ئەف ههلبهسته ل ريكهفتى (1991/8/19)، ل (گوندى مهزنى - دهقەرا بارزان) هاتيه
قههاندن.

(2) زهنگين.

(3) هەر دوو دهقەر سەر ب پارێزگهها ههولێرى قهنه.

رهوانـدز و شهـهـقهـلاوا
 چهـندئـ لئـ هینه ههوا
 خوڤ تیت لئ دهنگن کهوا
 ژ کهیفا دی بهههشتی
 سهـپـلـک و خهـلیـفـان^(۱)
 ئەو ژێ خوڤشه وهکی کهوان
 مه گه لهک دا لئ قوربان
 ههتا کهته بهردهستی
 جهـئ تیشـت و قراقینا
 جهـئ ئاغـا و خاتینا
 کوردا قرا خوئینا
 ههتا لئ بووی سهربهستی
 ههـمی کانی و سولافن
 ههـمی میـرگیـت ب خوئافن
 کهـفر و کاشی ل هندافن
 وان سهیبهریت بهرکهفتی
 یا تژیـه ژ دار و بار
 ههـمی دهـما وهک بهار
 گه لهک رووبار تینهخوار
 پیـکهـه د چن سهـر شهـتی
 سهـیـروان و خابووور و هیزل
 رووشین و خازر و گومل
 روو زهـرک و زی و مل ب مل
 دچـن ژیریـا وهلاتی

^(۱) سهـپـلـک و خهـلیـفـان، سهـر ب پارێزگهـها ههـولێـرهـنهـ.

هه‌می کوخ و شکه‌فتن
که‌له‌یت دوژمننا که‌فتن
دوژمن هه‌می ژێ ره‌فتن^(۱)

ژێ دهرکه‌تن بن که‌فتی

که‌ه‌زان و به‌ری مازی
خودانێ خوۆ بکه‌ن رازی
سه‌ر بلندن وه‌ک قازی

هه‌می گاڤا سه‌رکه‌تی

عه‌لی ئەف ه‌زرا هۆ ته‌ کری
گۆتني‌یت وه‌کی که‌ڤری
دوژمن ژ که‌ه‌ریا مری

روباد چه‌ندی میقاتی

---

^(۱) (ره‌فتن) په‌یشه‌کا فارسییه و پامانا (چوون) دده‌ت.

چەند وی هەبن کاتیۆشه (١)

ئای ههواره بوۆ قى حالى
چ هات سهري قى عهياى
باژير ههمى مانه خالى

رهقين ههمى ژ قهتلا عامى (٢)

چ حاله كى پر نه خو شه
عهرز و عهياى گه لهك بو شه
سر و سهرما بو وان تو شه

رهقين ژن بى زهلامى

كهتم چۆلى پويس و برسى
ب سهر كولى و پيخاسى
گه لهك ب تانكا كراسى

بو رهقينهك بى نزامى

بجووك ژ دهيبابا بهرزه بوون
وان نزانى كى كي شه چوون
كهسى ژ وان ههوار نه بوون

باوهر بكهن ژ قى كهلامى (٣)

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ريككهفتى (١٩٩١/٨/١٩)ى، ل (گوندى مهنى - دهقرا بارزان) هاتيه
قههاندن.

(٢) كوشتنا ب كومهل.

(٣) ناخستن.

هاتن سهه مه هيليكوپتهه
عهرز و عهيال كر كهه ب كهه
وهسا دهبابه هاتن سهه

ژن فهرق نهه بوو ژ زهلامى

دلخ من سوته ب پيرهژنا
تهه عدال وانكر دوژمنا
(ارحم بنا يا رينا)⁽¹⁾

ژ كوردا شهكه تهه سهه دامى

بييل عيراقى بوويه بهه لا
ئهه و ناهيليت شيوخ و مهه لا
شهه عبا كوردى كر موپتهه لا

نا گوهه دهه رهئيا عالمى

وى ههلال كر بو خو ئه نضال
بو مه نهه يلا حال و مال
ههه دهه بو وى هيهتهه زهوال⁽²⁾

كورد خلاس نابن ههه مى

چه نهه وى ههه بن كاتيوخشه
ميا له تهه كورد يهه بو شه
كورد نابن خو فرؤشه

ئهه و دبن ئيك ب تهه مامى

---

(1) خودئى تهه دلوقانيا بمه بهه.

(2) داوى.

كورد نـاھیلن قـدۆزئ
پـیكـه دئ گـرئـدن سـۆزئ
دئ سـهـر خـۆ پـا كـهـن تـۆزئ
قـهـوول نـا كـهـن خـولامئ

هه‌زاریت ئیخستین فرۆکه⁽¹⁾

گه‌لی کوردا نه‌که‌ن حیلا نه‌خون پارا
ما نه به‌سه هه‌تا که‌نگی کا مافخ هه‌زارا
بینن بیرا خو شه‌قییت تاری بن به‌ر و دارا
زارۆک و دای ژ رسا سه‌رما د نالین وه‌ک بریندارا

فه‌قییر و هه‌زار وه دان پشت گوهی
وه مافخ وان خاری ب ئاشکه‌را و ساناهی
ما ژ بیرا وه چون ئه‌نفال و پۆزا دوهی
وه‌ک هه‌زاره‌ک تیته ده‌ق وه دئ ئاخخن ب کوهی

ما نه ب تنی کوردینی کریه ئه‌فرۆکه
تو خو ل سه‌ر وان مه‌زن دکه‌ی ئیرۆکه
فه‌قییر و هه‌زاربوون د ئیخستن فرۆکه
ژ زویکا ژبیرا ته‌ جو خاکورک و خه‌نۆکه

ته‌ کرین قه‌سر و قوسیر و ترومییل
هه‌می ب حیله و هه‌واله و ب فی‌ل
فه‌قییری نینه نه‌ بزن و نه مه‌ه و چیل
ل پاش پۆژی زه‌ربه‌ک دیب ته‌ که‌قییت حی‌ل

دئ په‌شیمانبی ل سه‌ر کارئ ته‌ کری
وئ هزری بکه نامینی ساخ دئ هه‌ر مری
هه‌ر نوکه پابه بو حالی خو بگری
توبه بکه هیشتا خالقئ تو نه بری

⁽¹⁾ ئەف هه‌لبه‌سته ل ساللا (١٩٩٣)ئ، ل (خلیفان - قه‌زا سو‌ران) هاتیه قه‌هانندن.

شۆرهشا ئهیلول^(۱) و گولانئ
شاهدن بو ههمی فهقیرو ژارا
ئهو بوون بهههقانییت کوردستانئ
ئهقرو مان ل بهرتاق و دیوارا

وه ییت کرین بهرخوه چهند کراس
فهقیرو مای مفلس و پیخاس
وه ییت هیلین برسی و پویس و خاس
عهلی ئومیده دئ هییت سهرو وه قیساس

---

^(۱) شۆرهشا ئهیلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵).

ههواره خودی^(١)

ههواره خودی تو پرهمانی
حالی مه کوردا باش دزانی
پرهمی بمه ببه بکه ئهزانی
بو کوردا پیل مهسعوود بارزانی

ئهه فهقیرین تو زهنگینی
ئهقی شهپی تو فهمرینی
ههمی مالا گریه و شینی
ئهقی جهنگی ژ ناف ههلینی

یا ئیلاهی تو قادری
بو ههمی کارا توی ماهری
توپ^(٢) تهمرن قی ئاگری
دابیینه ریزا ئینسانی

تو ل ناف کوردا پاکه کهری
خلاسکه ئهقی کهری
بو وان خۆشکه ئهقی کهری
تو خالقی مه ههمیانی

---

(١) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٩٥/٥/٦)ی، ل (خهئیمان - پارێزگهها ههولێری) هاتیه فههاندن.

(٢) تو ب.

تو خالقى ئەم مەخلوقىن
مە موکومە ئەقرۆ یەقىن
بلا بەسبىن مە پاتەقىن

چیا حسکەین تو دئ ئینى

تو بو خاترا رۆژا ئینى
تو خۆشبکە بو مە ژینى
تونەحەقا قەبىرىنى

عەزابا خۆ ل سەر وان دانى

عەزابا وان تو دوو تاکە
تو حەمىمى سەر وان داکە
قىن کوشتنى ل ناف مە پاکە

د قەگەپن کوردستانى

بلا مەسئوول باش بزەنن
ئەف مللەتە نە گارەنن
ب کەیفە خۆ پیل وان دانن

وان حسابکەن ب حەيوانى

ئەف مللەتە گەلەك دەستا
چو تشتى باش نەهات دەستا
ژ غەرىرى کوشتن و خەستا

ب چاقىت خۆ تو ئیت بىنى

وہ ژبىرکەرن ئەنفايىت رەش
کانى شەهید ئەو گولیت گەش
ئازادىال مە بوویە هەش

تینە کوشتن ب ئەرزەنى

گه‌میا پارتی وی بره پیش^(۱)

هزار سلاف بو خودانی خه‌نجهری^(۲)
پارتیه‌ک وی دانا وه‌ک یی‌دهری
من نافع وی نفیسی ل قیخ دهفته‌ری
بو دیرۆکا کوردا هه‌تا مه‌حشه‌ری

بنافی وی کورد سه‌ریلنده هه‌می
که‌سی ئه‌و ناف نینه ل قی سه‌رده‌می
پارتا دیموکرات بو کوردا کرگه‌می
یا بارزانی کری که‌س نه‌کریه نه‌و که‌ونه به‌ری

وی ناف مه‌لا مسته‌فا بارزانی یه
گه‌له‌ک خوشه ل سه‌ر ئه‌زمان و سانه‌ی یه
پارتا وی مه‌دره‌سه‌یه و ئاقاهی یه
وی کوردستان شه‌گرتن وه‌ک که‌مه‌ری

وی دیرۆک پرک‌ر ژباشییا
بچاندن^(۳) پیلانیته به‌عسییا
ئه‌و بوو ئالا بو کوردا هه‌مییا
یا د ل ف لقیته ل هنداف ده‌قه‌ری

---

(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ریکه‌قتی (۱۹۹۵/۵/۷)ی، ل (خه‌لیفان - پارێزگه‌ها هه‌ولێری) هاتیه
شه‌هاندن.

(۲) مه‌به‌سته مه‌لا مسته‌فا بارزانی یه.

(۳) برین.

وی سهبر کیشا سهبرهك دريژ
گه ميا خه باتن وی بره پيش
دا نهو بيريپت دهستى پ قريژ
وی ديم وكراتى ئينا قيرى

خو راگرت وهك چيال تهنگا قيا
وی خه باتكر بو كوردا هه ميا
سهري دوژمنا چه ماند و چه ميا
تاييهت پيلاننا جه زائيرى^(۱)

كهريم^(۲) و سهلام و عارف^(۳) و سهدام
به ران بهر وی نه به بوون زهلام
سهدام بو خورتا بو خولام
نوکه مه سهوودى ل وی كهت خورخورى

---

(۱) ريك كهفتنامهيا (ئه لجزائير) ل (۶) ی ئادارا سالأ (۱۹۷۵) ئى، دناقبهرا عيراقى و ئيرانيدا

هاتبوو گرئيدان.

(۲) عهبدولكهريم قاسم.

(۳) عهبدوئسهلام عارف و عهبدوئپرهمان عارف.

عهدالهتا ژ ناه مه فری^(۱)

مه كوردستان ژيێك فهچپري
وهك كه له خي ژيێك دابپري
عهدالهتا ژ ناه مه فری
لهوا عهلی توو شپري

كوردستانا بووييه كه له خ
حه رام خوړا خو داييه رهخ
دا ئه و پارا بكه نه تهخ
وهك ئالفی ژبو موهپري

دزی ئیـرۆ ئاشـكـرایه
كه سی نه كهت بی بهایه
گه لی كوردا نه وهاییه
ئه ری ما تو كوردی زپی

کی دی دهردی مه دهرمان كهت
فی برینی ژ بنی ساخكهت
فی كه له خي ژ ئاخى پاكهت
بكهت ئاشتی شوينا شهپري

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل رێككهفتی (۱۹۹۵/۵/۸) ئ، ل (گوندی صارکی - دۆلا باليسانج) هاتیه فههاندن.

ئەقى شەرى بى شەرىەت
بۆ كورادا بووئە عادت
كەس ل دويف كەسى بەرنادت

وہك وان كەسا ئومئد بپرى

يال هئقيا مە پەشيمانى
دئ كئقە بەن قى تالانى
هەرج و گۆرگئت گەل شقانى

ئازادى چوو رابوو فپرى

قئ خەلەتئى قەگەرىنن
ملاەتئى خو نەبرهينن
هەرن قورئانئى بخووينن

كا چت بئزت بۆ قى شەرى

گوهئ خو بدن (واعتموا)
هەرن راستئى پئكئە هەموو
ئى پئشمەرگە وەكو شەموو

سەر قان چيا بئ ئاگرى

ئەقان عەيد و عەرەفاتا
هۆ ئەم كەتئىن قان لاتا
كى دئ دەت مە خەلاتا

ژ غەيرى شىنى و گرى

کا مەلا مستەفا^(۱)

ئەي پيشمەرگه تو عەزیزی
توی وەك شقانع بەر پەزی
نەکاری تەیه خرابی و دزی
ئیرۆ تو زدئ دوژمنی ب هیزی

شەرم و عەیبە بۆ ناقی تە
ئەف ناقی پیس بەیتە سەر تە
تفەنگا بارزانییا ل دەف تە
قەبوول نەکە ناقی رزی

خەلکی ھوین خاارن ب لۆما
بەحسێ وە دکەن د ناف کۆما
کوردییت رەقن ھەتا رۆما
ما کاری پيشمەرگانە دزی

ما مایە ئیرۆ مالەك بی شەھید
بۆ قی ئاخێ نەبوویە بەرید
کا بارزانی کا شیخ سەعید^(۲)
ھەتا ئەفرۆ شینە و تازی

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ساللا (۱۹۹۶)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گوئیان) ھاتیە قەھانندن.

^(۲) شیخ سەعید پیران ل ساللا (۱۹۲۵)ی، دژی حکوومەتا تورکیا شۆرەش کر، ل ھەمان سال ھاتە سێدارەدان.

مه دوعا كرن بۆ حوكمى زاتى
جارهكا دى بىن ناف وهلاتى
ئهفه تو هاتى ب خىر هاتى

مامى دزى تشتى بپرازى

ههچكو چووينه دهورا ئهلمانى
سهيارا د دزن كهس پى نزانى
دهر و پهنجهر برن ژ خانى

ههر وهكى كهوى خو لىداى بازى

ما ئهفهنه قانون و ياسا
تو هو د شهشپرى شالوك و داسا
تو هو د شكپنى دوكان و قاسا

هيشتا تو ويل بن ئهقرازى

ئهفه عهلى بۆ ههوه گوت
چنكو دلى وى ب ههوه سوت
ههر تشتا بدزه بده ب پهتقهنوت

پاشى فايده ناكهت قير و گازى

سەرۆکی مه (١)

سلاڤ ل سهر ته سهروكي مه
رؤناهيما ههر دوو چاڤيت مه
توي رههبر و زعيم مه
توي بهارا بهر دلخ مه
ئەز ته دبينم ئەف ساله
تو بو كوردا بوويه پاله
دوژمنييت مه ناله ناله
ل بهر سهروكي پارتا مه
تو هشار به دهم و گافخ
رهحه تي پينگافا پافخ
رېكا ته يا كه تي ئافخ
ئەز دترسم مه سهعوودي مه
رېكا ته يا كه تي ديجه ي
زور پيويسته خو هشاركه ي
ته باوهري ب حافظي يا ه ي
ئەز دترسم بيت بهلا مه
عەلي پيشمه رگي ته يه بارزاني
ژبو كوردا هوژان داني
ته پيرۆز بيت ئەو ميّراني
تو ههر بميني سهروكي مه

(١) ئەف ههلبهسته ل ساله (١٩٩٧) ئ، ل (باتيفا - دهقرا گوڤيان) هاتيه فهانندن.

مهزناهی بۆ خودی باشه⁽¹⁾

گه‌لی کوردا گوھ بدن من
نابن دۆست نه‌یار و دوژمن
چونکی هه‌ر ئیکی مرادهک یا هه‌ی
کوردی ب شه‌ره‌ف خو هشیار که‌ی
نه‌یارا نه‌قییت کورد ببن چ تشت
هه‌ر ئیکێ یا دبن که‌فشی قه‌ خشت
فیجا من هیقی ژ کوردا هه‌یه
خو بکه‌ن ئیک بۆ مه‌ فایده‌یه
نه‌ گوھ دن خو‌ش خو‌شیکیت نه‌یارا
گافا بۆ هه‌لکه‌ت دی هیڤ مه‌ ب ته‌یارا
بلا به‌س بیت برا کوژی
خو بکه‌ن ئیک دا باش بژی
دوژمنا کورد کر چار پارچه
مه‌ ب خو‌یا کری پینچ پارچه
وه‌لاهی شه‌رمه‌ ژ مه‌را
داریت دوژمنا د زکی مه‌را
بۆچی ئەم ب نه‌ورۆزی دخوین
ما بۆجیه گه‌ر ئیک دوو نه‌گرین
عه‌لی مه‌زناهی بۆ خودی باشه
باشه ئیک‌گرتن بۆ مه‌ معاشه

⁽¹⁾ ئەف هه‌لبه‌سته ل رێککه‌فتی (١٩٩٨/٢/٧)ئ، ل (باتیفا - ده‌قه‌را گوێیان) هاتیه قه‌هانندن.

پالئ پیشی (۱)

ئەز نزانم حیکمەتی
کا بۆچی کەتم خەتی
کی هەیه پیکى بیهتی
سەر مە پاکەت زەحمەتی
من گۆت پێچکا من دورستە
من حەری تازە پستە
من فکرا خۆ نە گوہستە
ئیرۆ کەتم قورنەتی
من د گۆت ئەز باش کوردم
پیکار پارتی نابەردم
ها نێزیکە ئەز مردم
کا کی هەیه گوہ دەتی
هەتا نوکە من نەدزانی
دئ ل مە بیت بارگرانی
ل مە بوو هزرەت کەرەک نانی
ئەز ج بێژم هورمەتی
پێشمەرگى سیه و حەفت سالا
نەبیت چو ل ناف هەقالا
نابینم فرشک هەلالا
کو بەدەت مە فورسەتی

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۹۸/۲/۱۰) ل (باتیفا - دەقەرا گوئیان) هاتیە فەهانەن.

پیر بووم چاف بوونه تارى
چل سالا دژى نهيارى
بو کەس ناکەت هاريکاري

کاري ئيرو تشتهکي بدهتن

چونکو نهز بن خودانم
خه لک باگردانه و نهز بانم
وه دياره نهز ميهه نام

پاکا ناني خه باتن

نهز بوومه پالئ پيشى
رادامه نفاق گلپيشى
گوته تو نابيه پيشى

قه بوول نابی ل حوکمهتن

ما كىيە دل خۆش^(۱)

من ل ژينا خۆچ خۆشى نە ديتينه
هەرۆ خەم و قەھر و دەريەدەر و دورى نە
من كەس نە ديت دلخ وى نە برينه
گەلەكا ژمە شەھيديت خۆ ديتينه

ما چەوا دلخۆش بيت ل قى ژينى
كو هەرۆ شەپر بيت كوردستانى
ب سەدا گونديت هاتين بەردانى
گەلى خۆشك و برا ما ئەقە ژينه

من نە شەق خۆشە و نە پۆژ
من دل نزارە و سەر و سەرمايە بى بەرۆژ
ئىكك بيينن ل كوردستانى نە دلسوز
هەمى ب كۆقان و خەمن دل ب خوينە

ھندى من ل بىرە پەقینە و دەريەدەرى
كى دزانيت قى مللەتى چ هات سەرى
ھند شەھيد بوون ھند بەرزە بوون ھند
پيرن كەفتينه قورنەتا چ پرسيار لى نينه

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۹۸/۲/۱۹)، ل (باتيضا - دەقەرا گوليان) هاتيه
قەھاندن.

ئەفە سیه و حەفت ساله ئەز حەرەسم
پشت چەپەرا ژ سەرمادا د رەقسەم
چاف تارى بوون ژ خەوا ئەز تەن مە بێ کەس
دا پرسىارێ ل مە بکەت و مە کەس نینە

ئەز پیر بووم و مە چاف مانە تارى
گەلۆ ما هەتا کەنگى ل بن قى بارى
عەلى ما تو دینى یان تو هارى
بەس کوردینى ب خۆفە بشدینە

هەندى تىمى ئەف بارە سەك نابیت
ئەف بارە ژ پشتا من قەنابیت
ئەز ل هیقى کوردستان ئازاد بیت
پاش عەلى پشتى هنگى رەحەت روینە

من هیقى ژ خودى هەیه بەیتە ناف
چونکو من سۆتن جەرگ و هناف
مە ل کوردستان شاد کەت ب ئاف دەراف
دئ هەرە شاعر کول و کوفانا ب رەقینە

بیژن ئامین^(۱)

بۆ جهمالا ته چ بیژم کوردستان
ئهف شهپر و قهپقهشه نه راوستان
ئهگهر دابی باغی گوستان
دا کهو و ببل چیکهن هیلینا

سهیرانی گاغا تینه سهیرانی
وهکو د بینن پهنگ و پروباریت جانی
دبیژن جههك هۆ کانئ
مهتکهکارن بۆ ته ههمی هینا

کهس ژ دیتنا ته تیر نهبوویه چ جار
تو ههمی سه و سهیران و دار و بار
جۆم و جهلال کانی و پروبار
ههوا هوینه ئاف تهزینه هاقینا

یئ کوردستان دیتی ئی بوویه مه رهق
باوهر دکهت جهنهته ل دنیا حهق
چو جه هوسا نینه ب پهونهق
دی ساخلم بیت ژ ههمی دهرد و برینا

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۹۸/۲/۲۱)، ل (باتیضا - دهقرا گولیان) هاتیه
قههاندن.

كەسەج جەهەك ھۆ نینە خۆش و شرین
بەحشە دەشتە زۆزانە سە ئافەرین
نەفت و پانزین تژینە ئەف جەئ زێرین

تژی قیرە تژی خۆیە ل بەھدینا

ھەوارا خۆ من بر (رب العالمین)
دەستا بلندکەن ییژن ئامین
ل کوردستانێ پەرحەت روینن

دا پەرحەت بین ل سەر تەخت و نھینا

عەلی باش بوو ئەف دوعا یە ھۆ تە کر
بۆ کوردا بوو ئەو خەباتا ھۆ تە کر
ئەف ھۆزانە تە ھۆ تازە بە لاق کر

دا کورد چیکەن باغ و بەساتینا

ئەزىزى مرۇقىم (۱)

ئەزىزى ساخەكى مەرى مە
ئەزىزى نەرمە ھەرى مە
ئەزىزى فېقى مە و تەرى مە

مخابىن ئەزىزى مرۇقىم

ئەزىزى بىكەم بو مرۇقىم
خلاس نەبوو ل كوردستانى
سەرى من كەفتە گەرھانى

ھەرىزى نەرى نەرى و ئاقىم

خەباتكەر و نە خەباتكەر
نوگە وەك ئىك لى ھاتە
قەدە من نەرى ج مەفەر

نەشىم ج پېنگاغا پاقىم

ئەزىزى نەرىم بوچى ھۆيە
پارتىياتى نە ھۆيە
دىارە ھەرى ئىكى بو خۆيە

لەورا ئەزىزى پەزى و گۆقىم

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۹۸/۲/۲۶) ن، ل (باتىزا - دەقىرا گوليان) ھاتىە
قىھاندن.

به نامی پارتی هۆ نینه
گوهی که سهکی لی نینه
لهو خهباتکه هر مرینه

ئه ز پیر بووم و بی ناقم

ل نک من ئاشکرا بوو
شۆرەش نه بوو هه ما بوو
لهوا موخلس قه ما بوو

نزانم بوچی ل ناقم

عهلی بهس بکه گازندا
بهری خۆ بده خراب گوندا
دهنگی سه د پور و کوندا

ئه ز بی نیچیرو و راقم

ما چكو ئه زبى خودانم
ئه زه مى كارا دزانم
ئه وا هۆزانا ددانم
دا كورد ب حالى مه بهسه
هه وارا خو بيم كيرى
هه وهكى ئه ز كه تيم بيرى
كهس مه نائينيت بيرى
من دووماهى ب ئه ساسه

عهلی رۆندکا ب وهرینه^(۱)

بهري خۆ بدەن من و قى عەمرى
يا ب سەر من داهاى پيرى
رەه سـپـيـوون بوونە هـرى
ماشـنوو وەختـى من و دەوانە
چاقـيـت من يـيـت بووينە تارى
يا ل من بوويە ئيـقـارى
نەشـيـن هەلگـريـن قى بارى
نوـكـە دورا خورتانە
ئەى هەقـالـيـت پـر بەرپـز
بوـمـن نەمانە چو هـيـز
مـن ددان نەماينە رپـز
نـزـانـم ئەهـف چ زەمانە
دلى كەسـى ب مەقە نينه
ب خودى ئەقە نەچو ژينه
عهـلى رۆنـدـكا ب وهرينه
يـى مـرۆـف نەبن يـى بى خودانە
ئەري ما كەسـى نەمايه مروەت
بيـژن مەلا نەمايه تاقەت
يـى پـير بووى و داکەت
وەئـلا ئەقە نە وژدانە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رپـكەفتى (۱۹۹۸/۱/۲۵) ئى، ل بازپـري (سـيـمـيـلـى) هاتيه قەهاندى.

كەس نەمايە ژ خودئ بترسیت
 ل حالئ مە پیرسیت
 مەلا ژ قی حالئ قەپرسیت
 بیژن مافخ مەلای بیندانە
 ئەقە چل سالە ئەز حزبی
 یئ بیم سوفی خودان تزیی
 هەر وهك مرۆقئ زیزبی
 هەقالا ژ من نەقیانە
 ئەز نزانم نوکە بوچی
 کەس نەشیت بو من چیکەت سویجی
 مە ژ خەمالەش قورمچی
 چنکو یئ بی خودانە
 گەلی دوست و پسماما
 من و دەورا ئەلغامما
 خەلکیت بیژیت من ماما
 ژیی من بەرەف نەمانە
 ئەز و ئیرۆ هەندەسە
 مال هیقییا منە مەدرەسە
 بەلئ مەلایئ^(۱) بی کەسە
 من شنوی ل شۆرەشی هەودانە

(۱) مەلا عەلی، هەلبەستفانئ قئ دیوانئ.

سهيارا جام تارى (١)

ئەي موخاسىن تەمەعكار
تە مالىخ شەهيدا خار
تە ژيىركر ئەھد و قرار
قېت تە قەبوول نەك ژار

هەزارا شۆرەشا كرى
وان يا كرى بەرگرى
ئىرۆ تە هیلان مرى
هەمى مافى وى تە خار

ئىرۆ تە يىن هەين مودىل
خودان قەسر و ترومبىل
تە لەفزیون و بى تیل
زكى تە هۆ بو خارار (٢)

تە گۆت ئەز پارتى مە
موخاسىن قى جەمى مە
تە نە گۆت خودان پاری مە
تو بو پارتى بووى نەيار

(١) ئەف هەلبەستە ٧ سالا (١٩٩٩) ٧ (باتىفا - دەقەرا گوليان) هاتىه فەھاندن.

(٢) خارار، تېرا بچويك واتە پەخەكى تېرئ.

خودانئ سهيارا جام تارى
بو كوردا نئ تو نهيارى
مادهم تو خودانئ پارى

تو بوى گورگهكى هار

عهلى لگهل ته دهعهداره
ئهوى ل حهقى پسياره
پاستى ل نك وى دياره

ههردهم بو خو كرىه كار

سندوق كرين⁽¹⁾

رېياز پارتى ل كويى
كاربدهست ل كويى
هەمى خال چوون ژبيى
ئەم بىرىن سەرى
بەھرا پتر خو لادا
وان ب ئەزەتا خو بادا
وان مالا پارتى رادا
نزان وان بىرى
پارتى دانا بوو ئەساس
بوو مرۆقى خو نياس
دا بوو كوردا بيت پاس
دا نەكەقن زنجيرى
وان بىركرن شەفىت تارى
پيشمەرگە ل بەر نەيارى
وان پارى كر دوو پارى
وان چا بوو كەتكا هەژيرى
ئەوان شەفىت تەقن و توق
ناف چەپەرا چاف بلوق
مەسئولا كرين سندوق
دا تىزى كەن دولارى

⁽¹⁾ ئەف هەلبەستە ل سالا (۱۹۹۹) ل (باتيفا - دەقەرا گوئيان) هاتىە قەهاندىن.

پانزینخانە و دوکانان
بەهەرا پتروان دانان
پیشمەرگە هیلان بی نان

هەمی روینشتن خاری

ئەری ئەقەییە ریباز
بو دوژمننا چیکر باز
تو هۆنە کوردی شەر خاز

ژ خەلتیا خو وەری خاری

عەلی تو بکە گری
ل سەر خاترا لەشکەری
باریکە لە عەمفەری

لەشکەری دەوری باری

بەهشتە (۱)

كوردستان وەك بەهشتە
تژی چیا و تژی دەشتە
ژ مەعدەنا را مشته
لەو خوین مە ل سەر پشته
خۆزی تازه ئازاد بیا
گونیدی خراب ئاڤا بیا
ژ جەنگ و شەپرا خالس بیا
خرابا خوشی لی نەهشتە
هەمی پیکشە هافینگەهە
هەوا ساره هەمی سەه
ئاوازیت خوش تینەگەهە
وەك دیلانا بەر و پشته
چیا گەلەك سەبرین
چاخی کەو لی د خوین
خەما ژ دلا دەرتینن
تو دئ بیژی خوش تشته
نیرگزین کەفنه لاتا
یا خوه د هەژینن تاتا
ئینن گەلەك وەلاتا
گول نەخوین چەندا قشته

(۱) ئەف هەلبەستە ل ساللا (۱۹۹۹)ئ، ل (باتیفا - دەڤەرا گوێیان) هاتیه فهانندن.

پەنبەنوك و بنەفشۆك
سوسن و بەییوون و گیانۆك
وهم دخوینن كهو پەپوك

خۆشی هەمالی مشتە

وەرن گیایپت خارانن
لۆشك و سۆریازە ل دنن
كەنگر و قوراد ب تنن

بخۆن دگەل نان و گوشتە

بۆ زیك ئەقە رپیاز
بۆ رەنگی سۆر ئەقە رپیناس
بۆ رەنگیت گیا ئەز بەرنیاس

بیك و بیزا سۆرۆشتە

کاریی بخۆ کاریا كەلی
باش بخەسین دا نە هەلی
ئەو دوژمنی ماری خەلی

بۆ وی كەسی تیگەهشتە

عەلی تە چەوا هۆ زانی
کاری باشە بۆ دەرمانی
مە ژ مە زنایا زانی

گەلەك باشە ئەف تشتە

كورد ئاڤا ناكهن گوندا⁽¹⁾

گهلى كوردا گهلى مهردا
بهس بهرهن ههپن ئهردا
بهس خو پاقين كول و دمردا
بو وهلاتى خو بكهن فيدا
زار و فهقىر دناڤ چهپهرا
پا كا كورپت دزيكهرا
ههري لىكدمن مال و پهرا
وانال قهسرا پالقهدا
ئهف ماله نه مالى ته بوو
بهلكو پارى دزييا ته بوو
ئهف پاره نه پاتبى ته بوو
وه خووار ماقى شههيدا
وهك تو هاتى كوردستان
ته نه بوو حهقى نانى
ئهقرؤ خودان دكانى
تهه پارتاتى ل دمردا
تو ب چ روى دبليژى ئهز كوردم
ههژارى دبليژيت ئهز مردم
قهه نه بليژه ئهز كوردم
دى تهه راكيشن هودا

⁽¹⁾ ئهف ههلبهسته ل سالا (1999) ل (باتيفا - دهقرا گوڤيان) هاتيه قههاندن.

وه د گۆت ئەم تیگەهەشتینە
وه بەر ل فەقیرا نینە
بەس مرادا وه ژینە

وه یا خو دای پشت پەردا

هەر گوشتی بکره و بینە
سەر تەباخ بکەلینە
تەنشت خاتین روینە

وه دیم وکراتی ل کیدا

عەلی بەس بکە گازندا
کورد ئاڤا ناکەن گوندا
چونکو خیانهتاد د لدا

لەوما هەر ژار مان هندا

دزیا وان بهلا وا بوو^(۱)

دنیال مه تباری بوو
ژیهر قان کاریدهستا
پارتیاتی نه هۆ بوو
مافی مه خار ژقهستا
رێکخستن وان ژبیرکر
مللهت ههمی ما ئالۆز
ل کارێ خۆ تهخسیرکر
کر سه یاره کهرێ بوۆز
پارتی چێکر بارزانی
دال کوردا بکهت ئهزرانی
کادرا ب خۆ باش زانی
کا دی چهوا خوون نانی
بههری وان کهت حهرامی
خه ئهک سست کرب عامی
فایده نادهت محامی
خۆ بههری^(۲) کهن تهمامی
ب سههری وان فایده ناکهت
دی قی مانی ئهدا کهت

^(۱) ئەف ههلبهسته ل سالا (۱۹۹۹) ل (باتیفا - دهقهره گولیان) هاتیه فههاندن.

^(۲) بئ گونهه.

ئەگەر دى خو فەناكەت
 بو كوردىنىڭ ناكەت
 زىيە سەھرۆك دریاژ بىت
 وەكى ب قى كاری پابوو
 كار ھەر دى وەكى وى بىت
 دى زفرىنىت ئەوا چوو
 بوون خائىنىت ئاشكەرا
 ل نىف رىزىت شۆرەش
 پادى چكەن كابرا
 بلا خو وەركەن ھەشى
 ئەلى خو عاجز نەكە
 سەھرۆك ب كاری پابوو
 روينە خارى دەينەكە
 دزىئا وان بىھەلا وا بوو

كوردینی بۆ وهك ههشی (۱)

وهك پرسی بـارزانی پستی
ئهوه یین خو نه گوهاستی
ههر دوو پیکه نه ناژین
بۆچی خو کره پارتی
فایده نـادته وهلاتی
دا بخوت مافی ههزارا
ههر دی مینت دا کهتی
سهبرهکا دویر و دریش
دی فایده دته وهلاتی
بـارزانی چوو ناف پۆسی
بوویه تـاری ل وهلاتی
چوون گوه نه دا عهیالا
پاشی گهرا وهلاتی
هاته فه کوردستان
همی بوونه فه پارتی
بـارزانی هه بابی وان
نانی کوردای پاتی
ههچیا خرابا کری
لهوا هۆزان باش هاتی

کا کوردی راست و دورستی
کا کوردی کورد پهرهستی
خیانته و ئیخلاستی
ئاخ بۆ کوردی بی نهساس
دیاره وی بۆ حیله بوو
خو کر گورکی شوپرهشی
دی رۆندک کهف کوشی
فهززه بۆ کهسی پارتی
وهك بهرهکی خۆروستی
ل سالا چل و حهفتی
کوردینی تو دا کهتی
دگهل پینچ سهده ههفالا
مال و پیرئ یازده سالا
ل سالا پینچی و ههشتی
عالم گهلهک گههشتی
بلا کورد همی بزانی
بنه مالا شیرانی
عهلی ته ئاشکرا کر
ته پهرده سهرو واکر

(۱) ئەف ههلبهسته ل سالا (۱۹۹۹) ئ، ل (باتیفا - دهقرا گوئیان) هاتیه فهانندن.

خوینا شهیدا ل سەر ئاخە مەھی (۱)

پەحمەت ل وه بیت گەلی شهیدا

هوین چوون پەحمەتی وهکی عەگیدا

هوین ییل بیرا مه ب شهف و رۆژ

وه ژبیر ناکهت چ کوردی دلسۆژ

دارا ئازادیی ههوه یا چاندی

وه خوینا خو یا لی پەشانندی

ئەفرۆ ئەو دارا هاتیه بهری

رێبازا وه دئ بینه سههری

كاوهیی ئاسنگەر باپیروی وهیه

بارزانی مهن سهرکیشی وهیه

مافی کوردسانی وه ل سهر خو راکر

وه روحا شرین سهر وئ فهنا کر

دهولەت سهری وه دئ کهین نه ورۆژی

چ جار ژبیر ناکهین وئ کهفنه دوزی

بهاره بیست و ئیکی ئاداری

ههر دئ پيشمههرگه بين نا روینین خاری

شهیدا ژبیر ناکهین نه میڕ و نه ژنا

دئ بینه تیر بو دلخ دوزمنا

(۱) ئەف ههلبهسته ل ساللا (۱۹۹۹)ئ، ل (باتیفا - دهقەرا گوێیان) هاتیه فهانندن.

قیت ئەم ھەمی ببینە کاوہ
کوردین ئیک پا چەند لاوہ

بلا رابیت ل سەر مە غەدر و خیانەت
ما گوننەھە کورد ببن حوکمەت

ئەم کورد نیزیکی چل ملیوونا
ئەمیت ماین بن دەستی مەلعوونا

پابن سەر خو خو قەھەژینن
دوژمنیت خو ژ خو ب رەقینن

بەس کەیفە دوژمننا ب خو بینن
دا تازە ل سەر ئاخا خو روینن

دوژمنی کوردا ل بەر وان قەنایە
بەس ئیک دوو بکوژن نئ ئەو فەنایە

ما ھەتا کەنگی تو تیناگەھی
خوینا شەھیدا ل سەر ئاخە مەھی

ئەم کوردیت ماین و فەلەستین
ما بۆچی ئەم خاف و سستین

بلا کورد پێگقە روینن خارئ
بەس مە د کەفرا دا پاقینە خارئ

بۆ خو پێگقە بکەن حیواری
ب گفتوگو دئ گەھن قەراری

خو ھشیارکەن گەلی تۆلازا
گوھ نەدە چ حیالە بازا

خۆ هشیار کەن باش و باش
بەس خۆ ژ کوردستانێ بدەنە پاش

فکرا هەوە یا کەتێ سەر خارچ
ما هەوە دیتە مرۆف بوویە هرچ

کوردستانا مە جەننەتە
ژیاننا وی بیع مننەتە

هه‌وۆن هه‌ئەدە زەند و بازنا
بشکینن دفنا دوژمنا

کوردن هەمی وهکی شیرا
کوردستانێ پیژانکە وهکی میرا

پیغەمبەریت هاتین کوردستانێ
وهکی نوح هاتی کاتی^(۱) توفانی

گەمی کەت سەر چیا یێ جودی
ما ئەز چ بیژم بوو وه ئیدی

گوه بادن سه‌رۆک مه‌سه‌وودی
نا بینین وهک وی کەسی دی

ل دوماهیکا قس هۆزانی
پەحمەت وهکی بارانی

ل سەر شه‌هیدیت کوردانی
وعه‌گی‌دیت کوردستانێ

---

(۱) دەمی.

فیت هەمی لی ببن زیرهقان
فیت هەر هەبن شقان و گاقان
گاڤا دوژمنهك هات ببن بهرهقان

بو کاریت هو تو سهرفهرازی

کوردستان مشتە ژ مه‌عه‌ده‌نا
نهفت و کومر و خوئی به‌ته‌نا
ژ غهیری زیری و زیقا و کلچ چاڤا

قیر و کبریت و ئەلماس و مازی

عه‌لی بهس سیفه‌تا بیژه
کورد هشیاره نه کهر و گیژه
مرۆقی بی خاسیهت بی قه‌ریژه

تو هو ل کوردا دکه‌ی گازی

جهڻ شهيدڻ ڪوردانه^(۱)

ڪوردستان نافي ته چند شرينه
دول و نهال تهزي كانينه
تزي ل سهر شقان و بيرينه
كهفر و دار تزي هنگفينه

پوويار و ڪاني د نافي ته د مەشن
كهيف و سهيران د نافي ته دخوشن
بيري و شقان وهك سهرخوشن
چ جههك خهم رهفينه

جهڻ كهيف و سهمانه
جهڻ مهرد و ميرانه^(۲)
جهڻ شهيدڻ ڪوردانه
ل بهر خوشيا وي خون ل سهر پشتينه

وان نازادي يا لي چاندي
وان دوژمنه پهقاندي
پيشمه رگيت وهك رويادي
هه ره تيدانه نا پوينه

---

(۱) ئەف هه ليهسته ل ريڪهفتي (۲۰۰۰/۵/۱۰) ئ، ل (باتيفا - دهقرا گوليان) هاتيه
قهاندن.

(۲) ل جههك ديتري: قان سيهرا و سهو ههوا
خوشه دنگن بلب و كهوا.

ئەفچ حالە ل کومەلگەھا
هەمی تۆزە و هەشک و زوها
هەرن گوندا ل بەر وان سها

دار و بارئیت فیتقی بچینه

هەرن گوندا خودانکەن پەزی
تیر بخۆن و قەخون ئاقا تەزی
زەقییا شینکەن چیکەن پەزی

گویز و باهیف وەک مەعاشینە

مازی و کەزان و بەری
هرمیک و گوهیشک و تری
وہ هۆ زوی ژبیرا خو بیری

عەلی ژبەر وە قیر گرینە

بارزانی^(۱)

بارزانی ته دیروك نهخشانند

بارزانی ته دنیا ههژانند

بارزانی ته دوژمن پهفانند

بارزانی ته مافئ كوردا ههلانند

بارزانی تو بووین تهیرئ باز

ته هه لچنین نشیف و ئه قراز

بارزانی ته بو كوردا دانا پێباز

بارزانی ته دوژمن شهلانند

بارزانی ته سیاسهت پهشانند

بارزانی ته ل هه ر چار پارچا پهشانند

بارزانی ته زانین وهشانند

بارزانی ته دوژمن قهلانند

بارزانی ته شوپهش پاكرن

بارزانی ته دوژمن دهر كرن

بارزانی ته كورد زاناكرن

بارزانی ته دانان پێباز و بهند

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پێككهفتی (۲۰۰۰/۵/۱۲) ل (باتیفا - دهقهرا گوێیان) هاتیه فههاندن.

بۆ كوردستان خۆ كر فيدا بارزانی^(۱)

بۆ كوردستان ئەه قیندارم

ژ دویریئا وئ قهه رارم

ژیۆ وئ هه ره سه كه هارم

ژ كوردستانئ نه بی بارم

كوردستان گه له كه خۆشه

خودانئا روبریئت بۆشه

گه نجینه كا په رده پۆشه

هه ژێكه رئ سیه ریئت سارم

كوردستان زۆزانه و فه راشینه

گه له كه خۆشه گه له كه هینه

كه سه ئ جهه كه هوسا نینه

ژیۆ وئ دل بریندارم

چی تشتئ خۆش تو ژئ بخازی

یئ ئ هه ی و تو ژئ رازی

خۆش دهرمانن به رپۆ و مازی

قیئت ب پارێزم ئەز نه چارم

---

(۱) ئەف هه له به سه ته ئ پێكه كه فتی (۲۰۰۰/۱۱/۵) ئ، ل (باتیضا - ده قه را گو لیان) هاتیه

قه هان دن.

نـاقى وى شـرىنه و جانـه

نـاقى وى كوردسـتانه

جـهـ و ناخا كوردانه

يى كـهيف خۆشم وهك بهارم

جـهـهك خۆشه مـيرگ و كانى

خۆش دەرمانه بۆ ئىنسانى

خۆ كـر فـيدا بۆ وى بارزانى

بۆ نـهـيارا ئـهـز پـيـژانم

خارنا ئەفندیا (۱)

بهار خەمەلی ب بارانی
خۆشی کە فته دەشت و چیا
نەخاسمە ل کوردستانی

هەمی تشت کەت خۆشیا

دار و بار بوونە خێتەت
بۆ ئەزەتە ئینسانا
بهار هۆیە حەقیقەت

هەمی خودان پوحا قیا

زنانا سەر و سەرمە
رەقی سەرمە دا بووری
نەخۆشی چوو چو نەما

تازە شین بوون دەخل و گیا

هەمی جە بووینە هافینگەه
بۆ مرۆقا و حە یوانا
چەند خۆشە ئەو مودەه

نە خاسمە ل دەرگەلییا

کولیاك سۆر و زەر بوون
ل نزار و بـهـرۆزا
کەیف و سەیران زیدە بوون

بن داریت قان بەپوییا

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۲۰۰۱/۳/۲۰) ل (باتیفا - دەقەرا گوئیان) هاتیە فەهانەن.

شین بوون ریڤاس و کشارک
کو ژ گوشتی خوشترن
کوورۆڤر بوون وهک ترارهک

دئ کری ب سهه د پیییا

ههکدان و بیئک و بیزا
ل زۆزان و هنیییا
چو گیا ناهیته ریزا

جهئ وان ل بهر کههقییا

لویشک و ترشوک و سوۆریاز
کهنگر و سیرک و پیژاز
ئهو خووش گییانه دلخواز

ئهون خارنا ئهقهندییا

نهوعییت گیا ب ههزارا
وهکی شین دبن ل بهارا
دهرمانن بوۆ بریندارا

وهک دوختورییت ئهجنهبییا⁽¹⁾

---

(1) بیانیان.

(سبحان الله) كوردستان چ خوشه^(١)

(سبحان الله) كوردستان چ خوشه
خاسمه ل چاخى بهارا
(الحمد لله) كورد زور بوشه

كور بوون چاقيت نهيارا

ئاخا وئ ئاخهك زيپينه
ژبلى كوردا كهسوخ ماف تيدا نينه
تري تيدا نهفط^(٢) و پانزينه

خه ملا وئ جانه ب داروبارا

شهيد خوينا خوه يا رشتى سهر
ئازادى وان رۆنكر وهك فهنهر
هيفيدارين كورد ببن ئيك خه بهر

كوردستان دئ تهژى بيت ژ پارا

كوردستانى بپياريژن
گه لهك پارا لیب مهزيخن
رۆژ بو رۆژئ قه گوهيژن

بگرسين^(٣) خرابا و دزيكه را

---

^(١) ئەف هه لهبهسته ل ريککهفتى (٢٠٠١/٥/٢)ئ، ل (باتيفا - دهقرا گوليان) هاتيه فهانندن.

ژ بهر نه بوونا نافونيشانى، دهستيپكا مالكا ئيک وهك نافونيشان هاتيه هه لبزارتن.

^(٢) نهفت، گاز.

^(٣) ب ترسين.

دوو هزار و چهفسه^(١) و ئیک ساله
مالا کوردا نهخۆش ماله
نوکه ئەف حاله بۆ وان هه لاله

دوژمن ب وان وهکی مارا

گافا هه لکهت دئ ب وان قهدهت
گافا وا دیت بخۆ فرسهت
ئهو ب کوردا نابهن رهحمهت

دئ به لاق بن وهکی جارا

پویداد هۆزانا ته خۆش هۆزانه
نه سحه تا ته بۆ هه مانه
نفاق وه لاتی کوردستانه

قیلت گوهر بدهین قه رارا

---

(١) چهفت سهه.

ئەقینی (۱)

دلبه‌ری ئیـرۆ سـهـهـهـر
ئەف چ جان تە کرنه بهر
هلو شل و مل ژ قه‌سری ئییه دهر
پیر و تولاز هیلان بی مه‌فه‌ر

ماته نه‌دزانی تو هنده جانی
بوچی دهرکه‌فتی ژ دهری جانی
ته عاقل نه‌هیلا بو ئینسانی
نیزیکه شیخ و مه‌لابن دهر ب دهر

سوبحان ژ شاهێ که‌رهمی
چ جانی دا بر هۆ قه‌له‌می
وی ئاگر به‌ردا عالمی
دل ههمی کرن که‌ر ب که‌ر

عاشق نزانن چه‌وا ل مال بزقپن
نازپیت ویل دورات پـرـن
ها نیزیکه ژ که‌هیفا بزقپن
ژیهر نازکا حووری قه‌مه‌ر

---

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (۲۰۰۱/۶/۲۵)ی، ل (باتیفا - ده‌قه‌را گولیان) هاتیه
قه‌هانندن.

وهكى تیتته بهر په‌نچه‌را

دلا ددهت بهر خه‌نجه‌را

د مینن وهك دمر ب دمرا

دئ مینن هه‌شك دئ بنه بهر

ما تو ژ خودئ نا ترسی

ته عالم ئیخست قی کراسی

هه‌می مان پویس و برسی

عیشقا ل وان کر ئه‌سه‌ر

عاشق زۆرن مه‌عشووقه ئیك

نزانم دئ چه‌وا هیت به‌ریك

یا ل مه به‌رزه بووی ئەف كۆره پێك

ته ل وان زیده‌کرن دهرد و كه‌سه‌ر

ئه‌ز نزانم تو هه‌یقى یان رۆژی

تو عاشقا هۆسا د كۆژی

چووینه تیكرا وهكى پویژی

ماینه هه‌ژار و بی مه‌فه‌ر

تو وهك ستی‌را گه‌لاقیژی

تو هۆ برقا د هه‌لاقیژی

تیری‌ت عه‌شقن تو د هه‌افیژی

عاشق هه‌می ته‌ کرنه دهر

قازی (۱) خو کر قوریان (۲)

بلا رەف بەس بیت گەلی کوردا
پێک وەرن ئاقاکەن گوندا
هەتا کەنگی ب مینین هندا
ئەم دەوبەدەر بین خەلک چیکەن فرندا
دوو هەزار حەفت سەد سالا
مالا کوردا نە خووش ماله
ئەوی گەلو ما ئەقە حاله
کورد بە لاق بن ل عەردا
دئ بەسە بو خو بگرن عبرەتا
بەس مشەخت بن ناف دەولەتا
باش گوھ بەدن فان شیرەتا
دا هەلکەن شەمال و فندا
باشە کورد پێک بین هەمی
دئ وان هەبن فرۆکە و گەمی
دا ب ئازادی شین کەن چەمی
خراپە شەپ دئ بن وەندا

(۱) قازی مەحمەد، دامەزرێنەرێ کۆمارا کوردستان (۱۹۴۶)ی، بوو، ل (۳۱ ئاداری ۱۹۴۷)ی،
ل مهابادی هاتە سێدارەدان.

(۲) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۱/۶/۲۹)ی، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) هاتیە
قەهانەن.

دوژمنا كهيف و سهيرانه
كارى وان فهساد و پيلانه
دا هه ر بى خودان بيت كوردستانه

داكو كورد به لاف ببن و هنددا

كوردستان ئيكه يا بى پارچه
هه ر پۆل سه ر مه خه رج و خه راجه
بوچى كهس ژ كوردا بيت خاجه

هه ر ل پاش شه مائنه و ل بندا

بينن بيرا خو سالا چل و شه شى
كا چ هات سه رى شوڤه شى
ل مه يدانا چار چرا ل هه وشى

قازى خو كر قوربان بو كوردا

خێرا خودی^(۱)

پارتی یا بـع خـیـرا خودی
ب شهف و پۆژ پـاـرا ددی
ئیرۆ کەس نا کەت کەدی

هەمی خودان معاشن

معاشی وان مسـوگەرە
ئیک دبیژت ئیک وەرە
تو ل مال چتکەهی کەرکەرە

جوونا رهـبـیا زۆر باشن

بخۆ و قەخۆ و بنقە
جار و بارا رابە ژ قونقە
گەر تو ترسای هەرە د گونقە^(۲)

پیشمەرگیت هۆسا د باشن

دوو پیشمەرگە سی قونتەرەت
گاقا جەردی ب سەردا هات
دیچایەکی بۆ کەن خەلات

دی بیژیت چ هشیارن نە شاشن

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۲۰۰۱/۷/۹) ئ، ل (باتیفا - دەفەرا گولیان) هاتیە فەهانندن.

(۲) گوندیقه.

گافا جەردی ب دەست چوونی کر
ئامر فەوج دی بیژیت من حیلە لیکر
باشە مە شوڵا خو باش چیکر

جەردە هەبەلە تراشەن

کوردستان کهریبه لایه^(۱)

کوردستان مه کهریبه لایه
مه ب هزارا شههید لئ دایه
هه می چه پهر و قه لایه
کورد بو دوژمنا به لایه
نا هیلیت دوژمن لی بژیت
ناهیلیت فرهك ئافخ هه ل مژیت
دی وان که ندری و دئ کوژیت
دی ل وان که ت هه یهت و تابه
چاقیت نه یارا هه میا لئ د زلن
برینییت وان زور کور و کولن
چیا تهژی که و بلبن
هه ر ئیک ژ وان ب سه دایه
عه لی هوزانییت ته د کورتن
به لییت پامانیید خورتن
ئه فه پاستییه نه قرتن^(۲)
هوزان هوسا ب بهایه

---

(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۲۰۰۱/۷/۱۹)، ل (باتیفا - دهفرا گوئیان) هاتیه
قه هاندن.

(۲) درمو.

هێڤیا من ژ باژێرقانییا (۱)

هێڤیا من ژ باژێرقانییا
دا مه ب پارێزن ژ نهخۆشییا
زیڤده ل نفاق گوندییا
ههڤۆ زبلی ل بهر پییا
گوندی خودان پهز و چیلن
چو و پاڤزێڤ ناهیلن
ناق باژێری دگهرن و د فیلن
دقیت ئهم ههڤۆ دهینین دهرزییا
عالمه فهقیرو ههژاره
وان گهلهك نینن پاره
زۆر زهحهتهته ئیداره
ئاهز ژ وه دکهم هێڤییا
گافا سحاریا خلاسبووین ژ نانی
دی دهرکهفین دهری خانی
خۆشی ناهیت گینیانی
ژ بهر ریخا جیرانی

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل ڤێککهفتی (۲۰۰۲/۴/۱۴)، ل (باتیفا - دهفهره گولیان) هاتیه
فههاندن. ژ بهر نهبوونا ناهونیشانی، دهستپێکا مالکا ئێکێ وهك ناهونیشان هاتیه
ههلبزارتن.

تو بیژی ئهفه نهشوله
دئ رابیت کت بولبوله
وهکی دارا خولوله

دئ بیژی تۆپ تهقییا

چیل و کهریت وان فیلن
چو درۆکا ناهیلن
دیاره خودان ب فیلن

نه خوشییا دبهن ههمییا

بهری خۆ بده ههمی درۆکا
وی ئاقا رهشا جۆکا
نه ساخی دئ گههیت چۆکا

قییت وی بیهین ئیتالییا

ئاق ژی نه گهلهک زۆره
دا بشون ریخا چیلئ و کهرئ کۆره
هیشتا خودانا پۆر پۆره

هوسایه ل ناکف گولییا

گولی زییده موسلمانن
ئوسولا دینی دزانن
بۆقان کارا نه خودانن

بهری خو بهد پاقرییا

گوف چیکرن مونزهما
ههما توژی وهکی ههما
بهس ل خهلکی کۆمکهن خهما

ما تو ماستی د دهیه ههمییا

قیت گوھ بدهین رهسولی
(عليه الصلاه و السلام)
ئهم هاتینه ژ چوولی
ئهفه من گۆت ههمییا

(النظافة من الایمان)^(۱)
یا گۆتی بو ههمی ئینسانی
برا قیت تو بزانی
خو بشوو وهك ماسییا

ئهفه عهلی بو وه گۆت
مومکینه دلخ وه سووت
گۆتنا رهسولی بو وه گۆت
دهربارهی پاقرژییا

ئهز عهلی تهتهرخانم^(۲)
پیشمههرگهکی کوردانم
گهلهك کارا دزانم
نەشایم بیژم ههمییا

---

(۱) پاقرژی ژ ئیمانیه.

(۲) تهتهرخان ناخچ بابن مهلا عهلی، ههلبهستفانن قن دیوانن.

بەسە شەپ (١)

چەکا دەینن بەسە شەپ
قوتابخانا دەینن هەر
دا بەس بمینین دل کەسەر
ئیرۆ مەین هە ی خۆش پێبەر
باش گوھ بەدەن پێبەری
ئەو سەرۆکێ ئەشکەری
خۆش سەرۆکە عنفەری
وی نەقیت بو مە زەرە
ناقێ پێبەری مەسعوودە
بو خەباتی مەجوودە
ناکەت کارا بیھووودە
ئییەھە کومبوونێ بکەت سەر

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (٢٠٠٢/٧/١٣)ی، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) هاتیە
قەھاندن.

ئەى بەحشتا كوردا^(١)

كورداستان ئەى حەبىبا دل حەبىن
تە نا هەلەن ھەدى ھەبىن
ئەم ل جانىا تە تىر نەبىن
توى بەحشتا كوردا سەر زەمىن^(٢)

كورداستان تو ژجانا جانتىرى
تو خودان باغ و پەز و تىرى
دوژمن چار تەرەف^(٣) بو تە مەرى
دئ رى ل ھەمى دوژمنا گرەن

ھەمى جەھىت تە سەيرانگەھن
بەلەن كورد دقەيت دقەيت تىبگەھن
دا پەلنگ و شىر لى ب شەھن
دا خەلەك بىژىت ئافەرىن

---

(١) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (٢٠٠٢/٧/١٤)ئ، ل (باتىفا - دەقەرا گوليان) ھاتىە
قەھاندن.

(٢) (زەمىن) پەيشەكا فارسىيە و رامانا (ئەرد) دەت.

(٣) پەخ، ئالى.

جھج ماست و هنگڤینی (۱)

کوردستان تو خەم رەڤینی
زیدە خوۆش و شـیرینی
جھج ماست و هنگڤینی
گولول خوۆشە ب روینی

خودانا کـوور و نهـیلا
خودان کـهرا پـهز و عـیلا
پارتی دوژمن نه هیلا
داتو سهـری هـهـلینی

بهـری خوۆ بـده کوردستان
ئهـوه بویکا جیهـانی
دقیـت نهـهیتـه بهـردانی
سهـد گور بابـی دوژمنی

کوردستان ته کور شیره میـرن
خوۆل بهـر دوژمنـا نا فهـشیرن
ههـمی تشتیت ته ب خـیر و بـیرن
بو سهـحهـتا ئینسانی

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل پێککهفتی (۲۰۰۲/۷/۱۵)ی، ل (باتیفا - دهفرا گولیان) هاتیه فههاندن.

مافی تە پاراسـتینە
نە تالان و گەفاسـتینە
ما سەیارا بی پستە

دا بمینت بو دوژمن منی

فییت ژن و میڕ ببن حەرەس
دا نەهینە سەر چو تەرەس
هلوون دا بیین مەقەس

دا بو کەر کەین قستانى

عەلی تە هۆزان ئینا
گەلەك جارن تە قەهینا
تە کەیشا کوردا ئینا

تو شاعرهکی بەهیدینی

کەپەنێ بارزانی بکە بەر خۆ^(١)

کوردستان تو خو گرکە
کراسی سۆر پاڤی یی زەر ل بەرکە
بەس تو خو ب خوینا شەهیدا تەرکە
مت^(٢) ببه کەپەنێ بارزانی ل بەرکە

شەهیدان مافی تە سەرخۆ پاکر
دارا ئازادیی ژ خوینی تیرکەر
پیشمەرگا خو ب پیازا بارزانی فیڕکەر
ئیدی بەسە بەس نانی دووکارکە

چو جهیت تە نەمان ژ خوینی زوها
چی دارا هەمی خوین گەهشت پها
بلا بەس دەنگی نالینا بیت گوها
کراسی خو یی سۆر بیخە ژبەرکە

خۆ بخەملینە ب کراسی گول گول
بەس کول و کوفانا بیخە دلی
ئیدی چ بیژیت بو تە مەلا عەلی
وی خام توپ و تشەنگە ویب پکە

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (٢٠٠٢/٧/١٥)، ل (باتیفا - دەفەرا گوئیان) هاتیە

فەهاندن.

(٢) بئ دەنگ.

پۆزا ل کوردستانع ههلاتی^(۱)

پۆزا ل کوردستانع ههلاتی
شهوقی یا دای وهلاتی
ههریژیت سهروکی پارتی
پارتی دهینا دیموکراتی

دقیقت وی ئهم بیاریژین
کومهنگهها فهگوهیزین^(۲)
ئاڤاکهین گوندیت ههپشتی

دقیقت خهباتی بدهین شۆلی
باش بقوتین داهـۆلی
دا کورد بهس بچن چۆلی
دا ببن خودانییت وهلاتی

دقیقت ئهم باش ریکا فهمالین
دا بهس ئهم کورد بنالین
ئهفه ژ میژه ئهم همالین
چ تازی بوو ب سهرمه هاتی

---

(۱) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی(۲۰۰۲/۱۲/۱۸)ئ، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه فههاندن. ژ بهر نهبوونا نافونیشانی، دهستیپکا مالکا ئیکج وهک نافونیشان هاتیه ههلبژارتن.

(۲) ئهف مالکه د بنیاتدا یا کیمه.

دقیقت تاریاتی ب رهقینین
ملاهی کورد د فهژینین
دا ب ئازادی ل کوردستان روینین
دا بهس عنتیکه بره ژ وهلاتی

عهلی کاری ته هه نسحهتن
یی گوه نهدهتی د خوسارهتن
خورت خودان دهولتهتن
بهس دمرکهفن ژ فی وهلاتی

بارزانی کورد ئازاد کرن^(۱)

بارزانی کورد ئازاد کرن
شەهف و رۆژا خۆپراگرن
قییت رێبازئی باش بگرن
باش خەباتی بکەن هەمی

بارزانی خەباتکر و مە خار
زۆر تیکفەدا چۆل و بەیار
وی مەسعوود کر ئیختیار^(۲)
بییت سەرۆک قی دەمی

هندی کورد بمینیت و هەبییت
ناقح وی دئ ل سەر زمانع مە بییت
وی نئ وی دئ ل هنداڤ مەبییت
دئ بلندکەین وەک عەلەمی

بارزانی کورد هشیارکرن
ژ کولەداریی خلاسکرن
وہ باشە کورد خۆپراگرن
دا ب سەرپەستی شینکەن چەمی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۲۰/۱۲/۲۰۰۲)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە
قەهاندن. ژبەر نەبوونا نافونیشانی، دەستپیکا مالکا ئیک وەک نافونیشان هاتیە
هەلبژارتن.

(۲) هلبژارت.

زەمانێ چەکی چوو
هات زەمانێ قەلەمی
هوین شین بکەن گەنم و جو
دا پیکشە بژین هەمی

کوردی ژێ دقیت حەق و حقوق
دا برهقن خائینیت چاف بلوق
مافێ کوردی نە میزان و صندوق
دا وان ژێ هەبن تۆپ و گەمی

بلا بهس بیت نهزانین و جههل^(۱)

بلا بهس بیت نهزانین و جههل
هه می پیکغه بن مل به مل
کارا بکهن پیکغه ژ دل

بهس شه پئی ئیک دوو بکهن وهک کهوا

ب پیه ریا مسته فا بارزانی
کورد سیاست زانی
سه بهب شوپرهش بوو زمانزانی

ب ناقی بارزانی دهوله تا بهری خۆ دا وا

بارزانی بوو کورد بو جنسی
دهوله تا بناقی وی کورد نیاسی
پیرۆز بیت بو وی پهنیسی

هه می کورد پاکرن ژ خهوا

بارزانی بوو موهه ندسئ شوپرهشا
ب راستی سه رو کاتی ل وی د وهشا
سه ری وی زور کهت قه رقه شا

بوونه ساخیا کوردا بو دوو^(۲)

---

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (۲۰۰۲/۱۲/۲۵) ئ، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه فه هاندن. ژ بهر نه بوونا نافونیشانی، دهستیپکا مالکا ئیک وهک نافونیشان هاتیه هه لیزارتن.

(۲) درمان.

دنيا يا دجيت بهرهف گوهۆرینا
بلا بجیت زهمانی قهتل و خوینا
ژ بیرا خوۆ بیهن دهرد و برینا

ل خرابا پاکهن کا پاکه وا

تروریست قییت دهرکهفن
دا ئاقا کهین کوردستان
گهر طهعن دئ ب وان کهفن

پهشیمانیه بههرا وا

چ پارتیا بیت ئیرهبابی
دهروکی خرابیا ئه قهبی
وی کار چو جا چینابی

دئ کهقییت داقییت کههوا

روباد^(۱) خوۆش نهسحهت بو ته کری
کهسئ گوه نهدايئ دئ گری
ئهو چوو ریزا کهسئ مری

وی نابن چو دهرمان و دهوا^(۲)

(۱) ناسناق مهلا عهلی ههلبهستانئ قئ دیوانئ.

(۲) دهرمان.

سه‌دام تو چت بیژی بۆ وان قه‌بریت کومکۆمه
ته نه‌دزانی کورد قه‌ومه‌ک خۆراگر و ب دۆمه
مه‌دزانی رېبازا ته‌ پیه و مه‌شئۆمه^(۱)

تیرۆر و ئیره‌ابخ تو کری په‌زیل و ده‌لی^(۲)

ته‌ د مالا خۆقه‌ خۆ کر په‌ب و مه‌لک و ئیمبراتۆر^(۳)

ته‌ ده‌وله‌تیت جیرانی ستان‌دن ب زۆر^(۴)

ته‌ کر کارئ خۆ خرابی و ئیره‌اب و تیرۆر

هه‌تا تو هاتی گرتن وه‌ک وه‌حشیا و ب زه‌لیلی

سیه‌ و پینج سالا ته‌ خۆ کر سه‌رۆک جمه‌ۆری

بئ هه‌لبه‌ژارتن و ب ته‌عه‌دا و ب زۆری

ته‌ رۆتبه‌ دان خۆ ته‌ خۆ بلن‌دکر بر زۆری

پاشی تو نزم بووی و که‌فتی تو چووی تالی

ته‌ ب سه‌دا ییت هه‌رفان‌دین دیر و مزگه‌فت

ته‌ و هه‌قالا گۆت باش بۆ مه‌ هه‌لکه‌فت

سیاسه‌تا ته‌ مال پاش^(۵) یا بارزانی ب سه‌رکه‌فت

ته‌ سه‌ر بۆ وه‌ک ته‌قنپیرکی مه‌ژی خالی^(۶)

سه‌د و بی‌تس ملیار دولار ته‌ ده‌ین کرن

(۱) ل جهه‌ک دیتر: مه‌شکوکه.

(۲) ل جهه‌ک دیتر: مه‌زنیای ته‌ تو په‌زیل کری و کریه ده‌لی.

(۳) ل جهه‌ک دیتر: ته‌ ل عیراقئ خۆ کریوو مه‌لک و ئیمبراتۆر.

(۴) ل جهه‌ک دیتر: ته‌ د گۆت دئ ده‌وله‌تیت جیران ستینم ب زۆر.

(۵) ل جهه‌ک دیتر: سیاسه‌تا یا فاشل بوو.

(۶) ل جهه‌ک دیتر: هه‌تا سه‌رئ ته‌ بوو وه‌ک ته‌قنپیرکی مه‌ژی خالی.

ته و کورپا قهسر و قوسیرین ئاڤاکن
ما وه نه دزانی دئ رۆژهکئ ههر مرن
ههتا هوین هاتن کوشتن و گرتن بوون ماری حولی

پاکا قهسر و قوسیریت گاره‌ی و ئینیشکئ^(۱)
ئیرۆل ته بوون^(۲) خهون تو رهقی وهکی مریشکئ
مه تو دیتی وهکی تو ئینای دهر ژ کونیشکئ
ته جاب چیه ل بهر دادگههئ چاف حولی

جاب بده هه‌ی قانیدئ کیمیا و ئه‌نڤالا
ئئ تو بووی ته تازی ئیخستی هه‌می مالا
هه‌ی قه‌سابئ مه‌زن و بچیک و ته‌ڤالا
هه‌تا ئه‌ڤرۆ هه‌له‌بجا شه‌هید دنالی

ته ل به‌ریوو^(۳) گاره‌ی و مه‌تینی بگه‌هینی ئیک
چیا‌یی‌ت کوردس‌تانئ ته برنئ ریک
پیشمه‌رگه‌ هات مه‌یدانئ کارئ ته نه‌هات به‌ریک
دیرۆکا ته رهش هات نفیسین ل ده‌ستپیکا ئه‌ولی

نیه‌تا ته چ بو وان دیوارپت ته راچان‌دین
تایه‌ت وان داروباریت ته ل ئینیشکئ چان‌دین
ته نه‌زانی زانا داف ییل به‌ر ته ده‌ینان‌دین^(۴)
تو که‌فتیئ و هه‌تا هه‌تا نامینی والی

(۱) گاره و ئینیشکئ، سه‌ر ب قه‌زا (ئامیدین - پارێزگه‌ها ده‌ۆکئ) قه‌یه.

(۲) ل جهه‌کئ دیتر: ئیرۆل وه بوو.

(۳) ل جهه‌کئ دیتر: ته‌ت قیا.

(۴) ل جهه‌کئ دیتر: ته نه دزانی موخلسا داف ییل به‌ر ته چان‌دین.

هندی ئەز درێژ کەم و قەهەینم هـۆزانی
فایت تونەمینی یان هەتا هەتا ل گرتیخان
ژ تە ناهیت وەرگرتن مافێ گوندەك کوردستان
ئەفە سیهـ و پینج ساله ییل بەر سینگی تە عەلی

زمرقاوی^(۱)

باش گوهده من گونہہکار زمرقاوی
ہہی دروکہرئ حیلہ بازنئ وەك واوی^(۲)

کوشتنا مسلمانا کەنگی جیہادە
ئەوا تە گۆتی نە ئیسلامیە ئیلحادە

تەیا گۆتی کورد نە مسلمانن
ئەویت فان گۆتتا دبیزن بئ ئیمانن

کورد مسلمانن ب حەقیقەتی
تو تەلمیزئ^(۳) بن لادنی بو سەدامی رەفیقی

تو مرۆفەك جاھیلی و بئ دینی
قودس نازاد کر کوردئ میرخاس سەلاحەدینی^(۴)

ہوین زارۆکا د سەردا دبەن
کاری تیرۆرئ ب وان دکەن

دبیزنە وان ھوین بەحەشەتینە
ئەگەر راستە تو ھەرە خۆب پەقینە

تو ددینئ ئیسلامئ نا گەھی
تو ژ راستی دوییری گوہ تاژی

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رێککەفتی (۲۰۰۴/۱/۲) ئ، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) ھاتیە فەھاندن.

ئەحمەد زمرقاوی (۱۹۶۶-۲۰۰۶).

(۲) وەك پویشیان.

(۳) قوتابی.

(۴) سەلاحەدین ئەیوبی.

تو ئایاتا شلوفه دکه‌ی زه‌رقاوی
تو ژۆ دویری تو کویقی نه‌گه‌هی

توی کادری تی‌رۆر و تی‌رۆرستان
ته‌یا‌ه‌لالکری کوشتنا کوردی کوردستان

گوه‌بده‌قی ئایه‌تی (من قتل نفسا بغير نفس)^(۱)
دژی قی ئایه‌تی ته‌به‌لافوکیت نفیسین

ئه‌هری ما تو ژ خودی نا ترسی
تو ل ری‌کا راست نا پرسوی

خۆ‌ه‌ش‌یارکه‌ه‌ه‌قالی شه‌یتانی
ئه‌ز دزانم تو چ ژ دینی نزانوی

بلا به‌س بیت ئه‌ز درێژ ناکه‌م
گه‌ر هه‌تکا ته‌پتر دا به‌ریا که‌م

به‌ری خۆ د ده‌م ته‌تو زالی
که‌نگی بو کوردا مه‌رامه‌فیدرالی

وه‌ی‌الا دره‌وک‌ه‌ری دره‌وک‌ه‌ر
دئ ته‌ل هه‌ش‌ری چ بیت مه‌فه‌ر^(۲)

(۱) چیی ئیکی بکوژیت نه‌هه‌ژی کوشتنی بیت.

(۲) دهرگه‌ه.

بۆ رەقەندی (۱)

من ههواره گه‌لی کوردا
ئه‌زێ که‌فتیم کول و دهردا
کوره و شتی خوۆ مه‌ به‌ردا
مه‌ هافیتن جلیت کوردی

مه‌ خوۆ دا لایلی مودیلا
مه‌ توری کوردی تیک شیدا
به‌هرا پتر مه‌ ئه‌و هیلا
مه‌ هیلا عاده‌تی گوندی

ئه‌قان جلیت حه‌رام و ته‌نگ
دکه‌ن به‌ر خوۆ میرو ژنک
دا به‌یانین رتل و مه‌مک
هه‌تا هه‌می بوون ئه‌فه‌ندی

جلیت کوردا شه‌رعینه
چو حه‌رامی تیدا نینه
جلیت نوکه‌ حه‌رامینه

پیس و کریتن و نه‌ جندی (۲)

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل رێککه‌فتی (۲۰۰۵/۲/۴) ئ، ل (باتیفا - ده‌قه‌را گولیان) هاتیه‌ فه‌هاندن.

(۲) نه‌ جوان.

ژن شهپیت کهن بی سلاح
ییل بهر وان لباسی نه موباح^(۱)
ل سوکا دگهپن وهک فهلاح

پیشه دخۆن توفکیت کولندی

هۆنینه کوردهواری
گهلهک یا بی عاری
ههچکونه خهکی قی واری

هیللا رهوشتی کوردی

چیکهت روبادی خۆلیبسهر
وی نه پشته و نه بهر
زۆری سهله بی مهفهر

ئهوژی چوو بو رهقهندی

---

^(۱) نه دروست.

ئەقە ئەز پیر بووم بەلئ
دلئ من ھەر جەحیلە
دلئ من ھەر گەشە وەك پەلئ

قیانا وئ یا ل دەف من بی شەکر

ئەز کوردەکی بی ئاخم
دا دارەکی لیب چیئەم
ژ خەمیت تە دا نەساخم

ئەزم بو تە بەرخئ کێر

نەشیم مافئ تە سەرخۆ راکەم
یا وان ئاف و دەراقا
یا باش ئەوہ خو گوری تە کەم

خۆشییا تە ل دەف من زیدەکر

من تاما تە یا زانی
لەوا بۆم پیشمەرگئ بارزانی
تە زۆرن میرگ و کانی

لەوا من خو فیداکر

سوڤاس بۆ خودى (1)

سوڤاس بۆ خودى مهزن
هههردوو پارتى كرنه تفاق
ل ئىك دوو ناكهن گغازى
بلا بهس بيت كوردا نفاق
پىكه مه ملا بدنه ئىك
قهله ما بگرن رىك و پىك
كارا باش بىنن به رىك
دا خرابا نه بيت رىك
ئهفه هه شتى و چار ساله
عيراقا بوويه دهولته
كورد زى ل گهل وان هه قاله
نه داويه كوردا چو قيمته
ژ ملكا بگره تا سه دامى
يال كوردا كرى نه مامى
كورد مه جبوور بوون هه مامى
بخازن مافى قه مومى
دهولته سههرى خودى بۆشى
زولمه ما به عسى رامالى
ل عيراقى كىر خۆشى
كورد ئازاد بوون ب دهلالى

(1) ئەف هه لهسته ل رىككهفتى (۲۰۰۵/۷/۳)ئ، ل (باتيفا - دهههرا گوليان) هاتيه فههاندن.

خۆ هشیار کهن^(۱)

خۆ هشیار کهن گه‌لی کوردا
ئافاکهن باژیر و گوندا
مه‌زنا یا بو مه‌ گۆتی
مه‌ کوردا یا خۆ سۆتی
جابی بدهن ده‌وله‌تا
بلا بدهن مه‌ ئاله‌تا
کوردا ب هزارا شه‌هید
هه‌می فی‌رس و عه‌گید
به‌ری خۆ بدهن خه‌ریتا
قه‌ت گو‌ه نه‌دهن فه‌لیتا
که‌رکۆک سه‌د کیلومه‌ترا
دوژمن یی چووینه‌ تی‌کرا
ژ چیا یی شنگالی هه‌تا فه‌تجه
خودی یی دانای بو مه‌تجه
عه‌لی ته‌ راستی گۆت
وان حه‌رام بیته‌ به‌لۆت

نه‌و یا هاتی فرسه‌ته
هوین خۆ بکهن ده‌وله‌ته
هیشیا ده‌را خۆلیا سه‌را
ئالا بلنده‌ ئاشکه‌را
بلا بپن ناف خله‌ته‌تا
دا خۆ پراگین هه‌تا هه‌تا
ل سه‌ر ئاخا که‌رکۆکی
ل سه‌ر قی نافه‌رۆکی
کا چه‌وا هاتیه‌ کیشان
کوئه‌و خۆ لی‌یکهن خودان
ژ تکریتی یا دویره
حسابا وان یا هویره
سنۆره بو کوردستان
مافی عه‌ره‌با کان
دلی دوژمنا ته‌ سۆت
وان مرۆفانی فرۆت

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ل پیکه‌فتی (۲۰۰۵/۷/۱۴)ی، ل (باتیضا - ده‌فرا گولیان) هاتیه
قه‌هانندن.

توب خێرهاتی پیری^(۱)

توب خێرهاتی سههر چاڤا پیری
ته د گهل خو ئینان سهه بهلا و ژیری

گهر مرۆڤ هزرا خو بکهت ب هیری
کا چهوا ژبو چو بکاتی ههتا ههتا پیری

کەس پێ نەهەسیا مە هەندیت سههر بو هیری
چاڤ تارپیوون ددان کههفتن ناخزن تری

گوه کهر بوون ئاف مل خار بوون
کههفتن پور پورئ بو مالی خو ژ بی ماتی

چوونا دهست ئاف بو وان زهحههت بوون
کەس پویته پێ ناکهت ژ بی عاری و غهفههتی

چوب دهستێ مه پیرانه ما
ژ غهیری کوڤان و دهرد و غهه ما

چو ژ دهستێ وان رۆژا کهیف و سهه ما
برینیت وان ناهع دهرمانکرن ب ملحه ما

چنکو چو فایدئ کهسێ ل دهف وان نه ما
بوون قورمک ل قورنه تی هسک ئاف تی نه ما

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیککهفتی (۲۰۰۵/۹/۱۳)ی، ل (باتیضا - دهقهرا گولیان) هاتیه
قههاندن.

قوتابخانا ئیلونئ^(۱)

شورهشا ئیلونئ قوتابخانا کوردا بوو
مام هوستایئ وئ مهلا مستهفا بوو
خاندنا وئ زور یا ب بها بوو
همی جوریت زانینئ تیدا بوو

سهران سهری همی کوردستانا
ییت بووین سیاسی و زانا
چیتربوو ژ فان قوتابخانا
خاندنهقانییت نه وهك وابوو

ژ خانهقین ههتا زاخۆ
خاندنا وئ دهینا بهرخۆ
همیا پیگه کرهزرا خۆ
بوون شورهشگیر جوداهی نهبوو

پیگه همی بوونه برا
بوؤ خزمهتی بوونه چرا
وان ناق گهریال همی درا
ههردهم ئازادی ل بیرا وابوو

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۲۰۰۵/۹/۱۴)ی، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه
قههاندن.

دەر و جیران هاتن قس مەدرەسە
هەمیا گوھس خودا دەرسە
هەتا پە گۆت عەلی بەسە

چونکی ئەو ژێ وەکی وابوو

ب چەکیت زەعیف دچوون دەبابا
ئەگەر چەکی نوکە وان هەبا
دا بیژن مووسل و بەغدا مەرحەبا

وان باوەری ب بارزانی هەبوو

وان دنیا ل بەعسیا کر تاری
جەشس سووڕین هات هاری
پیشمەرگا ئەو پەقاندن کەتن پووباری

پۆز ب پۆز میوانی لئ زیدەبوو

مە حوکمەتا عیراقی نەچارکر
بەیانایازدە ئاداری دیارکر
مە کر دیرۆک و ئیعلان کر

بەرەمە وئ قوتابخانە بوو

نهڤى (١)

من سهر پەش بوو یخ بووی كهڤى
ددان كیم بوون ل ناڤ دهڤى
من كچ دان شوی زۆر بوون نهڤى
خارنا منه زادی شهڤه

ئەز مام تنی بووم پیره میڕ
مام بی خودان نینن چو نیڕ
من كەس نەمامه بی خیر
فایده نادن زاڤا و نهڤى

---

(١) ئەڤ ههلبهسته ل رێككهڤتی (٢٠٠٥/٩/١٥)ی، ل (باتیضا - دهڤهرا گولیان) هاتیه
ڤههاندن.

ئوسامه^(١) و زهراقاوى^(٢)

ئوسامه بــــن لادن و زهراقاوى
بو مسلمانيت بووين زهراقاوى
دل رهقن حيا هكهرن وهك واوى^(٣)
ژ ئيسلامى دويىرن وان خه هاقاوى
ژ قهومى لوتى پيسترن گه لهك
دئ ل دوزه خى سوژن بن خه لهك
وان نابن چو رهق ل وان نهيارهفهك
بريارا پيىداى عالمى مسرى تهنتاوى
وان جاب چيه رهقا قيامهت
وان به لاقىرن ئەف تيروره ل ناف ئوممهت
كهسهكى ل دويىف وان بجيت ل سهرفى خهت
دئ خوسارهت بيت چو نابيت فايىدى وى
وا ژ كويشه ئينا ئەف ريبازا شهيتانى
هو بووينه نهياريت ئەقى دىنى
ژ ئيسلامى دويىرن ژ ئهردى تا ئەسمانى
ل رهقا حهشرى گرانه حسابا وى

(١) ئوسامه كورئى لادنى (١٩٥٧-٢٠١١).

(٢) ئەف ههلبهسته ل پيىكهفتى (٢٠٠٥/٩/١٥)، ل (باتيفا - دهقرا گوئيان) هاتيه
قههاندن.

(٣) وهك پويشى.

چنکو ئەو دئ چن (درک الاسفل)^(۱)
ناف ئاگرئ دوزەخئ یخ هەلەهەلی
ئەقە بریار پێدا مەلا عەلی
گەر تەوبە نەکەن دئ نەخۆشئ برن قەوی
وان دنیا یال مسلمانان تەنگاڤکری
ب هزارا بچویک و مەزن شەهید کری
دەبابیئت وان هەر بو دکن گری
چو فایدئ بن لادنئ نادەت مائئ وی

---

^(۱) داویا دوزەخئ.

شۆرمش رابوو پیا^(۱)

یازدهی ئاداری هاته قه
بیرهاتن دگه ل خو ئیناقه

بیرهاتنا سالا حهفتی
مافی کوردا قه رار کهفتی

ل حهفتی و پینجی ئەیلۆلی
جارهک دی پیشمه رگه بهر بو چۆلی

حوکمهتا عیراقی خو پیک ئینا
قارار جه زائیر^(۲) ده ئینا

قیادا کوردا چوو ئیرانی
پیک ئینا شۆره شا گولانی^(۳)

پشتی موده هه کی^(۴) کورت
شۆره شا مه بووقه خورت

پیشمه رگه کهته دهشت و جیا
شۆرهش رابوو سه ر پیا

ژیی شۆره شی بو چل و چار سالی
بدهست خو قه ئینا فیدرالی

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریککهفتی (۲۰۰۶/۲/۳) ئ، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه فهانندن.

(۲) ریککهفتنامهیا ئەلجهزایر (۱۹۷۵).

(۳) شۆره شا گولانی (۱۹۷۶-۱۹۸۸).

(۴) ماوهکی.

سەخمەراتی خوینا شەهیدا

فیدرالی وەرگرت عەگیدا

مخابن بۆ شەهیدیت شوباتی^(۱)

بچاف نە دیت فیدرالی ل قاتی

دا وان کربا مزگینی

وەکی د چوونە نە بارزانی

زەرقتاوی ئوردونی

نەهیلای بچیت ئەو مزگینی

---

^(۱) شەهیدیت شوباتی، ل سالا (۲۰۰۴) هژمارەکا زیده ژ سەرکردین کورد شەهید بوون.

پیشمه‌رگه (۱)

پیشمه‌رگیت گولی و سندييا
به‌عسی ئیخستن بن پييا
وهك شیرا رابوون سه‌ر پييا
سه‌دامی پشت خه‌لييا

پیشمه‌رگیت دۆسكى و سوله‌يئانی
عه‌دما به‌عسييا ئانی
دياره سه‌دامی نه‌ه د زانی
ئه‌وه نه‌شیت شيرت چييا

پیشمه‌رگیت به‌رواری ژوری
سه‌دام بییت ب گوری
وی عه‌سكه‌ر ره‌قی وهك توری
پشتا وان شكه‌ست خه‌لييا

پیشمه‌رگیت گوران و زیباری
دنیا ل به‌عسیا کرتاری
له‌شكه‌ری سووری هات هاری
ئه‌وه ژی ره‌قی ب گه‌ميا

پیشمه‌رگیت سویرچی و هه‌رکیيا
زوو زوو رابوون سه‌ر چييا
پلنگیت ده‌شیت و چييا
دوژمن ژیه‌ر ره‌قييا

(۱) ئەف هه‌له‌سته ل رێككه‌فتی (۲۰۰۶/۲/۶) ئ، ل (باتیفا - ده‌قرا گولیان) هاتیه فه‌هاندن.

پیشمه‌رگیت سۆران و بارزانی
دوو عه‌شیر نی‌روه و پێکانی
فه‌رمانا جاشا ئانی

بوون گلیشی به‌ر پیا

خه‌لکی کیک و هه‌سن و میرا
ئه‌وان ده‌ست دا چه‌ک و شیرا
چون مه‌یدانا جه‌انگیرا

به‌ه‌سی ئاگر فه‌میریا

ئه‌فه‌ کاکه‌ئی و فه‌یلی
رابطوون سه‌ر خو وه‌ک فیلی
ل جه‌نگی کر تیلی

دوژمن ل به‌ر وان چه‌مییا

من نهفیت کوردستانا بی کهو^(۱)

من نهفیت کوردستانا بی کهو
ل سپیدا وهکی لیڤدخوینن ئەو
خه و گرانا رادکهن ژ خه و
بندهستیخ قه بوول ناکهن ئەو

دهنگی کهوا زۆر خۆشه
گاف و دهما وان خورۆشه
کوردستان ب وان خۆشه
گافا رابوون دکهن نهو

دگهل بانگی سحاری
دئ ژ لیساهین خاری
دئ چن شهرا وهک تهیاری
دئ بیت شهرا و لیكدان و هه و

دئ گهرن ل دور مهسهبا
دئ کهن گازی و قه بقهبا
نا ییت ئیک دوو مهرحهبا
وه سیفهتیخ کوردانه ئەو

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل ڤیکهفتی (۲۰۰۶/۲/۲۱)ی، ل (باتیفا - دهفرا گوئیان) هاتیه
قههاندن. ژیهه نهبوونا ناھونیشانی، دهستیپکا مالکا ئیک وهک ناھونیشان هاتیه
ههلبزارتن.

بهار^(۱) هات و یا نیزیکه^(۲)

بهار^(۳) هات و یا نیزیکه
هەمی تەیران^(۴) زیکه زیکه
بۆ مه هەمیا^(۵) خۆزیکه

بلا بهییت سەرچاقا

بلا بهییت خەم رەقین
گەلەك خۆشه تیدا ژین
بۆ سەیرانا بەرەهەقین

دا بچین سەر سـویلافا

سـییهرا دار و بـارا
یا خۆشه بۆ دلدارا
جەئ شەهید و هەزارا^(۶)

هەرن ئی بکەن سـلافا

---

(۱) ل جەهەکن دیتەر: بوهار.

(۲) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۲۰۰۶/۲/۲۳)ئ، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە فەهاندن.

(۳) ل جەهەکن دیتەر: تەیر و تەوالا.

(۴) ل جەهەکن دیتەر: بوهار.

(۵) ل جەهەکن دیتەر: بۆ هەمیا.

(۶) ل جەهەکن دیتەر: جەئ فەقیر و ژارا.

بهارا^(١) كوردستانى
خۆش جەهە بۆ ژيانى
وەرن دا بچين سەيرانى^(٢)

ژى تىت بېهنا گولاڤا

تەژىيە^(٣) ژ ھاڤىنگەھا
جەهەك خۆشە پىر بەھا
هەرن پۇنن ل بەر سەھا^(٤)

بلا تو بىدى دراڤا

جەوجە نىنن بەفر و جەمەد
ئاڤ تەزىيە بىخ جەد
خيارا دكەت دوو قەد

جەئ نىچىر و راڤا

بەار گەلەك پىرۆزە
يا تىدا چەنا نەورۆزە
بۆ ھەمى كوردا دۆزە

كوردستان بويكە شەھىد زاڤا

---

(١) ل جەهەك دىتر: خۆشە بەارا.

(٢) ل جەهەك دىتر: سەردانى.

(٣) ل جەهەك دىتر: يا تەژىيە.

(٤) سىيەن.

خودانئ خه نجهری (۱)

رحمه تی بیت بارزانئ پاشا
خودانئ که قهر و تراشا
خودانئ خه نجهر و شاشا

ناقئ جاشا دهینا سه ر جاشا

هزرا خو بکه ن ل بارزانی
کا چهوا شوپره شکر و زانی
ریشه بر و پیسک ئانی

نوکه ژ دهرفه تین ته ماشا

ئه قرو مه سهوودئ ل شوینا وی
ئه وی هه لگرت ئه رکئ وی
پی خو دهینا شوین پی وی

قه لهه دانان جهئ ره شاشا

وی دقیت مافئ هه می مرؤقا
هه می ئوجاخ و هه می توفا
ئه وه دژی که ره چوفا

لهو سه ره روکاتی لی وه شا

(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۲۰۰۶/۲/۲۵)ی، ل (باتیضا - دهفرا گولیان) هاتیه

قه هاندن.

وهكى دچیت کومبينا
چى گۆتئا باشه وى ئينا
بیرناکهت چو برينا

وهرگرت مه دالیا باشا

دبیژیت ئهم عیراقینه
نابهینا چو کهسا فرق نینه
ل سه پیکه دیموکراتینه

جوداهى نینه نابهینا عه گال و شاشا

فه یای کوردن و شیعه نه
بههرا پتر سوننه نه
کهس نه بیژن کهس نه نه

دا ل بهرخوه راگهین رهشا

روباد ئاخفتنیت ته چیکرینه
هممى زى ب کوردینه
ته ژ کیرى کومکرینه

تهیا کرى هه فالینیا دهرویشا

وهكى مرؤف دچيت بارزان^(١)

وهكى مرؤف دچيت بارزان
دل دكه قيت لـهـرزان
ل بهر زؤريا شههيدان
ئهوييت ريز بووين ل قهبرستان
ئهو شههيديت ئهـنـزالـكري
ل گورستان ريزكري
دقيت مرؤف بكهت گري
ژبهـر مخابنـيا وان
بارزانه پايتهخت شههيدا
جهـن فيرس و عهـگـيدا
شؤرهـشـال ل وئـرـويدا
ل سهـر ئاخا كوردستان

---

^(١) ئەف ههلبهسته ل پيکههفتی (٢٠٠٦/٣/٣)ئ، ل (باتیفا - دهقەرا گولیان) هاتیە فهاندن.

ژبهـر نهـبوونا ناـفونـيشانـی، دهـستپـيـكا مالـكا ئيـكـع وهـك ناـفونـيشان هاتیە ههلبزارتن.

گونه‌ها مهزن^(۱)

چهند گونه‌ه بوو سهد و ههشتی و دوو هزار ئه‌نفالکری
خرایتر بوو ژ هه‌له‌بچا شه‌هید کیمیا کری

یان هشت هزار باارزانی هنداکری
یان باليسان و بازئ و تویکا^(۲) وئرانکری

ل هه‌له‌بچئ ب سهدان تهرم و لاشیئت رپز کری
بچووکیئت ساقا ل بهرسینگ دهیکا مری

ئایا ما کورد نزانن کییه ئەف گونه‌هه‌کری
ئهم هه‌می دزانین سهدامئ خوینمیژ نهۆ حوکمکری

من بریارد سهدام و هه‌فالیئت خو د چن ئاگری
ل سه‌رقئ گونه‌ها هنده مهزن یا وان کری

به‌هرا پترا خه‌لکئ کوردستانئ ئیماندارن پتری
که‌سئ ئیماندارا بکوژیت خودئ له‌عنه‌ت یا لیگری

کورد مسلمانن ژ ئوممه‌تا پیخه‌مه‌ه‌ری
ئه‌نفالکرن کیمیا کرن سهدامئ سه‌سه‌ه‌ری

---

(۱) ئەف هه‌له‌سته ل رپککه‌فتی (۲۰۰۶/۳/۱۸)ئ، ل (باتیفا - ده‌قرا گولیان) هاتیه
قه‌هاندن.

(۲) تویکا، گونده‌که ده‌قه‌یته ده‌قرا (سندیان) ل سالا (۱۹۸۸)ئ، هژماره‌کا
پیشه‌هرگیان ب چه‌کئ کیمیاوی هاتنه شه‌هید کرن.

هندی چەك و تەقەمەنیت دەولەتا حەرام كری
سەدامی ییل مللەتی كورد وەركری جەربە كری

ب شریعت درسته سەدامی بكوژن وەك كافر
بی مەحكەما حاكمی خودی یی حوكوم كری

وەزارەتا سەدامی گونەهكارن وەك سەدامی ژ ناقری
هەمی ب دلی سەدامی بوون بخۆ كومكری

دگەل كوردا و شیعانە نەیارەتی كری
ب سەدا دیو و مزگەفت كافل و ویرانكری

ئەز دشیم بیژم هندی كەس بەعسی تەنزیم^(۱) كری
نە جەئ باوهری نە ل ناڤ حوكمەتا نوی چیکری

عەلی بەسە تە گەلەك یا بری درەدەسەری
دژی حوكم سەدامی خوینرێژ لەشكەر یاکری

---

^(۱) رێكخستن.

بۆ بىچ دىنا ئەز بەلامە^(۱)

ئەز كوردەكم نىف مەلامە
بۆ بىچ دىنا ئەز بەلامە
من بەلاقىر ئەف كەلامە
بۆ وان كەسا بووین بەلامە

بۆ جىراننا ئەفە قە بەيان
ب ئاشكرا من كىر ئىعلان
كورتە دەرسىچ دى دەمە وان
فىدرايىە بۆ مە دەرمەان

بلا دەستا ژ مە قەكەش
بەس خوينە كوردا هەلكەش
دا بەس دىيەت مە ب ئىش
كورد ژى خودان كىش و بىش

دوژمەن بلا باش بزەن
كورد چىتە ر وان مەلمان
شەعبەكە قىمەت گەران
جىرانىچ باش دزانەن

كوردستان ئاخا كوردانە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پىكەفتى (۲۰۰۶/۴/۱۲)ئ، ل (باتىزا - دەقەرا گولیان) هاتىە
قەهانەن.

دوژمَن تِیَـدا مِیقانِـه
سـهـر بـه خـوی مـافی وانـه
کـورد بـۆ جـیرانـا خـۆش برانـه

تـیرک و فـارس و عـهـرهـب
ئـهـو بـخـۆ یـیت بـووین دهولـهـت
فـیدرالی ل وان بـۆ عـهـجـهـب
کـوردای ژێ دقـیـت بـبن حوکـمـهـت

ئـهـهـه رۆبـادی گۆتـهـه وه
دهـسـتا ژ کـوردای هـهـلکـیشـن
ئـهـهـه رۆی بـیت بـهـهـه وه
دی سـنـۆرا کـهـلـیشـن

چ نافع ئیدانم^(۱)

ئەز نازانم بو ئادارای چ بیژم
چ نافع ئیدانم بو گوهدارا داریژم

من نافع وی دەینا شین و شادی
ل نافدا هەنا نەخۆشی و شادی

حەفت بیرەوهری هەنە سەرەکی
دی بو گوهدارا بیژم ئیک ل دیف ئیک

ل ئیکی ئادارای شەهید بو بارزانی
ل واشنتن ل وولاتی بیانی

ل چاردهی ئادارای بوونا بارزانی
خودی عەفوکەت ل بەحەشتا نورانی

کیمی بارانا حەلەچە شازدهی
ل بیست و سێ ئادارای شۆرەشا ئیلوی چو خاری

ل یازدهی ئادارای بەیاننا پیروژ
ل بیست و ئیکی ئاداری جەژنا نەورۆژ

ل دوازدهی ئادارای سەرهلادانا قامشلۆ
کورد هەتا نوکە بی ناسناما نامانە وولۆ

سلاق بو خودانی خەنجەرئ
ل قس هەیشە هاتە دنێ و ژێ چو دەرئ

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۲۰۰۶/۴/۱۳)ی، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) هاتیه
قەهانەن.

هشيار بين وهك كهوى^(١)

به رهف پيئهيه كوردستانا مه
بهري دوژمنا ييل مه
وان بهري ل نههيلانا مه
دا داگيركهن ئاخا مه

قياجا چيه بو مه پيئقي^(٢)
دقيت پيئكه هه لگرين چويشي
دوژمنا بكيين رويشي
دا كوردستان بمينيت بو مه

هندي كورد بمينن به لاف
دهستخ دوژمنا دي هييت ناف
دا كورد نه بن ئيك دهراق
نه ئيك بوون دبیت سوچا مه

قيت ئهم هشيار بين وهك كهوى
دهر و جيرانن بو متته ههوى
ئهى گهلى كورد بو چيت خهوى
بهري هه ميا ييل ئاف و نهفتا مه

---

(١) ئەف ههلبهسته ل پيئكهفتي (٢٠٠٦/٤/١٥)، ل (باتيفا - دهفرا گوليان) هاتيه

فههاندن.

(٢) پيئقي.

قېچا خۆ ھشياركەن رابن سەر خۆ
بكەن ناڤيەك دل و دەستتەيت خۆ
دا دوژمنا دەريخن ژ ئاخا خۆ
دا ئاقا ببيت مالا مە

هەتا كەنگى بيمينن ژيەك بەلاڤ و جودا
ھوسا قەبوول ناكەت ژ مە خۆدا
ھوسا بيمينن مە تالان ل خۆدا
پاشى ھەر دوژمنەك دئ شيت مە

كەس نەكەن مال بخۆ كورسيكا
بينن بيرا خۆ قنارا و سئ پيكا^(۱)
خۆ ھشياركەن قەشينن بەريپيكا
بياريزن كوردستانخ خۆشكەن نالا مە

مانە شەرمە بۆ كوردئ ھندە بۆش
بەس خۆ قەھيلن بيمينن بئ ھۆش
ئيرۆ ييەل پشستا وە دەبليو بۆش
خۆدئ رازى بيت ژ بارزانئ مە

ئەقە گوت بۆ وە برايئ وەيئ بچويەك
نەھيلين دوژمن بكەن چويەك
سەيالا سەروان ھەي خۆيەك
ئەقە من بۆ وەگوت ئەز مەلامە

(۱) دارى سئدارەدانئ.

سەرۆك هه‌ریم كوردە

سەرۆك ئه‌ركان كوردە

ئەری ما ئه‌فه نه‌گه‌شینه

وه‌زیری ده‌رقه‌ كوردە

جیگری سه‌رۆکی وه‌زیرا كوردە

په‌رله‌مانی عیراقی ته‌ژی كوردە

مه‌ چو جارا هۆ خو نه‌ دیتینه

يا رهبى (١)

ههتا ئەم كورد نه‌بینه ئێك
كارپت مه‌ ناهینه به‌رێك
دقیق ئەم ببین ئێك دەست و ئێك رێك
د هه‌می كار و بارا دابین به‌رێك

ژێكشه‌بوون و به‌ر به‌لاقى و بى تفاقى
نابین خودان فیدرالى و كوردستانى عیراقى

ئەز هیقیدارم ژ كوردپیت هه‌می كوردستانا
تایبەت مرۆقپیت خاندەوار و عالم و زانا
به‌سه‌ ژێك به‌لاقى و براكوژى و برنا تالانا
ببن برا هه‌می دا ئاڤاكهن كوردستانا

كوردا هندی دموکته‌کێ ییت داین شه‌هید
بو ئازادیخ ییت بووین به‌رید
هه‌تا كه‌نگى بو دوژمنا بمینین مرید
ئهو رۆژ چو نه‌ما و هات رۆژه‌ك جه‌دید

ملله‌تى كورد دى مینیت نامریت
پیشمه‌رگه‌ دى هه‌می خائینا گریت
ئالایخ كوردستانى دى بلند هه‌لفریت
ئاگرئ نه‌ورۆژى دى مینیت هه‌ل ناتمه‌ریت

(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل پێككه‌فتى (٢٠٠٦/٤/١٨)، ل (باتیفا - ده‌قرا گولیان) هاتیه

قه‌هاندن.

دئ سنۆرا ژ دوژمنا پاقرکهن دئ فهگریت
دوژمن و نهیار دئ خو دهنه پاشی دئ گریت
دئ دهستی ههمی خائین و چهپه لا دئ بریت
عهدالته دئ مینیت باتل دئ مریت

ئهقه فیدرالی هاته شهقله کرن
یییت نهپازی بلا بهمرن
بو کوردا ییتقیه هشیارکرن
تیبگههینن جهماوهری دا خو راگرن

چهند ئهم پیش بکهقین کار پتره
گهلی کورد هشیار به خو راگره
پاسته بارگرانه بهلی ههنگره
مشکال بن دیواریت مه خر خره

یا رهبی تو زۆر ب قوهتی و بهیزی
مهسعوودی بو کوردا ب پاریزی
کوردا ئازادکه ب شانازی
روباد ئهقن چهندي ژ ته دخازی

هەر دوو پارتی بوونه ئێك^(۱)

هه‌م‌د و شو‌ک‌ور بو‌ خو‌دی
هه‌ردوو پارتی کرنه ئێك
دی ئاقا بن باژێر و دی
هه‌می کار دی هین به‌ر ئێك
دقیقت ئه‌فرۆژی بییت جه‌ژن
دا پێخو‌ش بن مێرو و ژن
دی هۆسا دوژمن‌ا کو‌ژن
دی چاقیبت حه‌س‌وو‌دا پ‌ژن
هه‌ر دوو سه‌ه‌رۆک بوونه کو‌رد
عیراق و کو‌ردستان فه‌گ‌رت
پ‌ئ‌ل دوژمن‌ا گ‌رت
خیانهت په‌قی و م‌رد
جقاتا به‌غدا یا نیش‌تیمانی
ت‌زینه ئه‌ندامی‌ت کو‌ردستان
ئه‌فه‌ دیتیه‌ ل ک‌ئ‌ زه‌مانی
قی‌ت ه‌شیار بین ل‌ئ‌ ب‌ک‌ین خودانی
سه‌و‌ریا و ئ‌یران و ت‌رک

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ل پ‌ک‌ه‌فتی (۲۰۰۶/۴/۱۹)ی، ل (باتیضا - ده‌فه‌را گو‌لیان) هاتیه‌ فه‌ه‌اندن.

خۆشتیقیا من^(۱)

خۆشتیقیا من کوردستانه
تسهژی دار و دارستانه
ئهو بهحشتا مه کوردانه
دهیکا ههمی شههیدانه

ژی تییر نابم چو جارا
ژیهر کانی و پرووبارا
خۆشه بههر کارا
وهکی دگههن دهیکانه

کوردستانه بههرکهتی
دهیکا ههمی مللهتی
نوکه باشا پیشکهتی
ئاخا وی پرژیانانه

کوردستانه بهحشتا سههر زهمین
مافی کوردانه سههر بژین
ئییدی قییت ئهم نه رهقین
قییت ئهم لیببیین خودانه

(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۲۰۰۶/۴/۲۱)، ل (باتیضا - دهقرا گولیان) هاتیه

قههاندن.

كوردا كچه كا هه‌ی وه‌كى بووكه
ناقى وئ ژى كه‌ركووكه
ها نئزىكه نووكه

بگه‌ه‌یت ده‌ستى كوردانه

كومر ته‌ژیه ل بانكئ^(١)

حازره پانزىنا تاوكئ^(٢)

لازم ئه‌ز بئ دايكئ

فايدئ هه‌مى كوردانه

ئه‌فه‌ پانزىنخانا عنزالا

دئ گه‌ه‌يته هه‌مى مالا

دئ ده‌ينين به‌ر حه‌رس و پالا

بو كوردا مه‌عاش و نانه

---

(١) بانكئ، گونده‌كه سه‌ر ب هۆزا سندیانقه‌یه.

(٢) ته‌وكئ، گونده‌كه سه‌ر ب هۆزا سندیانقه‌یه.

نەژی بۆ بئەستە (۱)

نەژی بۆ بئەستە

بمەرە بۆ سەربەستە

ژینە وەلات پەرسەتی

من گۆت بۆ هەوە پاستە

کەسێ بئەستە هەژارە

گەر وی هەبن ملیارە

ژین نە دینار و دولارە

گەر تو کورد پەرسەتی

ئازادی خۆشترە ژ هەیینی

بلا تو بخوی دەوینی

هوسا دی گەهی ژینی

ئەقە بۆ هەوە پاستە

ژینا بئەستە ئیشە

وەک شاخ رەنا گامیشە

هەرە چویشی قەکشە

کیریا گەهشتی هەستی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۶/۴/۲۴)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە

قەهانەن.

هه‌ره بیه پێشمه‌رگه

خاکێ نامووسێ ل به‌رکه

دوژمنین خو که‌رکه‌رکه

توێی ژ ده‌ستا فه‌رستی

هۆزان خۆش كهلامه⁽¹⁾

هۆزان خۆش كهلامه
بو گوهدارا يا پتامه
لهوا گۆتئا من يا تهمامه

به ئى ئىقبال نهمامه

چنكو ناهين چاپكرن
ها نيزيكه دئ مرن
قیت ههبيت خودانكرن

دا ئهو رهوشى بدهن مه

هۆزان روحه بو مرؤفا
وهكى توفى بو شوفا
ئازاديه زه هؤفا

ئهو چهكه بو گه ئى مه

هۆزان خۆشه ل سه زراقا
ملاهتئا دكهت ئاقا
پيره ميرا دكهت زاقا

د پاريزييت زمانى مه

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته ل پيکههفتى (2006/4/24)، ل (باتيضا - دهفرا گوليان) هاتيه

قههاندن.

هۆزاننا کلاسیکی
یا خۆشه وهکی تیسکی
بهلق باش تو خۆهیکی

وهکی هیژانال بهندی مه

هۆزان ئهوه یاب قافی
دی بیت هۆزانهک سافی
وهک بزماریت ئیسکافی^(۱)

دی هییت بهریک هۆزانامه

---

^(۱) پینهدۆز.

خوینا شهیدا نه ئه‌رزانه^(۱)

خوینا شهیدا نه ئه‌رزانه
ل نك من زۆر گرانه
وان ئاقدا كوردستانه
دا دهركه‌قن ژ بندهستان

زۆر نه‌خۆشه بندهستی
وهکی گینی شهستی
نا راکهت ئه‌ردی خۆرستی
چی نابن باغ و بستان

شهیدی خوینا خۆ پشت
وان دوژمنی خۆ کوشت
دقیقت وان هه‌بیت پشت
دا خودانکه‌ن عه‌یال و وان

دارا ئازادیی ئاقدا ب خوینی
کورپی شهیدی چوو شوینی
لاوشین کردارا^(۲) زینیی
دا ئاقا بیست کوردستان

---

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پێکه‌فتی (۲۰۰۶/۴/۲۵)، ل (باتیفا - ده‌قرا گوێیان) هاتیه
قه‌هاندن.

(۲) (کردار) په‌یقه‌کا فارسییه و پامانا (کریان).

وان یا رشتی خوینا گهش
دا کوردستان بکهن خووش
ژ به دوژمنی دل رهش
باش گوهر بدهن ئیتیمان

بیه دیکلی پۆزهکی^(۱)

بیه دیکلی ئییک پۆژی
نه مریشکا سهد سالی
دا تو دوژمننا بکوژی
دا ب پمزیلی نه نالی
مانه وچ زییه مرۆقی هه
ل بندهستت دوژمنی
نی ههچک و قروق نههه
وهلهو تو بیی والی
هنادی هندا نهخۆشه
مرۆف ل بندهستا
شەف و رۆژ مهندههۆشه
قییت نهکەت پیخ خو شهلی
ژ دوژمننا باومر نهکهن
ئهگەر بوته خو ش گۆت
وان دقییت ته سهردا بیهن
ئاهون ژ راستیا خالی

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۲۰۰۶/۴/۲۵)ی، ل (باتیضا - دهقرا گولیان) هاتیه
قههاندن.

گەر دوژمنیڤن مه مسلمان بن
دا مافئ كورد ا دهئـئ
وهك ترك و فارس و عهههبان
دوژمنیڤن ئیمام عهههئ

پزگاری ب زحمه‌ته^(۱)

چی مرۆفئ نه موخلس بیت
ل بندهستا خلاس نابیت
دائیم دئ ته‌په‌سه‌هر بیت
ئهو نا بینیت پزگاری
پزگاری ب زحمه‌ته پی‌زانین
چو زهقی شین نابن بی ئاف و کوئین
قیت جه‌ماوهری تیگه‌هینین
دا ئهو باش بکه‌ن کادری
باش‌ترین چه‌ک زانینه
دا بـزانن دئ چه‌که‌ن
خو بوژمانا بحه‌سینه
هیشتا نه‌بووی نه‌یاری
بخازه مافئ خوین شه‌رعی
ل ده‌ست‌تیپکا ئه‌وه‌لی
دا تو به‌س بمینی راعی^(۲)
ل به‌ریه‌ری نه‌یاری

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پێکه‌فتی (۲۰۰۶/۴/۲۶)ی، ل (باتیفا - ده‌فهره گولیان) هاتیه

قه‌هاندن.

(۲) شقان.

بهري نوکه ئەم کوره بووین
نوکه ئەمەپ چاڤکەتین
بئ پیلای و کوره بووین
نوکه دووشەک یا بی هری
فیت چاڤا باشتر قەهەین
بەلا دوژمنی ژ خو قەهەین
حیل ل مللەتی نەهەین
دا پەیدا نەبیت نەهاری

ته پیرۆز بیت کوردستان^(۱)

ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف جهماله
ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف خهت و خاله
ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف بهژن و باله
ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف گول ههلاله

ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف دار و باره
ته پیرۆز بیت کوردستان کانی و رووباره
ته پیرۆز بیت کوردستان کهڤر و زناره
ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف هاقین ههواره

ته پیرۆز بیت کوردستان دۆل و نهاله
ته پیرۆز بیت کوردستان تهیر و تهواله
ته پیرۆز بیت کوردستان شکهفت و ههواله
ته پیرۆز بیت کوردستان چهرا کههواله

ته پیرۆز بیت کوردستان بهرۆژ و نزار
ته پیرۆز بیت کوردستان کهڤۆت و دیندار
ته پیرۆز بیت کوردستان هژیرو ههناو
ته پیرۆز بیت کوردستان گویز و چنار

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیککهفتی (۲۷/۴/۲۰۰۶)، ل (باتیضا - دهڤهرا گولیان) هاتیه

قههاندن.

تە پیرۆز بیت کوردستان هەلەز و چەقەر
تە پیرۆز بیت کوردستان سیبەر و کەقەر
تە پیرۆز بیت کوردستان پێڤۆک و کەنگەر
تە پیرۆز بیت کوردستان خۆ خۆشیف شەکر

تە پیرۆز بیت کوردستان ئویشک و کارى
تە پیرۆز بیت کوردستان هەکان و گێرا ماری
تە پیرۆز بیت کوردستان کقارکیت خارى
تە پیرۆز بیت کوردستان گول نەخوین ل نزاری

تە پیرۆز بیت کوردستان هر میک و گوھیشک
تە پیرۆز بیت کوردستان تو و بەحەشت بوونە خویشک
تە پیرۆز بیت کوردستان ماست و هەقْرِیشک
تە پیرۆز بیت کوردستان بۆ کوردا تۆپزێک

تە پیرۆز بیت کوردستان نەفت و پانزین
تە پیرۆز بیت کوردستان چەنتە و پارزین
تە پیرۆز بیت کوردستان تە دوژمن ئینان لەرزین
تە پیرۆز بیت کوردستان ئەم ب تە سەربەرزین

تە پیرۆز بیت کوردستان ئەو کەھنی بەاریک
تە پیرۆز بیت کوردستان تو جانتری ژ بویک
تە پیرۆز بیت کوردستان مژمژ و حولیک
تە پیرۆز بیت کوردستان ئەو باغ و حەویک

تە پیرۆز بیت کوردستان دەنگێ شائویل و کەوا
تە پیرۆز بیت کوردستان سیبەر و هەوا
تە پیرۆز بیت کوردستان تە گییا هەمی دەوا
تە پیرۆز بیت کوردستان هەمی جە بەر تە تەوا

ته پیرۆز بیت کوردستان ههمی جوریت تری
ته پیرۆز بیت کوردستان شههیدا ئاڤا کری
ته پیرۆز بیت کوردستان تو ژ هنگف شرینتری
ته پیرۆز بیت کوردستان تو خودان کومری

ته پیرۆز بیت کوردستان ئەف کەیف و شادی
ته پیرۆز بیت کوردستان یا بته گوتی رویادی
ته پیرۆز بیت کوردستان نهۆ تو یا ئازادی
ته پیرۆز بیت کوردستان عەلی شاعری عادی

چیا قین^(۱)

بو براین هیژا چیا قینی
هیقیدارم ژ خودی ههر بمینی
دا ههر هۆزانا چیکه ی قههینی
دا مه کوردا تیگههینی

ئهفه کارهك باشه و جوانه
شرینترین په یف هوزانه
هیقیدارم باشتر بکی هوزانه
باری هوزانفانا یی گرانه

ئه ی براین هیژا و بهرکهفتی
تو ب هوزانی یی پیشکهفتی
تایهت ل قی چاخ قی وهختی
ته خهك هشیار کرب خهتی

تو هۆزانفانی قی چهرخى
تو ل نك من ب بهای و ب نرخى
بو هۆزانی مهلهفانی وهك كهرخى
تو چوو په پیش ئهز مام پهخى

ئهفه شهش دیوان ته چاپکرن
ل کوردستان به لاقکرن
ته کوردستانی شاد کرن
ته دوژمن رهفاندن و مرن

^(۱) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی (۲۰۰۶/۶/۷) ئ، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه فههاندن.

به پرسخ لهقا ئيك ديوانا من مانه چاپكري
من زور زحمهت يا پيچه بري
يا ماي ل دهف حهبيبي⁽¹⁾ كومكري
ها نيژيکه بکهه م گري

ئهز چو چاپخانا ناسم ل دهوکن
وهکی ماسی کهتیم شوکن
ئهزید خوینم وهکی توکن
ئهز ههژارم تو بخو کوکن

دقییت ههر ریکهکی بینی
مه ژقی تهنگافیخ دهر بینی
دا هوزانییت مه قهژینی
دا بهلاف ببین ب مزگینی

ئهگهر تو دۆسکی بی ئهز ژی دوسکی مه
خزمهتکارئ وهلاتیمه
تو دۆسکی ژیری ئهز ژووریمه
دا تو بزانی ئهز ژ کویمه

دهستئ ته ژیی من دريژتره
قهدرئ ته ژیی من پتره
قی دلئ شکهستی قهگره
گهر تو قی بکهی باشتره

⁽¹⁾ سیاسهتخان و ههلبهستخان (حهیب کهلهش باتیفی گوئی).

باشترین سەرۆك^(١)

گەلێ كورد زۆر ژ مێژە
هەوین مافێ خو د خازن
دیرۆكا كاوه زۆر درێژە
وەرگرت ب پاریزین

پۆژھات ئاقلی بچەمیەن
موئەسسەساتا دامەزین
فەقیری و شەرا ب رەقیەن
نەبێژن غورقە تەژی مێرن

خو هشیارکەن وەك كەوی
بزانن وە بییت هەین هەوی
دوژمنا هەنە چەكێ نەوموی
دا خۆ ژێ ب پاریزین

ببن برا ببن ئێك رێز
ببن ئەشکەر ببن ئێك هێز
دا بگرن قامشلی و تەووریز
دوژمییت مە خودان گورزین

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (٢٠٠٦/٦/٢٢)ی، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) هاتیە
قەهانەن.

مهیی هه‌ی باشترین سه‌رۆك
باش گوهده‌نی دئ بن كۆك
هوین دئ ستینن ئامه‌د و كه‌ركۆك

بكه‌ن خه‌باتی شه‌ف و پۆژ نه‌رازن

هیقی‌دارم مرادا بارزانی یێك بینن
زانا و كادر خه‌لكی تیپگه‌هینن
دا كوردیت هه‌ر چار پارچا فه‌جه‌مینن

ل پێشیا مه‌ هه‌نه ئاسته‌نگ و نه‌فرازن

ما هه‌تا كه‌نگی ئەف شه‌ر و شو‌قه
گه‌له‌ك مه‌ تیكشه‌دا ئەف ته‌قن و تو‌قه
چاقی‌ت دوژمنال كوردا بلۆقه

وا نه‌قی‌ت ئەم سه‌ركه‌قی‌ن ب نه‌رازن

ریاد هزری‌ت ته‌ د كویر و دیرن
كورد بۆشن به‌لی فه‌قی‌رن
ل مال رو‌نش‌تینه‌ نه‌ و زنجیرن

بی ئازادینه‌ نه‌ شه‌ین پازن

خۆ هشیارکەن ئەهی کوردی فەقییر^(۱)

خۆ هشیارکەن ئەهی کوردی فەقییر
ل بندهستێ دوژمنا هویین مان ئەسیر
وه هۆ کرنه دهست و پیت خۆ زنجیر
خەلکێ هەمیا مافی خۆ وەرگرت بوون جیهانگیر

ما بۆچی هویین هنده ژیک بەلاقن بی تەکییر
پابن سەر خۆ راست بکەن وەکو تیر
نەترسن ژ مرنی خۆ ئازاد بکەن بشیر
ئەف کوردستانا هنده مەزن ما بی وەزیر

نان ناھیتە بەحتن هەتا نابیت هەقتیر
یان ب فرنی یان ب سیلی یان ب تەنویر
هەتا کەنگی ئەم بمینین خزمەتکار و گیژ
دوژمنا ئەم کوشتین و بەرجقانیدین وەک هەژیر

دیاره وه پیخ خۆشه حەپس و زیندانیت کویر
بن دەستێ دوژمنا بی سەبەب بی دەستگیر
کورد وەک نوکتیت ل بەریدای ژیک دویر
ل جیهانی بەلاف بوون ئامان شوور و فەقییر

خەلکی چیکرن هەقییت ئاسمانی بی قوسیر
مە کوردا یا هەلگرتی دەھول و زرنا و تەمبیر
عەلی بەس بیژرە بۆ کوردیت د خەو و بی تەکییر
ناھیت بیرا وان ئەنقال و کیمیاکرن و تەھجیر

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۶/۷/۱) ئ، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە فەھاندن.

دی هەلەدەین پەرچەمی (١)

هزار هزار سوپاس بۆ خودایع عالمەمی
سەلات و سەلام سەر فەخری عالمەمی
سەدام و هەقال کەتینە ل بەرم مەحکەمی
کول هزارا کەسێ نەبوو قی سەردەمی

جارەکا دی سوپاس بۆ واحدی (٢)
کو دچن دادگەها سەدامی میڕ و ژنیت کوردی
دا کەس هەندە خۆ فری بخۆ نەبەت ئیدی
نوکه کەسەک نینە سەر بلند ژ رژیمی

ئەف رژیمە حوکم کری سە و پینج سالا
خۆ کر قەسابی مەزن و بچویک و تەفالا
ب سەد هزار مرۆف بن ئاخکرن ب ناقی ئەنزالا
سەدامی کارەکی وەسا کر کو نەبوویە ل عالمەمی

بەئێ جەئ داخییە بۆ دەولەتیت عەرەب و مسلمانا
ل سەر قەناتیت تیلەفزیونا دخوینین حدیس و قورئانا
خۆ حسابکەن ئەون مسلمان کەس نینە غەیری وانا
ئەری بۆچی کەسێ ژ وان دەینە کر هەتا ب ریکا ئیعلامی

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (٢٠٠٦/٨/١) ئ، ل (باتیفا - دەفەرا گولیان) هاتیە فەهاندن.

(٢) خودایع ئیکانە.

ب سه‌دا كچیت كوردا هاتن كرىن و فرۆتن
چو مسلمانا دهینه كر هه‌تا ب گۆتن
ب هزارا گوندیت كوردا ویران كرن و سۆتن

كورد دهر ب دهریوون برزای نه‌زانى كویشه چو مالا مامى

ترك و ئیران و سۆریا دبیتر ئەم مسلمانین
هەر سى دوژمنیت كوردانه ئەم باش د زانین
ئەگەر خودی هه‌سكەت دى مافى خۆ ژ وان ستینن

ب هاریكاریا خودی كورد ناهیلین بۆ وان قى نزامى

دى نزامى گوهرۆرىن كىین دیمه‌وكراتى
دا رۆنهایى بدت هەر چار پارچیت وه‌لاتى
چنكو رۆژا مه كوردا یا هه‌لاتى

دیل سه‌ر هەر پارچا بلند كهین په‌رچه‌مى⁽¹⁾

⁽¹⁾ (په‌رچه‌م) په‌یقه‌كا فارسىیه و پامانا (ئالا) ددهت.

دوو هزار و پینجی خاترا خو خاست^(۱)

دوو هزار و پینجی خاترا خو خاست
باشی و خرابی دگهل خو قهگواسست
کا دوو هزار و شهشی دئی چبیت ئاست
هیقی دارم کورد و عهراب ببن برا پاست

بین حوکمهتهکا دیموکراتی و فیدرالی
پیک بهیت ژهمی خه لکی و ههمی ئالی
پیکفه بژین ب براتی و ب دهلالی
دا عیراقی و کوردستانئ ژ تروریستا بمینیت خالی

بلا حوکومهتا نوری ئەلمالکی^(۲) خو هشیار بکەت
دوزا کوردا زووترین کات چارهسەر بکەت
بلا هزرا خو ل ئیبراهیم جەعفەری^(۳) بکەت
کا چ دەستەری دا هاتیە بلا وه بکەت

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۲۰۰۶/۸/۵) ئ، ل (باتیفا - دهقەرا گوئیان) هاتیە قەهانەن.

(۲) نۆری ئەلمالکی (۱۹۵۰ -)

(۳) ئیبراهیم ئەلجەعفەری (۱۹۴۷ -).

من باومریا ب سەروکی هەمی^(۱)

مـالا خـودئ هـەر ئاڤـا
هـەر دوو ئیـداره بوونـه ئیـک
خـه لـک دئ لـیک هـت سـلاڤا
کارئـت وان دئ هـین بـه ریـک
حوکـم هـتا خـزم هـتگـوزاری
ئـه و باش یا دـک هـت کـاری
خـلاس نـه ما نـه یاری
بـلا بـچن شـه قـیت تـاری
ژ ئـه فـرۆ وئـه سـه رۆک
دئ کـه قـیت کـار و بـاری
بـلا بـزانن ئـه فـرۆ دزۆک
نـه شـه یـن ب دزن پـاری
مـن باومـر ب سـه رۆک بـارزانی
دئـل کـورد کـهت ئـه زانی
باش مـه سـله حـهتـه د زانی
کـا چـه و دئ دـهتـه کـورد نانی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۶/۸/۱۰)ی، ل (باتیضا - دەقەرا گولیان) هاتیە قەهانندن.

وهزير ههمى مل ب مل
دا نه ميينن قههرو كول
رؤزا هفتى پيا نچ
نه مان ئاستهنگ و كينچ

ئەنفالكرن^(١)

سەدامى كورد ئەنفالكرن
جەھ و واریت وان خرابن كرن
ب هـزارا گوند ویرانكرن
كەل و پەلێت وان تالانكرن
چ گونەهەك مەزن بوو وی كرى
كوردستانا ئاقا ویرانكرى
خودى تولا وان ژى قەكرى
ئەف كاره ناهیت ژبیركرن
نوکیەك كەفتى كونا زیندانى
ئەوئى مای ل هیثیا نەمانى
دى رەحت بیت كوردى كوردستانى
فایدئى وی نادەت بەرپەقانیكرن
یخ بەرپەقان ژیت كەت گونەهكارە
پۆزا قیامەتئى وی دەعوە دار قەهارە
ل بەحەشتئى ئەوئى بئى بارە
بەرپەقانى سەرنە حەقى ناهیتكرن

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پێككەفتى (٢٠٠٦/٨/١٥)، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە قەهانەن.

خودئ یا گوتی (و تعاونوا علی البر و التقوا
ولا تعاونوا علی الایم والعدوان
چەوا بەرهقانی بیت هوسا (علی الهوی)

محامی خو ل بەر ئاگرئ دوزەخئ ناگرن

ب هزارا وی مسلمان بییت بن ئاخ کرین
یا باش ئەهوه کچینت وی بو وی بگرین
ب سەدا سەدامی ئەمین سەقەتکرین

نە چو قانونه محامی خو بییت گرن

١٦ى تهباخى (١)

ل شازدهى تهباخى
ئەفە شىست ساله ل كاخى
گەلەك نەخۆشىيەت
دوژمنا گونديت سۆتین
نوکه ئەم خودان پەرلەمانین
دقیقت ئەم باش بزانی
نەبیژن نەخۆشى خلاس
هەتا بەیانیت ئەساس
سەر بوورینت پارتی زۆرن
بووریت وئ گەلەك كۆرن
سەرۆكئ وئ بارزانی بوو
ئەف دەستكەفته یئ وئ بوو
شەفا پارتی چیکری
یا خۆشبوو وەك شكری

دامەزراندنا پارتی (٢)
بۆ سەرئیخستنا وەلاتی
دیتین بۆ پزگاریا مللەتی
شەهید ببن بەحشتی
دگەل حوکمی فیدرالی
باشتر ببیت یەكەتی
شەف و رۆژا حەرەس بن
كورد بکەن حوکمەتی
ئەزى (٣) هەمەخ نزانم
كیم مرۆفا یا دیتی
هەتا چووی نە رادووستا
پیرۆز بیست وئ پێبەری
مەسعوود هاتە دنیاى
بۆ كوردا وەك خەباتی

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (٢٠٠٦/٨/١٥)ئ، ل (باتیفا - دەفەرا گولیان) هاتیە
فەهاندن.

(٢) پارتی دیموکراتی کوردستان ل (١٦) تهباخا سالاً (١٩٤٦) هاتیە دامەزراندن.

(٣) ئەزى.

سه‌دامی خو کر فرعه‌ونئ سه‌رده‌می
خه‌لکی عیراقی وی خراب‌کر هه‌می
نه‌فتا عیراقی ب دزی فرۆت ب بووریا و گه‌می
و یل بهر بو خو ل سه‌ر عه‌ره‌با بکه‌ت مه‌لیک

چ رژیمه‌ هنده پیس که‌سی نه‌دیتیه
هه‌می ببوون دزیکه‌ر و فه‌لیته
حکومه‌تا هنده زالم کی دیتیه
خه‌لکی دیت کا وی چه‌ند ئافاکرن قه‌سر و جه‌ویک

پیشمه‌رگه له‌یلا (١) قاسم (٢)

هەر بژیت پیشمه‌رگه هەر دوو شوڤه‌شا
ره‌ییت به‌عسیا ژ بنی هه‌لکیشا
خودانییت رووبار و که‌قرو تراشا
ره‌قاندن مرن خودانییت عه‌گالا ره‌شا
بژیت پیشمه‌رگه کوردستانی
گوه‌دا ره‌ییازا بازارانی
ره‌ها به‌عسی ژ بنی دهرانی
کورد ئاشکه‌را بوو ل سهر شاشا (٣)
ئه‌و خوورین وه‌کی بارانی
ل سهر ئاخا کوردستانی
دوژمنییت خو بوون ره‌ییازا نه‌مانی
خودانی برنوو و ره‌شاشا
وان روخا خو ده‌ینا سهر ده‌ستی
وان ئازادی بوو کوردا خاستی
ئه‌وان ملله‌ت باش پاراستی
وان خو ڤاگرت وه‌کی پاشا

(١) له‌یلا قاسم، سیاسه‌تخان کورد، خه‌لکا خانه‌قینی، ل ساللا (١٩٧٤) ئی، ژلایین حکومه‌تا عیراقیقه هاته شه‌هیدکر.

(٢) ئەف هه‌له‌سته ل ره‌یکه‌فتی (٢٠٠٦/٩/٤) ئی، ل (باتیفا - ده‌قرا گولیان) هاتیه فه‌هاندن.

(٣) ل جهه‌ک دیتر: دارا ئازادی ب خوینی و ئاڤدا

زولم و سوتهمه وان رادا

وان زۆر ئهـقـرازی هـهـلچـنـین
دا کوردستان بییت جنیـین
کهـقـر و تراش وان کرنه خوین
مهیدان تهژی کر ژ تهرم و لهشا
پیشمهـرگهـکا وهک لهیلا قاسمی
وی دلـیـ دوزمنـا سـمی
بۆ دیرۆکا کوردا یا رسمی
بۆ وهلاتی بوویه شههید وهکی پاشا
ئهـو کچهـک بوو ژ خانهـقینـی
ئهـو نه ترسا ژ ترسا خهـندقینـی
ئاقدادا کوردستان بخـوینـی
ئهـو نه ترسا ژ قهـلهـرهـشا

خاندەقەن پەئیسە^(۱)

ئەگەر ھەر مالەکی بخوینیت
دئ نەزانین پەقییت نامینیت
دیل بیدەری ئازادیی ھەلینیت
دیل بەر خۆری باش ھەلمینیت

خاندن فەرە بو مرۆقا
دا نەمینین وەکی ھوقا
وەکی دەخلی ل نافع شوفا

دئ نەخۆشیا پەقینیت
خاندن فەرە بو ژن و میرا
دا نەبن پەبەنییت دیرا
چو رویشی نەشین شیرا

بلا چەندی زانا بیت
خاندەقەن شان شیرە
شەف و پۆزی تیـرە
نەخاندەقەن بیخیـرە

وەلەو ئەو ئاغنا بیت
رەواد تو ھەر بنقیسە
خاندەقەن ھەر پەئیسە
جاھیلی پشت تەلیسە

ئەوی خۆشی حەرام بیت

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۶/۹/۵)ئ، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) ھاتیە فەھاندن.

سه‌دام (١)

سه‌د و هه‌ششتی دوو هزار جار
سه‌دام بی‌ت کوشتن و ساخ بی‌ت
ئه‌وه سه‌رۆکی تروریستا و گونه‌هکارا
تولا کوردا ژو یقه قهت نابیت

ئه‌ز بو حه‌له‌بچه و بارزانی‌چ بی‌ژم
ئه‌ز بو ده‌قه‌را به‌ه‌دینا چ بی‌ژم
ئه‌ز بو سه‌دامی گونه‌هکار چ بی‌ژم
ب چ ته‌رزا ئازاد و عه‌فو نابیت

چارده پێشمه‌رگه ب کیمیای کوشتن ل تویکا^(٢)
خودان خیزان و بابیت بچویکا
ئه‌ری سه‌دام تو چو بووی شه‌ری ئه‌مریکا
روحا ته‌ ژمرنی قورتال نابیت

ته‌ کیمیا کر گوندی بازی و برجینی^(٣)
ته‌د قیا کوردا وه‌کی توفی بچینی
بو خودی مرۆف بی‌زیت توله‌ عینی
باورناماکه‌م گونه‌هکاره‌ک وه‌ک ته‌ هه‌بیت

(١) ئه‌ف هه‌له‌سته ل رێککه‌فتی (٢٠٠٦/٩/٨) ئ، ل (باتیفا - ده‌قه‌را گولیان) هاتیه‌ فه‌هاندن.

(٢) تویکا، گونده‌که ده‌قه‌یه‌ ده‌قه‌را (سندیان) ل سالا (١٩٨٨) ئ، هژماره‌کا
پێشمه‌رگه‌یان ب چه‌کی کیمیای هاتنه‌ شه‌هید کرن.

(٣) گوندی برجینی سه‌ر ب ده‌قه‌را دۆسکیانقه‌یه‌.

زۆر باشه خودئ یا ژته ستاندی
ئه‌ری ما کورد جه‌ه‌بوون ته چاندی
ما جاریبوون کچیت کوردا ته ره‌فاندی
بزانه خودئ دئ قی مافی ژته ستینیت

رۆباد دبیژیت ئە‌فه هه‌می ل سه‌ر ته بجیبن
نه بی‌ژه ئە‌فه هه‌می چه‌پ و لی‌بن
دوماهیکی عالم هه‌می دی گو‌ه لی‌بن
دادگه‌ها ته دیب عه‌داله‌ت ب ری‌شه چیت

نالبەند^(١) رەوشەنبەر بوو^(٢)

ب پاستی نالبەند رەوشەنبەر بوو
بۆ ھۆزان سولتان و میر بوو
ژبو خانى ئەو جیگر بوو
بۆ دنیاى یخ ماھر بوو

کوردستان تەژى ھۆزان کر
مالا کوردا وی ئاقا کر
یا دوژمننا وی ویرانکر
بەرەقائ مە کوردا بوو

رەوشەنبیری گەھاند ھەدی
ب عەرەبی و فارس و کوردی
تیت گەھشتن باژیر و گوندی
ھۆزانقائەک پەھانەوان بوو

تۆپکەری ل دەشت و زۆزان
کەسێ ھندە نەگۆتینە ھۆزان
ب ئەلیف و دال و ھەمزان
دگەل جزیری بەرانبەر بوو

---

(١) ئەحمەدئ نالبەند (١٨٩٠-١٩٦٣).

(٢) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (٢٠٠٦/٩/١٠)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) ھاتیە
قەھاندن.

بلا بترسن ئەمریکا و پۆسیا^(۱)

گازی دکەم موسلمان و کافرا
بەس ئەو هەلکەن ئاگرا
پێکفە هەمی ببن برا
هەمی پێکا راست بگرن
دا تازە ئقی دنیای بژین
بلا بەس ئیک دوو بکوژین
دا نەبیتە سەر هەژین
کەس نامینیت دئ مرن
دنیا ملک خودییه
هەمی کەسا بەهر لێیه
بەهرا کوردا ژێ تییە
بۆچی پێکا وا دگرن
ئەف ئەرد و ئەسمانه
کێ ئەو هەمی دانانە
ل دەریا دەردکەقن برکان
دەولەت بلا بشین گەر مین
دنیا چەرخ و فەلەکە
فرههیا وئ گەلەکە
دنیا هۆبۆ مەهەلەکە
نەۆ پێکا ل ئیک دوو دگرن

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (۲۰۰۶/۱۱/۱)ی، ل (باتیضا - دەفەرا گولیان) هاتیە
قەهانەن.

بهیلن چهکی مرۆف نههیل
تهرك بکه فان کاریت بی فیل
وه نههیلان پیر و جهحیل

رێکا خودی بگرن

مسلمان و مهسهیحی

ژ ئادهمیننه ئهسهحی^(۱)

یا گرتی بی ئیفلهحی^(۲)

یا ژ باش وا قه ئهه نامرن

بهس چیکهه چهکی نهوهوی

مرۆقا دکوژن وهک کهوی

ییت ب ئیک بووینه ههوی

چو عیبهرتا ناگرن

روبادی نقیسی ئهف دهرسه

نامینیت نه رووس و نه فرهنسه

بوسین و ئهمریکا بهسه

خۆل بهر مرنی ناگرن

ئهم ههمی دئ چین فهنائی

مه بههرهؤدا دنیائی

کهس ل مه ناکهت

خۆب وهریسی خودی بگرن

فایده نادهن کیمیا و ئهترنیت

ل نک خودی دئ بن کریت

مه تهنگافی دیب سهردا هییت

قی نسحهتی^(۱) بخۆ بگرن

(۱) پاستی.

(۲) نهباشی.

ئيران و كوریا مههبولن
ب چهكك كوم ژفه مهشقلن
نهوئ گؤرا خو فهدكولن

يئع عنبارا دادگرن

بترسن ژ برق و برسيا
گاقا ژ ئەسمان قهرسيا
بلا بترسن ئەمريكا و رۇسيا

گاقا خودئ هسگر خو ناگرن

ههمى بيژن خودئ ئيكة
ئەفه باشه خو ش رپكة
باشيال پيش خو فريكة

دا بهه شتت و مرگرن

دنيا پويجه و بهتاله
قەت بو كەسئ نه ماله
بو كەس نابيت هه قاله

قئ نسحه تئ و مرگرن

---

(1) شيرەت.

مالا خودی ئاڤا^(۱)

مالا خودی ئاڤا مه سه‌دام دیت لبر دادگه‌هی
یی پەش بـوووی و زراقبـوووی وه‌ك ژه‌هی
سه‌دام شه‌ش هه‌قال ده دیتن مه‌ده‌هی
چون به‌رامه‌حکه‌می وه‌ك که‌وا ل ناڤ پکه‌هی
سه‌دام و هه‌قالی‌ت خو هاتن دادگه‌ه‌کرن
ب تاریخاننا نـوزده‌ی هه‌یه‌یا ده‌هی
شه‌عبا عیراقی ئه‌و دیت ب وان شکل و سۆرته‌تا
که‌یفا وان خو‌شبوو هه‌چکو چوین سه‌یرانگه‌هی
سه‌دامی و هه‌قالا نه‌ دزانی ئه‌و نابهن ده‌وامی
ئه‌و نه‌ د ترسان ژ خودی و گونه‌هی
که‌سی وه‌کی وان زولم نه‌کریه‌ ل مرۆقا
دی بلا جابا خو‌بدن ل نک حاکمی و دادگه‌هی
سه‌د هزار جار سه‌دامی بکه‌ژن تول ژیه‌ ناییت
ناهی‌ت شویشتن ژبه‌ر جه‌ریما و گونه‌هی
وه‌کی نه‌مانا وان ل به‌ر قه‌زیا دوجیل تنی پادییت
قیجا قه‌زیا کوردا گهر تو ته‌رما ریزکه‌ی دی چن مه‌که‌هی

---

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (۲۰۰۶/۱۱/۶)، ل (باتیضا - ده‌قرا گولیان) هاتیه
قه‌هاندن.

گولا گەش نە چرمسینن^(۱)

گەلێ کوردێ خۆ تێبگەههینن
گولا گەش بووی نە چرمسینن
ههوین یێ دەر و جیرانێ د بیهنن
ئەو پێس یێ خۆ د لێ لقیینن
وان نەقییت کورد خوه بیهنن
مافێ خۆی نە تهوی بسیتینن
تـرک و فـارس و عـهـرهـب
ههـر سـیـیـا ل مه نهقیانە
فدرالیا مه یالێ بووی عهجهب
ئەف مافه نه ب دلێ وانە
ئەفانە قیانێ بێ سهبهب
ههـمـی سـوـیجـی ترکانه
ترک یێ خۆل کهرکووکێ دکهن خودان
ژیههه چهنه نهد ترکهمانا
ئەفه بوورین چهنه نهد قرن و زهمان
کههرکووک دلێ کوردستانا
قییت کورد خۆ هشیار کهن بێ گومان
دا بکهن ئێک ههه چار کوردستانا

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پێککهفتی (۲۰۰۶/۱۱/۲۷)ی، ل (باتیفا - دهقهرا گولیان) هاتیه
قههاندن.

نوکه یا بو مه هه لکه فته
بکه نه ده وه و شه کایته
بلا بهس بیت پرت پرتی
گازی بکه نه ده وه ته ته
کورد و تو خودان نه فته
ب فروشن حکومه ته ته
دا ب کورد بکه نه ئیعتیرافه
دا دوژمن فسه کهن ناف شه لی
دا نه چین بهر کفه
دا ل قه دنه ببین به لی
ده خه لاس ببین ژه ونه
ئه فه بو وه گوت مه لا له لی

ئەو خوۆ حساب دكەن كو ئەو سياسينه
 بەلئە هەيچ زانين ل دەف نينه
 بەلكى دژى كورد و فيدرالينه
 ئەو ئاشق و مەشوقيت سەدامينه
 سەرۆك بلا ئەمريكا بچت پاش بينه
 كا دئ چەوا رپك و گولان بن خوينه
 سەرۆك جارەك دى هەرە ل دەف روينه
 رەئىيا هەمىيا بزانه و بستينه
 تو دزانى خائين و موخلس كا كينه
 هەتا سنۆرى كوردا ئاشكەرا نەكەن نەروينه
 دى مستوراي^(۱) باش تيبگەهينه
 ديروكا مللەتەن خوۆ بوۆ بيزه و قەهوينه
 داريت بارزان هەمى تەهنگەن
 بەلگيت وان هەمى فيشەكن
 پيشمەرگيت هەنگو زۆر چەلەنگەن
 دئ تولا قەكەن و دئ جەنگەن
 ئەز باش ياش عەرەبا دناسم
 ژ وختەن عەبدولكەرىم قاسم
 ئەوان ئىعدامكر پيشمەرگە لەيلا قاسم
 وەكى تركا چ ئينا سەرى ديسم

(۱) ستافان دى مستورا.

ئەفینى - دەلالا وەك قەمەرى^(۱)

ومرە نىزىك دىبىمەرى
ئەھى دەلالا وەك قەمەرى
پاقى پىشتى كەمەرى
تە جان ھەراچىرن ئەسمەرى
ئەف خەلكە تە دىن و ھاركر
دىل پىرۆز جەھىلا برىنداركر
قىانا تە ل ھەمىيا كاركر
تو زۆر بخۆ دىبەھى ئىفتىخارى
ھەپۆل بەھرى بەھىانى
چەندە دەرمان و كىل دوكانى
تو دىل چاقا دەھى جانى
ھىداقا پىل بەر پەنجەرى
ئەھرى ماتوژ خودى ناترسى
خودانا پىرچا ئەلماسى
تە بىكەقن وان چاقا داسى
تەلمە تالانكرن جانيا بەھارى

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەقتى (۲۰۰۸/۳/۷)ئ، ل (باتىفا - دەفەرا گوليان) ھاتىبە قەھاندن.
(قەمەرى) واتە (ھەيف).

تو ژ بهاری جانتی
کەسێ تو دیتی دێ تەمەری
دێ خازیت تو بگەهی وی هیژ نەمەری
تە ئەف خەلکە قەرکەر ساحری

خۆقەشە شیرە دلبەری
تە ئەم سەردا برین فتنەکەری
تو شیرینتری ژ شەکەری
چی گافا دین بووم تو ئەگەری

تە خەلک کوشت بی چەک
رەحمەکن بکە بچەک
من ژێ یا هەی جەتەک
بەلکی بیرن پیکشە مەهەری

دیرۆکا کوردا درێژە^(١)

دیرۆکا کوردا دیر و درێژە
ئالەك پاقژە ئێك قریژە
خەباتا وان گەلەك ژ میژە
ژبەر ئالوزیا مانە ل پاش

کوردا کەسێ خۆب کەسێ نەدا
لەوما کەفتن کول و دەردا
ئێکی ل دویف ئێکی بەرنەدا
لەوا ھندەمان بی معاش

بوون دژی ئێك کەفتن کەلا
ئێك و دوو کوشتن بو موبتەلا
دوژمنا گۆت باری کەلا
کەفتن جەنگا سۆتن گدیش^(٢)

وان ئێك و دوو تالانکرن
دوژمنیت خو رازیکرن
وان نە گۆت ئەقەییە خرابکرن
بو دوژمنا بو گدیش

---

(١) ئەف ھەلبەستە ل رێککەفتی (٢٠٠٨/٦/٢٣)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) ھاتیە
قەھاندن.

(٢) گدیش، دەمێ گەنمی یان برنجی دکەنە گورز و ئەوان گورزان ددانن سەر ئێك دبێژن
(گدیش).

تەرك و فارس و عەرەبىا
هۆسا بۆ وە مەرحەبەبا
دان پەئىسا كورك و عەبەبا
هەتا بۆ وان بوون كالهش

ههوارا من تویی یا پهسوله ئالا^(۱)

ههوارا من تویی یا پهسوله ئالا
ئهز گونه ههکارم گه لهك وه ئالا

ئهز ئی كه تیم دهستی شهیتانی
هیقی دارم ل من بکه بهر پهقانی

گاغا ئهز مرم دئ من هاقین جهه نه می
ژ غه یرئ خودئ و ته نینه ههوار که می

ئهز فه قیرم تو خه یرول به شه یری^(۲)
به بهر پهقانی بو قی ئه به ته یری

گاغا ئهز برم مه یدانا شه شری
من ژ دهستی مه ئمورا^(۳) بینه دهرئ

دا من نه بهن بیئ سه له مه سی یری^(۴)
ئهز خو ناگرم ل بهر زنجی یری

چنکو ئهز زه عیف و به ئنگارم
ئهز هیقی ئی ژ ته ت^(۱) خازم

(۱) ئەف هه له به سه ته ل ریک که هفتی (۲۰۰۸/۷/۶) ئ، ل (باتیضا - دهقرا گولیان) هاتیه فه هاندن.

ژ بهر نه بوونا نا قونیشانی، دهستی یکا مالکا ئیک وهك نا قونیشانی هاتیه هه ل بژارتن.

(۲) باشتیری مرۆقانی.

(۳) کارفه رمانا.

(۴) بیستی رین جهی.

هندی مرۆف بخوینیت^(۱)

هندی مرۆف بخوینیت	هه‌می زانینی نا ئینیت
چه‌ندی خوۆب وه‌ستینیت	نه‌زانین هه‌ر دئ مینیت
عیلم ده‌ریا بی بنه	هه‌می کهس ناگه‌هنی
نه‌خاننن ژئ دوژمنه	دقیقت پش‌تئ نه‌دهنی
چه‌ند مرۆف زانا بیت	هه‌نه ژ مرۆقی زانا تر
مرۆف هه‌ر دئ پیتقی بیت	بوۆ زانینه‌ک دیت‌ر
مرۆف دچن عه‌سمانا	دا په‌یدا کهن زانینی
هزار ق‌رپن و زه‌مانا	نائینن هه‌می زانینی
یخ هه‌م ییت زانیت خودییه	کهس نینه وه‌کی وی بیت
خه‌لک و هه‌وه گوه‌ لئییه	مه‌ حاله کهس وه‌ک خودئ بیت

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (۲۰۰۸/۷/۶)ئ، ل (باتیفا - ده‌ق‌ه‌را گولیان) هاتیه‌ فه‌ه‌اندن.

ژبه‌ر نه‌بوونا نافونیشانی، ده‌ستیپ‌کا مالکا ئیک‌ن وه‌ک نافونیشان هاتیه‌ هه‌لبزارتن.

ژيانا وهك ههژارا^(۱)

كول و كوڤانا ئهز كوشتم
ئهز د عاقلئ كوردا نهگههشتم
وان ئهز دين و هار كرم نههشتم
بهردام چوۆل و بههيارا

ئهز نزانم بوچى خوۆ تيناگههينن
شهف و پوژا بت بته و دو پويينن
نهشين ئيىك دوو تيبكههينن
خوۆ خلاسكهن ژيهر شهق و دارا

ههروۆ ويىل بهر شهق و مستا
نهشين بلندكهن دهستا
ژيانا وان ل گرتيخانا و خهستا
نهشين سهرى بلندكهن ل بهر نهيارا

قيجا چهوا مرؤف نهبوو هژيت
كو كوردهك نهشيىت ب لهپژيت
كول سهر ئاخا خوۆ ئهو بژيت
ههردهم وى ناله ناله وهك بريندارا

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل پيىككهفتى (۲۰۰۹/۱/۳۱)، ل (باتيضا - دهقرا گوليان) هاتيه
قههاندن.

ما هه‌بوونا وی کوردی بۆچییه
رۆژا رۆنـاھی ل وی تـارییه
چو کارا ناکهت چی به چیه

هه‌ر خزمه‌تکاره بۆ دوژمن و نه‌یارا

وه‌ئلاهی ئەز مام عه‌جیب گرتی
ژبه‌ر قی ملله‌تی پرت پرتی
وان ییت چی‌کرین سه‌د پارتی

بۆچی هه‌وین هه‌می نابن برا

ده‌نگی خو بکه‌ن ئیک بکه‌ن گازی
دا مافی خو ژ دوژمنـا بخازی
دا ملله‌ت ژ وه بیییت رازی

دا به‌س بچن ل په‌رقنارا

ما هه‌تا کهنگی سه‌رشووری و کریتی
هه‌وین راوه‌ستاینه وه‌ک کیتی
نئ دوژمنـا تو یی میتی

هه‌ی سه‌رشووری ل به‌ر دیوارا

کهنگی ملله‌ته‌ک سه‌رکه‌فتیه بن خه‌بات
ئه‌ز نزانم هه‌نده‌ک ساڵه‌ چه‌وا خه‌وا وه‌هات
ئه‌ف کوردستانا پر خیر و خیرات

وه هه‌یلا بۆ دوژمن و نه‌یارا

نێ وه پێاد^(١) هار و دین کر
هندی وی نهسیحهت بو وه کر
وه پشته خو دایع وه گوھ ئع نهکر
وه پیرۆز بیت ئهف ژيانا وهك ههژارا

---

^(١) پوباد، ناسناق ههلبهستفانق قن دیوانق یه.

كورد ئىدى ناھىن خاپاندن^(۱)

كوردستان دڭكەكەرە
بۆ جانئ خوڭش دلبەرە
بۆ ژيانئ وەك شەكەرە
ل سەر وئ بووم دەرىدەر
من قەبوول بوو دەرىدەرى
دئ بىم زىرەقان ل بەر دەرى
دابكەم بويك دا بچم سەرى
بلا پوچا من بىتە دەر
دلبەرەكا شوخ شەنگە
ئەو گەلەكا ب ناڧودەنگە
نەيارا بۆ نەھىلا پەنگە
عەرب و تركييت دل كەسەر
عەلى يە قوتابئ خانى
يى نالبەندى و بارزانى
وئ پىيازا وا ييا زانى
بۆ چو دوژمنا نە مايە مەفەر
يا سەدامى دگەل كوردا كرى
نەكىمتر بوو يا ھىتلەرى كرى
بۆ ھەر دووكا مان كول گرى
كوردا پاكەر ئالايى زەر

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۲۰۰۹/۳/۱)ئ، ل (باتيفا - دەڧەرا گوليان) ھاتىە ڧەھاندن.

کورد ئیـدی نـاهـیـن خـاـپـانـدن
ل سـهـر خـهـبـاتـی ئـهـو تـونـدن
نـا بـهـرـدهـن کـوردـستـانـی تـا مـردن

بـلا سـهـد جـارا بـهـن دـهـرـبـدـهـر

بـارزانی پـیـکا نـوـیـشا واندای
دئ هـهـر مـیـنن نـه لادای
دوژمن دئ کـهـن ئای و وای

کـوردی وان کـهـنـهـ دهر

كەس دلى خۆ بدنخ خوش نەكەن^(۱)

كەس دلى خۆ بدنخ خوش نەكەن
گەلەك تاعەتخ بۆ خودئ خۆ بكەن
بلا كاريت حەلال ھوون بكەن
دا ژئ دەرکەقن ب سەر فەرازی

تو تیدا بمین ھزار سالا
تو ناگەھى چو مراد و خالا
تو دئ مری ژئ دەرکەقى قالا
تو خودئ ژ خۆ بکە پازی

خۆ دویر بکەن ژ وەسواسخ
گوھ نەدەن قى دنخ بى ئاساسخ
باش خودئ خۆ قیت بناسخ
ل پيش ھەمیا ھەيە دادگەھ و ترازی

چیا مەكری یا ب حسابە
خۆ دویر بکەن ژ كاريت خرابە
قیامەت یا ب ترسە بى ئینسیحابە^(۲)
د گوریدا مە مەلەك دىل مەكەن گازی

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۲۰۰۹/۳/۳)ئ، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) ھاتیە فەھاندن.

ژبەر نەبوونا ناھونیشانی، دەستیپکا مالکا ئیکى وەك ناھونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

(۲) خو ھەكیشان.

مانا مه ل دونیائى بو ئیمتیحانه
نه بهس بو خاړن و شه خاړنانه
كا دئ بین كافر یان خودان ئیماننه
بیه خودان ئیمان دانه ئالزی

یاره ب تو مه بگیږی ژ قهنج و باشا
تو مه نه که ی ژ ههبله تراشا
تو بده ی مه سییه را عه رشا
شهیتانی ژ مه شه که ی ئهوی بهرازی

شهف و رۆژوی کار فه ساده
دگهل موسلمانا خودان عناده
ئهم هیثی دارین وی ژ مه لاده^(۱)
دا سه ر که قین ل قی ئه قرازی

مه دهربازیکه ژ پرا سیراتی
ل سه را بچین وه کی میقاتی^(۲)
ل مه دویرکه گاڤا هه ی هاتی
ترازییا تهیه باشتر ترازی

ئهفه روبادی هیثی ژ ته کرن
گه لهك داخازوی ژ ته کرن
هیثی داره خه لهك وه رگرن
شهیتانی ژئ دویرکه ئهوی جهنبازی

---

(۱) بده په خه کی.

(۲) نه راوستیای.

ئەو چۆكەرى ئەم چۆكرىن^(۱)

ئەو چۆكەرى ئەم چۆكرىن
قېت بزانىن ئەو كىيە
بوۆى بىين شاكرىن
باش بزانن خودىيە

چو تىت نابىت وەكى وى
ئەو نە وەكى كەسە يە
كەس نابىت بەرامبەرى وى
كەسە هېزا وى نىيە

بكەن هزرا ل كارى وى
كا كى دىت وەكى وى
بەرى خۆ بدەت عەسمانى وى
چ كارەكى سپەهيە

بەرى خۆ بدە ئاخا وى
كا كى هەيە شپەي وى
دائىم بكەن شوكر وى
رېكا وى رۆناهيە

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەقتى (۲۰۰۹/۳/۷)ئ، ل (باتىفا - دەقەرا گوليان) هاتىە قەھاندن.

ژبەر نەبوونا ئافونىشانى، دەستپېكا مالكا ئېكەن وەك ئافونىشان هاتىە هەلبزارتن.

بهري خو بدمن رووبارا
شان چيا و دار و بارا
ئهقان دهشت و بيچارا⁽¹⁾

كهسج ئهف فكره نيه

چهند ئهف عالمه ببن ئيك
زانيبا خو بكنه ئيك
نەشەين چيكنه يهك هيك

ئهفه من گوت راستيه

چيكره بو ساخ و مريا
وي دانان ئهرد و دمريا
نەزەر كەن حیشتەر و مویریا

كا هيزا كئ وهك ويه

بهري خو بدمن بيچارا
مهخلوقات ب مليارا
نەشەيم لایدم ئهخبارا

كار هەر كاری ويه

⁽¹⁾ دمرييان.

به‌حشت گه‌له‌ك يا خۆشه⁽¹⁾

به‌حشت گه‌له‌ك يا خۆشه
خۆزى ئه‌ز چوو بامى
دوزه‌خ گه‌له‌ك نه‌خۆشه

خۆزى ئه‌ز نه‌چوو بامى

به‌حشت چ به‌حشته
يا تۆزى هه‌مى تشته
جهى سه‌يران و گه‌شته

دئ حاصل كهت مه‌رامى

چى تشتى تو بخازى
دئ وه‌رگه‌رى ب شـانازى
تو تپـيدا نا ئالزى

تو دئ بينى نزامى⁽²⁾

تو دئ بينى سيبه‌رئيت مه‌زن
حه‌فتى خه‌ريفـا⁽³⁾ سووار ببه‌زن
خلاس ناكه‌ن چه‌ند ببه‌زن

چى تشتى تو بخوى تپـر نابى ژ تامى

---

(1) ئەف هه‌له‌سته ل رێككه‌فتى (٢٠٠٩/٣/٧)ئ، ل (باتيفـا - ده‌قه‌را گوليان) هاتيه فه‌هاندن.

ژبه‌ر نه‌بوونا نافونيشانى، ده‌ستپيكا مالكا ئيكن وه‌ك نافونيشان هاتيه هه‌لبزارتن.

(2) رێكويه‌كـيـى.

(3) پاييز.

به‌حشت ب‌تاعه‌تی تیدکرین
ئینشائه‌للا بچینغ گاڤا د مرین
دقیّت ئەم بوّ حالىّ خو بگرین
دا ئەم نه‌چین جه‌نه‌مین

خۆزیا وی که‌سێ به‌حشت کری
ئەهوی ترسای ژ ئاگری
زانى که‌س خۆلبه‌ر ئاگری
ل به‌ر روی ئاگری و گه‌رمین

فیت مرۆف باش خو چیکه‌ن
باشییا ل پێش خو فریکه‌ن
بوّ باشییا ئەزیکه‌ن
دا ژ خودی نه‌که‌ن شه‌رمین

ئەف دونیایه‌ ئەعابه‌
موسلمان تازه‌ پێ پابه‌
که‌سێ گوهداریی خرابه‌
مرۆف ما تو بی فه‌مین

ل قسێ دنسێ میه‌ه‌ئانین
نه‌ لازم مالىّ باش دانین
باشه‌ ما ئەم نزانین
دا ژ خودی ب‌ خازین په‌حمین

گەلی خەلکی وەرن دا بخۆ بکەین گری^(۱)

گەلی خەلکی وەرن دا بخۆ بکەین گری
ل سەر وان کارا ییت مە کری
دا خودی مە نەبەت ئاگری
بەلکی مە بکەت بەحشتی

خووە هشیارکەن مە هایش خۆ نینە
ما هوین نا بینن هەپو قییری و گرینە
هەوار ئەقە چیه چ نینە
دئ بیژن فلان کەس بۆ مشەختی

دئ بیژن فلان کەس مەر
بەلکی ل گەل خۆ نەبەر
دەیندارا گەردەنا وی ئازا نەکر
ئەوی بخۆل خۆ کر بیبەختی

قەت چو کار ناجن بەلاش
هشیارین کەس خۆ نەکەن شاشی
باشیا بکەن بۆر و پاش
دا هوین نەکەقن زەیقەتەتی^(۲)

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۲۰۰۹/۵/۱۰)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە
قەهانندن. ژبەر نەبوونا نافونیشانی، دەستپیکا مالکا ئیک وەک نافونیشان هاتیە
هەلبژارتن.

(۲) بەرتەنگی.

چو تشتهك بهرزه نابیت
چیخ گربیت یان ژێ هویر بیت
قیامهتی دێ حازر بیت
کی دێ بو کت شهفاهتی

گهلی خویشک و برا دنیا واره
خۆ هشیارکهن شهیتان نهیاره
باش هشیاربن نهفسا مه ژێ نهیاره
باش بترسن ژ پۆزا قیامهتی

بخوبگرن ریک دینی
ژعهمری زیده نامینی
خهکیت مریت توییت بینی
بگرن ریک هیدایهتی

مخابن بو ئەفی دینی^(١)

مخابن بو ئەفی دینی
بو نه مایه چو لاوینی
خه لکیت مریت تو ویت^(٢) بینی
بهری خو بدەن فه گه رهانی

شهرمه بمری تو بی نقیژ
ئەفی لەشی و قریژ
دئ پیستری ب گورئ هیژ
دئ ژکی خازی تو ئەمانی

ل گورئ نینه هاریکاری
تو دئ کهفی زکی ماری
ل وئ گورا تهنگ و تاري
تو دئ ل ویرئ مینی تنی

دئ هییت ته منکه و نه کیر
دئ پسیرا ش^(٣) ته کهن هویر
ته تشتهک نا هیته بیر
دئ بی ئیخسیر ل زیندانن

---

(١) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (٢٠٠٩/٥/١٧)ی، ل (باتیفا - دهقرا گولیان) هاتیه فه هاندن.

(٢) بییت.

(٣) ژ.

تو ل سەر دنێ ژ خو پازیبوووی
ل خودێ خوی تو غافل بووی
دئ ههپه تو مری و چوووی

بکهفه بهر زهپ و لیدانئ

ژ ته ناهیت بههپهقانی
نوکه تو خارنا کرمانی
چنکو ته گوهدا شهیتانی

ته خو دویرکر ژ ئیمانئ

ته ل سەر دنێ خو د سهدا بر
ته هزرا قی رۆژئ نهکر
لهوا گورا ته بو ئاگر

تو رهزیل بووی ل مهیدانئ

ته ل سەر دنێ باشی نهکر
ته حیله ل پوحا خو کر
ته پویته ب دینی نهکر

تا تو سهدا بری دنێ

عهزیزێ دلبه‌رێ بویکێ^(١)

عهزیزێ دلبه‌رێ بویکێ
دیاره خه‌لکێ که‌رکویکێ
تو بوویه زیر که‌تی سویکێ
بئ تفاقێ که‌ت توجارا
که‌سێ نه‌شیا ته‌ بگریته
که‌سه‌ک نه‌شیا ته‌ هه‌لگریته
تو ئاگری تو یئ کپریته
تو یا به‌ر بی نه‌یارا
تو ل به‌ر دلێ من دلبه‌ری
تویی حوری تویی په‌ری
ته‌ که‌س نینه به‌رانبه‌ری
ته‌ وینه‌که‌ت نای ده‌فته‌را
ته‌ ده‌نگ فه‌دا پتر ژ زینێ
نای دلادا وه‌کی خوینێ
بو مه‌ کوردا خه‌ستا ژینێ
تو ی ده‌رمانا بریندار

---

(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (٢٠٠٩/٦/١١)ی، ل (باتیضا - ده‌فرا گولیان) هاتیه
فه‌هاندن.

دلبهرا من تو خوشکۆکی
گهلهک جان و گهلهک کۆکی
تو هشیار به نهکرو شوکی

خۆ بیخی دهستخ نه یارا

توی لهیلا ئەزم مهجنوون
دوژمنال بهره مه بخوون
لهوا من دل پره ژ خوون

دکههه گازی وهک ههوارا

ئەز كەتم بن بارئ سىياسەتى^(۱)

ئەز كەتيم بن بارئ سىياسەتى
شەف و رۆژا مە خەو نەتى
كەنگى دئ بينن فرسەتى
كورد خۆ بگەهينن حوكمەتى

ئەف سىياسەتا پەرت و بەلاف
نە داىه و نە باب بى سەرۇچاف
كورد ل جىهانئ كر بەلاف
هيفيا من شاهئ قودرەتى^(۲)

هيفيا من شاهئ زولجەلال
كوردا هەميا بكتە هەقال
كوردا بكتە دەولەت و مال
دا ئەم بينين پراحتەتى

ئەم جەحیل بوون ئەم پىربووين
ئەم د راستبووين ئەم خويلبووين
ئەم نيزىك بووين ئەم دویر بووين
خودئ بەدەت نەسرەتى

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۲۰۰۹/۶/۱۴) ل (باتىفا - دەفەرا گوليان) ھاتىه قەھاندىن.

^(۲) خودايئ مەزن.

جەژنا نەورۆزی^(۱)

گەلێ کوردا مزگینییت نەورۆز هاتەقە
جەژنا هەویدیە پیشقە رابنەقە
ئالایێ کوردستانێ هنداف پەرلمانی راکەنقە
رۆژ ب رۆژ خو قەشیدین دا نەکەقە
دیرۆکا ئەقێ جەژنی زۆر یا درێژە
ئەقە دوو هەزار و حەفسەد و دەھم ساڵە
هەتا نوکە سەر بەست نەبوویە بێ قەرێژە
دقیقێت کورد هەمی بووی ببن پالە
بەری عیساى ب حەفسەد ساڵا یا هاتیە کرن
کاوهیێ کورد هنگی بو دوزمنا یا ئینای مرن
هەمی ئاری ئەقێ جەژنی دکن پیرۆزی
ئەم کورد ژێ ئارینه قییت بکەین ب دلسۆزی
ئاریا حاکمەك زالم و زۆردار هەبوو
زیدە بیبەخت و چو مپروەت وی نەبوو
زولما وی موجرمی وەکی یا سەدامی بوو
مللەتی کورد یێ بێ هەوار و گازی بوو

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۲۰/۳/۲۰۱۰)ی، ل (باتیفا - دەقەرا گولیان) هاتیە قەھاندن.
هەلبەستمان دبێژیت: " بۆ ناگەداری چەند برکەکیت نابەندی د ناف قن هۆزانا مندا
هەبوون گەلەك د کیم بوون - ئیدی سوپاس بۆ هەوہ."

جارهكئ ئەف حاكمه كهتبوو نهساخ
زولمهكا زيده ئەهوى دكر ئاخ و ئاخ

چو دهرمان بو حاكمى پهيدا نهبوو
نوژدارهك بو چو ژئهسلئ تركى بوو

گوتئ دهرمانئ ته دزانم بهئئ ب زهحهته
گوتئ بيژه چيا ته بقيت دئ دهمه ته

گوتئ دهرمانئ تهيه خوين و مهزئ
يئ سهرئ تولاژ و لاوا دا يئ بئزئ

ضهحاك پابوو تيق تيق بهردا كهئئ
گوت ئەف دهرمان زوره دئب سهرئ لاوا كهم هولانئ

ضهحاك پابوو سهرخو ويل سهرئ كوردا كر دورانئ
ههرؤ ئيئك دوو ئينان قهسابخانئ

ضهحاك پابوو لهزكر وهكى هؤقا
وى دهرمانئ خو كر خوين و مهزيئ مرؤقا

مللهت ب هزارا رهقين چوونه چييا
بو بهرهقانئ كهس نهبوو كهس نهشييا

ژ برسدا ئەهوان خارن چولى و گييا
ئهگهر وان مرؤقه ديتبا دا ژبهه رهقن وهك كويفييا

ههتا كاوه پابوو سهر خو ئو ئەهوشيا
وى شورهش پاكروى ئارى ئيخستن خوشييا

مللهتئ كورد ژبهه وى كهتبوون دادهكئ
قتهت كهسهك نهشيا بكهت ئيندادهكئ

پابوو سەر خو لاههکی کورد کاوه بوو
کاری وی هه دادی بوو خیرت هه بوو

پابوو نهو حاکم تازه کوشت
ژیۆ خاترا مللهتی خوینا وی پشت

کاوهی ل ناڤ مللهتی کریوو مشیومرهت^(۱)
گاڤا من ضه حاک کوشت ئاگره ئیشارت

کاوهی چه کوچ هه لگرت سه رکهت سه رایئ
چو هنداف ضه حاکی گۆت تو چه وایی

گۆتی تو خلاس تو چووی کهتی بهر به لایی
عه مرئ ته چوو ئو خلاس بوو ئو نا ئی

کاوهی نهو چاکوچ ل سه ری وی هه لفراند
مهژی دگوها دا هات و خو هه ل په راند

ضه حاکی خو قه ژه نی روجا وی ژ بنی دوراند
پییکی وی گرت ول قه سریدا هه لفراند

کاوهی کوشت نهو زالمی شه له وله
مللهتی ئاگر هه لکرن کرن مه شه له^(۲)

ژ هنگی هه تا نوکه نهو ئاگر هه له
ئاها ب فی ته رزی کاوهی موشکیله کر هه له

هزار سلاف ل سه ر روجا شه هیدیت کوردستانی
خودئ به یلیت کاوهیئ سییه م مه سهوود بارزانی

نهو باش دزانیت حه ق و حه قوق ئینسانی
خودئ په حمه تا خو داپیژیت گورا مسته فا بارزانی

(۱) شیومرهندی.

(۲) خه تیرا.

هزار و نهه سهد و ههشتی و ههشتی (١)

هزار و نهه سهد و ههشتی و ههشتی
بۆ سالهكا كورد قـران
كوردسـتانا وهك بـهـهـشـتـی
سهـدامی كـر خـراب و وـیران
ل سـالا كـورد قـران
رهـقیـم چووـمه ئیران
وی شهـكر دووكانا قـهـسـابـخان
بۆ خـهـلكـی كوردسـتان
سهـد و هـهـشـتـی و دوو هـزار
مـرۆـفـ بـن گـوـپـكر
بـی سـهـبـهـب و بـی قـرار
نـیـر و مـی تـیـك هـهـلكـرن
سهـدامی كـورد نـهـنـفـالـكرن
ب سـاخـی وی بـن ئـاخـكرن
دهـولـهـتیـت موسـلامـانا
كـهـسـی نـهـگـۆت خـرابـه
خـاسـمه دهر و جیران
نـه گـۆت ئـهـقـه عـیـتابـه

(١) ئەف ههلبهسته ل پێككهفتی (٢٠١٢/٢/٣)ئ، ل (باتیفا - دهقهرا گولیان) هاتیه فههاندن.

ژبهـر نهـبوونا ناـفونـیشـانی، دهـستپـیـكا مـالـكا ئـیـكـن وهـك ناـفونـیشـان هـاتیـه هـهـلبـزـارتـن.

دياره كو ب دلى وابوو
 لهوا كهسغ دهيننه كر
 جيهانغ ههمغ گولغ بوو
 دهين نه كر و خو مت كر
 كورد ههمى بوون مشهختى
 رهقن چوون دهق جيرانا
 ل كوردا كر بى بهختى
 چووننه تىرك و ئيرانا
 سهدامى كيميا ژ كى كرى
 ئهوا ب كوردا وهر كرى
 هوير و گر بهر باد كرى
 كهسهك بو وان نهگرى
 دهولت ههمى مهسله حينه
 درهوه ننه ديموكراتينه
 كى گوهغ خو بدهت وان دينه
 نيته تا تاوان نهفت پانزينه
 دهولت ههمى شهپرخازن
 درهوه ننه ئازادى خازن
 مللهت مافغ خود خازن
 مامانغ وان كيميا و غازن
 نيزيكى چل مهليون كورد
 نوكه بى نفاق و مافن
 ب هزارا بازار و گوند
 خرابن و بى مروفن

ما کویت چوو بو دهلته
 چنکو وهه بوو نضت و پانزین
 ئینگلیزی کور دهلته
 بو ئهم کورد به لنگازین
 شیخ مهحمودی^(۱) کر شۆرەش
 ئینگلیزی شههزی وی کور
 دا کوردستان نه بیته گهش
 ئینگلیزی بنبرک
 نوکه یال کوردستان هه سهارهت
 دا قوسیریا خو به رهزه کهته
 وی ل دهف من نینه به رائهت
 خو ئه وه مه بکهته دهلته
 ئه هه شه عبا فه له ستین
 ئه وه زی مافی خو دخازیته
 کار چینه ابن بنه هیس
 دی مافی خو پاریزیته
 ئه وه زی شه عبهک مه زلومه
 دقیته بیت هه حوکه ته
 دیاره مه علوممه
 دزی وان هه سه هیونیته
 گهر کورد ل سوریا نه بان
 نوکه شه هه پراوستا بوو

(۱) شیخ مهحمودی بهرنجی (مهک)، پشتی چهن دین سالین تیگۆشان، ل سال (۱۹۵۶)ع،

مالئافی کر.

شههیدئ زیندی (۱)

ئەز بووم شهههیدهك زیندی
ل ههمی ژيانا خو من خووشی نه دی
من ئهركك خو گههاندە هەدی
ئەزئ مایم ل هیقیا مرنئ ل ناف لهەدی (۲)

ئەز نه پیشهمانم خزمەتا من کری
چنکو من خزمەتا وهلاتئ خو یئ کری
مه دەرئیخست ئەو دوژمنئ ئاخ داگیرکری
مه ئالایئ کوردستانئ هەلدای و بلندکری

سەرۆك بارزانی ئەف ئاقه یئ دای خانەنشینا
حهقیقەت گەلەك وی كهیفا مه ئینا
ئەو دزانییت مه عەدەما (۳) دوژمننا ئینا
مه کوردستان ل بن دوست وان دەرئینا

ئەو ئەم حوکمەتە کین فیدرالی
یا بی ئازادی یا ل دوژمننا مای خالی
ل سەر کوردستانئ نوکە ئەمین والی
بووینە خودان پەرلەمان و وەزارەت ب دەلالی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریکهفتی (۲۰۱۲/۱۲/۱) ئ، ل (باتیفا - دهقەرا گوئیان) هاتیە فهاندن.

(۲) گور.

(۳) چ تینههیلا.

ئەفە پەمەزان هات (١)

ئەفە پەمەزان هات
زێدەكەن خەبات
ئامادەبن ل زكرو سەلات

دا ببینن ئیفا هەح

هەیفەكا پەر قیمةتە
بخۆ بگرن خۆش فورسەتە
قورئان تیدا هات حەقیقەتە

ببن ئەهلی ئیسلام (٢)

كەسێ بگریت ب باومری
قەبری وی نابیت تاری
دی چیت بن حەقزا جەباری

دی بی خەلكێ نەجیح (٣)

هەر شەقەك حەفتی هزار
دی ئازادبن ژ نزار
ب فەرمانا پەبێ قەهار

دی بن ئەهلی فەلاح

---

(١) ئەفە هەلبەستە بێ میژوو، جەننەفەاندن و ناوونیشانیه، لێ دەستیپیکا مالكا ئیكێ

وەك ناوونیشان هاتیە هەلبزارتن.

(٢) باشی.

(٣) سەرکەفتن.

هزار جار بۆ سه‌دامی ئومه⁽¹⁾

هزار جار بۆ سه‌دامی ئومه
مرۆف کوشتن کومکۆمه
چ مرۆفکه خراب و شوومه

وه نهزانی کورد خۆراگره و ب دوومه

سه‌دام ناقهك شه‌پاره
ل ناق ناقبا بئ ئيعتیباره
چنکول دیرۆکا وی دیاره

رێبازا وی هه‌می هومومه

ئه‌گه‌ر هزار قه‌له‌ما تو بینی
کاغه‌زا تو پ نه‌خشینی
گونه‌هیت وی ب دویماهی نائینی

ژمارا وان مه‌عدوومه

سه‌دام بۆ فیرعه‌ونی عیراقی
وی نه‌هیا بچه‌ك تفاقی
وی و هه‌قالا به‌ری خۆ دا نیفاقی

نك كورد و عه‌ره‌با مه‌علومه

---

(1) ئەف هه‌لبه‌سته بئ میژوو، جهی فه‌هاندنی و نافونیشانییه، لی ده‌ستپیکا مالکا ئیکێ

وهك نافونیشان هاتیه هه‌لبزارتن.

وهكى ئىك بو رهنيس دهلتهتى
دى دهل شهعبى قىمهتهتى
دا همى بىين لهزهتهتى

كسهك نهبيت مهجروومه

قیامت^(۱)

قیامت پۆژه کاب ترسه
هه می تیهنه و هه می برسه
کەس ل حالج کەس نا پرسه
هندی رۆزهك تهنگافیه

کەس ههوارا کەسێ ناهیت
چنکو کەس چ ژێ ناهیت
پتر ترساب سهردا دهیت
چنکو و پۆزا دوماهیـه

باب دئ ژ کوری رهقییت
دای دئ ژ کچی رهقییت
برا دئ ژ برای رهقییت
کەسێ دل ب کەسقه نینه

ههر کەس و کاری کری
کەس دهستێ کەسێ ناگری
ئهو د ترسن ژ ناگری
ژ بهحه شتێ بئ هیقینه

وهکی پۆژ د هیته هنداڤن
ئهو دئ کەفن خو هۆ ئاڤن
ب دهست ناکه قین فرهك ئاڤن
ههر کەسێ های ژ خو نینه

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو و جهئ قههاندنییه.

ل حەشەری وەك سەرخۆشا
ژ ترسا وەك مەندەهۆشا
ساخێ وەكی نەخۆشا
كەسێ ئاخفتن نینە
ئەقەیه كاری گونەهكارا
دمینن وەك دین و هارا
ژ دەست وانا چو رۆژا پالا
ژ كاریت خو بی هیقینە
مە زۆركر بەحسێ خرابا
ئەو دێ كەقن عەلابا
دێ كوزرن وەك كەبابا
ژیەر كاریت خو دانینە
بەری خو بدە چاك و باشا
ئەون وەكی میرو و پاشا
ئەو دێ چن بەر سەها عەرشا
نە وان برسە نە تیهنە

پیشمەرگه مهغدۆره (١)

پیشمەرگه مهغدۆره
ههړۆ وانا پۆره پۆره
پاریت پارتی نی زۆره

بو پیشمەرگه ژى دووره

مهسئول هه می زهنگینن
قهسر و قوسیرا دا دروینن
چیا ههزکهن دئ ئینن

بهریکا وان یا کووره

هه می خودان سوپهرن
ل باسئ وان ئهفسههرن
دائیم هه رهس ل بهرن

ریکا نیزیك و دووره

گه ئهف پیشمەرگه نه بیت
ما دئ سهرکهفتن هه بیت
ما دئ وان سهیاره هه بیت

نه ساخ موحتاج دوختووره

ئهف پیشمەرگه هو روباد
ئهوان دوژمن قه براند
بو وان نینه چ ئیمداد

ژ جه بهه دی ناچیت دووره

---

(١) ئهف هه لهسته بئ میژوو و جهئ قه هاندنییه.

قى لەشكەرى خودانكەن
وەكى پەزى دوودانكەن
دا دوژمننا فەناكەن

عەيالىن وان پور پوورە

هەرۆ دئ وان هەژمىرين
كا ئەو چەندن چەند مېرن
مەسئوول هەمى تېرن

ئەو بئ پىلاق و گوورە

وەكى باوەرى نەما
دئ كەقن دەرد و خەما
هەرۆ هەژمىرن هەما

مادەم دەقتەر بئ مووزە

بلا مرۆف نەزیت بۆ ژینى (۱)

بلا مرۆف نەزیت بۆ ژینى
بلا مرۆف بمریت بو ژینى
ئایاچ دەرمانە قى برینى
ئیخلاسه و ئیکگرتنه ل قى حینى

گەلەك شۆرەش كوردا ییت كرىن
گەلەك شەھىدىت بن ئاخكرىن
ب صەدەھا سالا زەحمەت برىن
ل دوماھىن ییت ساقط بووین ییت كرىن

ئىك ژوان شىخ مەھموودى حەفید
یى دوویى پیرانى شىخ سەعید
یى سیى سمكو شكاكى (۲) عەگید
یى چارى شىخ تەھایى نەھرى (۳) خو کر بەرىد

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بى مېژوو، جەئ ڤەھاندنى و نافونیشانییه، لى دەستپىكا مالكا ئىكى
وەك نافونیشان ھاتیه ھەلبژارتن.

(۲) سمكۆیى شكاك سیاسەتفانق نافدارى كورد، ل سالا (۱۹۱۹)ئى، دژى حكومەتا ئیرانى
دەست ب شۆرەشى كر، ب تروركنا ئەوى ژ لایى ھیزین ئیرانىڤه ل سالا (۱۹۳۰)ئى، ب
داوى ھات.

(۳) یا دروست شىخ عوبەیدوللاھى نەھرى یه، ل سالا (۱۸۸۰)ئى، سەرھلدان كر و ل داویى ل
سالا (۱۸۸۳)ئى، ھاتە تىكشاندىن و دویركرن بۆ حىجازى و ھەر ل وئ سالى ل وئرى
مائاقایى كر..

حزبا به عس ههرفی دگهل سه دامی^(۱)

حزبا به عس ههرفی دگهل سه دامی
ئازادیی فهگرت عیراق ب عامی

ئازادی هات دکتاتوری چوو
ژ بهغدا بگره ههتا بهکره جوو

تاریاتی چوو وا هات پۆناهی
سه دام و به عس پۆخیان ب ساناهی

د مودههی سه و پینج سالا
تازی بوو ل عیراقی ل ههمی مالا

---

^(۱) ئەف ههلبهسته بن میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپکا مالکا ئیکێ

وهك نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

ئەفە پېنجى و سى سائە ئەز پارتى (۱)

ئەفە پېنجى و سى سائە ئەز پارتى
وہك چاقى خو من يا پاراستى
وہك دايى من يا زى كر ماتى
نوكة ئەزى پير بوويم ل قورنەتى

ل پېنجى و نەھى ئەز بوومە عەسكەر
من گەلەك خارن كول و كەسەر
بو من نەمان چو ھىز و مەفەر
شۆرەشا ئىلونى سەرھلدا گەرام وەلاتى

ل دوويى ھەيشا دەھ شىست و ئىكى
مە عەسكەرى ھىلا ئەز كەتم رىكى
ل ئىقاريا درەنگ گەھشتم زاخوكى
چووم نك نۆرەدىنى (۲) كادرى پارتى

ل پۇزا سىن ھەيشا دەھ چومە دەرگەلن
بارزانى نەى حازرىبوو بو بىژم مەسەلن
نورەدىنى ئەز برم نك ئەحمەدى ل مەزەلن
من گۆتە ئەزى ھاتىم بىم پىشمەرگى وەلاتى

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بى مېژوو، جەھ فەھاندنى و ئافونىشانىيە، ئن دەستپىكا مالكا ئىكى
وہك ئافونىشان ھاتىە ھەلبىزرتن.

(۲) زانا و ھەلبەستفان مەلا نۆرەدىن مەلا حەسەن بىشىلىكى سىدى (۱۹۳۲-۲۰۰۳).

گۆت تو بخیر هاتی سه رچاقا
ئەزى نافع تە نھىسم ل نافع ناعا
ھەرە بېھنا خو ھەكە فان گاڤا
دگەل نۆرەدینیيە قى كاتى

باززانى وى پۆزى چوو بوو باقىيا^(۱)
چوو ببو كارەكى يى ويت قىيا
ئەوئ خائين بخو پەقىيا
باززانى ئىقبال بوو بو كوردا هاتى

ئەوئ زقپى بارەگا بر گەرمكى^(۲)
ل نافع بەرواريا نىزك چەلكى^(۳)
شۆرەش نوو ھەكر گازیكر خەلكى
ئەو بوون پېشمەرگەيى قىياى پارتى

مەلا نۆرەدینی تھەنگ دا من ئىنگىلىزى
من دا ملئ خو زۆر ب شانازى
ل دەشت و چيا بو قىر و گازی
شۆرەشى سەرھادا دوژمن ھەلاتى

---

(۱) راقینیا، گوندەكە سەر ب دەڤەرا (سلیقانهیان) ڤەیه.

(۲) چەلكى، گوندەكە سەر ب دەڤەرا (بەرورایان) ڤەیه.

(۳) گەرمك، گوندەكە سەر ب دەڤەرا (بەرورایان) ڤەیه.

ئەي موسلمان قىت خۇ بناسى (۱)

ئەمى موسلمان قىت خۇ بناسى
كاچەوا چى بووى ژ ئەساسى
قىت بۇ خودئى وه هەبىت ئىخلاسى

نەبن هەقال بۇ ئەلخەنناسى (۲)

هزرىكە بەرى نوکە تو نەبووى
باش بزانه كا چەوا چىبووى
ژ ژن و مىرا كا توچى بووى

ب قى تەرزى قىت خۇ بناسى

ئەسلى تەيە ژ ئاقا مەنى
تژى زكى تەيە ريخا گەنى
تو هەندە خۇ مەزن دكەى دكەنى

خودئى خۇ ناسبكە بکە ئىخلاسى

تو چىكەك ئاق بووى تو بووى مرؤف
قىت ل دەف خودئى خۇ بكى مەعرؤف
خودئى ژ خۇ رازىكە خۇ نەكە هؤف

واجبە ل سەر تە خودئى بناسى

---

(۱) ئەف هەلبەستە بن مىژوو، جەن فەھاندنى و نافونىشانىيە، ئن دەستپىكا مالكا ئىكىن

وهك نافونىشان هاتىە هەلبىزرتن.

(۲) شەيتان.

تو ل عهدهمی بووی تو ئینای وجوڊئ
بو تاعهتن وی بکه جهوڊئ^(۱)
ل بهر ئه مری وه نه که ی ججوڊئ

گوه نه دهن شهیتان نهوی جاسوسی

بلا ل بیرا وه بت خودئ و مرن
بلا کارئ وه بیت تاعهتکرن
هه رکه سهکی رۆژهکا هه ی دئ مرن

قییت ل ساخین ل حالئ خو بپرسی

---

^(۱) بزاقن.

يا ئىلاھى ئەلعالەمىن^(۱)

يا ئىلاھى ئەلعالەمىن
تو مە حفظ^(۲) بكى بۆ دىنى موبىن
ئەم فەقىرىن ئەمىن مسكىن
تو پەرحما خۆب مە دابىنى

ئەم موحتاجى پەرحما تەنە
تو دزانى مە گونەھ ھەنە
بەلىئ ئەم عەبەدىت تەنە
تو موحتاجى كەسى نىنى

تو خالقى ئەمىن مەخلووق
ئىماندارا ناكەى مەحروروق^(۳)
بۆ بەحشىتى ئەمىن مەعشوروق
ئەم حەس دكەين بۆ مە بىنى

ھىشىدارىن تەھ بىيىنن
ل بەھەشتا تەھ دا پرويىنن
ب ھەر دوو چاقا تەھ بىيىنن
جان و تازە مە قەژىنى

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بىن مېژوو، جەنن قەھاندنن و ناڧونىشانىيە، لى دەستىپىكا مالكا ئىكى

وەك ناڧونىشان ھاتىيە ھەلبىزرتن.

(۲) پاراستن.

(۳) سۆتى.

ئەف دنیا ھندە مەزن^(۱)

ئەف دنیا ھندە مەزن
تەژی تییدا باغ و پەزن
موسولمانن ب دویقرا د بەزن
پشتا خو یا دای ئاخەرتن
مادەم مرن ل بیی مەیه
خۆشیا دنن بی فایدەیه
یا باش بو مە ھەر تەوبەیه
دا نە کەقین پەزالەتن
دنیا بو مە ھەمیا واره
مرۆف تییدا بی قەراره
شەیتان بو مە پیس نەیاره
بەرن مەدا غەفەتن

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە بی میژوو، جەنن قەھاندنن و نافونیشانییە، لی دەستپیکا مالکا ئیکن

وەک نافونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

ئاخ بۇ چوونا گوندا^(۱)

ئاخ بو چوونا گوندا

ل باژپرا وهكى گوندا

خۆشى ل مه هندا

ههچكو ل گرتيخانئ

ل گوندا ههوا بوو بژوينه

يا خۆشه تپدا ژينه

ههوجهى دهريمانا نينه

باشتره ههوايئ كوردستاني

گهر گوند هاتبان ئاكارن

رپك هاتبان چيكرن^(۲)

---

(۱) ئەف هەلبەستە بن مېژوو، جەن فەھاندنئ و ئافونيشانيه، ئن دەستپيكا مالكا ئيكن

وهك ئافونيشان هاتيه هەلبزارتن.

(۲) ب فى شيوهى ب دويماهيئ هاتيه.

بارئ من گرانه نه وهك پساسی^(١)

بارئ من گرانه نه وهك پساسی
من هیقییه پی ئافاکهم ئەساسی

بنستری دەینم سەر پشستا گوماسی
دئ ئافاهی ئافاکهم ب ئیخلاسی

---

^(١) ئەف هەلبەستە بئ میژوو، جهئ فهاندنئ و نافونیشانییه، لی دەستپیکا مالکا ئیکئ

وهك نافونیشان هاتیه هەلبزارتن.

كورد چ بكمەن باشە (١)

كورد چ بكمەن باشە
تاييهت ل قى كاتى
ئىكگرتن زورا باشە

بىن ئىك هەمى پارتى

كاتى ئەم نەۆ تىدا
ئەز دىيىنم بىيە
تىكچوونا بەغدا يا د پىدا

عەرەبا نەقىت دىموكراتى

رۆز ب رۆزى خرابتـره
كەس قەدرى كەس ناگرە
رۆز ب رۆز خرابتـره

چنكو ويا بى دوپويياتى

سوننە و شىيە نابن ئىك
چەند ئەو رۆن دەف ئىك
مەزەبا يال وان تارىكرى رىك

يا دویره ل وان برايهتتى

---

(١) ئەف هەلبەستە بى مېژوو، جەئ قەھاندنى و نافونيشانيه، لى دەستپىكا مالكا ئىكى

وەك نافونيشان هاتيه هەلبزارتن.

كورد دقيّت خو هشاركه
يهك خال ل دويّف وان بهرنهدهن
دستووری بگرن و بهرنهدهن

دا عيراق بيت ديمو كراتی

همی پارتی ل دهف ئیک روینن
دا ئیک و دوو تیگههینن
دا کهرکووی بدهستخۆفه بینن

دا شهرم بکهن تکریتی^(۱)

---

^(۱) مهبهست سهدام حسین تکریتی.

بارزانی تو شهیدەك نەمەری^(۱)

بارزانی تو شهەیدەك نەمەری
تو خودان پیشمەرگەك خۆپراگری
مزگین بۆتە كوردا داى ئالایخ بلندكری
ب شییوەك جوان كوردستان ئاڤاكری

---

^(۱) ئەف هەلبەستە بى مېژوو، جەئ قەھاندنى و ئاڤونیشانییە، لى دەستپىكا مالكا ئىكی

وەك ئاڤونیشان هاتیە هەلبزرتن.

ضهحاك نهساخبوو ئيش كهت گيانى
چوو دوختورا دهرمانى وى نهزانى
حهكيمهك بو چوو ژ خهلكى تركانى
ئهقى خهبر بو من گوٲ كورئ نالبهندى

بانگه‌شه‌یه بانگه‌شه^(۱)

بانگه‌شه‌یه بانگه‌شه
گولا پارتی^(۲) هر گه‌شه

به‌لێ دلی هنده‌کاره‌شه
نه‌شین گه‌ل پارتی بکه‌ن گه‌نگه‌شه

---

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته بن میژوو، جه‌ن فه‌هاندن و نافونیشانییه، لێ ده‌ستپێکا مالکا ئێکن

وه‌ک نافونیشان هاتیه هه‌لبژارتن.

(۲) پارتی دیموکراتی کوردستان - عیراق.

ئەزج بێژم چ بەیانکەم^(۱)

ئەزج بێژم چ بەیانکەم
نەهینییان ئاشکەراکەم
دیرۆکا کوردا ئەز عەیانکەم
دا خەلک ب حالى مە بزانی
حەفت سەد سالا بەری عیسای
زمانی کوردی یی نقیسای
هەتا نوکە زمانی مای
دوژمنا یال وانگری بی وژدانی
سەد و پینجی سالا حوکمی کری
پاشی تیکیچوو لی بوو گری
هەتا نوکە مانە مری
حەرام بوون ژ مافی ئیسانی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە بی میژوو، جەنن قەهانندی و نافونیشانییه، لی دەستپیکا مالکا ئیکە
وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

گورگ و پلنگ و شیر^(۱)

گورگ و پلنگ و شیر
ئەفە هەر سێ خائین
ل نەك وان نینە چو خیر
نەك و كەس باوەریی پێ بینن

حەسودیا وان زیـدە دژوارە
نابیت خۆشتقی هەر نەیارە
ب شەف و پۆزا غەددارە
لازمە وان قەبریسـنن

چینابیت دگەل وان بستەهی
دئ تە خون ئەفرۆیان سوبەهی
چەند تو وان بکی کەهی
گافا بۆ وان هەلکەت دئ تە درینن

ئەف چەندە میسال بوون
من ببوو وە گۆتن هوسا
دا هوین نەبن پەشیمان و موون
ما وە گولئ نەبوویە جیرۆکا کوسا

---

(۱) ئەف هەلبەستە بێ میژوو، جەئ قەھاندنئ و نافونیشانییە، لئ دەستیپیکا مالکا ئیکئ
وەك نافونیشان هاتیە هەلبژارتن.

ئەمىت چووين سەر پىستركى (۱)

ئەمىت چووين سەر پىستركى
ھا نىزىكە سەركەقىن
قىت خەباتى باشتركى
خۇ راگرىن نەكەقىن
بەرى مە ھەرى قەسر و سەيارا
مەيا ژ بىركى مېمرا تەيارا
بەرى مە يى ل دولارا
ئەز دىنم دى رەقىن
بەرى خۇ بدەن ترورىستا
شەف و رۇژا گورمىنە
وا دقىت مە بىخن رستا
ئەم نە ھىيارىن د خەوين

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بى مېژوو، جەئ ھەھاندنى و ئافونىشانىيە، لى دەستپىكا مالكا ئىكى
وەك ئافونىشان ھاتىە ھەلبىزرتن.

كوردستان خۆشهويسته^(١)

كوردستان خۆشهويسته
كوردستان ئيكه نهچار قسته
دوو هزار و حهفسهد^(٢) و دوازده سالة
بۆ من بئژن ما ئەف حاله
ههچيئ رابوو قارتەك چيكر
دل نهخوشي بهلافكر
ئەي گەلي كوردا باش ناسيكن
بهس خۆ خاف و سست بكن
ئەفه شيسست و چار سالة
چيكو ريباز دهلاله
پارتا بازاراني پارتە
ئەف پارتيت دي ههما كاته

پاراستنا وئ يا پيويسته
هيژيال بندهستا قهرسته
ههمي كوردان ناله ناله
هوسا قهدهم ل وه شكهسته
ب نهزاني ناههك ليكر
خاركر پيكا درسته
دا هين بگههن مرادا خۆ
پارتا بازاراني خورسته
ئەوا دكهت خهباتي
راكر ئالا مههاباتي^(٣)
وئ كورد كرن فيدرالي
يا پهيداكري مژويلى

(١) ئەف ههلبهسته بن ميژوو، جهن قههاندن و نافونيشانيه، لئ دهستيپيكا مالكا ئيكن

وهك نافونيشان هاتيه ههلبزرتن.

(٢) حهفت سهد.

(٣) مهباباد.

رۆژا جهژنا جهجيا (١)

رۆژا جهژنا جهجيا
ئیکى ههیهئا سوباتی
تیرۆرا ئیس لاما
شههید کرن پیشمه رگیت پارتی
ئیس لاما ژوان ییا دویره
ژعهردی ههتا ئهسمانی
حسابا وان ییا هویره
ئهوانا چنه بهحشتی
تیرۆر مه گیرو ناکهت
ژپێبازا بـ ارزانی
گافا بو مه هات فرسهت
دئ ئهوان ئیخین خهت
شههیدیت مه بهحشتینه
شههیدیت رپکا خهباتی
تیرور تینه گههش تینه
کاچهوانه زهپیی پارتی

---

(١) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپکا مالکا ئیکى وهك نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

پارتی دئی وان حهئینیت
دئی ل جههئمئ وان كهئینیت
هه رگاڤا دئی وان شهئینیت
ئوه و نابینن نهه جاتن

كورد ل قى دنى وهكى قهرچا
 بهلاقن ل دنى وهك گور و هرچا
 ل بهر خهلكى پادگرن ههر دوو چهچا
 كهس نادته وان دوو كهرييت نانا
 نهو ژينا هوسا كهرييت سهه
 بل هوو بژييت كووردى خوليسهه
 بو وان مايه چوريك و مهفهه
 بلا ههر هوو بيمين ل دهر و كولانا
 بهسه خوو بكهن ئيك ههر وهكى برا
 ببن روناهاى ههر وهكى چرا
 وهنهكهه جاركه دى نان ببيت درا
 نهدهن دوژمنا قان كوردستانا
 ههچى رابوو پارتكهك ئاكاكر
 دوو ميتر پاته هنداڤ خوو راكر
 نهو نزان كو وان مللهت خرابكر
 وان مللهت پتر ئيخست قهيرانا
 نهف سياسهتا هوو بهروقاژى
 نهى كووردى دهلال هوسا تو ناژى
 كويسهله بره قى ناگههيت تاژى
 بهس ب كوردا بكهه لهعب و ترانا
 مه كوردا يا ههى بيجهك فيدرالى
 يا ژ مهفه نهمييت بووينه والى
 ويهه نورى نهلمالكى شهبى دهجالى
 (يقول مدينه كركوك هي مالتنا)⁽¹⁾
 گهلى كوردا گهلهك شهرمه

(1) ديبژيت باژيري كركوك يا مهيه.

ئەف ھندە زۆردارى مایە ل سەرمە
 چى ئاستەنگن كەتەين بەرمە
 خوۆ بگەن گورى كوردستانا
 شەرمە بگەن ژ لەيلا زانا^(۱)
 ھەر ل نفاق ھەپس و زیندان
 سەرى خوۆ ل بەر دوژمنا نەدانا
 خەباتكەرە بوۆ ئینسانا
 كویت محافزەك^(۲) بوو عىراقى
 چنكو ھەببوو تفاقى
 نوکە دەولەتە یا راقى
 ئەم كورد ھەر ییل بەر ئیش و ژانا
 بەش بەدەن گەوھى
 ئەرى د نفاق مە دان نەبوون جوھى
 وان كاری خوۆت^(۳) كەرب كوھى
 ھەر بەرى خوۆ بەدە تەيارخانا^(۴)
 گولدمەئیر^(۵) ھەقدە سالا بوۆ وەزیرا خارجى
 كەسەك نەشیا بوۆ چىكەت سووچى
 چنكو وینە كەرن چو پووچى
 یخ ژ جوھیا ت^(۶) ترسن دەولەتیت موسلمانا

(۱) لەيلا زانا، سیاسەتشان و چالاكشان كوردا باكوور.

(۲) پارێزگەھ.

(۳) د.

(۴) فرۆكەخانە.

(۵) گولدا میر (۱۸۹۸-۱۹۷۸) سیاسەتشان جوھى.

(۶) د.

چیکه‌ری عه‌رد و عه‌سمانا^(۱)

چیکه‌ری عه‌رد و عه‌سمانا
ئه‌وه خو‌دایع هه‌ما
خۆ ه‌شیارکه‌ن گه‌لی موسامانا
خو نه‌ئێخن دهرد و خه‌ما
چو خو‌دا نینن هه‌ر ئه‌وه
چیکه‌ری وه هه‌ر ئه‌وه
چو خو‌دی دی نینن دره‌وه
ئه‌وه یی رزقی د ده‌ت هه‌ما
ئه‌ف جیهانا هنده به‌رین
وی ییا ئینای وجو‌دی^(۲)
هه‌ر بۆ وینه مه‌زناتی و ئافه‌رین
ه‌وین بخوینن جو‌زییا عه‌ما
یا تیدا هاتی (قل هو الله احد)^(۳)
هه‌ر ئه‌وه و هه‌تا ئه‌به‌د
نابیت هه‌فاله‌ك هه‌بیت قه‌د
ئه‌وه نازلێ ته‌ورات و ئنجیل و قورئانا هه‌ما

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته بن میژوو، جه‌ن فه‌هاندن و نا‌فونیشانییه، لێ ده‌ستی‌کا مالکا ئیکێ

وه‌ك نا‌فونیشان هاتی هه‌لبه‌زرتن.

^(۲) هه‌بوونی.

^(۳) بێژه خو‌دایع مه‌زن ئیکه.

ییت تیدا بهیانکرین ئەمر و نههی
باش خۆ هشیارکەن ما تو تیناگههی
نئ وی تو یئ چیکری ژ ئاڤا مههی

قیت تو شوکرداری وی بی ههمی دهما

دقیقت باش ئەم ژئ بترسین
چاک بهری خۆ بده سۆرهتا یاسین
کا چ تیدا هاتیه نقیسین

ههمی تشت تیدا بهیانه چو جههت نهما

تو دئ مری چیه قهبری
قئ نسحهتئ بخو بگری
باش بترسه ژ ئاگری

وه هۆ بهر ل دینی نهما

من ل ههوه کر ئەو نسحهته
گوهئ خو بدئ خوش نعمهته
ئەڤه پکا سه عادهته

دا تو نهچی ناف جههنهما

من دقيقت ئەز ھۆزانەكئ ب بارزانی بيژم^(١)

من دقيقت ئەز ھۆزانەكئ ب بارزانی بيژم
بەس ئەز نەشەيم ھۆزانا تازە داريم
چنكو و ئەزى كەم و گيژم
كو ئەوساقيت^(٢) بارزانی ب تمامى بيژم

چنكو ويا وى كرى كەس نەكرى يە
ئاگرئ شۆرەشيت وى ھەلە نە تەمرى يە
ديروكا كوردانە نە نەمرى يە
پاريزگەھى كوردانە ئەز ديژم

پينجى سالا شۆرمش كرن نە رەقى
سەرى خۆ بو چوو دژمنا نەكر نەقى
نوكة كور سەرۆك پارتە و سەرۆك وەزيرە نەقى
پازق خودييه ئەزى ب خەباتا وى دژيم

بارزانی سونبلە بو ھەمى كوردا
ناقودەنگى وى يى بەلاقبووى ل ھەمى ئەردا
دوژمنا ژبەر خەباتا وى كەتن دەردا
ييت وەكى سەدامى و عەلى كيميائوى^(٣) گۆت.....^(١)

^(١) ئەف ھەلبەستە بن ميژوو، جەن قەھاندن و ناقونيشانيه، لى دەستيپكا مالكا ئيكن

وەك ناقونيشان ھاتيه ھەلبژارتن.

^(٢) سالوخت.

^(٣) عەلى ھەسەن ئەلمەجيد، د ناف كورداندا ب (عەلى كيميائوى).

باززانی تو سهه کردهك جیهانی
وهسفیته نهشیته بیژیته کورئ تهتهرخانی^(۲)
هیقیدارم ژ خودئ ته گور بیته نورانی
چو ژ من ناهیته ژ غهیری بو ته دوعا بیژم

---

^(۱) نههاتیته خواندن.

^(۲) تهتهرخان بابی مهلا عهلی، ههلبهستفانئ فن دیوانئ.

من هیڤی ژ کوردا ههیه^(۱)

من هیڤی ژ کوردا ههیه
بیرنه که باب و باپیرا
نخ مه زی که لتوره که ههیه
مخابن بجیت ژ بییرا
ئهه و زی فاکولتوره
هنیدی بیژی یخ زوره
ئیرۆ ئەمیت ماین کوره
کورد ناکهن تهفن و بییرا
کانخ شهل کاشهپک
کا گولول و کا قپک
کا گوره و کا چوخک
ئهه بوون جاکیت وهزیرا
قی لباسی و تهرزیت بیانی
بههرا پتر حهرا من بو ئینسانی
جه حیلخ نوکه نهزانی
هیلا رهوشتن پاشا و مییرا

---

^(۱) ئەف ههلبهسته بن میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپکا مالکا ئیکه وهک نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

خویشك و براییت موسلمان^(۱)

خویشك و براییت موسلمان
بخۆ بگرن دین و ئیمان

دنیاهه مرن و هیلانیه
بئ فایدینه داوات و دیلانیه

خویشك و برا خۆ هشیارکهن
مافخ خودئ سهر خۆ راکهن

قهبر تهنگه چار دیوارن
وان گونه هکار ههمی خارن

به رئ وه کهت لهعب و لیتا
ما هوین نابین قان رويس و رویتا

بزرپن ژ خودئ بکهن شه رمئ
وهکی روح چول ناف چه رمئ

دئ مهنجه لا دانن کوچکا
دئ بهردن لهوندی و هوچکا

یا باش ئه وه تاعه تکران
یا نیزیکه بیژن برن

---

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهئ فههاندنئ و نافونیشانییه، ئی دهستیپیکا مالکا ئیکئ
وهك نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

خودى ئەم دايىن بۆ تاعەتى
كەس نامىنىت ل سەر تەختى

بخۆ بکەن زکرو تاعەتا
خۆ زیرەککەن وهكى پەيتا

بهري خو بدنه فهگهپهاني (١)

بهري خو بدنه فهگهپهاني
بگرن رۆژيت ره مه زاناي
حياهه كه ره وهك دئ هلانـه
دئ پيشه مه مانبن ل بهر مرنـي
خو بو مرنـي ب كاروبار كهن
دا سهر بهست بچي قهبرستانـي
تهزي تيدا مشك و مـارن
نه مان چاكي بو دوماني
نه گوهده بن دين و فهليتـا
ما وه باومره هوين ناهين عهزابدانـي
تو خو ناگري ل بهر گهرمـي
دئ بي كه له خ ل ديوانـي
بهري خو بدنه كور و كچكا
دئ كه ن گري برا كانـي
يا بن شكه يا هه ي مرن
ل نـاف گـورئ پيشه مه مانـي

---

(١) نهف ههلبهسته بن ميژوو، جهئ فههاندنئ و نافونيشانيه، لئ دهستيپكا مالكا ئيكي وهك نافونيشان هاتيه ههلبزارتن.

ل قى دنيا وهكى وهختى
هه مى دى چن بو نه مانى
ل مال و ل مزگهفتا
بو رۇزا حهشرو ميزانى

ئەگەر تە دقیت باش بژی (۱)

ئەگەر تە دقیت باش بژی
بەرئ خۆ بده پاقزی
پیسە مالا قریژی

زیده نابن عەمر و زی

پاقزی پشکەکه ژ ئایینی
قیت ئەم هەمی چاقیدینی
گەر وەنەکهی خائینی

کومبکه عەقل و مەژی

پاقزی سحەتە بۆ بەدەنی
نەخۆشە بێهنا گەنی
قئ بزانه ئەزبەنی

گەر وەنەکهی دئ خۆ کوژی

خودئ ژ مە دقیت پاقزی
نەقیت مرۆقئ قریژی
باشترین کارە دەستتقیژی

دیل بەحشتی هەل پەقزی

---

(۱) ئەف هەلبەستە بئ میژوو، جەئ فەهاندنئ و نافونیشانییە، ئی دەستپیکا مالکا ئیکئ

وەك نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

مرۆڤی پـاقر و بوژین
ئەو کەس دئ تازە ژین
چ هەفسەر بیت چ هەقژین
دئ خۆشـبیت مـالا بوژی

هەمی کەس ئەفیندارن^(١)

هەمی کەس ئەفیندارن بەئێ هەر ئێک ب پەنگەکی
هەمی دل وەک بەهاری خۆ د کیشیت دەنگەکی
خۆشە دەنگێ تەیر و تەوالا وەکی د خوینن ل دول و نهالا
ل بهاریت هەمی سالا مرۆف گوھ دەت وی دەنگی

---

^(١) ئەف هەلبەستە بێ میژوو، جەئ فەهاندنی و نافونیشانییە، ئی دەستپێکا مالکا ئیکێ

وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

ماشائە ئالا بۆ جەحیلئ (١)

ماشائە ئالا بۆ جەحیلئ
کەزى بسکیت وهکی تیلئ
نەدرکەفه کەس نەهیلئ

دا خەلک بشیت بجیتە مال

تود دەرکەفی بقى کوزۆتى
پیر و جەحیل بۆ تە سۆتى
تە ئاگر بەردا مازۆتى

خەلکئ هیلان مال و عەيال

ما هەما خودئ تو حانکرى
ما دئ بەردى خەلکى ئاگرى
خۆزیا وى یا تو مار کرى

دا تو نە دەرکەفى ژ مال

وهکی دەرکەفى سەردەرەجا
تو تینى سەد زین و خەجا
دئ بییه ئیشا شیر پەنجا

تۆلاز هەمى دئ بنە کال

---

(١) ئەف هەلبەستە بئ میژوو، جەئ فەهاندنئ و نافونیشانییه، لئ دەستپیکا مالکا ئیکئ

وهک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

يا هاتيه گۆتن^(١)

يا هاتيه گۆتن
چو دار نينه باي لينه هداي
دوو باره يا هاتي گۆتن
چو نزار نين تاق لينه هداي
كورد هاتن سۆتن
بوچي هنده پاشمه باي
وهرن دا بچين نك خاني^(٢)
ئهو ئهف دهره يئ زاني
نالبه ندي^(٣) و جه گهرخويني^(٤)
وان ژي ئهفه يا زاني
خۆتو بچي نك سولتاني
وهك قان ههر ساييا نراني
خاني گۆت سه به به گهندي
جه گهرخويني گۆت ته شبيها ديكاي
نالبه ندي گۆت ژ بي عاقل

(١) ئهف ههلبهسته بن ميژوو، جهه فه هاندن و ناقونيشانيه، ئه دستپيكا مالكا ئيكي

وهك ناقونيشان هاتيه ههلبزارتن.

(٢) ئهحمه دي خاني (١٦٥٠-١٧٠٧).

(٣) ئهحمه دي نالبه ندي (١٨٩٠-١٩٦٣).

(٤) جه گهرخوين (١٩٠٣-١٩٨٤).

کاتی گۆت ژیههه ممالی
خاندەهانی گۆت کهت قی دلی
گوهدارا گۆت ئای بو قی عاقلی

مخابن بۆ موسولمانا^(۱)

مخابن بۆ موسولمانا
خودانیت دین و ئیماننا
ئەوان گوهدایه شهیتانا
کچ و کورل کولاننا
ژن سهرکول و چهچک پویسی
سهردا برن شهیتانئ ئبلیس
ل نئک وان ئەقهیه نامیس
ژن و ژهلام ل چایخاننا

---

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهئ فههاندنئ و نافونیشانییه، لئ دەستیپیکا مالکا ئیکئ

وهک نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

چەند دار هەنە ل کوردستان (١)

چەند دار هەنە ل کوردستان
بیب خوینا شهیدا هاتین ئاقدان
هەتا نوکە ئەمە ل هیقییا نەمان
ئایا ئەگەر چییە، چییە دەرمان

ئەگەر ئەووە ژێک بە لاقین
لەوا ل قەن دنیای بێ ناقین
ل سەر ئێک و دوو بێ سلاقین
ب سەدان شهید بوون قارەمان

---

(١) ئەف هەلبەستە بێ میژوو، جەنن قەهانەن و ناڤونیشانییە، لێ دەستپێکا مالکا ئێکی

وەک ناڤونیشان هاتیە هەلبزارتن.

نە مرن ناھیلەیت^(۱)

نە مرن ناھیلەیت
كەس بگەھەیت مەرادئ
دئ مە ھەمیا رامالەیت
دئ مە بەن بۆ لەھەدئ^(۲)

باشترین كار ئەھو
مەرۆف پە سەركەھەیت
مە نا دنە درەو
گەر تو برە قی بۆ ھەدئ

بۆ دینە خۆ بکەن خەباتئ
ئەھو كارئ مەرۆقا
ھوین بکەن زکرو صەلاتئ
ئەھە قی كارئ بەرئەدئ

دنیە ھەردئ خرابەیت
مرن ئە مەرەك موتەھەقە^(۳)
چی مەرۆقئ فەھما بیت
دئ گریت ریکە خەودئ

---

(۱) ئەھە ھەلبەستە بئ میژوو، جەھن قەھاندنئ و ناھونیشانییە، لئ دەستیپیکا مالکا ئیکئ

وہك ناھونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

(۲) گور، قەبر.

(۳) دئ ھەر ھیت.

ئەفە باشترین قەلەمە

دئ نقیسم هندی هەمە

پینوسەك بئ ئەلەمە

وی نافرۆشەم چو دەمە

گوهی خو بدە من خودانی شهلی (۱)

گوهی خو بدەن خودانی شهلی

ناقی وی مهلا عهلی (۲)

دی کەن بهحسێ گەندەلی

مرۆقی د ئینیت ریزا دهکۆلی

گەندەلی کارەك حەرامە

قەبوول ناکەت ئیسلامە

دقیقیت پیبکەن مەحکەمە

دا ئاشکەرا بیت و بهبهلی

کەسێ خو کر دزیکەر

وی نابن حال و مهفەر (۳)

هەتا وی مالی نهئینت دەر

دەست دی هیات برین ئەوهلی

---

(۱) ئەف هەلبەستە بن میژوو، جهن قەھاندن و ناڤونیشانییه، لی دەستیپیکا مالکا ئیک

وەك ناڤونیشان هاتیە هەلبزارتن.

(۲) مهلا عهلی، هەلبەستفان قی دیوانی.

(۳) رێك.

بهري خۆ بدەن سەدامی گونەهبار^(١)

بهري خۆ بدەن سەدامی گونەهبار
وی ل به حشتمی نینه چو بار
وی کوردییت کوشتمی ب سەدا هزار
جەمی وییە جەهەنەم و نار

وی نەهیلان چو عورف و عادەت
یا وی کری ناکن چ دەولەت
زولم و تەعدا بو وی عادەت
سوۆتن مرۆف و دار و بار

وی ژ فیرەهونمی بوورانەد
مللەتمی عیراقی قەهەرانەد
دیرو مزگەفت وی هەرفانەد
ل عیراقی نەهیلان چو ئیستقرار^(٢)

نوکه قورئانا هەلگرتی
سەتەمکاری تکریتی^(٣)
یئ بی نقیژە نەعلەتی
بو وی نەمان ئیعتیبار

---

^(١) ئەف هەلبەستە بن میژوو، جەن قەهانەن و ناڤونیشانییه، لئ دەستیپیکا مالکا ئیکئ

وەک ناڤونیشان هاتیە هەلبزارتن.

^(٢) ئارامی.

^(٣) سەدام حسیئن.

بۆ عیراقی نههیلان چو عهیش و حال
بۆ وی نههمان چو دوست و ههفال
وی نههخارییه نانی حهلال

خودانی عهگالا پەش و خار

عهزازیلی حهفتی ههزار سال
تاعهتکر باشی وی تهکهبور^(۱) کر
ئهو تاعهت ههمی ژ بن بر

جهی وی بۆ ئاگر و نار

گونههیت سهدامی ژ گارهی گرانتن
ژ بههگیت دارا پتـرن
ژ خیزئی چهما زۆرتـرن

بلا بین کاتت سهه ههزار

نوکه یی بی فلم کارتوون
یی ویت بینیت ههمی گهردوون
کاوهی چهند پشتییه خوون

(بلسانه الخبیپ الغدار)

انه الان حامل القـران
لیس له عقیده والایمان
صار ذئب للأنسان والحيوان

صار فقیرا و مفلسا

امتلا تاریخه بالاجرام
لیس له بییت ولا حمام
لیس له القیمه والأحترام

لا من الشمال لا من الاهوار

(۱) مهزناهی.

صدام رئيس المجرمين
ضد آيات رب العالمين
لا خير فيه للأخـرين

سجل اما فى قائمة الاشرار

ئەھى كوردئ كوردستان^(١)

ئەھى كوردئ كوردستانى
ھوین بىر نەكەن بارزانى
وى ئاساسئ بۆ مە دانى
ئەم بووین خودانئیت پەرلەمانى

وى يا دانای بۆ مە رڤباز
ھەمى بۆ وى ببن سەرباز
ل ئاستەنگا كرىن دەرباز
داينە ناسىن كوردستانى

كورد مریبوون وى كرن ساخ
سەد مخابن سەد ئاخ و ئاخ
خوزى بۆ مە ئەو مابا ساخ
دا بیتە زەعیمەك^(٢) جیھانى

---

(١) ئەف ھەلبەستە بن میژوو، جەھن فەھاندنئ و ئاقونیشانییە، ئن دەستپیکا مالکا ئیکن

وەك ئاقونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

(٢) رڤبەر، پڤشەوا.

پا كەنگى دى ب عاقل كەفن
شەرمە طەعن بەمە كەفن
شەف و رۆژا نەنقن

قەشەدىن باسك و مالا

هەچى رابوو پارتەك چىكر
ناقەك ب دلخ خۆ لىكر
هەر ئىك بۆيى دى بۆ رىگر^(۱)

بۆ ئىك و دوو بوون بەلا

ب مەليوننا كورد دەريەردەرن
بى عاقل و ئەپتەرن^(۲)
بى رەئىس و رىبەرن

هەتا گوھ نادەن مەلا

هەپە ل كوئىت مىزكە
نى ئەو ژى محافزەكە^(۳)
خەما هەش بە دەينەكە^(۴)

شەرمى بكن ژ عەگالا

سەربەخۆيى ب زەحمەتە
تە دۆرمان دۆر حوكمەتە
قىت هەبىت خىرەتە

تېگەھىنى هەقالا

(۱) ل جەكە دىتر: ناقەك ب دلخ خۆ لىكر.

(۲) ئەبتەر) واتە (نە تەمام).

(۳) پارىزگەھ.

(۴) ل جەكە دىتر: هەما هەشە خىرەتە.

وی ههلبژێرن کەس دینە
چنکە و باشتر وی نینە
ئەو بو کوردای پێشینە

گووێ خۆ نەدەن چو قەلا^(۱)

یئە گوو نەدەت رووادی
ئەو دێ چیتە رووادی
دێ هیئت بیروئ ئەقادی

هوین دێ بنە مووتەلا

---

^(۱) ل جههكێ دیتەر: هوین گوو نەدەن چو قەلا.

زەمانی ئەم نوکە تیدا^(١)

زەمانی ئەم نوکە تیدا
خوودی بیاژی بەحش ته
مرووف چوون ژرییدا
ناکەن شوکری نیعمە ته
شەیتانی موهر لیدا
دابییەن زەحمە ته
هەمی نەمەت خودیدا
هەمی خووشی و ئەزە ته
ئەف سەربەستیا نوکە هی
مە چو جار هونە دیتە
هوسا بی هە هی ته هە هی
زۆر بوون دز و فەه لیتە
برا ما تو تەخمینا ناکە هی
تە دین هیلا بی پویتە
حەقی خودی قییت^(٢) ئەداکە هی
ترسەک مەزن یال دویتە^(٣)

(١) ئەف هەلبەستە بن میژوو، جەنن قەهاندن و ناڤونیشانییه، لئ دەستیپیکا مالکا ئیک

وەک ناڤونیشان هاتیە هەلبزارتن.

(٢) دقیت.

(٣) ل دویف ته.

خۆشە ئهف كوردســـــــــــــــــتانه
 هـــــــــــــــــهرو دموات و زرنانه
 نـــــــــــــــــى ئهقه ئيمتيجانه
 رۆژ رۆژا خورتانه
 خــــــــــــــــودى خــــــــــــــــورتى هــــــــــــــــمانه
 لــــــــــــــــهو دا مه ئاف و نانه
 يــــــــــــــــى شوكرى نهكهت حــــــــــــــــيوانه
 لــــــــــــــــقى دنى ميهشانه
 كــــــــــــــــچ و كوريت كــــــــــــــــوردا
 هــــــــــــــــهمى بوونه ئهجنه بى (١)
 عــــــــــــــــادهتى كــــــــــــــــوردا بهردا
 وان گوهــــــــــــــــ نــــــــــــــــه دا نه بى (٢)
 دى كهفن ســــــــــــــــهد كول و دهردا
 بــــــــــــــــى توبه ئوبــــــــــــــــى ته نــــــــــــــــى
 شــــــــــــــــه يــــــــــــــــتــــــــــــــــانى ل وان پودا
 دا شــــــــــــــــهرمــــــــــــــــزارين نــــــــــــــــك رهبى
 دى چ بــــــــــــــــى ژن خــــــــــــــــودى
 ســــــــــــــــهر كــــــــــــــــول و مــــــــــــــــل رويس
 ئافه رين چوك رويسى كوندى
 ته چ خــــــــــــــــو كرىنا مويس
 بــــــــــــــــو رهقاسى تــــــــــــــــو توندى

(١) بيانى.

(٢) پيغمبهرى.

وهیلا بی ئه دهبا پیس
دوزهخ ئامادهیه رنهدئ
فایده ناکهن چو فایس
کچ و کوریت مه کوردا
ههمی بوونه عه له موده
ههیلا قی عاده تی پیس
هه ره عوده⁽¹⁾

⁽¹⁾ ئەف هه له سه ته ب قی شیوهی ب داوی هاتیه.

گازی دکهم موسلمانا^(۱)

گازی دکهم موسلمانا
خودانییت دین و ئیماننا
دا گوھ نەدەن شەیتاننا
دا ئەو ببن بەحشەتئ
قەد گوھ نەدەن ھەوا نەفسئ
ژئ فایدە نەکرێه کەسئ
باش گوھ بەدەن قئ قەسئ
گوھ نەدەنە لەعنەتئ
کەسئ گوھدا شەیتانی
خوۆ ھاڤییت نیرانی^(۲)
بوۆ روو رەشئ یەزدانی
بوۆ گونەھکار و بنکەتئ
ئەقە من دوعا ژ خودئ خاست
ھەمی بگرن رێکا راست^(۳)

(۱) ئەف ھەلبەستە بئ میژوو، جەنن قەھاندنئ و ناڤونیشانییە، لئ دەستیپیکا مالکا ئیکئ

وہک ناڤونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

(۲) ناگری.

(۳) ھەلبەستقانی ب قئ شیوہی ھەلبەست ب داوی ئینایە.

دلخ من تهژی کول وکۆفانه^(١)

دلخ من تهژی کول و کۆفانه
یا ژ ههمیا مهستر^(٢) کوردستانه
یا ژ وئ مهستر دین و ئیمانیه
هیقیا مه ژ خودئ پهحمیم و پهحمانه
ئهو پهحما خۆل مه ببارینیت
ههمی کاریت مه بجهه بینیت
ههمی نهخۆشیا ههئینیت
کوردستانه بکته ئاقهدارنه
ئهه ههمی فهقیر و ژاریت وینه
مه ژ غهیری وی کهسهک نینه
ههمی کهس ههوجهئی وینه
ل سههر ههمیا ئهه خودانه

---

(١) ئەف ههلبهسته بن میژوو، جهه فهاندن و نافونیشانییه، ئن دهستیپیکا مالکا ئیکن

وهک نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

(٢) مهزتر.

دنيا ملكى خودپيه (١)

دنيا ملكى خودپيه
دا ههمى تپدا بژين
نى بههرا كوردا ژى تپه
ما بوچى ئەم ژى نهژين
بهري خو بدەن حوكمهتا شيعه
ئەهوا نهـۆـل ئيرانـى
دگهل كوردا شهـنـيعه (٢)
نابپژيت ئەفه مافى وههاني
ناقى وئ جمهورييا ئيسلامى
خودان مهـرجهـيهـت و ئيمامى
كوردستان ههمى ب عامى
يا لپدكهـت نهـكـامى
كوردپيت وئ پپنج مهـليـوون
ههمى ل دهق وئ مهـلعـوون
بزمانيـ خوـۆ ناخوون
ئو دبپيت ئەم خودان قانوون

(١) ئەف ههلبهسته بن ميژوو، جهه فهاندن و نافونيشانيه، ئن دهستپيكا مالكا ئيكن

وهك نافونيشان هاتيه ههلبژارتن.

(٢) نهباشن.

كورد ژى وهكى مللهتا⁽¹⁾

كورد ژى وهكى مللهتا
خوودئ يييت ئافراندين
ژئيك دوو دگرن عادهتا
دوژمنا ئهم فرانددين
كورد ژى وهكى خهلكئ ئادهمينه
بوچى ل قئ دنئ وا ماف نينه
كارئ دوژمنا نه حهقينه
مه د كوژن ئهم قهبراندينه
دوژمن بلا باش بزنان
كورد رابوون ژ خهوى
خودان زهر يييت گران
دئل دوژمنا كهن راقهكهري
دئ سئوريت خو گوگرن
ب گوفتوگو و قانوونئ
بو شهرا كورد ئاگران
تيرور ناكهت هاتن و چوونئ
دوژمنا بقيت يان نهقيت
چيا ب دهستن مه قهبييت
دئ مهنهكهين كاريت كريت

⁽¹⁾ نهف ههلبهسته بن ميژوو، جهئ قههاندنئ و نافونيشانيه، لئ دهستيپكا مالكا ئيكي

وهك نافونيشان هاتيه ههلبزارتن.

دئ وئ كهين يا مه بقیت
سهبركيشان مه بهسه
كیر گههشته ههستی
من نقیسی ئەف قهسه
مه دقیت سهریهستی
كورد شهعهك عهریقه^(١)
قهدییم و زهمان یا ههه
كهس بوونه بو سهدیقه^(٢)
بی تفاقى مه یا ههه
بلا بزنان عههب و ترك و عهجهه
رێكا بارزانی بهر نادهه
دئ كوردستانێ ئازاد كههه
دئ روچا خو د بهردا دههه

---

(١) كهفن.

(٢) ههفال.

نەرى ما ئەفەقە حالە
عیراق نەقە کەتەتی
هەچکە و هاتی دەجالە
هەرۆ شەر ییل پیشسین
کەس نەمایە خودان جورعەت
رابت سەرخۆ عیراق خۆشکەت
خیانەتی ژین بیهت
چیکەت باشترین حوکمەت
ل دوماهیگە قەن هۆزانی
رەحمەت وەکی بارانی
ل سەر شەهیدیت
کورد و کوردستان

ئەي گەلى كوردیت ههژار⁽¹⁾

ئەي گەلى كوردیت ههژار
پيڤكه بكهن قییری و ههوار
ژته نابن گوند و باژار
مه دقیت حوكمداری

ئەف ب هـزاران سـاله
مه كوردا ناله ناله
دوژمن ییت بووینه پاله
یال كوردا كری تاری

ما نه بهسه ئەم هنده ل بهرییا
بلا ئەم ژى بگههین خۆزییا
ئەم ژى وهك خهلكی ههمییا
بخۆ چيكهین دراف و پاری

ئەم ژى وهك خهلكی مرۆقین
خودان جهه و ئاخ و توۆقین
بلا مه ژى ههبن تیشته و فراقین
دوژما زیده یا دای بووری

ئهو نزانن ئەم جههوهرین

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته بن میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپكا مالكا ئیكى

وهك نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

ئەرى ج بېژم بۇ ئادارى (۱)

ئەرى ج بېژم بۇ ئادارى
تېرا گەلەك خال ھاتنە خارى

ئىك ئادارى مرنا بارزانى
چو پەحمەتى شىرى زەمانى

چار دەى ئادارى بوونا بارزانى
ھاتە دونىايى ب قەھەرمانى

پىنجى ئادارى بوويە سەرھەدان
مىللەتى گرت رېيازى بارزان

بىست و ئىكى ئادارى چەژنا نەورۆزە
رېيازى بارزانى گەلەك پىرۆزە

بىست و سى ئادارى شۆرەش
ئەیلولى تىك چوو بوو شەقا رەش

ھەفتى ئادارى رېككەفتنا جەزایر
ئىتىفاق گریدا (بعض الخنازیر)^(۲)

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بن مېژوو، جەھ فەھاندنى و ئافونىشانىيە، ئن دەستپىكا مالكا ئىكى

وھك ئافونىشان ھاتىە ھەلبىژارتن.

(۲) ھندەك بەپازان.

سلاف ل سەر وەبن گەلی حازرا^(۱)

سلاف ل سەر وەبن گەلی حازرا
دگەل وان ییّت هەلدکەن ئاگرا
ل سەر هەقال و خویشک و برا
ل سەر بچویک و مەزن و کادرا

ل سەر شەهید و سەرورە
ل سەر پارتی و هـوگرا
ل سەر مێهەن و کاربەستە خرا
دریژناکەم هندی هاتین قرا

گوھ بێدەن مەن گەلی گوھدیرا
دا نەورۆزی بۆ وە بکەم ئاشکەرا
نەورۆز جەژنە یا شێرە مێرا
کاوەی ناقتی ل جیھانی گێرا

ئەفە دوو هزار و حەفسەد دوو سالا
نەورۆز بۆ کوردا بوویە مالا
حەیفە حانی کوردا ئەف حالە
خراب گوندن دەریدەرن بێ پشت و پالە

^(۱) ئەف هەلبەستە بێ مێژوو، جەنن قەھاندنن و نافونیشانییە، لێ دەستپێکا مالکا ئیکێ

وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

خۆزی مه نهوورۆز کربا ب راستی
نه ب برا کوژی و ب دل شکستی
بهس خاف بکهن هریا مه رستی
دهینن بناغا بهریت خۆرستی

گهلو درێژ یاقان ههمی ساللا
چهند شههید مه دانه و گوند ماینه قاللا
ئههری ما هوین ناکهه هزر و خیالا
دا نهکهه قین سههه کۆن و چالا

ئههری کوردو ما تو تیناگههی
ماستی مه شیره هیشتا نه مههی
دی پیشه مانی پۆزا دووماهی
ئههری وه ب مللهتی ههیه ناگههی

کورد لاهوا کهره شوپرهش
دا ژ ناک دهرکهه قن عهیب و غش
وان دوژمن رهفاند گۆته وان کش
ئیادی نهزقهره و هشبه و ههش

ئهفه خۆش پۆزه بو مه ههلاتی
پۆناهی یا دای ههمی وهلاتی
سهروکع شههیدا نانن مه یخ پاتی
ئهو شههههه دریا ی تو بیخ پاتی

- دئ بۆ وه بیاژم گۆتنهك (صهريح) (١)
- پاراست و درست گۆتنهك (فهصيح) (٢)
- كورد خو نهكهن ئيك نهو نابن (مهليح) (٣)
- عهلى بو وه گۆت نهف قهولئ (صهحيح) (٤)

- قيت بۆ پارتئ نهم ببين (موطيح) (٥)
- دا نهوورؤزا مه بييت بلند بيت (رهفيح) (٦)
- گهر نهم نهبين دئ بيت (عيد الربيع) (٧)
- پاشى دئ چكهين قى كاري (شنيح) (٨)

دئ بلا نهم ژى بكهين كهيف و سهيرانا
 بلا قهحهوين ژ دهر و كولانا
 دا خلاس ببين ژ دهر و كوئانا
 گونديت ههرفتى ييل هيشيا خودانا

گهلى كورد ههستئ خو بگوهوره
 بهسه كوشتن نهف شهروشوووره
 پيئكفه دهستا بكهن ناف دهستا
 دا نهف ئازاد بهنه چيت ژ قهستا

(١) ئاشكرا.

(٢) رموانبيژ.

(٣) باش، لاو.

(٤) راست و درست.

(٥) گوهدار.

(٦) بلند.

(٧) جهژنا بهاري.

(٨) پيس.

بارزانی بنگهه پارتی دانا^(۱)

بارزانی بنگهه پارتی دانا
ل شازدهیی تهباخی
دهنگه هدا ل کوردستانا
بدن خو هیز و زاخی
بارزانی پارتی چیکر
ل شازدهی هه یفا ههشت
وی خه لک گه ل خو پاکر
دا کوردستان بکته بههشت
شهقاندن دول و نهال
سهه ر گه ر و پیه ل و پووال
زورکرن دۆست و ههفال
پارتی بوو ئافههک زهلال
خه لکه هات و ئافهه خار
شهه ر مزار بوون خائین و خار
ل کوردستان بوویه ههوار
چوون دوژمنا وهک شیڕی هار

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهی فههاندنی و ئافونیشانییه، لی دهستیپیکا مالکا ئیکه

وهک ئافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

بخیر بیټ شازدهی ته باخی^(۱)

بخیر بیټ شازدهی ته باخی
بارزانی وهفات بوو بۆ جهی داخی
گهلی کوردا بدەن خو زاخی
بیر نه کهن چو جار ئەقی ئوچاخی

بارزانی بوو مرۆفهک زانا
بنسترا پارتی وی بۆ مه داننا
باغی وی به لاقبوو ل کوردستانا
رێکخراو دورست بوون دگه ل شاننا

ناقى وی دهینا پارتی دیموکرات
بو مللهتی کورد وی کره خهلات
بۆ رۆژهک نوی ل کوردا ههلات
پیشمه رگه شوور بوو چوو قادا خهبات

رۆژ بۆ رۆژی خهبات زیده کری
پارتی پیقه چوو وهکی ئاگری
دوژمنیټ کوردا ژ ترسا مری
بارزانی ما ساخ چو جانا مری

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپیکا مالکا ئیکى

وهک نافونیشان هاتیه ههلبزارتن.

ئەف ئازاديا مه دستپيکه⁽¹⁾

ئەف ئازاديا مه دستپيکه
بو ئازاديا مه زن
هيشتا ئەفه نيڤ رپکه
دقيت ئەم پتر بيه زن
دا بگه هين سه ريه خوڤين
هپژ مه ئاڤال جوڤين
ما چ فه رقه ديا به كريان كوڤين
هه دوو ئيك ره گه زن
كوردستان يهك كوردستانه
نه وهك پارچه كرنا دوژمانه
دقيت كورد هه مي ببن برانه
چنكو هه مي نارينه و ئيك رپزن

⁽¹⁾ ئەف هه لبهسته بن ميژوو، جهئ فه هاندنن و نافونيشانيه، لى دستپيكا مالكا ئيكي وهك نافونيشان هاتيه هه لبارتن.

ئەرى ما نە بەسە ئەز ئەزۆك^(۱)

ئەرى ما نە بەسە ئەز ئەزۆك
ما چكو مە ھەنە سولەيمانى و دەۆك
ئەم ل ھىقىيا سولحن ماين پەيوك
لەزكەن پىك وەرن ئىرۆ قەكرىە دەرۆك

ئەگەر من گۆت ئەز و تو گۆت ئەز
ئاڧا نئابن گونىد و رەز
چو جە بۆ مە نابن مەركەز
دئ نان ل مە بيت ھزرەت نابيت سەووكۆك

ئەف پىكھاتنا ھندەك درىئ
ل مە ئالۆز بوون رۆزى و نڧىئ
بلا بمرن دەستىن قرىئ
كەتن ناف مە بوونە شالۆك

ئەو شالۆكىت ھو بى سەقا
وان يا گوھدارىيە ئەحمەقا
وان گوھ نەمايە ل چو ھەقا
دا ھەر كورد بىمىنن گەرۆك

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بى مېژوو، جەئ قەھاندنى و ئافونىشانىيە، لى دەستپىكا مالكا ئىكى
وەك ئافونىشان ھاتىيە ھەلبىزرتن.

قائید نەبوون وەکی بارزانی^(۱)

قائید نەبوون وەکی بارزانی
کاری حەرب^(۲) و جەنگا باش دزانی
کاوهی شۆرەشکر دا فرەیدونی
چنکو وی دوماهیکا خو نەزانی

دئییت نازک ناگەهن مرادئ
گاڤا هەلکەت فورسەت زۆدادئ
ژنک خوراکن قەهر و عنادئ
شۆرەشکەرئ بی پارتی نا مینیت ل قادئ

---

(۱) ئەف هەلبەستە بی میژوو، جەن فەهاندن و نافونیشانییه، ئن دەستپیکا مالکا ئیکن

وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

(۲) جەنگ، شەر.

بژیت کورد بژین کوردستان⁽¹⁾

بژیت کورد بژیت کوردستان
بمیریت تیرۆر بمریت ترورستان
بکهن ناڤیکدا ههمی دهستان
دا هه لکیشن رهیت ترورستان
له عهت ل وهبن گهلی ترورستان
وهب خهه ئیخستین پایتهختا کوردستان
رۆزا عیدئ ئیکسی سوباتی
سهه و پینج شههیدیت خهباتی
وه تیرۆرکرن دژی ئایهتیهتی
موسلمانئ درهوین خودانی قههجهتی
وه بخو دۆزهخ بخو حهه لاکر
وه بخو بههشت حهه رامکر
وه بدهستی خو ئاگر ب خو هه لکر
مالا خو بن لادنی خهه رابکر
وه خوینا سهه رکردا و خهه ما وهی
ل پایتهختی ناڤیک هه لکر

⁽¹⁾ ئەف هه لبهسته بن میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپیکا مالکا ئیکسی
وهک نافونیشان هاتیه هه لبژارتن.

وه دیاره وه خودی و پهسول ژبیرکری
وه پتر مللهتن کورد قانیمتر کر

دئ ل کویقه خو قهشپرن ل پیشمه‌رگه‌ی

دئ ته گرن و کوژن وهکی سه‌ی

وه هه‌رام بیت تول کوردا فایده نه‌که‌ی

خودئ هه‌سبکه‌ت دئ شه‌رابا دوزه‌خی فرکه‌ی

هه‌وارا خو ببه بن لادنسی و زه‌رقاوی

دا وه ژ ده‌ستی پیشمه‌رگا بکه‌ن سه‌رۆکه‌ی

هه‌ی دوژمنی‌ت خودئ و په‌سولئ وی

جه‌ئ وه دوزه‌خه و جه‌هنه‌م و هاوی

ژ کوردستانئ ده‌رکه‌فن گه‌لی ئیره‌بابیا

دئ پیشمه‌رگه‌ ل وه بپرن ده‌ست و پیا

ئه‌گه‌ر هوین موسلمانن هه‌پرن جوه‌ییا

دا زه‌رقاوی و بن لادن بمرن وه‌رییا

ئه‌گه‌ر روبا‌د دپل وهره شکه هه‌ر دوروییا

دئ وه په‌زیل که‌ت و بن گۆر که‌ت بن پیا

سامی^(۱) و شه‌وکه‌ت^(۲) بوون شه‌هید

دگه‌ل هه‌می هه‌قالا بو به‌حشتئ بوون عه‌گید

هه‌ر وه‌کی به‌حسئ شه‌هیدا‌کری قورئانا مه‌جه‌مید

شه‌هید ساخن نامرن دئ خون و قه‌خون مایرید^(۳)

---

(۱) سامی عه‌بدو‌لپه‌حمان.

(۲) شه‌وکه‌ت شیخ یه‌زدین.

(۳) هندی بقیت.

گه لئ کوردا ئیکودوو گرت^(۱)

گه لئ کوردا ئیکودوو گرت
بیلانی دوژمنال نافی برت
تروریستا لئ بووی فرته فرت
نزانن دئ کویقه رهفن پئ لئ گرت
کوردا چوون ههلبژارتنا
پیکشه دهنگ دان میرو و زنا
دیل تروریستا گرن ههمی کونا
دئ وان رهقینن دئ بنه پرته پرت
دئ کیقه رهفن ئیرهبابی
دنیال وان تئاریبی
چاق ل وان تئاریبی
پیکهک بیسه وان گرت
بیشک ئه و جهه نه مینه
جهی وان نافی مه نینه
ئه و مجرومن ئه جهه بینه
عهرب و کوردا ئیک دوو گرت

^(۱) ئەف ههلبهسته بئ میژوو، جهی فههاندنی و نافونیشانییه، لئ دهستیپکا مالکا ئیکئ
وهک نافونیشان هاتیه ههلبژارتن.

هندی ئەز ھزرا خۆ دکەم کا چ بیژم^(۱)

هندی ئەز ھزرا خۆ دکەم کا چ بیژم
بۆ شەھیدیت ئیکێ جەژنی
نزانم چەوا ھۆزانێ دارێژم
بۆ شەھید سامی خودانی بەژنی

ل جیھانی بی ئاشکەرا بوو
چیا تو بو بیژیئ وەسا بوو
چل و دوو سالال خەباتی بوو
ئازادیا کوردستانی کاری وا بوو

ئەز چ بیژم بو کاک شەوکەتی^(۲)
خۆشتقی ل بەر دلی ملامەتی
رەحما خودی بووی کەتی
ھیقییا من ژ خودی تو جەنەتی

ھەر وەسا سەعد عەبدللا
خۆشتقی خەلکی روجا دلا
ب راستی وە ئەم ئیخستین کولا
خودی ژ وە رازی بییت بلا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بن میژوو، جەھ فەھاندنی و نافونیشانییە، ئن دەستپیکا مالکا ئیکێ

وەک نافونیشان ھاتیە ھەلبزارتن.

(۲) شەوکەت شیخ یەزدین.

ئەزج بېژم بۆ كويلىكا بۆسەلى (۱)

ئەزج بېژم بۆ كويلىكا بۆسەلى
وى دىسۆتن وەكى پەلى
وەك ئاگرى ل بن مەنجەلى
رۆندىك بارىن وەك كوتەلى (۲)

نەشىم ھەمى ناڧا بېژم
ھوزانقانەك بىق قەرېژم
ژ كۆفاننا كەرپ و گېژم
ئەگەر باشتىر دا پى بېژم

ھىقىيا من ژ خودى مەزن
بۆ بەحشىتى ھوین ب بەزن
تىژى تىيدا باغ و پەزن
ب ئاگرى ھوین ناگەزن

تىرورسىت لىعەنىتەنىنە
بىق شك خەلكى ئاگرىنە
وان بەھەرل بەحشىتى نىنە
كەسىق بېژىت مىجاھدىن بىق دىنە

---

(۱) ئەڧ ھەلبەستە بىق مېژوو، جەق ڧەھاندنىق و ناڧونىشانىيە، لى دەستپىكا مالكا ئىكىق
وەك ناڧونىشان ھاتىە ھەلبىزارتىن. مەبەست شەھىد (مەھموود ھالۆايە).

(۲) دويماهىيا وى جەق يە ئەوئى ئاڧ د گەھىتىق بۆ زڧراندنا ئاشى داكو بكار بکەڧىت.

هوين بوون شههید ل رۆژا عهید
من یهقینه هوين بوون شههید
ل پیشیا مه بوونه (بههید)
چوون نك بارزانیی (قائد)^(۱)

هوين بوو كوردا بوونه چرا
وه كورد هه می كرنه برا
دهنگه ههوه چوو خردرا
هوين چوونه ریزا نههرا

---

(۱) پوست.

ههوار بهقالا ئەم خرابكرين⁽¹⁾

ههوار قا بهقالا ئەم خرابكرين

ناهيلن ئەم دينارهكى ههنگرين

دئ هين سهري كولانئ هورن دئ زريت

كوپ دئ رابيت بهزيت كچ دئ گريت

كچ دئ سهري داينئ قهچريت

ئيبلا تشتهكى بو بكريت

گاڤا گازيكر هاي مئوت

دلئ بچويكا بو سئوت

پيڤكه دئ كهن بوئوت بوئوت

ل مال نهمايه نه دينار نه بهنقهئوت

گاڤا هاتن گونددور

پيڤكه دئ كهن بوور بوور

بابئ نينه فلسهك سئور

عهيال ههمي دئ چن دور

داي گوري مهعاش نينه

باب فهقيره نه زهنگينه

دا ئهز نزانم ههههه بينه

من دقيت دلئ من نهشكينه

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته بئ ميژوو، جهئ قههاندنئ و نافونيشانيه، ئئ دهستيپكا مالكا ئيكي

وهك نافونيشان هاتيه ههلبزارتن.

گاقا هاتن زه بهش
دهقن هه ميا دئ مينيت بهش
داين هه ره بگره خووش
ئه گهر دئ ته كه كه لهش

گاقا هاتن باجانك و بامى
بجويك دئ رابن ب عامى
چه ند دخوشن ناف ته عامى⁽¹⁾
ئه گهر تو نه كرى دئ ته بهم دهق ئيمامى

گاقا هاتن پتات و خيار
پيكة دئ كه هه هوار
دايك و مره كا دينار
ئه گهر نه كرى دئ كه قار قار

گاقا هاتن ته ماته
دئ بگرن دا بگرن زلاته
نئ ئه فه خووش عاده ته
وهى بو ته بمرىت دا ته

دويته را هاتن كوراد و پيئه از
نئ ئه هون بو مه داخاز
دئ پي بينه سه هره راز
سه اللهك دئ ته هژى دئ بمرام

گاقا هاتن مژ مژه و حوليك
پيكة دئ رابنه سه ره خو بجويك
بابع پاره نه مانه خاليه بهرويك
پيكة دئ خو گه فرين دئ كه ن فيك فيك

---

(1) خوارن.

گافا هاتن سیف و پرتیهقال
پیڤکه ده دئ کهن گال گال
دای گوری فلسهک نینه ل مال
ومره ههرو ههین بکه ویهه بهقال

گافا هاتن ههناار و مۆز
پیڤکه بو چو دهیک دئ رابن بن کهرمۆز
ئهو دئ رزن وهکی کهری بۆز
دایع ومه بکه ئهگهر دئ خو کهینه تۆز

گافا هات سیهیارا دودورمه
بجویک دئ کهن بورمه بورمه
دیل دایع کهن گورمه گورمه
روینن دایع ما هوین بووینه جهدرمه

زۆر سلاقیت برا رویادی^(۱)

زور سلاقیت بـــــرا رـــــو بـــــادی
بۆ وان خویشکا یین چیتکهن زادی
هیقیدارم خووش پاقریزی نه بادی
ئاماننا باش بشوو قریژی لادی

ئه گهر ته بقییت زادی باش چیکی
شینکاتیا باش بشوو تازه هویر هویرکی
بکه ئافکی پیشاز و بامیا و باجان رهشکی
دا ئه قسه ری ته ل ته نه کهت چ طرشی و توندی

گافا هوین چوون ناف مه ته خا
به ری خو بدنه هه می ره خا
باش بشوو ده ستا چی که ئیپرا خا
هه شینه باجانکا دگهل کوندی

زادی خو شه دگهل ززه واتی
دهینه بهرمی هه ئانا نانی ته نک پاتی
ل هه فسره ری خو باش بکه ماتی
بدی بتاتا و پیشازا و گوشتی قه لاندی

---

(۱) ئەف هه لبه سته بی میژوو، جهی قه هاندنی و نافونیشانییه، لی ده ستیپکا مالکا ئیکی وهک نافونیشان هاتی هه لبزارتن.

خۆ بکهنه ئێک وهک دوو برا⁽¹⁾

خۆ بکهنه ئێک وهک دوو برا
پیکقه ههپن سههر چهپهرا
دوژمن نامین قان دهرا
دی بن هه جیلت بهیتولحهرام

بلا معاشی وان وهک ئێک بیت
بلا کهس ژ کهسی زیده نه بیت
دا دلخ کهسی ب عه مه نه بیت
دا عه یالغ وارا زیبیت

کهس نزانن ناغی جانا من کوسانه
ناغی جانا من کوردستانه
سهروکا خه لکی هه می جیهانه
کهسی وهک من مافی وی نه دانغ

رهبادی تشته کی گوتی
وی دلخی دوژمننا سووتی
دژومنی هه سیتی کوردا فه روتی
به لخی هیژ ییل نیشا ریخی

⁽¹⁾ ئەف هه لبهسته بن میژوو، جهی فه هاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپکا مالکا ئیکه

وهک نافونیشان هاتیه هه لبهزارتن.

گافا تو چووی پشت کورسیکن
بکه هـزرا دووماهیکن
نه قپکه ماشن ب ههسکوویکن
بکه هـزرا جیرانا

کاوهی هیڤرش بر سهه سهه حاکئ
ل دیفاعئ کوشت بئ ترس و پاکی

وان ئاگر هه لکر سهه ریانئ سهه وائئ
زولم وان پاکر ئازادی هات حائئ

خۆ هشیارکه عەبدی خودی^(۱)

خۆ هشیارکه عەبدی خودی

هەمی بو راقیلت لێنەدی

هەمی کارا خۆ لێنەدی

داتو د ریکا سەردا نەچی

کەسی چووێه ریکا تارێ

دئ سەر شوور بت نك جەباری^(۲)

کەسەك نینە بیته هاری

کو کاری وی بکەت بەجی

ئەسڵ تە ئەوەلی ئاخە

تو مریوووی کری ساخە

هوین کرن مال و ئوجاخە

تو ئیرۆ ھندە حەراجی

سەر تە فەرزەن پۆژی و نقیژ

بەس ئاف پوییا خوون بریژ

بشو دلێ پەش و قریژ

دا ل جەھنەمی نە بەعجی

---

(۱) ئەف هەلبەستە بن میژوو، جەھ فەھاندنی و نافونیشانییە، لێ دەستپیکا مالکا ئیکن

وەك نافونیشان هاتیە هەلبژارتن.

(۲) ئیک ژ ناقیین خوداین مەزنە و رامانا (خودان هیژ وشیان) ددەت.

گافا كه تى ناف نقىنى
عهرز و عهيال دئ كهت شىنى
عهمه لىت خوه تو دئ بىنى
يان تو گهشى يان قورمجى

گافا عزرائىلى ته هات
ژ ته ناهىت قهت چو خهبات
دئ ته گرىت نهو سهكهرات
پىكهك نىنه پىقه بچى

مار و كرم مونتسه زرن
بو وان كهسا وهك ته د مرن
دا دورانا خو ل ته بگرن
هلو لهزكه بيه جهجى

پارتی به حره کا کویره^(۱)

پارتی به حره کا کویره
بارزانی مه له قانہ تیدا
حسابا وی گه له ک هویره
گافا خه له ت کته تیدا

قوچا پارتی یا که فرانه
بیخ خو لیدا نه نه زانه
نه و ما بی پیک و کولانه
دی پهمیل بت ددنییدا

گه له کا یا خو تاقه کری
شهری ل گه ل پارتا مه کری
پاشی یا مای ب دهستی کری
وهک هنده کا د چه پسیدا

پارتا مه دیموکراته
بو ملله تی نه و خه لاته
زورا ب خیر و به ره که ته
که سی ساخ له م بیته تیدا

---

(۱) نهف هه لبه سته بی میژوو، جهی فه هاندنی و نافونیشانییه، لی دهستیپیکا مالکا ئیکه
وهک نافونیشان هاتیه هه لبرتن.

پارتیه روحا مللهتی
ئەقرۆ باشا بۆ هەلکەتی
ئەو ئاقا دکەت وەلاتی
ئیرۆ کارگەھ کەتن تیدا

مرن كهسى نا هيليت⁽¹⁾

مرن كهسى نا هيليت
مرادا دلا دهيليت

مرنا بى فهرق و جوداهى
مه هميا دى بهت دووماهى

نه مهزن و نه بچويك
دى بو مرنى بچويك

نه زانا و نه زانى
مرن دى بيته ميتهان

مرن دائيم حارسه
گاڤا عمر خلاس ناهيت نهفسه

نهم ب دونيايى فه مژويلن
گاڤهك دى گورئ د كوئن

نه قائيد نه جندى
كس نابيته نهفهندى

ههمى دى چين ناف ناخى
نازقيرين ل قى كمباخى

⁽¹⁾ نهف ههلبهسته بى ميژوو، جهى فههاندنى و نافونيشانيه، لى دهستپيكا مالكا ئيكي

وهك نافونيشان هاتيه ههلبزارتن.

دونيـا زۆر حياـهـهـكـهـره
بو كـهـسـى نـابـيـت مـهـقـهـره

چـل پـاـيـت عـزـرـائـيـل
ئـهـو حـازـرن وـهـك فيـلى

گـاـفـا گـۆـتـى هـهـرـنـى
وئ گـاـفـى دئ دهنـى مرنـى

عـزـرـائـيـل دئ دهنـى دريـژ كـهـت
مرنـى دئ ل مـه هـهـلكـيش كـهـت

نـه مـاـقـوـول و نـه نـاـغـا
ئـهـو نـاـيـنن ل بـنـاـغـا

كـهـسـهـك نـابـيـتـه مـانـع
گـاـفـا هـات مرنـا قـاطـع⁽¹⁾

چـاـف دئ كـهـقـن سـهـرـيـك
يـا دويـر و دريـژـه رـيـك

مـزـگـين بـۆ مـرۆـقـى بـاش
نـهـخۆـش دئ لـى چـنـه پـاش

بـۆ خـرابـى روى رەش
هـهـمى نـهـخۆـش دئ چـن پـيش

---

(1) بئ هرڤه و ويڤه.

جەماوەری باتیفا خۆراگر^(۱)

جەماوەری باتیفا خۆراگر
بارزانی یا ب وە ئینا باوەر

جەماوەری خۆراگری
هەوین پارتینە دەنگا بەدەن پارتی

دەنگا بەدەن لاو و پیر
بۆ پارتی بێن دەستەگیر

گازیان مەن بۆ وە هەمییا
دەنگی خۆ بەدەن پارتییا

ل سالا چل و شەش
کیبوو چووێه ناڤ پۆسی

بارزانی بوو سەرورەری شۆرەشی
کورد مان پویس و برسە

ئەوی نەبوون چوو بەدیل
کورد هەمی مان بێ دەلیل

هەتا سالا پینجی و هەشت
بارزانی جارەکی دی گەشت

---

^(۱) ئەف هەلبەستە بێ میژوو، جەنن قەھاندنی و نافونیشانییە، ئی دەستپیکا مالکا ئیکە

وەک نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

ئەوى پاكىر شۆرەشا ئەيلولى
دەنگەدا دەكى دەهولى

دوژمىل مە پاكىرن ئەنزال
ئەم پىكقە بووینە هەقال

بلا ئەم پىكقە برا بين
ل سەنگەرا پارتىن نە رابىن

ل وختى جەنگ و حەريا
هەر پارتى بوو خودا بەر دەريا

چو مال نىن ئىرۆ بى شەهيد
نوکه هەدەکا يا خورى عەگيد

نەخون نانى عيساى
دوعا بکەن بو موسىاى

كهتم خه ما فهتاه گولئ (١)

كهتم خه ما فهتاه گولئ (٢)

گولئ ئئخسه ته دلئ

به لئ چكهت مهلا هلئ

مزن حهقه به عئنا ده

پئشه مه رگه كئ شئرانه بوو

مئرخاسه كئ مئرانه بوو

كهسانه كئ وئرانه بوو

چ مرؤقهك سئفهت كوورده

گافا دكهت جهنگ و شهرا

سه ر چه پهرا ئه و د گهرا

دوژمن د رهقئ وهكئ كهرا

چوجا ترسئ نه رهفانده

قائده كئ له شهكهرئ بوو

خودان جهرك و خودان روى بوو

ل هئرشا پئشاهئ بوو

بو مئران ئئ هه ما هنده

---

(١) ئهف هه لبهسته بن مئزوو، جهن فهانندن و نافونئشانئبه، ئن دهسئپئكا مالكا ئئكن

وهك نافونئشان هاتبه هه لئزاتن.

(٢) فهتاه گولئ ل سالا (٢٠٠٧) مائئافئبئ كر.

گه لهك جارا بريندار بوو
سستی ل وی نه پهیدا بوو
رۆژ بو رۆژی زیهره کتر بوو

ههتا رۆژ چوو یه دگورد

فهتاه مهرب میرانی
چو بو میههانی بازارانی
کو کوردینی یاپ وی زانی

پیته خوریت کهوئ روباده

وه پیررۆز بیته ۲۶ گولانی
رۆنهای دا ههمی کوردستانی
وی دهنگه دا ل ههمی جیهانی

نو که کر شۆرەش شیرئ بازارانی

چریسکی قه دا ل کوخی کوماته^(۱)
هورمین و گورمین کهته وهلاته
خائین رهقین گۆت عزرائیل هاته

پیشمه رگه ل دویف چوون ههتا دوبانی^(۲)

بازرانی چیکر قیادا بهروهخت
پیشمه رگا هه لگرت تهنهنگ و رهخت
هیرش برن سه ره عسا بیهخت

وا ب سه ریته خائینا کره هولانی

(۱) چیا یی (کوماته) دکه قیته سنۆرئ قهزا (بیت شه بابی).

(۲) دهشتا (دوبانی) دکه قیته دهقهرا (سلیقانه یان).

گەر مه نه بان ئه و دار و بهر
كیم مرۆف دابن له شكه
بۆ مه نه دمان چو مه فه

دا مه بهن بهر قنارا⁽¹⁾

چیا و دارا كورد خودانكرن
ئه گه ره ئه و دا قه رن
خه لكیت دهشتا نه نفاكرن

كوم كوم كرنه د ئاخیرا

ئه ز مه منونم ژبوشی
وی بۆ كوردا كر خوشی
سه دام بر ناف گایشی

كورد هۆ بوونه ئاشكهرا

⁽¹⁾ سیئدارمدان.

مه ههميا^(١)

ترکومان و عه‌ره‌ب و کورد
مه‌سیحی و ناشوری و کلد
براییت ئیکن ل یه‌ک گوند

مه ههمیا یا کری له‌شکری

---

^(١) ئەف هه‌لبه‌سته بئ میژوو، جهی فه‌هاندنی و نافونیشانییه، لی ده‌ستپیکا مالکا ئیکئ

وه‌ک نافونیشان هاتیه هه‌لبزارتن.

ئەول بە ھەمدا خودئ (۱)

ئەول بە ھەمدا خودئ
ش و کوردام ھەر دەوام
نەفسا خەبیس مفسدئ
ئیسلاحت ناکەت تەمام
شولا حەقبیت گوھ بئ
ئەھى مەجسسا پەر زەلام
پاشى صەلات و سەلام
ھەر ل سەر محەمەدى
رەسولئ خەیرولئەنام (۲)
کەسە وەسا کەس نەدى
ل سەر وی نەمەت تەمام
ئومەتە تا وی موھتەدى
پاشى ل سەر ئەصحابا
شەمالئەت ھیدایەتئ
ئەھلئ سونال و جابا
بۆ نەفەئەتئ ئومەتئ
خۆزى ئىك ژوان مابا
بۆ دوژمنى و ھەببەتئ

(۱) ئەف ھەلبەستە بن مېژوو، جەھ فەھاندنئ و نافونیشانییە، ئن دەستپېکا مالکا ئىکئ

وہك نافونیشان ھاتیە ھەلبەزرتن.

(۲) باشتىرىنى مرؤفان.

ئەمە ما قورئان حازره
 دگەل شەيخ و عالمە
 ھەر خەودى ل مە نازره^(۱)
 شول بەيان بوون ما چما
 دىنە مە چەند فاخرە
 گەلى مىرو حاکما
 گوھ بەدن بە لاغەتە
 دا ئەز بەردەم ئەزەمانى
 رووسى پى يە ل قىامەتە
 کەسەيت شولا خو دزانى
 خودا ئىت رياسەتە
 ھەر دى بن سەروکەمانى
 ھەندى سەال و زەمان
 ھەنە ئەھلى عەقل و عار
 قىت باشىا خو بزەن
 ھىژر پۇز نەبووئە ئىقار
 شول بوورى د پەشمان
 بى فایدەئە ل وان ھەوار
 پاشى نەسحەتە ئەو ما
 بەيان بکەم مەرتەبا
 ئەز فکرم ھەمى قەوما
 چەوا بوون تشت و تەبا

(۱) چاف ل مەيە، بەرئ ئەوى ل مەيە.

كەس نەدەن تەعن و ئەوما
 عەقلى مەن بائى سەبا^(۱)
 عەقلى مەن دژوارە
 ئەم كەم وردىن د نىرىن
 رۆژ ھەنەدە ل مە ئىقارە
 درەنگە ل فرافىن
 بۆ زفرتان يا سارە
 خۆزىا مە ھىت ھاقىن
 كوردە عەقل و مەعريفەت
 ژ عالەمە مە د زىدەنە
 ھەمى عەشیر و ملاھەت
 بى عەيب و گازنەدەنە
 بەسە بۆ وان ئەو جىھەت^(۲)
 كوردە چىا مەوتەنە
 ئەھول فەرن مالباتا
 خودانىت كوچەك و سەرا
 شەمال دانى ل چقاتا
 ئىمامىت سەر مینىرا
 چ بى ژم بۆ وان زاتا
 ھەمى دىبىنن ئاشكەرا
 بەھرى خۆ بۆدەن ئامرا
 ژقان كوردىن چاف بەلەك

(۱) بايى سپىدەھيان.

(۲) ئالى.

دا یه قهین بکه نه بره
 ماری رهش نه بووی خه نه که
 خه و دئ ل وان هه لکه رچه را
 ئینسانه سیفهت^(۱) مه نه که
 کاهه کورن ئاغه لهره
 که هیئت ئاسکه و غزاله
 بیهنه ماسکه و عونه لهره
 ل بهر سه نیل و خه لاله
 نه ون نه هه لکه خه نه لهره
 چه که و شیر و مه ته تاله
 قیبت که ورده هه وین بناسه
 پی بکه نه ئیمتیحانه
 دا بزانه ئه هه و میرخاسه
 خه لکه دی مه روهت که نه
 هه مه می شیر و نه له ماسه
 دهرکه هه فته ئین ژ کارخانه
 چه لاون چه قیبه رچه که
 به نه ژ پاسهت و روح شه رین
 بو دوزمه نه هه لکه نه
 شه یه و پانه گنه هه ئین
 خه ودان عه قه ل و ئی دراکه
 هه بهر بو که ورده ئافه رین

(۱) خه سه ته.

گوهی خو بدهنه دهنگی
 شوبهی پیکار زپنائی
 ئەو ههیکهه و ئەو شهنگی
 کسه سه سه نینه ل دونیائی
 خوولکی وان ل سههر پهنگی
 خوودی نهاییهت دائی
 وان هه به بوون شیخ و وهلی
 سههر ئوصولا دینی
 شوبهی ئیمامع سهلی
 بووننه حهق و خائینی
 شهولکه دیاره و بهلی
 کوردن بهو روی شیرینی
 ئەگهر هه نه دههک دههواکهه
 کو ئهه وهکی کوردا نین
 قییت عنادی ژ نفاق پاکهت
 دا ئهه بهه یانئ دانین
 بلا خو ئاشکههرا کهه
 دا میرخاسا بیینن
 ئەگهر هه ما دههوا بیت
 نههیتته بهر مههکهه
 مههدهحه وهه اچینابیت
 ئەهز گوهی خو نادهه
 حهته قیامهت پابیت
 درهوک بهر دی خو ن غهه

کوردستان تو یال حینی
 چو کەس ناکەن خەباتی
 قیّت خوش میرهک تە بینی
 چاڤیّت کەفتین جەباتی
 تۆل قوووتە مەن نینی
 ئەز ج بەگەم ئیلتیفاتی
 کوردستان تو چەندە باشی
 ئەز حەقەن تە دنیا مە
 کە چەوا چیکەم ناشی
 برسە و رووسە و پێخاسە
 ئەمە ما چ بیژم پاشی
 کەس نابیّت ئەز مێرخاسە
 کوردستان بە جەمە مەالی
 سەرێ ژ هەقە لا سەتانی
 شەرمە کەس نەهات حالی
 لاوا پەردا درانی
 خازگین بیانی مەالی
 بابی مای سەر چامانی
 کوردستان یال بەر شویا
 بەرێ خۆ بەدەن طالبا
 گولا گەشە ل نەاق چیا
 چاف لێ د زەن غالبا
 کەس نە رابوو سەر پیا
 خۆزی هەق کوفە مەبا

خۆ هشیارکەن دۆست و یارا^(۱)

خۆ هشیارکەن دۆست و یارا
خرخرا مشکانە ل بن دیوارا
ل خۆ هشیارین پڕ نەدەن نەیارا
پیکا لیبگرن نازکەن نەیارا

وہ ئەف ئاگەھداریه بەیست
ژن و میڕیست بین تروریست
ئەو دکەن چیا بو وان پیویست
پەقاندن ل نك وان یا بی خۆشەویست

ژ کوردا ژێ هەنە خۆ فرۆشن
کیم نە گەلەك بۆشن
ملاھتەخ خۆ بو دوژمنا فرۆشن
ل سەر دنیائە و بن دنیائە پروو پەشن

خیانەتا جاشا ل کوردا کری
ب سەدا ل ناقترا شامان مری
وان پیک بو دوژمنا قەکری
دا بپن ناف گوندا بەردەتە ئاگری

---

^(۱) ئەف هەلبەستە بئ میژوو، جەئ قەھاندنن و نافونیشانییە، لئ دەستپیکا مالکا ئیکئ

وہك نافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

وهرن دا بچین جویدئ (۱) مرادا (۲)

وهرن دا بچین جویدئ مرادا
ژئ بکین بهحسی ئەکرادا (۳)
کاکی قەدییم مایه د قرادا
دئ بیژییت ئەقە کوردستانه
سام و جسام و ییافس (۴)
ییل جودی ژیکە بهووین
گەلی دوژمنا بهس ببن مونافس (۵)
کوردستان جهن کوردانه
ئەف عالمه ههمی
عەییالی قان سن برانه
شاهدی من و ههوه گەمی
بهس مه بکرن ترانه
گوه بدن من قن قەسئ
کوردستان نادەینه کەسئ
ئەزمانیت دریژ دئ برین ب مەقەسئ
دا باش بزانن جیرانه

(۱) چیا یخ جودی.

(۲) ئەف هەلبەستە بن میژوو، جهن قەهاندنئ و ناقونیشانییه، ئن دەستپیکا مالکا ئیکئ

وهك ناقونیشان هاتیه هەلبزارتن.

(۳) کوردان.

(۴) کوپین نوح پیغەمبەری (س).

(۵) هەقەرک.

بەرەكەتە تا نەبى نوحى
هات سەر جودى بۆ ئىسلاحي
گونى ئاڧا كىر كىرە ناھى

ناھى گىدى ھەش تىيانە

بەرى خۆ بدە تەفسىرا ئىبن كەسىر
كا بۆچى ھات وئىرى نەبى بەشىر
خودى بۆ دەينا ئەو تەكبىر

ژىبەر زولمى پاكىر كۆفانە

ژ وختى كاۋەى ھەتا نوکە
كورد يىل بن زولما جىرانا
خوينا كوردا ۋەكى جوکە

دەشت وچى ئاڧدانە

ئەڧە دوو ھزار و ھەڧسەد ساڧە
كوردىت ماينە ل بن دەستا
ۋان نە مائە و ۋان نە ھالە

نوکە ژى جىران يىت بىژن مافى ۋان نەمانە

ئىدى كورد قەبوول ناكەن د بنىرا
بمىنن بى ماف و ھەق و ھوق
دئ خىانەتتى بىرپن د بنىرا

ۋەل ھەو بمىنن ئىكانە

ئەڧ ژيانە بۆچى ھەبىت
ۋەكى ماف ل دنيايى نەبىت
كورد دئ خۆ ڧەبىرىت

دئ مافى خۆ بدەست خۆ كن ئىعلانە

بۆ كوردستانى (١)

بـــــــۆ كوردســـــــتانى
ئەز بـــــــووم پـــــــەروانـــــــە
گـــــــەراندـــــــم ل جیـــــــهانى
كەس ل من نەبوو خودانە

ئەز مام گۆز و شەیدا
كەس خۆ ل من نە هايدا
هەجكو كەتیم داق و قەیدا
كوردستان سوجیت تەنە

بلا كوردستان من قەبۆلە
كو تە دای من ئەف شۆلە
بلا بۆ تە بېم كۆلە
كوردستان یا كوردانە

دئ گـــــــهپم و نـــــــانقم
خودان قەلەمە و گف گفم
دئ دوژمنـــــــا هنگـــــــیقم
هەتا بەیان بیت دەرمانە

---

(١) ئەف هەلبەستە بى مێژوو، جەئ قەھاندنى و ئافونیشانییە، لى دەستپیکا مالكا ئیكى

وەك ئافونیشان هاتیە هەلبزارتن.

ئەز پېشمەرگە كوردانم^(۱)

ئەز پېشمەرگەمە پېشمەرگە كوردانم
خودان رېياز و خودان دین و ئیمانم
ئەز رېياز سەرۆك بازارانی دزانم
ئەز بو ئاخا كوردستان پېشمەرگە و بەرپەقانم

ئەز پېشمەرگەمە خودان دۆز و خودان باومر نەى بەلاشم
خودان چیا و خودان رووبار و خودان دەشت و تپاشم
ئەز دژی خودان رھیت درپژ و درهوك رھیت داعشم
ئەز پېشمەرگەمە خودان قورئان و خودان حەدیس و باشم

سەرانسەرى دنیاى نافع پېشمەرگەى بلندبوو بو ئالا
دوژمنو نەیاربوو پېشمەرگەى بوونە شاهد چەپەریت داعشا مان قالا
ب هاریکاریا خودی مەزن داعش دى رەقن و دى چن دەست قالا
داعش نەدزانی كو پېشمەرگە ھندە پلنگ و شیرن شیر حەلالا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە بى مېژوو، جەئ ھەھاندنى و نافونیشانییە، لى دەستپېكا مالكا ئېكى

وەك نافونیشان ھاتیە ھەلبزرتن.

پاشبەند

هزرو تاینی

١	قیت بزانی نئ وکیه	نئ وچیکه ری نئ وچیکرین
٢	باش بزانی خو دینه	بو وی ببین بنا کرین
٣	نئ ونه وه کی که سئ یه	چوشت نایت وه کی وی
٤	که سه هیزا وی نیه	که سن نایت به ران به ری وی
٥	کاکی دشتت وه کی وی	بکه ن هزارال کاری وی
٦	چر کاره کی سپه هیه	به ری جو بده نعه سانی وی
٧	کاکی هه یه شیوه وی	به ری خو بده ناخا وی
٨	رئیکان و رونا هیه	دائیم بکه ن شو کر وی
٩	قان چیا و دارو بارا	به ری خو بده ن رو بارا
١٠	که سئ نئ قی فکره زیه	نئ شان ده سئ و بیجا را
١١	زانینا خو بکه ن ئیک	چه نئ قی عالمه بین ئیک
١٢	نئ قه من گوت راستیره	نئ شین چن که ن یه لئ هیک
١٣	وی دانان نئ ردوده ریا	چیکه ره بو ساغ و جریا
١٤	کا هیزا کی وه ری وی یه	نئ زه ر که ن هی شتره مویریا
١٥	مه خلوقان بملیا را	به ری خو بده بیجا را
١٦	کارهه ر کاری وی یه	نئ شیم لیده م نئ خبارا

بانیقا ١٣/٩/٢٠٠٩

روباراد

نایبی

به هشت گه لکه یا خوشه خوزی نه ز چو با می
 دوزخ گه که نه خوشه خوزی نه ز چو با می ۱
 به هشت چو به هشت یا تره هه من تته
 جهه سه یزن و گه تته دی حاسل که ت مه را می ۵
 چی تته تو بخا ز می دی وه رگری باشانا ز می
 تو تید ناقل لزی تو دی بی بی نزا می ۳
 تو دی بی بی سیه زیت مزن هه فنی غیر بقا به زن
 سو و ا خلا سنا که غیر زیم زنا چی تته تو بخوس تیرابی ترا می ۴
 به هشت با تا عه می تید کرین تینه لای بیجینی کا قاد مرین
 دقیت تم بو مالی جو بکرین دانه م نه چین جه هه می ۵
 خوزیاوی که سنا به حش کری نه وی تر سالی ژ ناگری
 زانی که س خولیه ر ناگری لیه روی ناگری و گه ر می ۱
 قیت مروی باش خوجیکه ن باشیا لیش خو فریکه ان
 بو باشیا له زیکه ن دار خودی نه کن شه ر می ۲
 نه ق دونیا به له عابه موسو لمانا زه ری رابه
 که سه گوهد این حرابه حروقی ما تونی فه ه می ۱
 ل می دخی می صها نین د لازم مالی باش دانین
 باشه مانه م نرانین دار خودی با خازین رحمی ۵

بایغا ۳/۹

روبار

کتابین

هه وارا من تووی یار سوله لالا   نه زگونه هکارم گه لاکه وه لالا
 نه زئی که تیم دوستی شه ییتانی   هیقی دارم له من بکه بهره قان فیت
 عاکا نه زمرم دئی من هاکین شه هه نه   شه بهری خودی و نه یینه هه واکه من
 نه زفه قیرم سوخه برولبه شه   ببه به ره قان بوئی نه بته ری
 گاکا نه زبرم مه بر لاکه شه   من زده سته مه نهو را بینه ده ری
 دامن به به ن بکه له سیری   نه زخوونا گرم له به زنجیری
 چنگو که ززه عین و به لنگارم   نه زهقیقین شه ت حازم
 من عه له پیسه و خرا بن   بقان عه مه لاکه من عوونا بن
 نه گه ر بومه نه که شه فاعه تی   نه م دئی بینه پیست کومه تی
 نه زفه قیرم بجه چارومه   نه زهه را ری کومه تاته مه
 تو سافعی بوگونه هکارا   توی هاریکاره هه را را
 توی به یغمه به ری ساهب رسالت   نه بی بهره قان دئی بینه حورالت
 نه ز بو دین بی ره و اجم   بو زیکه بی جه ره جوخه را جم
 نه با شیا نه ره را جم   هیقی دارم بکه عیلا جم
 من ئیماناب خودی هه ی   من یه قینه من زبیرناکه ی
 دئی به ره قان نه زمه که ی   من ئیماناب نه زه ی هه ی
 هیقی دارم ز ره حمانه   عه فو ا خول سه ر مه دان ف
 تو سافعی مه هه میا نه   دازاد که کوپه ته نه ره جان ف

هه

باتیفا ٦/١٠٠٠ روبات

کول و کوفانان ز کوشتم

وان ز دین و هار کرم نه ههستم
به ز نرا نم بوچی خوئینام هینن
نه شین ئیک دو تیبگه هینن
هه ره و خیل به ره شه ق و مستا
ژیاناوان لگرتیاناوه مستا
تبعاجیم و اعروقی نه بوهریت
کول سه رتاخا هون و بریت
سالمه بوناوی کوردی بوچییه
چوکارا ناکه تچی به چییه
وه لاهه نه زمام عه جیب گرتی
وان ئیت چیکرین سه ت پارقی
ده نگه خو بکه نه ئیک بکه ن کاری
دامله ئی شه به بیت را زعی
سالمه تا که نگی سه ره شور یو کر ئیت
تچی دور منا توئی مئی
که نگی ملله نه که سه ره که ختییه ئی خیات
نه قی کوردستانا پر ختیره خرات
ئی وه رباد هار و دین کمر
وه پستا خودایی وه گو هلی نه کمر

نه ز دعا قل کوردانه گه ههستم
به رد م چول و په یا را ۱
شه قی و رو درایط پله و دور عینن
خو خلاسه نه ربه ره شه قی و دارا ۲
نه شین بلند که ن ده ستا
نه شین سه ری بلند که ن لیه نه یارا ۳
کو کورده که نه سیت به لیه بریت
هه رده م وی ناله ناله ده که بریندرا ۴
رو و ارواھی لوی تار یه
هه ره ز مه ک کاره بودور من و نه یارا ۵
ر به رمی ملله ئی پرت پرت
بوچی هون هه م نابن برا ۶
داماشی خور دور منا بخاری
دابیه سی بچن لیه ره عنا را ۷
هون را وه ستاینه وه که کیستی
هه می سه ره شور یی ل به ردیو را ۸
نه ز نرا نم **هه** ره سه ره و خه و خه هات
وه هیللا بتو دور من و نه یارا ۹
هندی وی نه سیجه ت بووه کمر
وه پیروزیست نه قی زیاناوه ره و دارا ۱۰

بانیفا ۱۳۱۹

گه میا پارتی سوی بره پشی

هزار سلاقی بو خودانی خنجم ری
 من نافی وی نئیی لئی ده فتم ری
 پناقی وی کوردسه ربلنده هه عی
 یارتا دیمو کرات بو کوردا کرگم عی
 وی نافی مه لامته فابارزا نییه
 یارتا وی مه دره سه یه و نافی هیه
 وی دیردک پر کرتر با شیا
 نه و بو نالا بو کوردا هه میا
 وی سه برکتسه بره کدر تر
 دانه و بیریت ده ستم ی قرتر
 خو را گرت وه ک چیا لته نئاویا
 مه ری دور مناخه ماندو چه میا
 که ریم و سه لام و عانی سه دام
 سه دام بو خور تا بو خولام

یارته ک ویرانا وهه بیده ری
 بو دیر و کا کوردا هه تامه حمه ری
 که ستره و نافی نینه لئی سه رده عی
 یابار زانی کوی کم سه نه کر به نه نوکه ونه به ری
 گم له که خوشه لسه رته زمانا و سانا هیه
 وی کوردا ستان تم گرتن وهه که مه ری
 یچا ندن پیلانیت به عسیا
 یاد لقا لقیه لهنداق ده مه ری
 گه میا خه باتی وی بره پشی
 وی دیمو کراتی ینا قیبری
 وی خه باتکر بو کوردا هه میا
 تار بهت پیلانا چه ز کیری
 به ران به روی نه بون ره لام
 نوکه مه سعودن لوید که ت خور خوری

خلیفان ۱۹۹۵ م رباد

۴۹

مه وار خودی توره حما لى
 ره همن بده بکه نه زانى
 نه م ده زارینا توزه نگینى
 مه م مالا گریه و سینه
 یا ئیلاهن تو قار د رى
 تو پ ته مرینى ئى نا گری
 مواناى کورد دارا که که ر بچ
 بو وان خوشکه نه ئى ده ر بچ
 تو خا لى نه م مه خلو قین
 بلا به بیست مه راته قین
 تو بو خا ترا رو شائینى
 تونه هه قاقه برینى
 عه زابا وان تودو تا که
 ئى کوشتن ل ناى مه را که
 نه ف ملله ته که له ک وه ستا
 رغه بره کوشتن و خه ستا
 بلا مه سئول باش بز انن
 بکه یفا هو پیل وادا نن
 دار بید کردن نه نغالیته ره ش
 نازا دیا له مه بو یه له سى

حالى کورد باش د زانى
 بو کورد پیله بارز نه
 نه ئى شه رى توفه مرینى
 نه ئى چه نگر زاناقا هه لپینى
 بوچ کارا تو ما هری
 مه بینه زیزا ئینسا لى
 ل ناى را که نه ئى هه ر بچ
 تو خا لى مه هه میا لى
 مه مکو مه نه قرویه قین
 چر یا هه سکەى تودى ئینى
 تو خو شید بو مه بینى
 عه زابا خو لسه ردا نه
 تو هه عیمن سه روان را که
 دابره من هه عی بیبا نه
 چو شتر باش نه هات ده ستا
 بچا ئى هو تو بیست بینى
 نه ف ملله ته نه کارا نن
 وان حسابکه ن ب هه یوانى
 کانی سه هید که و گولیت گمش
 تینه کوشتن با نه رزا لى

خلیفان - ۱۹۹۵/۵/۶

١	هه عه ته یران زیکه زیکه	بهار ما تو یا نیریکه
٢	بلا بهیت سه رجا خا	بو مه هه میا خو زیکه
٣	گه له ک خو شه تیدا زین	بلا بهیت خه مره قین
٤	دا بچین به سو یلا خا	بو سه یرا نا به مره قین
٥	یا خو شه بو دل دا را	سپه را دا رو بارا
٦	هه رن لی بکه ن سلا خا	جهت شه هید مره وا را
٧	خوش جهه بو ژیا نی	بهارا کور دستا فته
٨	زی تیت بیه نا گولا خا	وه رن دا بچین سه یرانی
٩	جهه ن خو شه یر بها	ته ژیه ژها قین گه ها
١٠	بلا تو بدی درا قا	مه یرن رو نزل به رسها
١١	تا ق ته ز به بی حه د	حه وجه نینل به فرو جهه د
١٢	جهت نیجیرو را قا	خیا را دکه ت دو قه ت
١٣	یا تیدر جهه ژ نا نه و روزه	بهار گه له له پیروزه
١٤	کور دستا نو یک شه هید را قا	بو مه مر کور دا دوزه

باینا ٣٠٠٦ / ٤٠٠٦ روبا د

٣١

دیره کا کورد دیر

دیره کا کورد دیر	دیره کا کورد دیر
خہ باتا وان گہ لہ لہ کور مینہ	خالہ پاکوہ ٹیک قیر
کورد کہ سن خوبکہ سنہ دا	رہہ رمالوز یامانہ لپاش
ٹیکیل دویقا ٹیکل بہ رنہ دا	لہ و ما کہ فتن کول و دہ ردا
بون درن ٹیک کہ فتن کہ لا	لہ واہندہ مان بن معاش
دور منا گوت یاری کہ لا	تید و دو کوشت بون موبہ لا
وان تید و دو تالا نکرن	کہ فتن جہ نکا صو تن گدیش
وان نہ گوت تہ تہہ ہر ایکرن	دور منیت حور ازیکرن
ترک و فار سو عہ رہ با	بؤ دور منابون کدیشی
دان رہ تیا کورد و عہ با	تو سا بؤ و مہ رحہ با

۰ ۰ ۰

بایفا	بایفا
من نہ قیت کورد ستا نا بے کہ و	ل سپیدا وہ کی لید خونین عہ و
خہ و گرانار دکہ ن رخہ و	بن دہ ستی تہ بولنا کہ ن تہ و
دہ نگر کہ عازور عوشہ	گاق و دہ ما وان حور و تہ
کوردستان بون خو تہ	گا خارا بون دکہ ن نہ و
دگہ ل بانگت حارن	دین تریاھین حارن
دین چن تہ پاوہ تریا رن	دین بیت تہ رو لیک دان و ہہ و
دین گرن ل دور مہ با	دین کہ ن گازی و قہ بقہ با
نایمین تید دو مہ رحہ با	وہ سیفہ تہ کوردانہ تہ و

۴۵ بایفا ۱/۶ ۰۰۶

شورش رابو پیا

بیرهائێ دگه لحوینا فه	یا زده ئێ ئاداری هاته فه
ماغێ کورداقه رارکه فتن	بیرهائێ سا لاله ختن
چاره ک دی پێمه رگه بر بۆ چو ئی	لعه فتن و پێنجی نه یلر ئی
قرارچه زایر ده رینا	هوکه تا عرقی غو پێک کینا
پێک ئینا شوره شاگولا ئی	قیادا کورد چو ئیرا ئی
شور شامه بۆقه جنورت	پشتی موده هه کێ کورت
شوره ئی رابوسه ر پیا	پێمه رگه که ته ده شت و پیا
به دست غوقه ئینا فیدرا ئی	شوری شوره ئی بوجل و چارالی
فیدرا ئی وه رگرت عه گیدا	سه هه راتی خوینا نه هیدا
بجاق نه دریت فیدرا ئی لقا ئی	مخابن بۆقه هیدیت سو با ئی
وه کێ دچو نه ئک بار زانی	داوان کر با عز گینی
نه هیلای بچیت نه و عز گینی	زه رقاوی ئی کورد رو ئی

ع

بانیفا - ۳۳ ۶ ۱۰۰ ز رواد

دل که حیت له رزان	وه کێ مروقی دچیت بار زان
ته ویت ریز بوین لقه برستان	له بر زور یا شه هیدان
لگورستانی ریز کسری	ته وشه هیدیت ته نفال کسری
ر به ر مخابنیا وان	دقیت مروقی بکه ت کسری
جههت فیر مسوعه کیدا	بار زانه یارته ختی شه هیدا
له ر ناها کوردستان	شوره ساله ئی رویدا

ع

بانیفا - ۳۳ ۶ ۱۰۰ ز رواد

تە پیر و زبیت

تە پیر و زبیت سە رو کاتی شیرێ بارزان
 تە و بێ یار کوردستان کوی پارچە پارچە
 رابە سەرخوووە کە روستە مەن زال
 ناخۆ هەوێ گەریای لە هەمی جیهانی
 کورداب فەرمی تو کوی سە رو کە
 گێدی کە سە نە ئیست تە پێچا پێست
 تو باش هێیار بە بو مادێ سە دو چەل^(١٤٠)
 بەر لە مانی عێراقی گە لە ئە بە عێزە
 ئە و خو جابد کە ن کو ئە و سیاسیە
 بە لکر دێ کورد دو خید رالینە
 سە رو کە بلا ئە عریکایچت باش بێزینە
 سە رو کە جارە کە دی هەو لە فە روینە
 تو درانی حانی نو مو خلس کاکینە
 دی مستوری باش تیب گە هینە
 دارت بارزان هە می تغه نگن
 پێشمەرگیت هنگو زورچەم کە نگن
 نە زباش یاش عەرە باد ناسم
 نە وان تیبعدا سکر پێشمەرگە لە یلا فاسم

دیب دە سنی تە هە رفیت پیمانان لوزان
 دێ هە لەو شینی بێ خە رجۆ خە راجە
 وان عە هەو پە پیمانانیکە بە تال
 خاسە نھۆ ئوی سە رو کوی کوردستانی
 بۆ دووژ منانە مان چو دە رو کە
 کات هات کورد مانغی هۆبستینیت
 باشتر دە بە را هەرە هوش دل
 مادێ سە دو چەل ب دل وان زینە
 بە ئی هیچ زانین لە دە ق نینە
 عە و ئاشق و مە عە و قیت سە دامینە
 کادێ چە واریک و کولان بن خوینە
 رە ئیاهە عیابزانە و پستینە
 هە ئاسنورێ کوردان ئاشکە ران کە زە روینە
 دیر و کاملا تێ خو بو ئیژە و قە هورینە
 بە لگیت وان هە می فیئە نگن
 دێ کولان ئە کە ن و دێ جە نگن
 ر و ع ختت عە بە لکر پیم قاسم
 وە کێ شکر کاچ پێناسە ری دیر سسم

بایسفا - ٣٠ / ١١ / ١٩٨٠ ز. کرباد

خودانی خه بجه ری

خودانی که قسرو تراسا	ره همه تی بیت بارزینی یارشا
ناتی جاساده ینام ره باشا	خودانی خه بجه روشا شا
کامچه و اشور شکر و زانی	هزاره بو بکه نل بارزانی
نوکه رده رقه تین ره ماشا	ریقه برو پیکر تانی
نه وسه هه لگرت نه کچی وی	نه قومه سعودی لاشوینا وی
قه له م دانا جهتی ره ماشا	یته خوده یناشوین پتی وی
هه م گوجاخ وهه م تو خا	وید قیبت مانی همی دو خا
له وسه رو کاتی لئ وه سنا	نه وه درزی که ره جو خا
چی گو تنا باشه وی سنا	وه کی دهیت کومبیرنا
وه رگرت مه دایا باشا	بیرنا که ت چو برنا
نابه ینا چو که ساغریق نینه	د بییریت نه م عرا قینه
جو دهر نینه نابم ینا عکال و سنا	له سه ریکادیمو کرا تینه
به هرا پتر سوننه نه	فه یلی کوردن وشبعه نه
دال به رخوه را که ینارم سنا	که س نه بیرون که س نه نه
هه م شی ب کور دینه	زباد کا هفتنییته چیکرینه
ته یا کری هه خالین یاده رو سنا	ته زکیرن کومکرینه

بانیفا ۲۵/۶/۲۰۰۶ زوباد

که س دئی خو بدئی خوشنه کن   گه له ک تاعه تئ بو خودی خو بکن
 بلا کاریت مه لالهون بکن   داری ده که هین به رفه رازی ۱
 تویتدا بهین هزار ساللا   تونا گه هه چو مرادو خا لا
 تودی سری زئی ده که هه خالا   تو خودی خو بو خودی بکه رازی ۲
 خود ویر بکن ن رو سو سئ   گو هنه ده ن هه دئی بئ تاسئ
 باش خودی خو قیبت بنا سئ   لئیی هه میا هه به ددگه هو ترازی ۳
 چیا مه کری یا بهسا به   خود ویر بکن ز کاریت خرا به
 قیامه ت یا بترسه بی نیجا به   دگوریده مه له لایله مه که ن گازی ۴
 مانامه لرو نیائی بو کیم تیجان ه   نه به سی بو خا رن و فقه خا ران ه
 کادی بین کا فریان خودان کیمانه   بیه خودان کیمان دانه تاسزی ۵
 یارب تومه بگویی رقه نجو باشا   تومه نه که ی روه به تراشا
 توبده سی مه سیه رعه رشا   شه یسانی رمه که ی که ی بی رازی ۶
 شهی وروروشوی کارفه ساره   دگه ل موسولمانا خودان عناده
 نه م لقی دارین ویرمه لاده   داسه رکه عین لقی نه قرزی ۷
 مه ده ر باز بکه رپر سیرتی   لسه رایجین وه که میقاخه
 لمه دویر که لاقاهه سی هاکه   تر از یانه به باشتر ترازی ۸
 زه فقه ربادی هیتی رته کرن   گه لک داخا زویره ته کرن
 هیتی داره جه لایوه رگرن   شه یسانی زئی دویر که که ی بی نبازی ۹

باینگا - ۳۳۹۰۰
 کوپاد

۲۶

٢٤ قوتین - ده لالاوله ک قصه ری

١	ته جان حه را جگرنه سمه ری	وه ره نئیزیکه دل به ری
٢	دل پیرو جه هیلا بریندار کر	پاچی پیسنه که مه ری
٣	توزور بخود به ی ئیفتخا ری	ته قی خه لکه ته دینوهار کر
٤	چه نده رمانو کیل دو کاخه	قیانا ته له مه میا کار کر
٥	هندا قاری لیه ره په نجه ری	هه رول به ری به یانی
٦	خودا نایر چا که ما سی	تو دیکل چاقا ره ی جانی
٧	ته له تالا نکر جانیا بهاری	ده ری ما تو ره خودی نا ترسی
٨	که سه تو دیتی دی ته صری	ته بکه من وان چاقا داسی
٩	ته نه قی خه لکه قیر کر سا حری	تو بهاری جانی ترسی
١٠	ته نه م سه ردا برین قینه که ری	دی خازیت تو بکه همی ره هیزه فری
١١	چی گا فادین بوم تو که ری	هو قه شیره دل به ری
١٢	ره همه که بکه بچه لک	تو شیرین ترسی ره که ری
١٣	به لکی برین پیگه مه هری	ته خه لکه کوشتی بچه که
		من ری یا هه ی چه ته که

بایفا ٣١/١١/٢٠١١
 کرباد

له

کورد ئیدی ناهین خایاندن

<p> بو جانن حوش دل به ره لسه روئی بوم ده ربه ره دئی بزم زئیره فان لیه ره ره بلاروحا من بیته ده ره نه وگه له کا بنائی وده ننگه عه ره ب و ترکیئت دل که سه ره قی نالبه ندیو بار را الخ بو چو دوش منانه مایه مه فم ره نه کیم سرب ویا هیئت لاری کری کوردا را کرنا لایق زه ره لسه ره ره بائی نه ووتوندن بلاسه ده جار بین ده ربه ره دئی هه رمیندن نه لادای کوردی وان که نه ده ره </p>	<p> کوردستان دل فه که ره بو زیانی وه کسه که ره من فه بول بو ده ربه ره دایکه م بویکه دایچم سه ره دل به ره کا شوخ و شه ننگه نه یارا بو نه هیلاره ننگه عه لیه قوتابن حنا ف سی زینیا زا وایا زا الخ یاسه داعی دگه ل کوردا کری بو هه ره دو کامان کول و گری کورد ئیدی ناهین خایاندن ناب ره ن کوردستان و شافردن بارزانی زینکا نویت و اندای دور من دئی که ن ئایو وای </p>
---	--

بانیفا ۳۱ لایق
 روهباد

۳۱

ناقهروك

- ۷.....پیشهکی
- ۷.....ههلبهستان ژلایع جفاکییه
- ۸.....ههلبهستان ژلایع زانستیقه
- ۸.....ههلبهستان ژلایع سیاسیقه
- ۱۱.....چهند تییینین گرنگ ل سهر دیوانع
- ۱۷.....ریناسی
- ۱۹.....شهرئ مهتینی
- ۲۱.....ئاخ مشهختی
- ۲۳.....پهیمان بت بۆ وه دهیکیت شههیدا
- ۲۵.....ئهز پیشمه‌رگی کوردانم
- ۲۸.....بانگه‌وازهک بۆ جاشا
- ۳۲.....ئازادی
- ۳۴.....ئه‌ی بارزانی
- ۳۶.....هه‌یقیدارم
- ۳۸.....عه‌شیری
- ۳۹.....ئه‌ز حه‌یرانم
- ۴۱.....ئه‌ز ج جها ناحه‌بینم
- ۴۳.....پیشمه‌رگی هۆ نینه که‌سنع
- ۴۴.....رێکخستنا کوچهری
- ۴۶.....عنزالا و بابه گورگور

- ٤٨..... شههیدین مه
- ٥٠..... وهلاتی دل حهیین
- ٥٢..... چه ند خوشه ماشانلا
- ٥٤..... کوردستانا زهنگین
- ٥٧..... ئاغای زگ گامیش
- ٥٩..... ئەم دبن زوئم دا مههین
- ٦١..... ئیدریس رۆزا مه کوردا بوو
- ٦٥..... ئیرادا خودئی
- ٦٧..... بئ ریکی
- ٦٨..... جهژنا ئاریا
- ٧١..... کرم کهباب
- ٧٣..... هه له بچه
- ٧٦..... بلا بمرم ل ناف کوردا
- ٧٨..... کوردستانا من
- ٨١..... ما کورد نه مرۆقه
- ٨٣..... خه یالا من سه رکه فتنه
- ٨٥..... وهسیهت
- ٨٧..... دیرۆکا ژین و خهباتا من
- ٨٩..... رموشا بهاری
- ٩٤..... خو هشیارکه ن
- ٩٦..... ل سه ریکی نه درستم
- ٩٨..... کانی ئیسلامهتی
- ١٠٠..... دهردی کوپین

- ١٠٤.....ئەز كيمه.....
- ١٠٥.....بۆ ئەم نابین خودانیت دەبابا.....
- ١٠٧.....مخابن بۆ ئیدریس بارزانی.....
- ١٠٩.....كوردستانا میر و پاشا.....
- ١١٢.....هەر دوو شینی مە كرنه ئیك.....
- ١١٥.....دیروكا مەزیه له.....
- ١١٧.....سەر مەدا هات شەقەكا رەش.....
- ١٢٠.....ما دئ چن كەنەدا.....
- ١٢٢.....ژ وختی كاوهیی هەتا نوکە.....
- ١٢٤.....ئەم بۆ چوونئ بلەزین.....
- ١٢٦.....كا دلەرا تلی خەنا.....
- ١٢٨.....كوپ هیلان ساقا.....
- ١٣٠.....كورد ژ مرنئ ناچنە پاش.....
- ١٣٢.....وهرن دەف من گەلی كەو گیرا.....
- ١٣٤.....مادەم مەسعوود مەوجوودە.....
- ١٣٦.....ماینه ساقا.....
- ١٣٨.....هەژاری موکریانى.....
- ١٤١.....ئەقیندارى.....
- ١٤٣.....ئەقینى.....
- ١٤٥.....بهارا رەنگ بەحشت.....
- ١٤٧.....ئەقیندارى (مەهرا قیامەتئ).....
- ١٤٩.....وہلاتئ مە.....
- ١٥٢.....چەند وی هەبن کاتیۆشە.....

- ١٥٥.....هه‌زاره‌ت ئه‌یه‌ستین فرۆکه
- ١٥٧.....هه‌واره‌ خودی
- ١٥٩.....گه‌میا پارتی وی بره‌ پیش
- ١٦١.....عه‌داله‌تا ژ ناف مه‌ فری
- ١٦٣.....کا مه‌ لا مسته‌فا
- ١٦٥.....سه‌رۆکن مه‌
- ١٦٦.....مه‌زنه‌هی بو‌ خودی باشه‌
- ١٦٧.....پالی پیشی
- ١٦٩.....ما کییه‌ دل خوش
- ١٧١.....بیژن نامین
- ١٧٣.....ئه‌ز بی مرۆقم
- ١٧٥.....حه‌رام خور چوونه‌ پیش
- ١٧٧.....عه‌لی رۆندکا ب وه‌رینه‌
- ١٧٩.....سه‌یارا جام تاری
- ١٨١.....سندوق کرین
- ١٨٣.....به‌هسته‌
- ١٨٥.....کورد ئاڤا ناکه‌ن گوندا
- ١٨٧.....دزیا وان به‌ لا وا بوو
- ١٨٩.....کوردینی بو‌ وه‌ک هه‌شی
- ١٩٠.....خوینا شه‌هیدا ل سه‌ر ئاخێ مه‌هی
- ١٩٣.....کوردستانه‌ بویکا جیهانێ
- ١٩٥.....جه‌ئ شه‌هیدین کوردانه‌
- ١٩٧.....بارزانی

- ١٩٨.....بۆ کوردستان خۆ کر فیدا بارزانی
- ٢٠٠.....خارنا ئەفندیا
- ٢٠٢.....(سبحان الله) کوردستان چ خۆشه
- ٢٠٤.....ئەفینی
- ٢٠٦.....قازی خۆ کر قوربان
- ٢٠٨.....خیرا خودی
- ٢١٠.....کوردستان کەربەلایه
- ٢١١.....هێشیا من ژ باژێرقانییا
- ٢١٤.....بەسه شهپر
- ٢١٥.....ئەهێ بەحشتا کوردا
- ٢١٦.....جەهێ ماست و هنگفینی
- ٢١٨.....کەپەنێ بارزانی بکه بەر خۆ
- ٢١٩.....رۆژا ل کوردستانێ هەلاتی
- ٢٢١.....بارزانی کورد ئازاد کرن
- ٢٢٣.....بلا بەس بیت نەزانی و جەهل
- ٢٢٥.....رەفا مریشکی
- ٢٣٠.....زمرقاوی
- ٢٣٢.....بۆ رەفەندی
- ٢٣٤.....کوردستان من حەش تەکر
- ٢٣٦.....سوپاس بۆ خودی
- ٢٣٨.....خۆ هشیار کەن
- ٢٣٩.....تو ب خیرھاتی پیری
- ٢٤١.....قوتابخانا ئیلونێ

- ٢٤٣..... نه‌فی
- ٢٤٤..... ئوسامه و زه‌رقاوی
- ٢٤٦..... شو‌په‌ش رابوو پیا
- ٢٤٨..... پێشمه‌رگه
- ٢٥٠..... من نه‌قی‌ت کوردستانا بی که‌و
- ٢٥١..... بهار هات و یا نێزیکه
- ٢٥٣..... خودانی خه‌نجه‌ری
- ٢٥٥..... وه‌کی مرۆف دجیت بارزان
- ٢٥٦..... گونه‌ها مه‌زن
- ٢٥٨..... بۆ بی دینا ئەز به‌لامه
- ٢٦٠..... چ ناق لێدانم
- ٢٦١..... هشیار بین وه‌ک که‌وی
- ٢٦٣..... هه‌ر دوو ئی‌داره بوونه ئێک
- ٢٦٥..... یا په‌بی
- ٢٦٧..... هه‌ر دوو پارته بوونه ئێک
- ٢٦٩..... خو‌شتی‌فیا من
- ٢٧١..... نه‌ژی بۆ بنده‌ستی
- ٢٧٣..... هۆزان خو‌ش که‌لامه
- ٢٧٥..... خوینا شه‌هیدا نه‌ ئه‌رزانه
- ٢٧٧..... ببه دیکلی رۆژه‌کی
- ٢٧٩..... پرزگاری ب زه‌حمه‌ته
- ٢٨١..... ته‌ پیروژ بیت کوردستان
- ٢٨٤..... چیا فین

- ٣٢٨.....كەس دلخ خۆ بدنێ خوش نەكەن
- ٣٣٠.....ئەو چۆكەرئ ئەم چۆكرين
- ٣٣٢.....بەحشت گەلەك يا خۆشه
- ٣٣٤.....گەلى خەلكى وەرن دا بخۆ بكەين گرى
- ٣٣٦.....مخابن بۆ ئەقى دىنى
- ٣٣٨.....عەزىزئ دلبەرئ بوىك
- ٣٤٠.....ئەز كەتم بن بارئ سىياسەتخ
- ٣٤١.....جەژنا نەورۆزئ
- ٣٤٤.....هزار و نەه سەد و هەشتى و هەشتى
- ٣٤٨.....شەهيدئ زىندى
- ٣٥٠.....ئەفە رەمەزان هات
- ٣٥٢.....هزار جار بۆ سەدامى لومە
- ٣٥٤.....قيامەت
- ٣٥٦.....پيشمەرگە مەغدۆرە
- ٣٥٨.....بلا مروف نەژيت بۆ ژينى
- ٣٥٩.....حزبا بەعس هەرفى دگەل سەدامى
- ٣٦٠.....ئەفە پينجى و سى سائە ئەز پارتى
- ٣٦٢.....ئەى موسلمان قيت خۆ بناسى
- ٣٦٤.....يا ئىلاهى ئەلعالەمىن
- ٣٦٥.....ئەف دنيا ھندە مەزن
- ٣٦٦.....ناخ بۆ چوونا گوندا
- ٣٦٧.....بارئ من گرانە نە وەك پساسى
- ٣٦٨.....كورد چ بکەن باشە

- ٤٠٧.....ئەهى كوردئى كوردستان
- ٤٠٨.....بلا بهس بىت ژىك به لافى
- ٤١٢.....زهمانى ئەم نوكه تىدا
- ٤١٥.....گازى دكه مومسلمانا
- ٤١٦.....دلخ من تهژى كول و كوڤانه
- ٤١٧.....دنيا ملكى خودىيه
- ٤١٨.....كورد ژى وهكى ملله تا
- ٤٢٠.....سه دامى خه لىج فرۆت
- ٤٢٢.....ئەهى گهلى كوردىت ههژار
- ٤٢٤.....ئەهرى چ بىژم بو ئادارى
- ٤٢٥.....سلاف ل سه ر وهبن گهلى حازرا
- ٤٢٩.....بارزانى بنگههئى پارتى دانا
- ٤٣١.....بخىر بىت شازدهى ته باخى
- ٤٣٣.....ئەف ئازادىا مه دهستىپكه
- ٤٣٤.....ئەهرى ما نه بهسه ئەز ئەزۆك
- ٤٣٦.....قائىد نه بوون وهكى بارزانى
- ٤٣٧.....بژىت كورد بژىن كوردستان
- ٤٣٩.....گهلى كوردا ئىكودوو گرت
- ٤٤٠.....هندى ئەز هزرا خو دكه م كا چ بىژم
- ٤٤١.....ئەز چ بىژم بو كولىلكا بو سه لى
- ٤٤٣.....ههوار به قالا ئەم خرابكرىن
- ٤٤٦.....زۆر سلاقىت برا روبادى
- ٤٤٧.....خو بكه نه ئىك وهك دوو برا

- ٤٤٩.....ناقى نهورۆزى نوى رۆژه.....
- ٤٥١.....خۆ هشاركه عهبدى خودى.....
- ٤٥٣.....پارتى به حركه كويره.....
- ٤٥٥.....مرن كهسى نا هيليت.....
- ٤٥٧.....جه ماورئى باتيفا خۇراكر.....
- ٤٥٩.....مرؤف ساخ بيت هزار سالا.....
- ٤٦٠.....زىباب.....
- ٤٦٢.....كهتم خه ما فهتاه گولى.....
- ٤٦٦.....مه ههميا.....
- ٤٦٧.....ئهل به حهدا خودى.....
- ٤٧٤.....خۆ هشاركه ن دوست و يارا.....
- ٤٧٦.....ومرن دا بچين جويدى مرادا.....
- ٤٧٩.....بۆ كوردستانى.....
- ٤٨٠.....ئهنز پيشمه رگى كوردانم.....
- ٤٨١.....پاشبه نند.....

کهشانی عهلی دیوانا مهلا

© مافن جابن یی پاراستیه بو
سهنتههری زاخو بو فهکولینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سهنتههری زاخو بو فهکولینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-291684-2

9 789922 916842 >